

ŻYCIE GOSPO DARCZE

TREŚĆ:

W rocznicę Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej	873
JAN WERNER — Znaczenie Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej	874
LEON SIENNICKI — Zwycięstwo socjalistycznego systemu gospodarczego w Związku Radzieckim	876
JERZY SNARSKI — Dynamika rozwojowa przemysłu radzieckiego	882
P. JEGOROW — Zarządzanie przedsiębiorstwami radzieckimi	886
MAREK DĄBROWA — Rozwój i osiągnięcia rolnictwa radzieckiego	888
E. CZEKMIENIEW — Wielki plan przekształcenia przyrody w wykonaniu	891
D. WALENTIEJ — Jak zestawia się narodowe plany gospodarcze w ZSRR	893
IWAN JEWIENKO — Organizacja wykonania narodowych planów gospodarczych w ZSRR	894
DR MARIAN FRANK — Trzydzieści lat finansów radzieckich	895
INŻ. MICHAŁ DICHTER — Rozwój i perspektywy stosunków handlowych między ZSRR a Polską Ludową	901
L. PIETROW — Budowa gospodarki socjalistycznej w krajach demokracji ludowej	903

KRYTYKA I BIBLIOGRAFIA

Woprosy Ekonomiki	911
Planowe Chozajstwo	913
Wnieszniaja Torgowla	915
Sowietskoje gosudarstwo i prawo	915

KRONIKA

Uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów	917
Wykonanie Narodowego Planu Gospodarczego w III kwartale 1949 r.	917
Przemysł	919
Skup zboża i ziemniaków	920
Dostawy tuczników	921
Spółdzielczość	921
Morze i Wybrzeże	923
Z całego świata	924

DWUTYGODNIK

ŻYCIE GOSPODARCZE

DWUTYGODNIK • 1 — 15 LISTOPADA 1949 • ROK IV • NUMER 21

REDAKCJA NACZELNA: WARSZAWA, UL. MŁODZIEŻY JUGOSŁOWIAŃSKIEJ 15, TEL. 850-07 i 858-18.

REDAKCJA: KATOWICE, UL. 3 MAJA 23. TEL. 317-73 — ADMINISTRACJA: TEL. 317-71

Foto AR

W ROCZNICĘ WIELKIEJ PAŹDZIERNIKOWEJ REWOLUCJI SOCJALISTYCZNEJ

CZYM jest rewolucja z punktu widzenia marksizmu? Jest to burzenie przemocą przestarzałej nadbudowy politycznej, której sprzeczność z nowymi stosunkami produkcji spowodowała w określonym momencie jej załamanie...

...Celem proletariatu jest stworzenie socjalizmu, zniesienie podziału społeczeństwa na klasy, przeobrażenie wszystkich członków społeczeństwa w ludzi pracy, usunięcie podstawy do wszelkiego wyzysku człowieka przez człowieka...

LENIN

PRZEZ równość marksizm rozumie nie zrównanie w dziedzinie osobistych potrzeb i życia osobistego, ale zniesienie klas, czyli

- a) jednakowe dla ogółu pracujących wyzwolenie z wyzysku po obaleniu i wywłaszczeniu kapitalistów,
- b) jednakowe dla wszystkich zniesienie prywatnej własności środków produkcji po przekazaniu ich na własność całego społeczeństwa,
- c) jednakowy dla wszystkich obowiązek pracy w miarę zdolności i równe dla wszystkich pracujących prawo do wynagrodzenia według pracy (społeczeństwo socjalistyczne),
- d) jednakowy dla wszystkich obowiązek pracy w miarę zdolności i równe dla wszystkich pracujących prawo do wynagrodzenia według potrzeb (społeczeństwo komunistyczne).

STALIN

Znaczenie Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej

PAŹDZIERNIKOWA Rewolucja Socjalistyczna zburzyła kapitalizm w carskiej Rosji i oddała kierownictwo ogromnego państwa w ręce klasy robotniczej. **Zwycięstwo proletariatu rosyjskiego otworzyło ogromne horyzonty uciskanym masom całego świata. W budującym się i coraz mocniej krzepnącym pierwszym państwie socjalistycznym masy te znalazły oparcie i oparcie w swej walce o wyzwolenie.** Stało się to możliwe, dzięki temu, że opasujący ziemie łańcuch imperialistyczny w wyniku genialnej polityki przewodców czołowego oddziału klasy robotniczej **Lenina i Stalina**, pękł w historycznych dniach październikowych 1917 r. Rozwój historyczny wszedł wówczas w nową fazę. Masy proletariackie całego świata znalazły potwierdzenie słuszności swych dążeń do stworzenia społeczeństwa bezklasowego, a doświadczenia Związku Radzieckiego stały się przykładem dla innych ludów, walczących o zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka i ucisku narodu przez naród. Siła Związku Radzieckiego złamała kręgosłup faszystowskim najeźdźcom w drugiej wojnie światowej, a zwycięstwa Armii Radzieckiej, niosąc wyzwolenie wielu narodom, pozwoliły wkroczyć im na drogę wiodącą ku socjalizmowi.

* * *

Zarówno pierwsza jak i druga wojna światowa były spowodowane przez imperializm. Wojny towarzyszą nieuchronnie kapitalizmowi, towarzyszą imperializmowi, który jest najwyższą i ostatnią fazą kapitalizmu.

Przełom dziewiętnastego i dwudziestego wieku jest okresem przeradzania się kapitalizmu w imperializm. Kapitalizm osiąga wówczas bardzo wysoki stan swego rozwoju.

Produkcja i kapitał zostają skoncentrowane do tego stopnia, że powstają monopole, które wzmacniając się w okresach kryzysów, eliminują w coraz większym stopniu pojedyncze przedsiębiorstwa i odgrywają decydującą rolę w życiu gospodarczym. Równocześnie — z kapitałem przemysłowym zlewa się kapitał bankowy, tworząc kapitał finansowy. Coraz potężniejsze środki produkcji skupiają się w rękach coraz mniejszej ilości rąk, a oligarchia finansowa osiąga decydujące stanowisko kierownicze w życiu ekonomicznym, jak i w polityce. Coraz większego znaczenia nabiera wywóz kapitałów, zastępujący dawny wywóz towarów, właściwy kapitalizmowi. Międzynarodowe związki monopolistyczne dzielą świat między siebie, przy czym zostaje dokonany terytorialny podział świata między największe mocarstwa kapitalistyczne.

Tak więc „Imperializm jest to kapitalizm na tym stadium rozwoju, kiedy ukształtowało się panowanie monopolu i kapitału finansowego, kiedy nabrał wybitnego znaczenia wywóz kapitału, rozpoczął się podział świata przez międzynarodowe trusty i zakończony został podział całego terytorium kuli ziemskiej przez największe kraje kapitalistyczne”. (Lenin).

Wraz z rozwojem — od fazy rękodzielniczej, poprzez przemysłową do stadium imperializmu, zarysowały się w kapitalizmie coraz wyraźniej sprzecz-

ności i przeciwieństwa wewnętrzne. Szczególnie mocno uwypukliły się one w ostatnim ze wspomnianych okresów, kiedy imperializm wykazał cechy gnicia i rozpadu organizmu społeczno-ekonomicznego. Monopole zaprzeczają wolnej konkurencji, ale nie usuwają jej całkowicie, istnieją obok niej i nad nią, stwarzając szczególnie ostre i głębokie przeciwieństwa. Monopole wykazują właściwą sobie tendencję do застоju i gnicia oraz powodują hamowanie czynników postępu technicznego.

Nagromadzenie w okresie imperializmu wielkiego kapitału pieniężnego w niewielu krajach powoduje wzrost pasożytnictwa. Rosnąca liczba rentierów, żyjących z odcinania kuponów, odrywa się od procesu produkcji, a wywóz kapitałów doprowadza do powstania całych krajów pasożytniczych, żyjących z zysków kapitału, operującego w krajach zależnych. To gnicie nie wyklucza szybkiego wzrostu kapitalizmu, jednakże dzieje się to w sposób nierównomierny, a tempo rozwoju w krajach młodego kapitalizmu (Ameryce, Niemczech, Japonii) było na ogół szybsze, niż w krajach kapitalizmu starego. Nierównomierność rozwoju ekonomicznego i politycznego wywołuje konflikty i wojny. **Powstaje wówczas możliwość zerwania międzynarodowego łańcucha kapitalistycznego.** Jest to możliwe, gdy klasa robotnicza posiada mocną świadomość klasową i polityczną; gdy kroczy za swym przodującym oddziałem, jakim jest partia proletariacka; gdy nie daje się uwieść tendencjom reformistycznym, lecz wkracza czynnie na arenę polityczną, by usunąć nie nadążające za rozwojem środków wytwórczych stosunki wytwarzania; — gdy jednym słowem przez rewolucję zrywa kajdany niewoli, odrzucając przeżyte i zmurszałe formy.

* * *

Leninowska teoria rewolucji socjalistycznej opierała się na gruntownej i wnikliwej analizie imperializmu i położenia klasy robotniczej w świecie, a w szczególności w Rosji.

Wykazawszy, że ucisk kapitalistyczny w epoce imperializmu wzmacnia się i potęguje, że rośnie wzburzenie proletariatu przeciwko podstawom kapitalizmu, że zaostrza się kryzys rewolucyjny w krajach kolonialnych i zależnych, **Lenin dowiódł, że zaostrzenie do skrajności wszystkich przeciwieństw społeczeństwa burżuazyjnego oraz wybuchające wskutek nierównomiernego rozwoju państw kapitalistycznych wojny osłabiają front imperializmu i wzmagają siły proletariatu. W ten sposób „imperializm staje się przededniem rewolucji społecznej proletariatu”.** Nowa, leninowska teoria rewolucji socjalistycznej, znalazła potwierdzenie w życiu. Okazało się możliwe zwycięstwo socjalizmu w jednym kraju nie bacząc na okrażenie przez państwa kapitalistyczne.

Partia bolszewicka w czasie pierwszej wojny światowej pozostała w pełni wierną sprawie socjalizmu i internacjonalizmu, organizując wystąpienie przeciwko carskiemu rządowi imperialistycznemu. Wszystkie prawdziwie rewolucyjne elementy klasy robotniczej w państwie carów poparły partię bolszewicką, a w przeciwieństwie do mieńszewików i eserowców, którzy

kryjąc się za hasłami socjalizmu, popierali w rzeczywistości burżuazję tak, jak oportunistyczni socjalszowiniści innych krajów popierali rządy swych krajów w wojnie imperialistycznej.

Akcja bolszewików w czasie wojny szła zarówno przeciwko samej wojnie imperialistyczno-zaborczej, jak i przeciwko partiom ugodowców, grożących zdradą w chwili rozstrzygania się rewolucji.

Tymczasem niepowodzenia armii carskiej i wzrost sił rewolucyjnych ludu przeciwko wojnie i caratowi oraz niezadowolenie burżuazji rosyjskiej, popieranej przez rządy angielski i francuski, doprowadziły do izolowania cara. Burżuazja pragnęła zakończyć ostateczny kryzys caratu przewrotem, któryby oddał władzę w jej ręce, jednakże lud rozstrzygnął sprawę inaczej. Seria strajków i demonstracji robotników Piotrogradu w lutym 1917 r. doprowadziła, z chwilą przyłączenia się wojska, do zbrojnego powstania.

Zwycięstwo lutowej rewolucji burżuazyjno-demokratycznej stało się możliwe na skutek hegemonii proletariatu, mającego na czele partię, uzbrojoną w jedynie słuszną teorię i zorganizowaną w myśl wskazań Lenina.

Lenin też, po przyjeździe do Rosji, wytknął w tych dniach kwietniowych dalszą drogę w nowych warunkach walki o rewolucję socjalistyczną. Celem działania było przejście od rewolucji burżuazyjno-demokratycznej do rewolucji socjalistycznej, od republiki parlamentarnej do republiki radzieckiej.

W listopadzie (październiku starego stylu) 1917 roku klasa robotnicza z partią bolszewików na czele, w sojuszu z biedotą chłopską i przy poparciu żołnierzy oraz marynarzy obaliła władzę burżuazji i ustanowiła władzę Rad. Powstał nowy typ państwa — socjalistyczne państwo radzieckie. Wielka Październikowa Rewolucja Socjalistyczna stała się gruntownym przełomem w historii ludzkości, zburzyła kapitalizm, odebrała burżuazji środki produkcji, czyniąc je własnością społeczną, a ustanowiwszy dyktaturę proletariatu, oddała władzę w ręce klasy robotniczej, kładąc podstawy pod budownictwo socjalistyczne.

* * *

Imperializm nie byłby sobą, gdyby spokojnie zgodził się na powstanie państwa socjalistycznego. Lenin i Stalin nieraz uprzedzali o nieuniknionych historycznych walkach między socjalizmem a imperializmem. Potwierdzeniem tego była interwencja imperialistyczna. Już pierwsze bowiem sukcesy władzy radzieckiej wywołały w kręgach imperialistycznych głęboki niepokój, aby przykład Rewolucji Październikowej nie podciał ich pozycji, budząc proletariat światowy do walki o wyzwolenie. Stąd koncepcja zbrojnej interwencji i popierania wszystkich sił kontrrewolucyjnych w państwie radzieckim. **Zwycięstwo młodego państwa socjalistycznego nad zbrojną interwencją i kontrrewolucją przyniosło ostateczny triumf partii komunistycznej w kraju Rad, wykazując, że rewolucja proletariacka wyzwala ogromne siły klas uciśnionych do walki o zniesienie wyzysku i ucisku.**

Zniesienie podstawowej sprzeczności dawnego ustroju, sprzeczności między społecznym charakterem pracy i jednostkowym przywłaszczaniem wartości dodatkowej, socjalistyczny stosunek do pracy, zniesienie ucisku narodu przez naród — dały możliwość szybkiego marszu po nowej drodze, — ku odbudowie gospo-

darstwa narodowego i wszechstronnemu rozwojowi Związku Radzieckiego.

Ogromne podniesienie produkcji przemysłowej po jej uspołecznieniu, rozwój gospodarki wiejskiej w ustroju kołchozowym przy pomocy przemysłu i państwowych gospodarstw rolnych oraz ośrodków maszynowych, likwidacja zacofania ekonomicznego — wszystko to w ramach gospodarki planowej — pozwoliło szybko podnieść stopę życiową i poziom kultury szerokich mas w nieosiągalnych dla stosunków kapitalistycznych rozmiarach.

Pierwsza pięciolatka stalinowska pozwoliła przekształcić Związek Radziecki z kraju rolniczego w przemysłowy, zlikwidować żywioły kapitalistyczne w przemyśle, a kułactwo jako klasę w rolnictwie, znosząc wyzysk człowieka przez człowieka, wykorzeniając bezrobocie w przemyśle i nędzę wśród biedoty wiejskiej.

„Nasza rewolucja proletariacka jest jedyną na świecie rewolucją, która zdołała pokazać ludowi nie tylko swe rezultaty polityczne, lecz i rezultaty materialne... Nasza rewolucja jest jedyną, która nie tylko rozbiła kajdany kapitalizmu i dała ludowi wolność, ale zdołała prócz tego dać ludowi warunki materialne do dostatecznego życia. Na tym polega siła naszej rewolucji, to co ją czyni niezwyciężoną” — stwierdził Stalin.

Zatarcie przedziałów klasowych między ludźmi pracy w Związku Radzieckim, zacieranie się ekonomicznych i politycznych przeciwieństw między robotnikami, chłopami i inteligencją — stworzyły podstawę moralno-politycznej jedności społeczeństwa, co znalazło swój wyraz w nowej konstytucji Związku Radzieckiego z 1936 roku. Wyrażone w tej konstytucji zasady: socjalistycznego systemu gospodarczego i socjalistycznej własności środków produkcji; prawa do pracy, wypoczynku, nauki, zabezpieczenia na starość; równouprawnienia kobiet i równouprawnienia obywateli niezależnie od ich narodowości i rasy; zasady wolności sumienia — są wyrazem tych przemian, które w stosunkach między ludźmi przyniosła Wielka Rewolucja Październikowa.

* * *

W tym samym czasie świat kapitalistyczny wstrząsany był nieustannymi sprzecznościami, powodującymi kryzysy gospodarcze i napięcia polityczne, co doprowadziło do powstania faszyzmu i wreszcie do wybuchu drugiej wojny światowej. Wojnę tę określił Stalin, jako „nieunikniony skutek rozwoju światowych sił ekonomicznych i politycznych na podłożu współczesnego kapitalizmu monopolistycznego“. Ujawniła ona z jednej strony ostre przeciwieństwa w obozie krajów kapitalistycznych, z drugiej zaś stała się historycznym starciem imperializmu niemieckiego i jego faszystowskiej organizacji z socjalizmem, który reprezentował Związek Radziecki. Polityczne, wojskowe i ekonomiczne zwycięstwo państwa socjalistycznego wykazało raz jeszcze siłę Rewolucji i postępu. Socjalistyczna własność środków produkcji wraz z genialną strategią Stalina pozwoliła na skupienie wszystkich sił do prowadzenia wojny i osiągnięcia zwycięstwa.

* * *

Zwycięstwo Związku Radzieckiego nad hitlerowskim faszyzmem przyniosło wyzwolenie narodowe i społeczne wielu krajom Europy. Te kraje demokracji ludowej wyzwoliły się z jarzma kapitalistycznego. I

klasa robotnicza w sojuszu z biednym i średnim chłopstwem oraz inteligencją pracującą, po przeprowadzeniu reform rolnych i uspołecznieniu podstawowych środków produkcji w szybkim tempie usuwa zniszczenia wojenne, likwiduje kapitalizm i dąży do budowy socjalizmu. **Narody krajów demokracji ludowej przechodzą głębokie przeobrażenia, czerpiąc z bogatej skarbnicy doświadczeń Związku Radzieckiego. Bez Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej ten rozwój ludów, które znajdowały się w orbicie światowego imperializmu, nie byłby możliwy.**

Po drugiej wojnie światowej wzmożła się też walka wyzwolenia ludów zależnych i kolonialnych. Prawie pięćset milionów liczący naród chiński nie mógł by zrzucić jarzma imperialistycznego i zwalczyć rodzi-
mej reakcji bez wypływających z Rewolucji Październikowej doświadczeń Związku Radzieckiego. Ludy Indonezji czy Vietnamu również czerpią z tych bogatych doświadczeń natchnienie dla swej walki o wolność i niezależność.

Nie ma zakątka świata, gdzie by Wielka Październikowa Rewolucja Socjalistyczna nie odezwała się przebudzeniem lub wzrostem aktywności politycznej uciskanych mas pracujących klasowego społeczeństwa kapitalistycznego. Żadna inna rewolucja nie miała i nie mogła mieć większego wpływu na procesy historyczne w koloniach, gdzie żyje najbardziej uciskana i zacięta część współczesnego społeczeństwa. Kolonialna eksploatacja jest bowiem nieuchronnym składnikiem ustroju kapitalistycznego.

Klasa robotnicza krajów kapitalistycznych walcząc o wyzwolenie z jarzma kapitalizmu, stanowi aktywny element światowego proletariatu, widzącego w Związku Radzieckim, twierdzą socjalizmu i ostoję w walce o wyzwolenie.

„Rewolucja Październikowa dała początek kruszeniu systemu kapitalizmu, jednak w ciągu trzydziestu lat Związek Radziecki był jedynym krajem socjalizmu. Po drugiej wojnie światowej odpadły od kapitalizmu takie kraje Europy, jak: Polska, Rumunia, Czechosłowacja, Bułgaria, Węgry, Albania... Gigantycznymi krokami idzie naprzód ruch narodowo-wyzwolenczy w krajach zależnych i kolonialnych. Nie bacząc na wszystkie przeszkody siły demokratyczne rosną i hartują się w walce z siłami reakcji w krajach kapitalizmu. Coraz bardziej rośnie międzynarodowy autorytet Związku Radzieckiego, jako głównej twierdzy demokratycznego, antyimperialistycznego obozu, przeciwstawnego obozowi imperializmu i agresji (Mołotow).

LEON SIENNICKI

Zwycięstwo socjalistycznego systemu gospodarczego w Związku Radzieckim

W ROZWOJU historycznym Wielka Rewolucja Październikowa jest przede wszystkim rewolucją o charakterze międzynarodowym, światowym. Oznacza ona gruntowny zwrot w dziejach ludzkości, zwrot od ginącego świata kapitalistycznego do świata nowego, socjalistycznego. Otwiera nową epokę — epokę rewolucji proletariackich w krajach imperializmu i ucisku kolonialnego.

Rozlewająca się szeroko fala ruchów, tworzących państwa demokracji ludowej wyzwalać kraje podległe i kolonialne oraz mobilizujących klasę robotniczą w krajach kapitalistycznych, pobudza imperializm do akcji w celu obrony swych straconych pozycji do prób osłabiania obozu państw postępowych i miłujących pokój, do siania pogroźek wojennych.

Oszczercza kampania przeciwko Związkowi Radzieckiemu, straszenie groźbą wojny atomowej, uruchomienie podejrzanego instrumentu w postaci „doktryny Trumana” i „planu Marshalla”, pakt atlantycki, próby rozbicia obozu pokoju, popieranie zdrajców proletariatu w osobach Tito i jego kliki oraz „socjalistów” z pod znaku Bluma i Bevina, wraz z szeroko stosowaną dyskryminacją ekonomiczną wobec Związku Radzieckiego i państw demokracji ludowej, to wzory z arsenału środków, wytaczanych przez imperializm przeciwko ludom, idącym drogą, wskazaną przez Wielką Rewolucję Październikową.

Jakiegokolwiek byłyby jednak taktyczne posunięcia imperialistów, nic nie może zmienić faktu, że **jak wykazał Stalin, rozwijając leninowską tezę o gniciu kapitalizmu, — w epoce ogólnego kryzysu kapitalizmu ustrój burżuazyjny stał się potężną przeszkodą na drodze rozwoju społeczeństwa ludzkiego.** Niezdolność wyzyskania przez ustrój burżuazyjny sił wytwórczych społeczeństwa, właściwa imperializmowi tendencja do hamowania rozwoju sił wytwórczych, występuje w tej epoce ze szczególną mocą.

* * *

Wielkie idee równości i przyjaźni narodów, wcielone w życie w praktyce państwa radzieckiego, w wyniku leninowsko-stalinowskiej polityki narodowościowej, przekształciły Związek Radziecki w drogowskaz dla wszystkich uciskanych ludów, w sztandar walki o uwolnienie z niewoli imperialistycznej, o społeczeństwo bezklasowe.

* * *

Dziś, kiedy wokół Związku Radzieckiego zjednoczyły się postępowe siły demokratyczne całego świata, widać wyraźnie, w jak potężnym stopniu Wielka Rewolucja Socjalistyczna stała się elementem, przyspieszającym proces historyczny w całym świecie.

„Światowe znaczenie Rewolucji Październikowej polega nie tylko na tym, że jest ona wielkim poczynaniem jednego kraju, który dokonał wyłomu w systemie imperializmu, i pierwszym ogniskiem socjalizmu w oceanie krajów imperialistycznych, lecz również na tym, że stanowi ona pierwszy etap rewolucji światowej i potężną bazę jej dalszego rozwoju” (Stalin).

rozwoju rewolucyjna gospodarka radziecka, zburzywszy to co było stare i zgniłe, zbudowała nowy fundament gospodarczy, na którym stopniowo rozwinął się system socjalistycznej gospodarki planowej. Ustanowienie dyktatury proletariatu w Kraju Radzieckim oddało klasie robotniczej pod kierownictwem jej czołowego oddziału — partii bolszewickiej — pełnię władzy nad rozwijającym się państwem socjalizmu. Od powstania październikowego w Leningradzie upłynęły trzydzieści dwa lata — okres w którym zaznaczyły się kolejne etapy: komunizmu wojennego, nowej polityki ekonomicznej, uprzemysłowienia i kolektywizacji rolnictwa, dwóch i pół pięciolatek stalinowskich, gospodarki wojennej i stalinowskiej pięcioletki powojennej. Każdy etap wzięty z osobna i wszystkie razem wykazały, że **proletariat może z powodzeniem rządzić krajem bez burżuazji i przeciw burżuazji, że może z powodzeniem kierować całym gospodarstwem narodowym, że może z powodzeniem budować socjalizm, mimo istniejącego od zewnątrz otoczenia kapitalistycznego.**

Nowy ustrój, którego składową częścią jest socjalistyczna gospodarka planowa, sprawił, że na ruinach zacołanej Rosji carskiej, zależnej gospodarczo od bardziej rozwiniętych krajów kapitalistycznych, zbudowano Związek Radziecki, potężne mocarstwo socjalistyczne, uprzemysłowione, przodujące całej postępowej ludzkości we wszystkich dziedzinach jej życia.

Osiągnięcia narodu radzieckiego, szybkie tempo rozwoju gospodarki narodowej, wzrost dobrobytu i kultury, obrona przed faszystowskim najeźdźcą, odbudowa i rozbudowa powojennej gospodarki wyzwoliły potężne siły dynamiczne, swoiste dla społeczeństwa socjalistycznego. **Dźwignię tych sił stanowi socjalistyczna gospodarka planowa, realizująca z leninowską wytrwałością kolejne zadania proletariatu.**

Do zwycięskich osiągnięć można tylko dochodzić poprzez nieustępliwą walkę z pietrzącymi się trudnościami. Związek Radziecki w walce z wrogiem klasowym pokonał wszystkie trudności na swej drodze do socjalizmu.

* * *

Okres wojny domowej, okres zbrojnej interwencji międzynarodowego kapitalizmu w Kraju Radzieckim przyniósł pełny tryumf władzy radzieckiej, całkowitą zaś klęskę kontrrewolucyjnym generałom carskim i imperialistycznym interwentom zagranicznym. Po przebyciu okresu wojennego, Kraj Radziecki przeszedł do pokojowej odbudowy gospodarki narodowej; nastąpił zwrot od komunizmu wojennego do nowej polityki ekonomicznej. Na tym etapie partia bolszewików walczyła z zacołaniem gospodarczym — pozostałością po Rosji carskiej — i usuwała następstwa wojny imperialistycznej 1914 — 1917 r., wojny domowej i wojny z zagranicznymi interwentami. Pod kierownictwem partii Lenina — Stalina ludzie radzieccy nie zawiedli. Doprowadzili do odbudowy gospodarczej kraju, do nagromadzenia sił i środków wytwórczych. Następnie Kraj Radziecki wkroczył w dalszy etap rozwoju, w etap socjalistycznego uprzemysłowienia kraju. Trzeba było stworzyć zupełnie nowe gałęzie przemysłu, nowy przemysł obronny, trzeba było budować nowe fabryki, traktory, maszyny rolnicze itd. Na inwestycje potrzebne były miliardowe na-

kłady. O pożyczkach zagranicznych nie było mowy, trzeba było budować, licząc na własne siły i środki. **Zadanie uprzemysłowienia kraju realizowano skutecznie dzięki gospodarnemu podejściu do sprawy, dzięki wprowadzeniu systemu bezwzględnych oszczędności w wydatkowaniu pieniędzy, dzięki racjonalizowaniu produkcji, obniżeniu kosztów własnych, zlikwidowaniu nieproduktywnych wydatków itd.**

Proces uprzemysłowienia Związku Radzieckiego posuwał się szybko naprzód. W latach 1926-27 nakłady inwestycyjne w uprzemysłowienie wynosiły jeszcze 1 miliard rubli, lecz już w ciągu następnych trzech lat osiągnęły kwotę prawie 5 milrd. rubli.

W latach 1926-29 wysiłki partii i klasy robotniczej doprowadziły do pomyślnego rozwiązania jednego z najtrudniejszych zadań uprzemysłowienia — mobilizacji odpowiednich środków na budownictwo od podstaw przemysłu ciężkiego, co z kolei umożliwiło uchwalenie pierwszego pięcioletniego planu budownictwa socjalistycznego, pierwszej pięcioletki stalinowskiej.

* * *

Partia Lenina — Stalina od chwili zdobycia władzy zdawała sobie sprawę, że przejście od gospodarki drobnotowarowej w rolnictwie do wielkiego rolnictwa socjalistycznego (sowchozy i kołchozy) nie może nastąpić drogą „dekretowania“, lecz przy pomocy **pełnego uświadomienia mas chłopskich** o konieczności wejścia na nową drogę. W tym względzie **Lenin** na VI-tym Wszechrosyjskim Zjeździe Rad dał jasną dyrektywę, mówiąc:

„Gdy proletariat pietrogradzki i żołnierze garnizonu pietrogradzkiego brali władzę, wiedzieli doskonale, że budownictwo na wsi napotka na wielkie trudności, że tutaj należy posuwać się powoli, że największą niedorzecznością byłoby tu usiłowanie wprowadzenia społecznej uprawy roli za pomocą dekretów, w drodze ustawodawczej, że na to mogła się zgodzić znikoma liczba uświadomionych, olbrzymia zaś większość chłopów zadania tego nie stawiała. Dlatego ograniczyliśmy się do tego, co było absolutnie niezbędne w interesie rozwoju rewolucji: w żadnym razie nie należy wyprzedzać rozwoju mas, lecz czekać, aż z własnego doświadczenia tych mas, z ich własnej walki wyrośnie ruch naprzód“.

Kiedy partia zdecydowała się na wprowadzenie nepu, **Lenin** uzasadnił konieczność tej polityki, stwierdzając jednak jej wyraźnie przejściowy charakter. W przemówieniu na Plenum Rady Moskiewskiej **Lenin** oświadczył:

„Obecnie jak gdyby cofamy się wstecz, lecz czynimy to po to, aby z początku cofnąć się, a następnie nabrać rozpędu i jeszcze owocniej skoczyć naprzód. Tylko pod tym jedynym warunkiem cofnęliśmy się wstecz, przeprowadzając naszą nową politykę ekonomiczną... aby po cofnięciu się rozpocząć jak najuporczywszą ofensywę naprzód“.

Z tej wypowiedzi wynika, że okres nepu był z góry przewidziany jako okres przejściowy, po którym miała nastąpić **generalna ofensywa przeciwko wszystkim elementom kapitalistycznym w mieście i na wsi, dla podjęcia budownictwa konsekwentnie socjalistycznej gospodarki narodowej.**

W rzeczywistości, po okresie nepu i uprzemysłowienia, WKP(b) przystąpiła do ofensywy socjalizmu

na rozwijające się mimo wszystko siły kapitalistyczne miast i wsi. W toku i w wyniku tej ofensywy dokonał się jeden z największych po Rewolucji Październikowej przełomów — **przejście rolnictwa od zacołanego drobnego gospodarstwa indywidualnego do wielkotowarowego rolnictwa kolektywnego**. W zgodzie z zakreślonym przez Lenina planem spółdzielczym w rolnictwie Stalin wypracował zasadnicze podstawy organiczne i ekonomiczne dla wejścia Związku Radzieckiego na tory gospodarki wielkotowarowej w rolnictwie.

Masowy ruch kołchozowy, który rozpoczął się na przełomie 1927 i 1928 roku, dokonał wielkich przesunień klasowych w strukturze społecznej wsi radzieckiej. Przed tym okresem była konieczna polityka ograniczania w rozwoju i stopniowego wypierania kulaka, najbardziej jaskrawego przedstawiciela elementów kapitalistycznych na wsi radzieckiej. Polityka ta była skuteczną, gdyż już w r. 1929 kołchozy i sowchozy wyprodukowały na rynek towarowy ponad 130 milionów pudów zboża więcej, niż kulacy w r. 1927. W połowie 1929 r. okazało się, że likwidacja klasy kulaków staje się ekonomiczną koniecznością, a ziemię, z której dotąd korzystali kulacy, należało złączyć w organizujące się kołchozy. Zgodnie z dyrektywą Stalina do kołchozów nie dopuszczono kulaków, jako wrogów ustroju i władzy radzieckiej. W gwałtownej walce klasowej na wsi ustrój socjalistyczny pozbył się ostatniego klasowego wroga socjalizmu.

W stalinowskiej analizie zwycięskiej walki z kulactwem wyprowadzone jest stwierdzenie, że likwidacja klasy kulaków na wsi możliwa była w Związku Radzieckim tylko przy osiągnięciu przewagi liczebnej w rolnictwie przez drobne gospodarstwa chłopskie, przy wytworzeniu pełnych warunków dla masowej kolektywizacji i przy uświadomieniu pracującego chłopstwa o wyższości ustroju kolektywnego w rolnictwie. Przy braku tych warunków likwidacja kulaków byłaby niemożliwa.

Przejście do indywidualnej gospodarki rolnej do systemu kołchozów i sowchozów, pozwoliło ująć całe rolnictwo w organiczny skład planowej gospodarki. Rezultaty kolektywnego i planowego gospodarowania na wsi okazały się szybko. Jeżeli w r. 1913 obszar zasiewów w Rosji wynosił 105,5 mil. ha, to Związek Radziecki osiągnął w 1940 r. rozmiar zasiewów 150,4 mil. ha. W 1940 r. gospodarka rolna przyniosła o 2,3 miliarda pudów zboża więcej, niż to miało miejsce przed rewolucją; bawełny zebrano 3,5 raza więcej, niż przed wojną, buraka cukrowego i lnu 2 razy więcej itd.

Rok 1929, przełomowy w Związku Radzieckim, rozpoczął okres powszechnej kolektywizacji rolnictwa, czyli nastąpił zasadniczy zwrot wsi ku socjalizmowi. W wyniku przemian w ustroju rolnym Związek Radziecki osiągnął wielkie rezultaty, pozwalające na **usunięcie wszelkich sprzeczności między produkcją przemysłową i rolną, a więc i pozwalające na pełną synchronizację produkcji obu wielkich działów planowej gospodarki narodowej.**

* * *

Gdy ogłoszono pierwszy stalinowski plan pięcioletni, ekonomiści burżuazyjni zajęli wobec niego bar-

dzo krytyczne stanowisko. Nie dawali wiary osiągnięciom uzyskiwanym w toku wykonania poszczególnych planów rocznych. W końcu listopada 1932 r., a więc w przededniu przedterminowego wykonania pięcioletki w cztery lata, amerykański dziennik „New York Times” pisał:

„Pięcioletni plan przemysłowy, który postawił sobie za cel — rzucenie wezwania poczuciu proporcji, który dąży do swego celu, „bez względu na koszt”, jak często z dumą chwaliła się Moskwa, nie jest w rzeczywistości planem. Jest fantazją”.

Brak poczucia proporcji i fantazja — oto główne argumenty, jakie wysuwane były przeciwko pierwszej pięcioletce ZSRR przez „fachowców” kapitalistycznych, a właściwie kompletnych dyletantów, nie rozumiejących zupełnie praw ekonomicznych socjalistycznej gospodarki planowej. **Wyniki budownictwa socjalistycznego i przekształcenia Związku Radzieckiego z kraju zacołanego w potężne uprzemysłowione mocarstwo socjalistyczne dały wymowną odpowiedź poplecznikom ustroju kapitalistycznego.**

Na połączonym plenum KC i Centralnej Komisji WKP (b), dnia 7 stycznia 1933 r., Stalin podkreślił międzynarodowe znaczenie radzieckiej pięcioletki i scharakteryzował jej wyniki, stwierdzając m. in.:

„Wyniki pięcioletki obaliły twierdzenie ekonomistów burżuazyjnych, jakoby kapitalistyczny system gospodarki był najlepszym systemem, jakoby wszelki inny system gospodarki nie był trwały i nie był w stanie zdać egzaminu w obliczu trudności związanych z rozwojem ekonomicznym. Wyniki pięcioletki wykazały, że kapitalistyczny system gospodarki jest nietrwały i nie ma racji bytu, że już bliski jest kresu swego istnienia i musi ustąpić miejsca innemu, wyższemu, radzieckiemu, socjalistycznemu systemowi gospodarki, że jedynym systemem gospodarczym, który nie obawia się kryzysów i potrafi pokonać trudności nierozwiązalne dla kapitalizmu, jest radziecki system gospodarki.”

Olbrzymi wzrost gospodarstwa narodowego ZSRR w okresie pierwszej pięcioletki został osiągnięty na podstawie zwycięskiego budowania socjalizmu i na podstawie społecznej pracy dziesiątków milionów ludzi. Wzrost ekonomiki kraju oznaczał równocześnie likwidację elementów kapitalistycznych. Jest faktem, że w 1933 r. ciężar gatunkowy socjalistycznego systemu gospodarki w przemyśle radzieckim stanowił 99%, a w rolnictwie, jeżeli wziąć pod uwagę obszar zasiewów zbóż chlebowych — 84,5%. Stąd wniosek, że gospodarka kapitalistyczna w ZSRR była w 1933 r. zupełnie zlikwidowana, a odcinek indywidualno-chłopski, stanowiący 15,5%, został wyparty na pozycje drugorzędne.

W analitycznej ocenie wyników pierwszej stalinowskiej pięcioletki uwypuklone zostały również niektóre niedociągnięcia w wykonaniu planu, szczególnie poważne w produkcji przemysłowej. Do niedociągnięć tych należało zaliczyć: nienadążanie przemysłu hutniczego za ogólnym wzrostem produkcji; nieuporządkowanie pracy w przemyśle metali nieżelaznych; zaniedbanie w zakresie podniesienia jakości produkcji, wzmożenia wydajności pracy, zmniejszenia kosztów produkcji, wprowadzenia zasady opłacalności gospodarczej.

Na XVII Zjeździe Partii (26 stycznia 1934 r.) w zakończeniu referatu sprawozdawczego, wszechstronnie oświetlającego wyniki pierwszej pięciolatki, Stalin sformułował zwięzłą dyrektywę: **nie upajać się osiągniętymi sukcesami i nie wpadać w zarożumiałość.**

Partia bolszewicka i ludzie radzieccy wzmogli swoje wysiłki i druga pięciolatka została urzeczywistniona w ciągu lat czterech.

W bilansie wyników obu pięcioletek stalinowskich osiągnięcia wyraziły się w następujących wskaźnikach (wg cen niezmiennych):

	1930 r.	1933 r.	1938 r.
1. dochód narodowy (w milrd. rubli)	35	48.5	105
2. liczba zatrudnionych robotników i pracowników (w milionach) .	14.53	22	28
3. roczny fundusz płacy zarobkowej robotników i pracowników (w milionach rubli)	13.597	34.953	96.425
4. przeciętna roczna płaca zarobkowa robotników przemysłowych (w rublach)	991	1.513	3.447

Jeżeli przytoczone dane uzupełnić niemniej pomysłnymi wynikami pracy w poszczególnych dziedzinach gospodarstwa narodowego, wówczas obraz rozwoju ekonomicznego w Związku Radzieckim za okres dwóch pięcioletek wypadnie imponująco. Przykładem może być m. in. pozycja kolchozowych dochodów pieniężnych, które wzrosły z 5.661,9 mil. rubli w 1933 r. do 14.180,1 mil. rubli w 1937 r.

XVIII Zjazd Partii (10 marca 1939 r.) określił dla trzeciej pięciolatki stalinowskiej jako główne zadanie osiągnięcie i przekroczenie poziomu potencjału ekonomicznego, istniejącego w głównych krajach kapitalistycznych. Trzeci plan pięcioletni realizowany był do połowy 1941 r. Produkcja przemysłowa zwiększała się rocznie przeciętnie o 13 procent. Szczególnie duże osiągnięcia uzyskano w rozwoju przemysłu ciężkiego. Wytwórczość środków produkcji wzrosła w ciągu 3 i pół lat o przeszło 50%, a budowa maszyn o 75%. W szybkim tempie wzrastała produkcja we wschodnich rejonach ZSRR: na Uralu, nad Wołgą, na Syberii, w środkowej Azji i w Kazachstanie. Produkcja rolna, dzięki rozwojowi kolchozów osiągnęła w 1940 r. okragło 119 mil. ton ziarna. Inwestycje w ciągu 1938—41 roku przekroczyły 130 milrd. rubli; uruchomiono w tym czasie przeszło 3.000 przedsiębiorstw przemysłowych. Powyżej jednej trzeciej kredytów inwestycyjnych włożono w rozbudowę przemysłu, rozmieszczonego we wschodnich rejonach ZSRR.

Wzrost socjalistycznego przemysłu i rozwój gospodarczy w rejonach wschodnich wzmocnił należycie ekonomiczny i obronny potencjał ZSRR. W 1940 roku w Związku Radzieckim wyprodukowano m. in.:

surówki żelaza	— 15 mil. ton
stali	— 18,3 mil. ton
węgla	— 166 mil. ton
nafty	— 31 mil. ton
ziarna na sprzedaż	— 38,3 mil. ton
bawełny surowej	— 2,7 mil. ton

Postępujący ciągle naprzód rozwój przemysłu, rolnictwa i innych dziedzin socjalistycznego gospodar-

stwa narodowego musiał doprowadzić i doprowadził do dalszego podniesienia poziom materialnego i kulturalnego ludzi radzieckich. Owocna realizacja trzeciej pięciolatki stalinowskiej przerwana została w trzecim roku na skutek niemiecko-faszystowskiej napaści na ZSRR i związanej z tym konieczności przestawienia gospodarki narodowej na tory wojenne.

Zaborczy imperializm Niemiec hitlerowskich napotkał w Związku Radzieckim na potężną siłę materialną, stworzoną geniuszem Stalina, wcielonym w przedwojenne plany pięcioletnie. Wojna z silnym i dobrze przygotowanym napastnikiem hitlerowskim stała się surowym egzaminem dla młodego państwa socjalistycznego.

* * *

Napaść Hitlera na Związek Radziecki — po uprzednim skoncentrowaniu niemal całego potencjału wojennego Europy — wymagała natychmiastowego przejścia Związku Radzieckiego na tory gospodarki wojennej. Struktura społeczno-gospodarcza ustroju socjalistycznego, który w wyniku planowej gospodarki doprowadził kraj do stanu wielkiego rozwoju w przemyśle i rolnictwie, pozwoliła szybko przekształcić podstawy gospodarki pokojowej na gospodarke wojenną.

Cechą charakterystyczną wojennej gospodarki Związku Radzieckiego była zmiana proporcji w rozmiarach nagromadzenia oraz w skali indywidualnego zaopatrzenia na korzyść potrzeb wojennych. Znaczna część produktu społecznego poszła na techniczne potrzeby wojenne, które bezpośrednio nie tworzą podstawowych funduszy narodowych. W 1942 r. w porównaniu z 1940 r. rozmiar globalnego produktu społecznego zmniejszył się na skutek czasowych strat terytorialnych. Zmniejszył się również fundusz spożycia oraz zmniejszyły się rozmiary nagromadzenia. Lecz już w marcu 1942 r. nastąpił przełom w wojennej gospodarce Związku Radzieckiego. Zwiększyła się w tym czasie ogólna produkcja oraz zaopatrzenie indywidualne ludności, wzrosły podstawowe i obrotowe fundusze gospodarki narodowej. W 1943 r. i później w 1944 r., kiedy na terytorium Związku Radzieckiego nie było już okupanta, nastąpił dalszy wzrost produkcji i likwidacji różnorodnych ograniczeń, które były niezbędne w 1942 r.

Wojenna gospodarka Związku Radzieckiego różniła się zasadniczo od gospodarki wojennej krajów kapitalistycznych, jak np. Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Tam panowały i odgrywały decydującą rolę monopole kapitalistyczne i kapitał finansowy, zmierzające do zwiększonej koncentracji produkcji i centralizacji kapitału. Wystarczy stwierdzić, że w 1944 r. w Stanach Zjednoczonych 75% wszystkich zamówień wojennych, otrzymało 100 wielkich monopolii, przy czym 49% wszystkich zamówień wojennych skoncentrowało się w 30 super-monopolach kapitalistycznych. Zyski wojenne amerykańskich kapitalistów wzrosły w 1943 r. do kwoty 24,5 miliarda dolarów (w 1939 r. wynosiły 6,4 miliarda dolarów), a w ciągu 4 lat wojennych osiągnęły sumę 84 miliardów dolarów.

Inaczej przedstawiała się sprawa w Związku Radzieckim, gdzie u podstaw wojennej gospodarki istniała społeczna własność środków produkcji, która zapewniła ześrodkowanie wszystkich sił wytwórczych i

materialnych gospodarki narodowej w kierunku zwycięstwa nad najeźdźcą.

Przestawienie gospodarki narodowej Związku Radzieckiego na tory gospodarki wojennej, **przemieszczenie sił produkcyjnych i rozbudowa ich w rejonach wschodnich**, były tylko możliwe w warunkach socjalistycznego systemu gospodarowania.

Podstawowe prawa, wykluczające wyzysk człowieka przez człowieka w stosunkach pracy i płacy działały niezmiennie również w gospodarce wojennej. Na skutek wcielenia do szeregów Armii Czerwonej poważnej liczby mężczyzn w ogólnym zatrudnieniu wzrósł odsetek kobiet i młodocianych.

W czasie wojennym wzmogła się socjalistyczna dyscyplina pracy, podniosła się wydajność pracy. Np. w przemyśle wydajność pracy w 1942 r. podniosła się o 19% w porównaniu z 1940 r., a w 1943 o dalsze 7% w porównaniu z 1942 r. Wzrost wydajności pracy był następstwem zwiększenia norm wytwórczych na określoną jednostkę czasu roboczego — przede wszystkim dzięki racjonalizacji produkcji; poza tym — wprowadzeniu ograniczeń w nieusprawiedliwionych przerwach w pracy, w nieprzewidzianych postojach itp. Ulepszenia w organizacji pracy ściśle się wiązały z zasadami premiowania skutecznie i szybko wykonywanej pracy, a zwłaszcza produkcji ponadplanowej.

Płace w okresie wojennym uległy **znacznemu podwyższeniu** w szeregu gałęzi przemysłu, przede wszystkim w przemyśle węglowym, hutniczym i ściśle wojennym.

Nominalne płace robocze zabezpieczone były, jeśli chodzi o ich realną siłę kupna, ustalonymi przez państwo sztywnymi cenami na artykuły pierwszej potrzeby, niskimi cenami artykułów wydawanych na kartki, oraz niskimi taryfami ustalonymi za mieszkanie, za korzystanie z publicznych środków komunikacji itd.

W ten sposób organizacja pracy i wzrost płacy roboczej, któremu towarzyszyło utrzymanie zdolności nabywczej zarobków, pozwoliły w socjalistycznej gospodarce wojennej na pełne zaspokojenie zapotrzebowania w zakresie siły roboczej, której **braku wojenna gospodarka radziecka nie odczuwała.**

Reasumując podane w skrócie niektóre cechy gospodarki wojennej Związku Radzieckiego, trzeba przede wszystkim stwierdzić, że **system pełnego planowania w gospodarce socjalistycznej zdał egzamin również podczas wojny.** Znajomość praw ekonomii politycznej w produkcji i rozdziale, umiejętne stosowanie tych praw nawet w ciężkich warunkach wojennych, pozwoliło na **utrzymanie całej gospodarki narodowej na pozycjach socjalizmu**, od którego ekonomika wojenna ani na krok nie odeszła.

Zwycięstwo nad niemiecko-hitlerowskim napastnikiem osiągnął Związek Radziecki nie bez wielkich ofiar. Straty materialne, poniesione wskutek zniszczeń wojennych, wyniosły 679 milrd. rubli w cenach z 1941 r. Na obszarze Związku Radzieckiego najeźdźca hitlerowski zburzył 31.850 przedsiębiorstw przemysłowych, zniszczył i ograbiał 95 tys. kolchozów, zburzył 65 tys. km kolei żelaznych, wysadził w powietrze 13 tys. mostów kolejowych. Olbrzymie straty materialne nie zdołały poderwać w żadnym momencie wojny podstaw radzieckiej gospodarki narodowej,

która swój surowy egzamin zdała bez zarzutu. Wynik tego egzaminu podsumował Stalin w następującej ocenie:

„Lekcja wojenna mówi o tym, że ustrój radziecki okazał się nie tylko najlepszą formą organizacji ekonomicznego i kulturalnego podniesienia kraju w latach budownictwa pokojowego, lecz i najlepszą formą mobilizacji wszystkich sił narodu dla odparcia wroga w czasie wojennym...

Ustrój socjalistyczny, zrodzony z Rewolucji Październikowej, dał naszemu narodowi i naszej armii wielką i niezwyciężoną siłę.“

* * *

Po zwycięskim zakończeniu działań wojennych Związek Radziecki wszedł na drogę pokojowego budownictwa socjalistycznego. Kontynuując rozpoczętą jeszcze w czasie wojny odbudowę zniszczonych terenów, rząd i partia bolszewicka przystąpiły do wytyczenia zadań dla gospodarki narodowej na okres 1946—1950 roku. W marcu 1946 r. Rada Najwyższa ZSRR uchwaliła **ustawę o pięcioletnim planie odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego ZSRR**, który jako główne zadanie do wykonania określił: odbudowę zniszczonych przez wojnę rejonów, osiągnięcie przedwojennego poziomu produkcji przemysłowej i rolniej, a następnie przekroczenie tego poziomu w znaczniejszych rozmiarach.

Precyzując szczegółowiej zadanie gospodarcze, powojenny stalinowski plan pięcioletni ustalił, że w celu pomyślnego jego urzeczywistnienia należy:

- 1) zapewnić w pierwszej kolejności odbudowę i rozbudowę przemysłu ciężkiego i transportu kolejowego;
- 2) osiągnąć taki poziom produkcji przemysłowej i rolniej, aby można było uzyskać obfitość podstawowych produktów masowego spożycia;
- 3) zapewnić dalszy postęp techniczny we wszystkich dziedzinach gospodarki narodowej;
- 4) udoskonalić w 1946 r. powojenną przebudowę gospodarki narodowej, wykorzystując potencjał produkcyjny przemysłu wojennego dla dalszego powiększenia potencjału gospodarczego ZSRR;
- 5) zabezpieczyć dalszy wzrost zdolności obronnej ZSRR i zaopatrzyć siły zbrojne Związku Radzieckiego w najnowszy sprzęt techniczny;
- 6) zapewnić wysokie tempo nagromadzenia, przewidując na okres pięciolecia:
 - a) rozmiar scentralizowanych inwestycji na odbudowę i rozwój gospodarczy w kwocie 250,3 milrd. rubli,
 - b) uruchomienie odbudowanych i nowych przedsiębiorstw wartości 234 milrd. rubli (w bieżących cenach 1945 r.),
 - c) wszechstronny rozwój przemysłu budowlanego ze zwróceniem szczególnej uwagi na konieczność wprowadzenia przodującej techniki budowlanej i mechanizacji robót, jak również na konieczność stworzenia bazy produkcyjnej w zakresie wytwarzania maszyn budowlanych;
- 7) wszechstronnie rozwijać dzieło odbudowy i rozbudowy miast i wsi, zwiększając przy tym ogólnokrajowy fundusz mieszkaniowy;
- 8) przekroczyć przedwojenną skalę dochodu narodowego i poziom ogólnokrajowego spożycia;

- 9) wzmocnić w przemyśle i transporcie stałe kadry siły roboczej na zasadzie dalszego usprawnienia organizacji pracy i zapewnienia lepszych warunków mieszkaniowych i materialnych dla pracowników;
- 10) podnieść wydajność pracy na zasadzie pełnego wykorzystania ośmiogodzinnego dnia pracy, wszechstronnej mechanizacji pracochłonnych gałęzi przemysłowych oraz na zasadzie dalszej elektryfikacji gospodarstwa narodowego i intensyfikacji procesów produkcyjnych.

Wartość globalnej produkcji przemysłowej w ostatnim roku powojennego planu pięcioletniego ustalona została na sumę 205 milrd. rubli w porównaniu z sumą 138,5 milrd. rubli w 1940 r., tzn. wzrost produkcji przemysłowej między 1940 a 1950 r. powinien osiągnąć 48%. Poziom produkcji przemysłowej w 1950 r. według niektórych główniejszych gałęzi przemysłu wyraził się w następujących wskaźnikach:

surówka żelazna	19,5 mil. ton
stal	25,4 mil. ton
wyroby walcowane	17,8 mil. ton
węgiel	250 mil. ton
nafta	35,4 mil. ton
energia elektryczna	82 milrd. kilow.
parowozy dalekobieżne	2200 sztuk
wagony pasażerskie	2600 sztuk
wagony towarowe	146.000 sztuk
samochody ciężarowe	428.000 sztuk
samochody osobowe	65.600 sztuk
autobusy	6.400 sztuk
traktory	112.000 sztuk
plugi traktorowe	110.000 sztuk

Nie mniej wysokie wskaźniki ustalił powojenny plan pięcioletni dla odbudowy i dalszej rozbudowy rolnictwa, transportu i innych dziedzin gospodarki narodowej. Przystawienie z gospodarki wojennej na pokojową zrealizowane zostało szybko i bez utracenia potencjalnych możliwości produkcji, osiągniętych w okresie wojny. Ludzie radzieccy przystąpili z entuzjazmem do pracy. Dzięki socjalistycznemu współzawodnictwu i rozwojowi ruchu stachanowskiego zakreślone w powojennym planie pięcioletnim zadania wykonane były z roku na rok w rozmiarach, przekraczających zaplanowane wskaźniki. Wprawdzie rok 1946, pierwszy rok powojennej pięcioletki na skutek klęski nieurodzaju w rolnictwie nie dał w wyniku końcowym pełnego wykonania planu, to jednak już rok następny przyniósł gospodarce narodowej ZSRR nieprzeciętne sukcesy. W 1947 r. przemysł radziecki nie tylko wykonał, lecz i znacznie przekroczył plan roczny, pokrywając z naddatkiem niedobory 1946 r. Wielkim sukcesem gospodarki narodowej był fakt, stwierdzający, że w końcu 1947 r. przemysł radziecki osiągnął poziom produkcji z 1940 r. W masach pracujących już w 1947 r. powstawała idea przedterminowego wykonania pięcioletki. Ideę tę skonkretyzowali robotnicy i robotnice Leningradu, stawiając wezwanie do całego kraju o wykonanie planu pięcioletniego w ciągu lat czterech. Wezwanie znalazło jak najszerzy odzew. Rok 1948 przyniósł przekroczenie podwyższonych dla planu rocznego wskaźników. W tymże roku dzięki rozwojowi współzawodnictwa pracy w sowchozach i kołchozach rol-

nictwo radzieckie osiągnęło poziom produkcji, przekraczający poziom 1940 r. W 1948 r., jak wykazują sprawozdania kwartalne radzieckiego Państwowego Urzędu Statystycznego, tempo wzrostu produkcji w przemyśle i rolnictwie nie uległo ani na chwilę zahamowaniu. W przededniu XXXII rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej do wodza narodów Związku Radzieckiego, Józefa Stalina, wpłynęły tysiące meldunków, stwierdzających, że zobowiązania załóg o przedterminowe wykonanie powojennej pięcioletki zostały wypełnione w wielu przedsiębiorstwach przemysłowych i transportowych, w sowchozach i kołchozach.

Entuzjazm i socjalistyczny stosunek do pracy, ogarniający coraz większym płomieniem najszerze masy ludzi radzieckich, daje pewność, że stalinowski pięcioletni plan powojenny będzie wykonany przedterminowo.

* * *

„Plan państwowy gospodarstwa narodowego — głosi art. 11 Konstytucji Związku Radzieckiego — określa i nadaje kierunek życiu gospodarczemu ZSRR w celu: pomnożenia bogactwa narodowego, nieprzerwanego podnoszenia poziomu materialnego i kulturalnego mas pracujących, umocnienia niezależności ZSRR i spotęgowania jego mocy obronnej.”

Konstytucyjnie utrwalony i realizowany w oparciu o wypracowane przez Lenina i Stalina zasady naukowe, system socjalistycznej gospodarki planowej stał się w ZSRR jedną z najważniejszych funkcji państwowych w zakresie organizowania rozwoju gospodarstwa narodowego. Pod kierownictwem partii bolszewickiej państwo socjalistyczne określa w planie gospodarczym skalę, proporcje i tempo socjalistycznej produkcji oraz ustala proporcje w rozdziale produktu społecznego i dochodu narodowego. **Państwo socjalistyczne nie jest do pomyślenia bez socjalistycznej gospodarki planowej. Planowa gospodarka ze swej strony jest tylko możliwa w państwie socjalistycznym**, to zn. w państwie dyktatury proletariatu, opartym na społecznej własności środków produkcji i zakładającym świadome kierownictwo nad rozwojem gospodarstwa narodowego. Twierdzenie to zostało udowodnione bezspornie przez przeszło trzydziestoletnie doświadczenia radzieckiego budownictwa socjalizmu. **Doświadczenia te dla stosunków międzynarodowych są szczególnie cenne dlatego, że ZSRR był twórcą i realizatorem pierwszego w historii systemu planowej gospodarki.**

Następnym z kolei dowodem, stwierdzającym, że system planowej gospodarki jest możliwy jedynie w warunkach socjalizmu, są **doświadczenia krajów demokracji ludowej**, oparte na ustroju, wypełniającym funkcję dyktatury proletariatu. Kraje te, w ciągu zaledwie kilku lat powojennych, na bazie unarodowienia kluczowych środków produkcji osiągnęły poważne sukcesy w rozwoju gospodarczym dzięki systemowi planowania na zasadach budownictwa socjalistycznego. Bezspornym wreszcie dowodem organicznej jedności ustroju socjalistycznego z systemem planowej gospodarki są nieudane próby „planowania” w ustroju współczesnego kapitalizmu.

System planowej gospodarki nie jest możliwy w warunkach kapitalizmu, ponieważ produkcja kapitalistyczna, oparta na prywatnej własności środków

produkcji, ma wyłącznie na celu osiągnięcie jak najwyższego zysku, wobec czego nie jest podporządkowane zasadniczemu celowi, jakim jest zaspokojenie ogólnospołecznych potrzeb oraz zadanie podniesienia stopy życiowej i poziomu kulturalnego mas pracujących. Dlatego też ustroj kapitalistyczny jest rozdzierany przez sprzeczności.

W ustroju kapitalistycznym ze sposobu produkcji wypływają: sprzeczność między społecznym charakterem produkcji a jednostkową formą przywłaszczania produktu pracy; sprzeczność między rozwojem sił wytwórczych a ograniczonymi ramami społecznych stosunków w produkcji; sprzeczność między dążeniem do nieograniczonego rozszerzenia produkcji a ciągłym ubożeniem mas pracujących. Sprzeczności te w warunkach kapitalizmu są nie do usunięcia i dlatego kapitalistyczną produkcję szczególnie w stadium imperializmu i monopolu, cechuje bezplanowość, żywiołowość, anarchia, bezwzględna konkurencja, krańcowa niestalość.

Tych wszystkich sprzeczności nie zna socjalistyczna gospodarka planowa. Teoretyczne i praktyczne opanowanie przez państwo socjalistyczne zespołu dźwigni i metod planowania pozwoliło Związkowi Radzieckiemu postawić i z powodzeniem rozwiązać najtrudniejsze zadania w gospodarce narodowej. Związek Radziecki opracował kolejno powiązane ze sobą plany pięcioletnie i zrealizował zadania przez nie postawione. Stalinowskie plany pięcioletnie mają olbrzymie

znaczenie międzynarodowe, wykazują bowiem masom pracującym świata cały bezsens dowodzeń burżuazji i jej popleczników o tym, że klasa robotnicza jakoby jest niezdolna do kierowania produkcją i gospodarką narodową bez udziału kapitalistów.

System gospodarki planowej, realizowany skutecznie w całym obozie socjalizmu oraz wyniki tego systemu świadczą o olbrzymich możliwościach twórczych ustroju socjalistycznego. Równocześnie wyrażają one groźny akt oskarżenia przeciw stosunkom, panującym w ustroju kapitalistycznym i skazującym narody na kryzysy gospodarcze i bezrobocie. **Związek Radziecki i kraje demokracji ludowej w systemie socjalistycznej gospodarki planowej widzą ostoję prawdziwego pokoju i drogowskaz w marszu do dobrobytu społecznego i przyjaznego współżycia narodów.** Oceniając system socjalistycznej gospodarki planowej, Andrzej Żdanow dał jej następującą ocenę:

„Jeżeli nasz kraj w ciągu historycznie krótkiego czasu wyszedł zwycięsko z dwóch wojen — z wojny przeciwko interwentom i z drugiej wojny światowej — jeżeli zdołał stworzyć potężny socjalistyczny przemysł, wysoko rozwinięte rolnictwo socjalistyczne, jeżeli zdołał poważnie podnieść poziom kulturalny i dobrobyt mas ludowych, **to wszystko to mówi o niewyczerpanej sile żywotnej radzieckiego ustroju, o niepokonalności tego dzieła, za które walczył nasz lud, dokonując Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej.**“

JERZY SNARSKI

Dynamika rozwojowa przemysłu radzieckiego

ROZPATRUJĄC osiągnięcia przemysłu radzieckiego, należy pamiętać, że carska Rosja była najbardziej zacofanym krajem w Europie. Posiadając — w skali światowej — największą ilość robotników zatrudnionych w przemyśle, Rosja Romanowych znajdowała się na ostatnim miejscu pod względem mechanizacji i ogólnego postępu technicznego.

W roku wybuchu pierwszej wojny światowej udział kapitału zagranicznego w przemyśle rosyjskim wynosił 47%. Kapitał ten gospodarował w Rosji w swoisty sposób. Przyjawszy za 100 całą wytwórczość przemysłową Rosji carskiej (rok 1913) — przemysł energetyczny w tejże wytwórczości stanowił 0,3%, przemysł węglowy — 1,8%, hutniczy — 4,6%, chemiczny — 2,3%.

Kapitał zagraniczny celowo nie inwestował w wytwórczość środków produkcji, aby jak najdłużej obsługiwać wytwórczość środków konsumpcji. Są to metody do dziś jeszcze stosowane przez imperializm międzynarodowy w krajach zależnych. Cała polityka kapitału dążyła do tego, aby Rosja jak najdłużej była wygodną kolonią, z której przy najmniejszym nakładzie kapitału można wyciągnąć najwyższe zyski.

Ten stan rzeczy był tak dalece wygodny kapitałowi międzynarodowemu, że nie chciał on widzieć w Rosji tych ruchów, które miały zburzyć istniejący stan rzeczy i założyć podwaliny socjalistycznego ustroju świata.

Prezydent Francji, Poincaré, po wizycie u cara w lipcu 1914 roku stwierdził, jakoby pozycja cara była tak silną, jak nigdy. A było to w okresie lipcowych

ruchów rewolucyjnych, rozlewających się po całej Rosji szeroką falą.

* * *

Rewolucja Październikowa była politycznym zwycięstwem nad kapitalizmem. Następnym jej etapem miało być zwycięstwo ekonomiczne. Walki z kontrrewolucją i obcą interwencją opóźniały realizację tego zadania, niemniej jednak już w 1920 roku Władza Radziecka przystąpiła do odbudowy transportu i do elektryfikacji Rosji. Prace te rozpoczęto jeszcze wówczas, gdy pod bronią znajdowało się blisko 5 milionów czerwonoarmistów. Mas tych władza radziecka nie mogła była zdemobilizować z uwagi na istniejące niebezpieczeństwo wojny, niemniej jednak część Armii Czerwonej przekształcona została w armię pracy. W tych trudnych warunkach rozpoczęła się odbudowa gospodarki radzieckiej.

Czteroletnia wojna imperialistyczna i trzy lata wojen interwencyjnych wyniszczyły Rosję do tego stopnia, że produkcja przemysłu wielkiego w r. 1920 była siedmiokrotnie mniejsza od produkcji przedwojennej. Na niektórych odcinkach sytuacja przedstawiała się bardzo źle. Np. produkcja surówki wynosiła około 116 tys. ton rocznie, co stanowiło niewiele więcej jak 3% produkcji z okresu przedwojennego.

W takim stanie władza radziecka przejęła przemysł. Ale już w roku 1920 opracowano plan, którego zadaniem było podniesienie produkcji przemysłowej. Przyjawszy produkcję przemysłową w Rosji carskiej (rok 1913) za 100, program ten przewidywał podwyższenie do następujących cyfr procentowych:

wytwórczość środków produkcji	216,7 ^o / _o
w tym	
przemysł hutniczy i metalowy	194,2 ^o / _o
przemysł chemiczny	250,0 ^o / _o
przemysł górniczy	160,0 ^o / _o
przemysł konsumcyjny	147,2 ^o / _o
w tym	
przemysł włókienniczy	146,5 ^o / _o
przemysł spożywczy	148,0 ^o / _o

Powołanie w roku 1921 Państwowej Komisji Ogólnego Planowania (Gosplan — Gosudarstwiennaja Obszczepłanowaja Komissija) pozwoliło zająć się dokładniej planowaniem wszystkich gałęzi produkcji, konsumpcji, inwestycji, jak również planowaniem finansowym. W wyniku działalności tej komisji produkcja przemysłowa wzrosła w 1922 w porównaniu z 1921 r. o 30,7%, a w 1923 roku prawie o 33% w stosunku do roku poprzedniego.

Tak wytwarzała się atmosfera, w której powstać miał potężny zryw klasy robotniczej do realizacji pięciolatki. Plan pięcioletni przewidywał wkład do przemysłu (łącznie z elektryfikacją) 19,5 milrd. rubli, do transportu 10 milrd. rubli. Na tej samej konferencji partyjnej (XVI), na której uchwalono pierwszą pięciolatkę, postanowiono zrealizować wskazania Lenina o socjalistycznym współzawodnictwie pracy.

Pierwsza pięciolatka wykonana została w terminie przyspieszonym (4 i pół roku). Dała ona przemysłowi radzieckiemu 1.500 nowych zakładów przemysłowych, w tym tak potężne jednostki jak: Magnitogorsk, Czelaibinsk, Swierdłowski, Kuzbass, Karaganda, Stalinsk i inne. Powstały przy tym nowe gałęzie produkcji, nie znane przemysłowi Rosji carskiej, jak budowa traktorów, obrabiarek, samochodów, samolotów i inne. W dziedzinie elektryfikacji pięciolatka przyniosła wielkie osiągnięcia, zbudowano bowiem kilkanaście elektrowni o łącznej mocy ponad 2 mil. kW.

Dzięki osiągnięciom pierwszej pięciolatki Związek Radziecki przekształcił się z zacofanego kraju rolniczego, w przodujący kraj przemysłowy.

Stalin w referacie wygłoszonym na połączonym plenum Komitetu Centralnego i Centralnej Komisji Kontrolującej WKP(b) w dniu 7 stycznia 1933 r. na pytanie: „Jakie są wyniki pięciolatki w dziedzinie przemysłu” — odpowiedział:

„...uczyniliśmy więcej, niżśmy się sami spodziewali, niż mogli oczekiwać najwięksi zapalczycy w naszej partii. Nie zaprzeczają temu obecnie nawet wrogowie. Tym bardziej nie mogą temu zaprzeczać nasi przyjaciele.

Nie mieliśmy hutnictwa żelaznego, podstawy uprzemysłowienia kraju. Teraz je mamy.

Nie mieliśmy przemysłu traktorowego. Teraz go mamy.

Nie mieliśmy przemysłu samochodowego. Teraz go mamy.

Nie mieliśmy przemysłu budowy obrabiarek. Teraz go mamy.

Nie mieliśmy poważnego nowoczesnego przemysłu chemicznego. Teraz go mamy.

Nie mieliśmy rzeczywistego i poważnego przemysłu budowy nowoczesnych maszyn rolniczych. Teraz go mamy.

Nie mieliśmy przemysłu lotniczego. Teraz go mamy.

Pod względem wytwarzania energii elektrycznej staliśmy na ostatnim miejscu. Teraz wysunęliśmy się na jedno z pierwszych miejsc.

Pod względem wytwarzania produktów naftowych i węgla staliśmy na ostatnim miejscu. Teraz wysunęliśmy się na jedno z pierwszych miejsc. Mieliśmy tylko jedną jedyną bazę węglowo-hutniczą, na Ukrainie, z którą radziliśmy sobie z trudem. Osiągnęliśmy to, żeśmy nie tylko rozwinęli tę bazę, lecz stworzyli jeszcze nową bazę, węglowo-hutniczą — na wschodzie, stanowiącą chlubę naszego kraju.

Mieliśmy tylko jedną bazę przemysłu włókienniczego — na północy naszego kraju. Osiągnęliśmy to, że w najbliższym czasie będziemy mieli dwie nowe bazy przemysłu włókienniczego — w Azji Środkowej i zachodniej Syberii.

I nie tylko stworzyliśmy te nowe olbrzymie gałęzie przemysłu, lecz stworzyliśmy je w takiej skali i w takich rozmiarach, wobec których błędna skala i rozmiary przemysłu europejskiego.

Wszystko to zaś doprowadziło do tego, że elementy kapitalistyczne zostały ostatecznie i bezpowrotnie wyrugowane z przemysłu, a przemysł socjalistyczny stał się jedyną formą przemysłu w ZSRR.

Wszystko to zaś doprowadziło do tego, że kraj nasz z kraju rolniczego stał się krajem przemysłowym, albowiem ciężar gatunkowy produkcji przemysłowej w stosunku do rolniej podniósł się z 48 proc. na początku pięciolatki (1928 r.) do 70 proc. pod koniec 4-go roku pięciolatki (1932 r.).“

* * *

Cechą charakterystyczną drugiego planu pięcioletniego była troska o techniczne unowocześnienie całego gospodarstwa narodowego. Wartość produkcji przemysłowej wynosiła w ostatnim roku drugiego planu pięcioletniego 95,5 milrd. rubli wobec 43 miliardów w roku 1932 i 21,4 miliardów rubli w roku 1938.

Wytwórczość środków produkcji w drugim planie pięcioletnim wzrosła w stosunku do pierwszego planu o 54,6 proc. Ten rozwój przemysłu radzieckiego spowodował duże zmiany w strukturze ludności. I tak, gdy w 1913 roku ludność rolnicza stanowiła w Rosji 59,4 proc., to w roku 1936 wynosiła ona w Związku Radzieckim 22,6 proc., zaś 77,4 proc. ludności pracowało w przemyśle.

Spadek procentowy zatrudnienia w rolnictwie nie wpłynął na obniżenie się wydajności rolnictwa. Przeciwnie, produkcja brutto rolnictwa zwiększyła się (w cenach niezmiennych) do około 20 milrd. rubli, co było następstwem socjalistycznej przebudowy wsi.

W okresie trwania drugiej pięciolatki powstał w Związku Radzieckim (rok 1935) **żywiłowy ruch współzawodnictwa pracy, ruch stachanowski.** Ruch ten rozpoczął się samorzutnie i stanowił poważne ogniwo w rozwoju przemysłowym Związku Radzieckiego.

Podkreślić również należy, że w okresie trwania drugiego planu pięcioletniego koszty własne produkcji ciężkiego przemysłu obniżyły się w porównaniu z pierwszą pięciolatką o 27 proc.

Wykonanie dwóch planów pięcioletnich postawiło Związek Radziecki w przemyśle i rolnictwie na drugie miejsce w świecie, a na pierwsze w Europie.

* * *

Trzeci plan pięcioletni postawił sobie za zadanie — w myśl wskazań Stalina — podwyższyć wytwórczość przemysłową. Wzrost ten miał wynieść na jednego mieszkańca 192% w stosunku do drugiego planu pięcioletniego.

Był to plan wytwarzania w przemyśle wysokogatunkowych stali, plan chemizacji, mechanizacji i elektryfikacji przemysłu. Przeprowadzono rozbięcie dotychczasowych ministerstw na bardziej fachowe, co korzystnie wpłynęło na produkcję i na obrót towarowy. Rozpowszechniał się ruch stachanowski i podnosiła się dyscyplina pracy. Jednocześnie zwrócono baczna uwagę na akcję oszczędnościową.

W pierwszych 3 latach planu uruchomiono 2.900 nowych zakładów przemysłowych. Produkcja wzrosła 1,5-krotnie. Dochód narodowy z 96 mld. rubli w 1937 roku wzrósł do 128,3 mld. rubli w 1940 roku, t.j. o 30 proc.

Na przeszkodzie pełnemu wykonaniu trzeciego planu 5-letniego stała druga wojna światowa.

* * *

W momencie wybuchu drugiej wojny światowej uprzemysłowienie socjalistyczne gospodarstwa narodowego i kolektywizacja rolnictwa osiągnęły bardzo wysoki poziom. Dzięki pięcioletnim planom stalinowskim dochód narodowy zwiększył się z 25 miliardów rubli w 1928 roku do 45,5 miliardów w roku 1932 i w roku 1940 osiągnął 128 miliardów rubli. A więc pięciolatki podniosły dochód narodowy więcej niż pięciokrotnie. Znamienne są liczby dotyczące wzrostu robotników w gospodarce narodowej. Wówczas gdy w roku 1928 liczba ta wynosiła 10,8 milionów — w roku 1940 wzrosła ona do 31,2 milionów. Świadczy to o wzroście sił wytwórczych kraju.

Ostatnie półtora roku planu pięcioletniego — to okres gospodarki wojennej. Wiarołomna napaść hitlerowskich Niemiec na Związek Radziecki w czerwcu 1941 r. wymagała natychmiastowego przedstawienia w gospodarce radzieckiej na drogę gospodarki wojennej. Zmobilizowano wszystkie zasoby gospodarstwa narodowego na potrzeby wojny.

Program przebudowy wojennej gospodarki Związku Radzieckiego sformułował Stalin w swojej mowie do narodu radzieckiego w dniu 1 lipca 1941 roku. W myśl i wskazań Stalina przerwano produkcję szeregu działów przemysłu pracującego dla potrzeb cywilnych, aby w ten sposób zwolnić jednostki wytwórcze, siłę roboczą i zasoby materiałowe dla potrzeb gospodarki wojennej. Wymagało to zmiany asortymentu produkcji przemysłowej. Zwiększył się odsetek żelaza walcowanego, specjalnych gatunków metali, a na odcinku produkcji przemysłu konsumpcyjnego nastąpić musiały również zmiany.

Wtargnięcie faszystów hitlerowskich na zachodnie tereny Związku Radzieckiego spowodowały konieczność ewakuacji przemysłu na wschodnie tereny państwa. Na wniosek Stalina rząd radziecki uchwalił „Plan Wojenno-Gospodarczy” dla wschodnich okręgów państwa radzieckiego. Plan ten przewidywał organizację na wschodzie nowych baz wojennych i

rozwój istniejących zakładów w dziedzinie wytwarzania silników samolotowych.

Przeniesiono w ten sposób nad Wołgę, na Ural, Syberię zachodnią i do innych okręgów wschodnich w ciągu 3 miesięcy 1941 r. ponad 1.360 wielkich przedsiębiorstw przemysłowych: budowy maszyn, sprzętu wojennego, uzbrojenia itp. działy. W okręgach tych wybudowano kilkanaście elektrowni o ogólnej mocy 1.386 tys. kW. Stworzono w ten sposób potężny potencjał przemysłu na wschodzie kraju. Ten stan rzeczy wpłynął wybitnie na rozwój przemysłowy okręgów wschodnich, gdyż obok uruchomienia ewakuowanych przedsiębiorstw szeroko rozwijała się nowa produkcja przemysłowa, a zwłaszcza hutnictwo, elektrownie i kopalnie węgla. I tak np. uruchomione na wschodzie wielkie piece doprowadzono do zdolności produkcyjnej 2.474 tys. ton stali, walcownie do zdolności przetwórczej 1.226 tys. ton, turbiny do mocy 1.830 tys. kW, uruchomione zaś na wschodzie kopalnie węgla posiadały zdolność wydobywania 29,8 milionów ton. **Wojna narodowa przyczyniła się do zmiany rozlokowania sił wytwórczych Związku Radzieckiego. Zdolność produkcji przemysłowej okręgów wschodnich w porównaniu z rokiem 1940 zwiększyła się prawie trzykrotnie.**

Po wyparciu faszystowskiego najeźdźcy przystąpiono do odbudowy gospodarstwa narodowego w okręgach wyzwolonych. Na akcję tę wydatkowano 17 miliardów rubli, z czego w 1944 roku 14 miliardów rubli. Jak olbrzymie były te wkłady, wystarczy przypomnieć, że w okresie pierwszej pięciolatki inwestycje we wszystkich działach gospodarstwa narodowego wynosiły około 10 miliardów rubli. Liczby te najlepiej charakteryzują tempo, w jakim ludność radziecka przywracała do normalnego życia wytwórczość swego kraju.

Wojna skończyła się militarnym i gospodarczym zwycięstwem Związku Radzieckiego nad faszyzmem. Państwo Radziecki przystąpiło do realizacji etapu przejścia od gospodarki wojennej do pokojowej. **W przeciwieństwie do krajów kapitalistycznych, przejście to odbywało się bez wstrząsów ekonomicznych.** Po przejściu do gospodarki pokojowej rośnie potencjał zakładów wytwórczych dla rozwoju gospodarstwa narodowego.

Mówiąc o planach gospodarczych Związku Radzieckiego na najbliższą przyszłość Stalin powiedział, iż podstawowe zadania nowego planu pięcioletniego polegają na odbudowie okręgów, które ucierpiały, na skutek działań wojennych, na osiągnięciu przedwojennego przemysłu i rolnictwa a następnie na znacznym przekroczeniu tego poziomu. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na produkcję przedmiotów masowego użytku, na podniesienie poziomu życiowego mas pracujących, drogą konsekwentnego obniżania cen na wszystkie towary.

„Co się tyczy planu na dłuższy okres czasu. to partia zamierza pchnąć gospodarkę narodową na drogę potężnego rozwoju, który pozwoliłby podnieść przemysł na poziom trzykrotnie wyższy, aniżeli poziom przemysłu przedwojennego. Musimy to osiągnąć, by przemysł nasz mógł produkować rocznie do 50 mil. ton surowki żelaza, do 60 mil. ton stali, do 500 mil. ton węgla, do 60 mil. ton ropy naftowej.” (Stalin).

W zakresie rozbudowy przemysłu Związku Radzieckiego władza radziecka stawia przed klasą robotniczą zadanie wyprzedzenia pod względem gospodarczym głównych krajów kapitalistycznych.

Rozwój przemysłu radzieckiego od pierwszych lat po Rewolucji Październikowej, poprzez pierwsze pięciolatki, poprzez politykę przemysłową w okresie Wojny Narodowej, aż do ostatniej powojennej pięciolatki Stalinowskiej cechuje **niezwykły dynamizm**, tak charakterystyczny dla Państwa Radzieckiego.

* * *

Zobrazowana powyżej dynamika rozwojowa przemysłu radzieckiego jest następstwem wprowadzenia ustroju radzieckiego. Ludzie radzieccy w ustroju socjalistycznym wypracowali **nowe, niezwykle skuteczne metody działania**. Należą do nich socjalistyczne współzawodnictwo pracy, podnoszenie jakości produkcji, mechanizacja i automatyzacja procesów wytwórczych, racjonalizacja i wynalazczość, metoda rozrachunku gospodarczego.

W sierpniu 1935 r. górnik kopalni „Irmino“, **Aleksy Stachanow**, przez wprowadzenie nowych form organizacji pracy, przekroczył normę dziennego urobku węgla o 1.500 proc., wydobywając zamiast normalnych 15 ton — 227 ton węgla na dniówkę. Inicjatywę Stachanowa podchwyciły masy pracujących. Ruch stachanowski objął w szybkim tempie wszystkie gałęzie produkcji przemysłowej w Związku Radzieckim i przyczynił się do tego, że wydajność pracy w końcowym okresie drugiej pięciolatki przerosła wydajność planowaną o 21 do 26 proc. w różnych gałęziach produkcji.

„Ruch stachanowski jest wyrazem nowej fali współzawodnictwa socjalistycznego, nowego wyższego etapu współzawodnictwa socjalistycznego... Ruch stachanowski byłby nie do pomyślenia bez nowej, udoskonalonej techniki... Znaczenie ruchu stachanowskiego polega na tym, że jest to taki ruch, który burzy dawne normy techniczne jako niewystarczające, prześciga w całym szeregu wypadków wydajności pracy przodujących krajów kapitalistycznych i stwarza w ten sposób w praktyce możliwość dalszego umocnienia socjalizmu w naszym kraju, możliwość przekształcenia naszego kraju w kraj najzamożniejszy“ (Stalin).

Ruch stachanowski zapoczątkował wszechstronną **racjonalizację pracy**. Stachanowska organizacja pracy objęła wszystkie gałęzie twórczości i pozwoliła w pięciolatce powojennej ustalić nowe normy wytwórcze, gwarantujące olbrzymi wzrost wydajności robotnika radzieckiego — **normy średnioprogresywne**. Dotychczasowe normy nie były odzwierciedleniem możliwości produkcyjnych radzieckich mas pracujących, nie odpowiadały one bowiem potencjalnym możliwościom wydajności.

Normy średnioprogresywne przynoszą korzystne zmiany w tym stanie rzeczy. Opracowuje je się wyprzedzając przeciętną wydajność robotników przodujących w określonym zespole roboczym.

Zwiększenie wydajności pracy w tak potężnym stopniu, jak to spowodował masowy ruch stachanowski nie odwróciło uwagi od innego elementu **prawi-**

delowego rozwoju produkcji — jego jakości. Masy pracujące w ZSRR i tu wykazały swoją inicjatywę.

Jak górnik Stachanow zainicjował wzrost wydajności, tak majster-włókniarz, **Czutkich**, wezwał do walki o jakość produkcji. Z jego inicjatywy powstały brygady pierwszej jakości, których w Związku Radzieckim jest obecnie kilkadziesiąt tysięcy. Ruch ten jest klasycznym przykładem rozwoju wyższych form współzawodnictwa pracy. O jego sile świadczy m. in. fakt, iż w samym tylko przemyśle okręgu leningradzkiego istnieje i działa ponad 70 tys. brygad pierwszej jakości.

Wola i inicjatywa mas pracujących Związku Radzieckiego zadecydowała, że nawet w trudnych okresach (wojna) przemysł radziecki mógł produkować dużo i dobrze. Wpłynęły na to również takie czynniki, jak **mechanizacja i automatyzacja pracy**. W państwie socjalistycznym o osiągnięciach produkcyjno-przemysłowych nie stanowi jedynie wysiłek mięśni. Państwo Radzieckie czyni wszystko w tym kierunku aby wysiłek fizyczny robotnika ograniczyć do minimum. Do prac najcięższych zaprzęga się maszyny. Potężne kombajny, system taśmowy, potokowy itp. urządzenia ułatwiają pracę, i wpływają na ograniczanie wysiłku fizycznego. Przechodzenie od pracy fizycznej do dozoru prawidłowego działania urządzeń mechanicznych przyczynia się do zacierania różnic między pracą fizyczną a inżynierską, umysłową.

Mechanizacja i automatyzacja pracy łączy się z innym czynnikiem, poważnie wpływającym na wzmożenie wydajności — **racjonalizacją pracy i wynalazczością robotniczą**.

W każdej dziedzinie gospodarstwa narodowego ZSRR działają i rozwijają twórczą inicjatywę tysiące ludzi pracy. Są to racjonalizatorzy — nieustraszeni bojownicy o jak najszybsze i jak najbardziej masowe przeszczepienie do całego gospodarstwa narodowego wszystkiego co nowe i postępowe, wszystkiego co stwarza przodowniczą myśl techniczna i naukowa.

Masowy charakter akcji racjonalizatorskiej powoduje, iż wszystkie ulepszenia, które przeszły próbę doświadczeń, przekazywane są innym zainteresowanym zakładom. W ten sposób powstaje wspólna, szeroka płaszczyzna wymiany doświadczeń, rozszerzająca się twórczo na cały przemysł radziecki. Rozszerzająca się stale **współpraca naukowców z robotnikami** jest ważnym czynnikiem pogłębienia tego zagadnienia.

Inną, wyższą formą współzawodnictwa pracy jest **walka o przyspieszenie obiegu środków obrotowych**. Celem tego dążenia jest jak najpełniejsze zmobilizowanie zasobów dla rozszerzenia produkcji i szybszego wykonywania planów.

Istota walki o przyspieszenie obiegu środków obrotowych polega na planowym zapotrzebowaniu i użytkowaniu surowców dla produkcji bieżącej (zaplanowanej). Aby uniknąć zamrażania środków obrotowych i aby wykorzystywać je w pełni, robotnicy moskiewskiego okręgu przemysłowego zaproponowali przyspieszenie obrotu środków produkcyjnych, co w następstwie przyniosło przyspieszenie technologicznego cyklu produkcyjnego. Współzawodnictwo pracowników przemysłu radzieckiego w tej dziedzi-

nie przynosi miliardowe oszczędności. Jeden tylko okręg przemysłowy (moskiewski) zadeklarował z tego tytułu w roku 1948 oszczędności na sumę 400 mil. rubli.

Ruch współzawodnictwa pracy objął również aparat ekonomiczno-finansowy.

Przedsiębiorstwa produkcyjne ZSRR funkcjonują na zasadzie rozrachunku gospodarczego. Mają one obowiązek przelewać wszystkie swoje środki pieniężne do Banku Państwa, który przeprowadza rozrachunki między sprzedawcami i nabywcami.

Podstawowym źródłem dochodu każdego przedsiębiorstwa jest zbyt wykonanej produkcji. Dlatego przedsiębiorstwa, prowadzone na zasadach rozrachunku gospodarczego, opracowują plan finansowy, zbudowany na podstawie planu produkcji.

W ten sposób osiąga się ściśle normowanie wszystkich rozchodów, co — na skutek wywołania **bezpośredniego zainteresowania wynikami pracy** — w wydatnym stopniu wpływa na rentowność przedsiębiorstwa, zupełnie inaczej, niż w przedsiębiorstwie kapitalistycznym, obliczonym na zysk.

P. JEGOROW

Zarządzanie przedsiębiorstwami radzieckimi

PRZEDSIĘBIORSTWA radzieckie są przedsiębiorstwami socjalistycznymi. Są one własnością narodu. W Związku Radzieckim nie ma kapitalistów, nie ma wyzyskiwaczy i wyzyskiwanych. Naród, świat pracy jest wyłącznym i posiadającym pełnię władzy gospodarzem środków produkcji w kraju, on też zarządza fabrykami i zakładami.

Radzieckie przedsiębiorstwo społeczne jest oczywiście kierowane i rozwija się zgodnie z podstawowymi interesami narodu. Zyski z radzieckich przedsiębiorstw nie płyną do kieszeni kapitalisty, lecz do dyspozycji całego socjalistycznego społeczeństwa.

W zakładach i fabrykach Związku Radzieckiego nie ma i nie może być antagonistycznych przeciwieństw klasowych między administracją i zespołem robotników. Wręcz odwrotnie **w radzieckich fabrykach i zakładach panuje całkowita zbieżność interesów administracji i pracujących**. Ta właśnie zgodność interesów wszystkich robotników określa również zasady i metody zarządzania socjalistyczną produkcją.

Demokratyczny centralizm, rozrachunek gospodarczy, kierownictwo jednoosobowe — oto najważniejsze zasady zarządzania w radzieckim przemyśle.

Centralizm w administracji radzieckiej gospodarki zasadza się na systemie planowego kierownictwa państwa socjalistycznego. Działalność wszystkich ogniw gospodarki radzieckiej objęta jest jednym socjalistycznym planem w skali ogólnokrajowej. Przy tym struktura aparatu gospodarczego i wzajemne stosunki wszystkich organów administracji opierają się na niewzruszalnej zasadzie kierownictwa jednoosobowego oraz na nieugiętym i twardym realizowaniu dyscypliny zarówno w kierownictwie, jak również w szeregach podwładnych.

Należy wziąć pod uwagę jeszcze jeden element: **patriotyzm ludzi radzieckich**. Patriotyzm radziecki jest patriotyzmem nowego, wyższego typu. Rodził się on i rozwijał, jako następstwo zwycięstwa Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, w wyniku ustalania się radzieckiego, społecznego i państwowego ustroju, tryumfu leninowsko-stalinowskiej polityki narodowej, w następstwie olbrzymiej organizatorskiej i wychowawczej pracy partii bolszewickiej.

Ten patriotyzm pozwolił wykonywać pięcioletnie plany stalinowskie w terminach czteroletnich, ten patriotyzm wysunął Związek Radziecki na czołowe miejsce świata, ten wreszcie patriotyzm spowodował, że Związek Radziecki jest ostoją dla wszystkich ludów świata, które dążą do spokojnej, twórczej pracy w pokoju.

Proletariat międzynarodowy zdaje sobie sprawę z tego, że tylko w oparciu o Związek Radziecki, tylko w oparciu o jedyny kraj socjalistyczny i współdziałające z nim kraje demokracji ludowej osiągnąć będzie mógł i zrealizować postulat ludzi pracy całego świata:

Pracować dla siebie — dla wspólnego dobra wszystkich ludzi pracy!

Tak więc jedyny zcentralizowany aparat radzieckiego przemysłu, podobnie jak i aparat całego państwa radzieckiego, jest równocześnie jak najbardziej demokratyczny. Praca socjalistycznego przemysłu jest w zupełności podporządkowana interesom, potrzebom narodu i opiera się na wysiłku twórczym szerokich mas pracujących. Z jednej strony niższe organy są nieustannie kontrolowane przez organy wyżej postawione. Z drugiej strony kontrola ta jest przeprowadzana równocześnie przy masowej kontroli ze strony pracujących. (Rady, organizacje partyjne, związkowe itp.). W ten sposób w zarządzaniu produkcją radziecką łączą się harmonijnie demokratyzm i centralizm.

Jednym z ważniejszych środków planowego administrowania przedsiębiorstwami socjalistycznymi i pomyślnego wykonania zadań produkcyjnych jest rozrachunek gospodarczy. Zasada rozrachunku opiera się na samodzielności przedsiębiorstw, na wzmocnieniu ich odpowiedzialności i zainteresowania w końcowych wynikach i pracy. **Radzieckie przedsiębiorstwo, będąc przedsiębiorstwem samodzielnym, może wykazywać szeroką inicjatywę przy wykonywaniu planu państwowego.** Fakt ten uwydatnia również dobitnie radziecki demokratyzm w kierownictwie gospodarczym.

Jedną z podstawowych zasad administrowania radzieckim przedsiębiorstwem jest **kierownictwo jednoosobowe**. Na czym polega istota socjalistycznej leninowsko-stalinowskiej zasady jednoosobowego kierownictwa? Polega ona na tym, że każdemu kierownikowi pozostawia się pełnię władzy w zakresie administrowania powierzonym mu odcinkiem gospodar-

czym. Na tego kierownika wkłada się również pełnię odpowiedzialności za ten odcinek pracy.

Radzieckie kierownictwo jednoosobowe określa wyczerpująco, z jakich praw i obowiązków korzysta każdy robotnik. Wyklucza ono kierownictwo wieloosobowe i brak odpowiedzialności osobistej w pracy, podnosi autorytet kierownika, skupia w jego rękach wszystkie decydujące sprężyny administracji. Równocześnie radziecka zasada jednoosobowego kierownictwa przewiduje **obowiązkowe szerokie uczestnictwo samych mas w administrowaniu produkcją. Radziecki kierownik opiera się w swej pracy o pomoc organizacji partyjnej, związkowej i innych organizacji społecznych, istniejących w zakładach.**

Jak wiadomo, organizacja partyjna wypełnia bardzo ważną rolę w zakładzie produkcyjnym. Wychowuje ona pracujących w duchu komunistycznym, podnosi ich aktywność polityczną i wytwórczą, jednoczy ich w walce o wykonanie i przekroczenie socjalistycznych planów. Wykonując tę pracę, gwarantując czołową rolę komunistów w zakładzie produkcyjnym, organizacja partyjna nie może jednak mieszać się w operatywną pracę kierownika przedsiębiorstwa. Przeciwnie winna ona ze wszechmiar umacniać kierownictwo. Przeprowadzając kontrolę stanu produkcji okazuje ona codzienną pomoc kierownikom gospodarczym.

Sprężyste radzieckie kierownictwo jednoosobowe nie do pomyślenia jest bez wprowadzenia surowej **dyscypliny pracy w przedsiębiorstwie.** Radziecki kierownik zawsze ma w pamięci mądre wskazanie wielkiego Lenina o tym, że należy „łączyć burzliwy, wzbierający w osenną powódź, występujący z brzegów, meetingowy demokratyzm mas pracujących z żelazną dyscypliną w czasie pracy, z **podporządkowaniem się w czasie pracy bez sprzeciwu** woli jednego człowieka — radzieckiego kierownika.

Dyscyplina w przedsiębiorstwie socjalistycznym — to własna dyscyplina mas pracujących, świadoma, ustanowiona w interesie całego narodu. Rzec jasna, socjalistyczna dyscyplina jest po stokroć silniejsza, po stokroć wyższa niż kapitalistyczna dyscyplina bicia, głodu i ucisku.

Niezbędnym warunkiem pomyślnego administrowania przedsiębiorstwami socjalistycznymi jest **twórcza aktywność mas i rozwijanie krytyki i samokrytyki.** Bez krytyki, — uczy Stalin, — niesposób kroczyć naprzód. Bez samokrytyki niema bolszewizmu. Jest to wypróbowany i bardzo ostry oręż partii bolszewickiej — jedna z poważniejszych sił, pchających naprzód nasz rozwój. Szeroko rozwinięta samokrytyka pozwala nam dobywać na światło dzienne błędy, ujawniać przyczyny, z których te błędy zrodziły się, znajdować sposoby usunięcia tych przyczyn.

Zasadniczym ogniwem radzieckiego przemysłu jest **przedsiębiorstwo** (zakład, fabryka, kopalnia, warsztat itp.). Każde przedsiębiorstwo prowadzi działalność produkcyjno-gospodarczą na bazie swojego planu, który jest organiczną częścią ogólnopaństwowego

planu gospodarczego. Radzieckie przedsiębiorstwo posiada w ramach swego planu **samodzielność operatywną i majątkową.** To znaczy, że przedsiębiorstwo ma prawo operowania swymi środkami obrotowymi zgodnie z zatwierdzonym planem i obowiązującym prawodawstwem, zgodnie z funkcjami nakreślonymi dla tego przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwem zarządza dyrektor, który jest mianowany przez ministra danej gałęzi przemysłu. Dyrektor kieruje wszelką działalnością wytwórczą zakładów czy fabryki i on też ponosi pełną odpowiedzialność za wyniki pracy przedsiębiorstwa przed ministerstwem lub trestem czy kombinatem w zależności od struktury danej gałęzi przemysłu. Jednakże, jak już wspomnieliśmy, radzieckie kierownictwo jednoosobowe łączy się obowiązkowo z szerokim udziałem mas w kierownictwie zakładów, fabryki, ponieważ interesy dyrektora i całej załogi pokrywają się ze sobą. Są to interesy całego narodu, państwa. Działacz gospodarczy — służy całemu narodowi, winien więc w każdym przejawie swej działalności okazać się godnym zaufania, jakim obdarzył go naród.

Zdecydowanie wprowadzając w życie zasadę radzieckiego kierownictwa jednoosobowego, dyrektor opiera się równocześnie na całej załodze, ma do dyspozycji różnorakie formy wciągania w administrowanie przedsiębiorstwem robotników, inżynierów, techników, majstrów, urzędników, (współzawodnictwo, narady produkcyjne, aktywy gospodarcze itd.). Radziecki dyrektor jest ściśle związany z zespołem robotników i bacznie wsłuchuje się w ich głos. Patrzy zawsze naprzód, nie poprzestaje na tym, co już osiągnięto, kształci swe kadry w duchu nieprzejednania wobec niedociągnięć. **Wycucie tego, co nowe — mówi J. W. Stalin — jest najcenniejszą wartością bolszewickiego kierownika.**

Radziecki przedsiębiorstwo stanowi jednomyślny zespół produkcyjny, ściśle związany ze zbieżnością interesów i celów politycznych i ekonomicznych. Dlatego też we wszystkich jego ogniwach toczy się aktywna, zgodna i dająca pomyślne rezultaty walka o wypełnienie i przekroczenie planu, a tym samym o podniesienie materialnego dobrobytu świata pracy.

Radzieckie państwo socjalistyczne, jego organy gospodarcze, zebrały wielkie doświadczenie w zakresie zarządzania socjalistycznymi przedsiębiorstwami. Doświadczenie to ma pierwszorzędne znaczenie dla krajów demokracji ludowej, kroczących po drodze budowania społeczeństwa socjalistycznego, Kraje demokracji ludowej, a wśród nich nowa demokratyczna Polska wnoszą swój uspołeczniony socjalistyczny ciężki przemysł, stwarzający podstawy budowania socjalizmu. W tej wielkiej twórczy pracy socjalistycznej ważnym i czułym kompasem na drodze postępu jest dla polskiego świata pracy cenne doświadczenie partii Lenina-Stalina i państwa radzieckiego w dziele **tworzenia i umacniania silnego, sprężystego, rzeczywście socjalistycznego systemu administrowania uspołecznionymi przedsiębiorstwami zgodnie z interesami narodu.**

Rozwój i osiągnięcia rolnictwa radzieckiego

NAZAJUTRZ po zwycięskiej Rewolucji Październikowej II Ogólnorosyjski Zjazd Rad ogłosił 8 listopada (26 października starego typu) **dekret o ziemi**. Dekretem tym obszarnicza własność ziemi została zniesiona bez wszelkiego wykupu i przekazana chłopom. Otrzymali oni 140 milionów dziesięcin ziemi, które do tego czasu były w rękach obszarników, burżuazji, rodziny carskiej, klasztorów i cerkwi. Równocześnie chłopstwo zostało zwolnione od czynszów dzierżawnych, sięgających rocznie sumy 500 miln. rubli w złocie.

Dekret o ziemi stworzył podstawy pod całkowity przewrót na wsi. Stalin omawiając korzyści, jakie przyniosła Rewolucja chłopstwu, mówi w swej pracy „W kwestii polityki agrarnej w ZSRR“:

„Rewolucja Październikowa zniósła prywatną własność ziemi, zniósła kupno-sprzedaż ziemi, wprowadziła nacjonalizację ziemi. Cóż to znaczy? Oznacza to, że chłop, aby produkować zboże, wcale nie potrzebuje kupować ziemi. Dawniej latami gromadził środki, aby nabyć ziemię, grzał w długach, szedł w jarzmo, byleby tylko nabyć ziemię. Wydatki na zakup ziemi obciążały oczywiście koszty produkcji zboża. Teraz jest w stanie produkować zboże nie kupując ziemi.“

Klasa obszarników została więc na wsi zlikwidowana. Pozostała jednak klasa małych kapitalistów — klasa kulaków, która posiadała znaczne siły. Struktura rolnictwa opierała się na przewadze drobnych gospodarstwach indywidualnych, które produkowały metodami przestarzałymi. W 1920 roku rolnictwo produkowało około 50 procent produkcji rolnej z przed wojny. Należało chłopstwo wciągnąć do budownictwa socjalistycznego, by rolnictwo mogło rozwijać się w myśl zasady reprodukcji rozszerzonej. **Wytyczne drogi rozwoju, jaką winno iść rolnictwo dał Lenin w 1922 r. w swym planie spółdzielczości na wsi.** Lenin wskazał, iż jedyną drogą włączenia chłopstwa do budownictwa socjalistycznego jest stopniowe wciąganie chłopstwa do spółdzielczości i stopniowe przestawianie gospodarki rolnej na tory kolektywne. Jako etapy tej drogi rozwojowej wskazywał Lenin najpierw kolektywną organizację zbytu, a następnie kolektywne metody produkcji rolnej.

W pierwszym okresie zadania nakreślone przez Lenina obejmowały zastąpienie ściągania przez państwo nadwyżek żywnościowych podatkiem żywnościowym. Dalszy etap stanowiło stopniowe zmniejszanie wysokości tego podatku aż do osiągnięcia wymiany wyrobów przemysłowych na produkty rolnictwa. Jednym z elementów uaktywnienia chłopstwa i usprawnienia przejścia na tory gospodarki kolektywnej był w planie Lenina handel uspołeczniony.

W latach następnych Związek Radziecki rozwinął na wielką skalę przemysł i handel socjalistyczny. W dziedzinie rolnictwa rozwój był nieco słabszy. Dopiero rok 1927 przyniósł zasadniczy przełom. **XV zjazd partii, w oparciu o dyrektywy, wypracowane przez Stalina, powziął uchwałę o jak najenergiczniejszym rozwijaniu kolektywizacji gospodarki rolnej.**

Wprowadzenie w życie tej uchwały miało swoje skutki nie tylko w zakresie gospodarczym, pozwoliło

również na wzmożenie walki klasowej na wsi, na coraz dalej postępujące ograniczenie elementu kulackiego. Już w rok później (1929) w swoim „Roku wielkiego przełomu“ **Stalin** mówiąc o sukcesach partii, wskazywał:

„Mowa jest o gruntownym przełomie w rozwoju naszego rolnictwa od drobnego i zacofanego gospodarstwa indywidualnego do stacji maszynowo-traktorowych, do artelów i kolchozów, opierających się na nowej technice, wreszcie do sowchozów-olbrzymów, uzbrojonych w setki traktorów i kombajnów. Sukces partii polega tu na tym, że udało się nam sprowadzić podstawowe masy chłopstwa w całym szeregu rejonów ze starej, kapitalistycznej drogi rozwoju, która przynosi korzyść jedynie grupie bogaczy-kapitalistów, gdy tymczasem ogromna większość chłopów zmuszona jest wegetować w nędzy — na nową socjalistyczną drogę rozwoju, która ruguje bogaczy-kapitalistów, a średniaków i biedotę uzbraja na nowy sposób, uzbraja w nowe narzędzia, uzbraja w traktory i maszyny rolnicze po to, ażeby dać im możliwość wyzwolenia się z nędzy i niewoli kulackiej i wkroczenia na szeroką drogę zrzeszonej, kolektywnej uprawy roli. Sukces partii polega na tym, że udało się zorganizować ten gruntowny przełom w łonie samego chłopstwa i poprowadzić za sobą szerokie masy biedoty i średniaków mimo rozpaczliwego przeciwdziałania wszelkiego rodzaju ciemnych sił, poczynając od kulaków i popów, a kończąc na filistrach i oportunistach prawicowych.“

Doświadczenia pierwszych dwóch lat po uchwale XV zjazdu wykazały, iż chłopcy masowo zaczęli się garnąć do kolchozów i że przestawianie rolnictwa na tory kolektywne bynajmniej nie zmniejszyło produkcji rolnej, lecz przeciwnie nadało jej rozmachu, który w tym okresie dorównał a nawet przewyższył rozmach rozwoju przemysłu socjalistycznego. Okazało się więc, że droga jaką obrano, była jedyną słuszną drogą.

* * *

Zasady na których oparł się Związek Radziecki w rozwiązaniu problemu rolnego dał **Stalin** w pracy „W kwestii polityki agrarnej w ZSRR“, rozwijając plan Lenina. Lenin pisał, iż przestawienie indywidualnego drobnotowarowego gospodarstwa chłopskiego na tory socjalistyczne jest jednym z trudniejszych zadań rewolucji proletariackiej. **Dzięki pracy Stalina przeobrażenie to zyskało podstawy teoretyczne i praktyczne wskazówki, pozwalające na masową walkę z kulactwem i przechodzenia chłopów na gospodarkę wielkotowarową.**

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż olbrzymie osiągnięcia w zakresie gospodarki rolnej w ZSRR przypadają na okres w którym kraje kapitalistyczne przeżywały wielki kryzys, dotyczący szczególnie ostry rolnictwo.

* * *

Jak postępował rozwój kolektywizacji? W ciągu trzech lat pierwszej pięcioletki zorganizowano przeszło 200 tysięcy gospodarstw kolektywnych i około

50 tysięcy sowchozów zbożowych i hodowlanych. W 1929 r. liczba kolchozów sięgała 57 tys. w następnym 85,9 tys. a już w 1931 wzrosła gwałtownie do 211,1 tys. by w 1933 osiągnąć 224,5 tys. kolchozów. Ilość gospodarstw zjednoczonych w kolchozach wzrosła w tym samym okresie z 1 miliona w 1929 do 15,2 mln. w 1931 (65% ogólnej liczby gospodarstw). W tym samym roku kolchozy zajmowały już 73,9% całego obszaru rolnego, sowchozy 10,6% a gospodarstwa indywidualne już tylko 15,5%. W 1940 r. a więc ostatnim przed wojną liczba kolchozów osiągnęła ponad 240 tys. W tym samym czasie było ponad 7 tysięcy stacji maszynowo-traktorowych oraz 4 tysiące sowchozów.

Charakterystyczny jest dla tego rozszerzania się kolchozów proces przesuwania się produkcji rolnej z gospodarstw indywidualnych do kolektywnych.

W okresie przedrewolucyjnym biedota i średniacy produkowali 2.500 milionów pudów zboża, kulacy 1.900 mln. pudów, a obszarnicy rękami wyzyskiwanego chłopca 600 mln. pudów. Po rewolucji opadli przede wszystkim obszarnicy. Również jednak produkcja kulacka została ograniczona z przedrewolucyjnych 1.900 mln. pudów do 600 mln. Wzrosła natomiast ilość produkowana przez biedotę i średniaków z 2.500 mln. pudów do 4.000 mln. (dane z 1927 r.). Tym samym osiągnięto 91% przedwojennej produkcji zbóż. Podkreślić jednak wypada, iż z produkcji tej tylko 31% stanowiło zboże towarowe.

Przejście na tory gospodarki kolektywnej pozwoliło na poważny wzrost odsetka zboża towarowego tak, że pod koniec pierwszej pięciolatki państwo mogło już osiągnąć zakup 1.200—1.400 tys. miln. pudów zboża towarowego rocznie. W 1940 roku socjalistyczne rolnictwo dało państwu 2.300 mln. pudów zboża więcej niż przed rewolucją, bawełny 3,5 razy więcej, buraka cukrowego 2 razy więcej, lnu na włókno 2 razy, słonecznika na olej 4,5 razy.

W 1929 r. kolchozy obsiewały 3,4 mln. ha ogólnej powierzchni siewnej, sowchozy 1,5 mln. ha, a gospodarstwa indywidualne 91,1 mln. ha. Lata 1930, 32 i 33 przyniosły gwałtowny wzrost powierzchni obsiewanej przez kolchozy: 29,7; 61; 69,1; 75 mln. ha.

Obszar zajęty pod siewy w gospodarstwach indywidualnych zmalał w tym okresie z 91,1 milionów ha do 15,7 mil. ha. Stałe rozszerzanie się arealu kolchozów branie pod uprawę dawnych odlogów i nieużytków pozwoliło osiągać coraz lepsze rezultaty w porównaniu z wielkością obszaru upraw z okresu przedwojennego. Rozwój ten ilustruje poniższe zestawienie powierzchni zasiewów wszystkich roślin:

(w milionach hektarów)					
1913	1929	1930	1931	1932	1933
105	118	127,2	136,3	134,4	129,7
1934	1935	1936	1937	1938	
131,5	132,8	133,8	135,3	136,9	

W 1940 roku osiągnięto 150% przedwojennego obszaru upraw.

Sukcesów tych nie mogłoby rolnictwo radzieckie osiągnąć bez rewolucyjnej zmiany sposobów produkowania. Podstawowym czynnikiem zmiany metod pracy w rolnictwie było stworzenie odpowiedniej bazy technicznej. Postęp techniczny uzyskiwano na drodze stałej rozbudowy stacji maszynowo-traktorowych. Ogólna liczba traktorów w rolnictwie ZSRR w 1929 r. wy-

nosiła 34,900 sztuk, o łącznej mocy 391,4 tys. KM. Już po upływie roku liczba ta przeszła podwoiła się do 72,100 sztuk, przy jeszcze szybszym wzroście łącznej mocy do 1,003,500 KM. W 1933 r. rolnictwo radzieckie miało 204,100 traktorów o łącznej mocy 3,100 tys. KM, a w 1936 r. kolchozy dysponowały liczbą 316 tys. traktorów o mocy 5.700.000 KM, razem zaś z sowchozami rolnictwo miało do dyspozycji ponad 400 tys. traktorów o mocy 7.580.000 KM.

Dalsze lata znamionują się nieustannym rozszerzaniem bazy traktorowej (w tys. sztuk): 1937 = 454,5; 1938 = 483,5 (229,3% stanu z 1933 r.). Moc zwiększyła się w 1938 r. do 9.256.200 KM, czyli 288,4% mocy z 1933 r. Charakterystyczny jest dla tego rozwoju szybszy wzrost mocy od ilości traktorów. Zjawisko to związane jest ściśle z coraz dalej posuniętym przechodzeniem całego rolnictwa radzieckiego na gospodarkę wielkotowarową.

W powojennej pięciolatce tabor traktorowy ulega dalszemu wzmocnieniu i rozszerzeniu. Wystarczy wspomnieć, iż w 1950 roku roczna produkcja traktorów wynosić będzie 112 tysięcy sztuk.

Równolegle z rozwojem stacji maszynowo-traktorowych w zakresie zaopatrzenia w tabor traktorowy rósł również ich park maszynowy. W okresie 1933 do 1938 liczba kombajnów wzrosła sześciokrotnie z 25,4 tys. sztuk do 153,5 tys. sztuk, tabor samochodów ciężarowych wzrósł siedmiokrotnie z 26,6 tys. sztuk do 195,8 tys. sztuk. Podobnie wzrastał park mniejszych maszyn rolniczych.

Modernizacja rolnictwa w ZSRR była możliwa dzięki szybkiemu rozwojowi przemysłu socjalistycznego i stałemu podnoszeniu jego poziomu technicznego. Maszynom rolniczym poświęcono szczególną uwagę. Powstał wypracowany system mechanizacji, pozwalający na przeprowadzenie rewolucji technicznej w rolnictwie. **Wprowadzenie maszyn przyniosło zmechanizowania większości procesów produkcyjnych.** W pierwszym rzędzie mechanizacja ta została przeprowadzona w zakresie kultur zbożowych. Inne kultury, jak okopowe, pastewne, warzywa oraz procesy produkcyjne przy hodowli zwierząt są z każdym rokiem coraz bardziej modernizowane i mechanizowane. **Szczególnie duży nacisk kładzie się na ułatwienie procesów pracochłonnych w oparciu o bazę elektroenergetyczną.** Obecnie elektryfikacja poczyniła już takie postępy, że napęd elektryczny wprowadzono do traktorów.

Wykorzystanie energii elektrycznej ma miejsce nie tylko przy wykonaniu prac w zastępstwie siły ludzkiej, lecz również przy procesach np. ułatwiających przygotowanie paszy, nawilgocenie gleby, w bioprocessach i w przetwórstwie rolnym.

Dla przeprowadzenia pełnej elektryfikacji powojenny plan pięcioletni zakłada dalsze intensywne przeprowadzenie elektryfikacji kolchozów, tak, by do 1950 roku zelektryfikowana została 1/3 ogólnej liczby kolchozów, całkowite zelektryfikowanie sowchozów i stacji maszynowo-traktorowych.

W rejonach gdzie przesyłanie energii elektrycznej z większych zakładów energetycznych jest niemożliwe, stosuje się budowę małych lokalnych elektrowni wodnych, cieplnych, lokomobilowych, silników wiatrakowych itp.

Niezależnie od produkcyjnego wykorzystania elektrycznego znajduje ona w szerokim stopniu zastosowanie do oświetlania i ogrzewania mieszkań, podnosząc stopę życiową kolchoźnika.

Mechanizacja i elektryfikacja rolnictwa radzieckiego przyczyniły się nie tylko do wzięcia podług coraz nowych obszarów, leżących do rewolucji odłogiem. Dalszym wynikiem tego przewrotu technicznego było podniesienie kultury rolnej i stały wzrost wydajności z hektara. W dziele tym olbrzymią rolę odegrała nauka radziecka w oparciu o agrobiologię Michurina, opracowaną i rozwiniętą przez Łysienkę. Aklimatyzacja roślin ze strefy umiarkowanej w klimacie północy, wyprowadzenie nowych odmian roślin wysokowydajnych, zastosowanie rewolucyjnych metod biochemii, uszlachetnienie ras zwierząt hodowlanych oto zasadnicze osiągnięcia nowej agrobiologii radzieckiej.

W oparciu o te zdobycze rolnictwo radzieckie zostało uzbrojone w potężny oręż stalinowskiego planu przeobrażenia przyrody, zakrojony na niezwykłą miarę. Przeprowadzenie tego rodzaju przeobrażenia jest możliwe jedynie w kraju zwycięskiego socjalizmu.

Celem planu jest uniezależnienie człowieka od warunków atmosferyczno-klimatycznych i glebowych, mających datąd wielki wpływ na produkcję rolną, i warunkującą ją często czynnikami przypadkowymi. Zalesienie olbrzymich połaci obszarów stepowych i leśnostepowych nowymi pasami wiatrochronnych lasów, wprowadzenie trawopólnego płodozmianu na zasadach nauki Williamsa, budowa zbiorników i zapór wodnych, pozwolą na znaczne podwyższenie zbiorów na tych terenach.

Wykonanie tego planu ułatwione zostanie przez całkowitą mechanizację prac technicznych w oparciu o szerokie podstawy elektryfikacyjne. Przeprowadzenie na olbrzymią skalę prac w zakresie mechanizacji, nawodnienia i melioracji rolnictwa będzie nowym wielkim krokiem naprzód na drodze jego rozwoju, zbliżającym produkcję rolną do stanu, w którym dawać ona będzie pełną obfitość produktów rolnych.

Plan przeobrażenia przyrody już w pierwszym okresie realizacji wywiera wpływ na poziom produkcji zwierzęcej. Przejście na uprawy trawopólne, rozszerzenie obszaru kultur pastewnych, stworzenie bazy silosowej i modernizacja prac hodowlanych — oto części składowe wielkiego planu hodowlanego, uchwalonego w marcu br. przez Radę Ministrów Z.S.R.R. i Centralny Komitet W.K.P.(b).

Na okres trzyletni 1949 — 1951 plan zakłada podwyższenie pogłowia bydła rogatego do 34 mil. sztuk. W 1951 roku przeciętna mleczność krów osiągnie 1700-2000 l. od krowy. Przepracowano dokładne wytyczne odnośnie sposobu żywienia, stworzenia bazy paszowej, podwyższenia procentowości zacieleń itp.

Pogłowie owiec wzrośnie w tym samym czasie do 88 mil. sztuk, trzody chlewnej do 18 mil. sztuk, drobiu zaś do 200 mil. sztuk. Celem popierania akcji hodowlanej przeznaczono poważne kredyty na premiowanie najlepszych kolchozów-hodowców i pracowników hodowlanych oraz szereg nagród w postaci wyposażenia technicznego dla gospodarstw państwowych.

W ten sposób już w początkach realizacji wielkiego planu przeobrażenia przyrody poczynania obliczone na dalszą metę połączono z rozwiązywaniem aktualnych problemów rolniczych. Zakładane dla przejścia na nowy płodozmian uprawy trawopólne i pastewne dadzą akcji hodowlanej już obecnie odpowiednie podstawy paszowe.

Przejście od gospodarki indywidualnej do kolchozowej było więc przemianą strukturalną, pozwalającą na włączenie całego rolnictwa w ramy gospodarki planowej.

Siła rolnictwa radzieckiego przejawiała się w pełni w ostatniej wojnie, kiedy system kolchozowy zdał swój bojowy egzamin.

Rozwinięcie systemu kolchozowego zaciera coraz bardziej różnice między wsią a miastem. Chłop zjednoczony w kolchozach wkroczył na tory nowego życia, w którym nie ma już wyzyskiwacza wiejskiego, w którym owoce pracy służą całemu społeczeństwu, a w pierwszym rzędzie podnoszeniu poziomu życiowego na wsi. W ten sposób w kolchozach łączą się społeczne i osobiste interesy chłopstwa.

Dawniej chłop w swoim gospodarstwie indywidualnym pracował przy pomocy przestarzałych, niedostatecznych, niewydajnych narzędzi. Tego rodzaju praca nie zapewniała mu odpowiednich owoców. Ze swej pracy nie mógł osiągnąć poprawy położenia materialnego i podnoszenia poziomu kulturalnego. Dopiero w wyniku Rewolucji Październikowej „dzięki wzmożonemu rozwojowi ruchu kolchozowego chłopci mają możliwość łączyć własną pracę z pracą swych sąsiadów, jednoczyć się w kolchoz, zaorać grunty dotąd nietknięte, wykorzystać odłogi, otrzymać maszynę i traktor i w ten sposób podnieść wydajność swej pracy dwukrotnie, jeśli nie trzykrotnie. A co to znaczy? Oznacza to, że chłop dzięki zjednoczeniu się w kolchozy ma teraz możliwość produkować przy tym samym nakładzie pracy znacznie więcej niż dawniej. Oznacza to więc, że produkcja zboża staje się o wiele tańsza, niż była do ostatnich czasów. Oznacza to wreszcie, że przy stałych cenach chłop może otrzymać za zboże o wiele więcej, niż otrzymywał dotychczas“. (Stalin).

Droga jaką poszło rolnictwo radzieckie nieodłączna jest od ustroju socjalistycznego. Droga ta jest wprost przeciwna do rozwoju rolnictwa w państwach kapitalistycznych, gdzie istnieje głębokie zróżniczkowanie w rolnictwie, gdzie z jednej strony istnieją ogromne majątki prywatno-kapitalistyczne i bogaci chłopci, z drugiej zaś masa średnich i drobnych chłopów, żyjących w nędzy i niewolnictwie, popadających w coraz większą biedę i zależność. Kraj zwycięskiego socjalizmu wyzwolił chłopstwo z jarzma kapitalizmu i wskazał mu drogę masowej spółdzielczości wiejskiej, włączając do aktywnej pracy nad budową ustroju socjalistycznego, a w dalszej fazie jego wyższej formy komunizmu. Chłop radziecki chętnie poszedł na tę drogę, tym bardziej, że dawała mu ona oręż w walce z kulakiem.

Walkę tę pod przewodnictwem partii proletariackiej wygrał. Zwycięska wieś radziecka przeobraziła się z oceanu drobnych indywidualnych gospodarstw chłopskich z ich słabą techniką i przewagą kulaka w wielką produkcję rolną. Ta największa na świecie

produkcja rolna dysponuje nową zmechanizowaną techniką. Gospodarstwa rolne w ramach kolchozów i sowchozów stały się wielkimi fabrykami produkującymi żywność i surowce pochodzenia rolnego. Fabryki te podnoszą stale swój poziom techniczny, podnoszą wydajność, wyzwalają człowieka. Te osiągnięcia były możliwe jedynie w kraju o ustroju socjalistycznym. **Przeciwstawiając ustrój radziecki gospodarce kapitalistycznej, Stalin mówił:**

„Tam, u kapitalistów, wielkie gospodarstwa zbożowe mają na celu otrzymanie maksimum zysku, albo przynajmniej otrzymanie takiego zysku, który odpowiada tak zwanej przeciętnej stopie zysku, bez czego kapitał nie jest w ogóle zainteresowany w angażowaniu się w organizacji gospodarstwa zbożowego. U nas przeciwnie — wielkie gospodarstwa zbożowe będąc zarazem gospodarstwami państwowymi nie wymagają dla swego rozwoju ani maksimum zysku, ani przeciętnej stopy zysku, lecz mogą ograniczyć się do minimum zysku, nieraz zaś nawet obywają się bez żadnego zysku, co z kolei stwarza warunki sprzyjające dla rozwoju wielkiego gospodarstwa zbożowego. Wreszcie w warunkach kapitalizmu wielkie gospodarstwa zbożowe nie posiadają ani specjalnych kre-

dytów ulgowych, ani specjalnych podatków ulgowych, gdy tymczasem w ustroju radzieckim, obliczonym na poparcie odcinka socjalistycznego, ulgi takie istnieją i istnieć będą“.

System kolchozowy zwyciężył w Związku Radzieckim, stwarzając jeszcze jeden z ważnych elementów w budownictwie socjalistycznym. Dwa dziesiąta milionów gospodarstw chłopskich zjednoczonych w kolchozach to potężna armia walcząca o socjalistyczne cele, podnosząca dobrobyt mas. Chłop garncząc się do kolchozu udowodnił, że nie tylko może być sojusznikiem klasy robotniczej w walce z kapitalizmem, lecz że może również stać się uczestnikiem budownictwa socjalistycznego.

Zwycięstwo systemu kolchozowego jest ważkim drogowskazem dla uciskanych całego świata, wykazując, że istnieją realne perspektywy dla milionów chłopów całego świata, perspektywy wyswobodzenia się spod jarzma kapitalizmu.

Doświadczenia budownictwa kolchozowego w ZSRR mają nieocenione znaczenie dla przebudowy socjalistycznej krajów demokracji ludowej, oswobodzonych od ucisku imperializmu w rezultacie zwycięstwa klasy robotniczej w Rewolucji Październikowej.

E. CZEKMIENIEW

Wielki plan przekształcenia przyrody w wykonaniu

MINAŁ zaledwie rok od dnia, kiedy z inicjatywy Stalina podjęto na ogromną miarę zakrojony plan przekształcenia przyrody stepowych i leśno-stepowych obszarów europejskiej części Związku Radzieckiego.

Mimo, iż okres był to niewielki, lecz wykonano — niemałą pracę. Stworzono wielką ilość nowych przedsiębiorstw państwowych — stacji ochrony lasów, wyposażonych w przodującą technikę maszynową. Na ziemiach kolchozów i sowchozów założono setki tysięcy hektarów pasów ochronnych, rozwinęły się prace przy sadzeniu lasów na państwowych obszarach leśnych, zbudowano mnóstwo stawów i zbiorników wodnych. Olbrzymiego rozmachu nabrało przygotowanie i mobilizacja masowych kadr dla kierowania pracami leśno-melioracyjnymi. W szkołach i na specjalnych kursach przeszkolono w ciągu roku około stu tysięcy osób.

Zasadnicze prace w zakresie przekształcenia przyrody, jak wiadomo, rozpoczęto na wiosnę bieżącego roku. Zadaniem kolchozów i sowchozów na ten rok było założenie pasów leśnych na obszarze 211 tysięcy hektarów, w tym 189 tys. ha w okresie wiosennym. Zadanie to wypełniono z dużym powodzeniem. Kolchoźnicy i kolchożnice, robotnicy stacji motorowo-traktorowych i sowchozów, specjaliści stacji ochrony lasów i leśnych gospodarstw państwowych (leschozów) wykazali prawdziwe bohaterstwo. Już na wiosnę całoroczny plan wysadzenia lasów został wykonany z nadwyżką.

Wszystkie kraje, okręgi i republiki europejskiej części Związku Radzieckiego wypełniły z nadwyżką plan wiosennego sadzenia lasów.

Na ogromnych przestrzeniach stepowych Ukrainy i Nadwołża, Kubania i Donu, Południowego-Wschodu i centralnego czarnoziemiu założono pasy młodych lasów, w których drzewostan wchodzi tak ważne gatunki jak: dąb, modrzew, topola, sosna, klon, lipa i drzewa owocowe. Chłopi kolchozowi przykładają się usilnie do przedterminowego wykonania stalinowskiego planu przekształcenia przyrody.

Zasadzenie jednak młodego drzewka — to dopiero pół dzieła. Należy zorganizować troskliwą opiekę nad nim, ochraniać je od schorzeń i szkodników, wyhodować je tak, aby stało się potężną zieloną zaporą dla suchych wiatrów. Jest to praca mozolna i bardzo trudna. Dlatego też kierownicy rolniczych ogniw leśno-melioracyjnych skupiali w okresie letnim pełną uwagę na pielęgnacji sadzonek leśnych. Nie bacząc na niesprzyjające warunki w miesiącach letnich przodujące kolchozy i sowchozy okręgu stalingradzkiego uzyskały wysoki odsetek przyjmowania się sadzonek leśnych. Wyniósł on 86%; w kolchozie im. Kalinina rejonu Nowo-Annińskiego — 71%, w kolchozie im. Woroszyłowa, rejonu Kotelnikowskiego — 93% itd.

Jeśli zważy się, że w okręgu stalingradzkim w ciągu wielu tygodni nie było opadów i wiały suche wiatry południowo-wschodnie, to staje się rzeczą jasną, w jakim stopniu zaiste bohaterskiego wysiłku musieli dokonać kolchoźnicy przy pielęgnowaniu młodych sadzonek leśnych. Można przytoczyć podobne przykłady dla szeregu rejonów okręgu Rostowskiego, kraju Krasnodarskiego, Ukrainy i innych okręgów, krajów i republik.

W niektórych punktach nie przywiązywało się odpowiedniej uwagi pielęgnacji młodych sadzonek

leśnych. Weźmiemy dla przykładu okręg Czałowski. W ubiegłych latach pola okręgu czałowskiego niejednokrotnie ulegały klęsce posuchy, a tamtejsze kołchozy ponosiły poważne straty na skutek nieurodaju. Dlatego też czałowscy kołchoźnicy zabrali się ze szczególnym zapałem do wykonywania planu przekształcenia przyrody. Już w okresie wiosennym uzyskali oni znaczne przekroczenie rocznego planu zakładania pasów leśnych.

Miejscowi jednak kierownicy wkrótce osłabili pieczę nad sadzonkami leśnymi i w okresie letnim nie mobilizowali kołchoźników do pielęgnacji pasów leśnych. W wyniku, w wielu miejscach okręgu Czałowskiego młode sadzonki leśne zarosły chwastami, uległy różnym szkodnikom, a gdzieś tam nawet wyginęły. Podobne przykłady można przytoczyć również z niektórych innych okręgów. Przykłady te dowodzą, że lokalnym organizacjom partyjnym i radzieckim nie wolno ani na jeden dzień osłabić uwagi w tak ważnym dziele.

Z wiosną bieżącego roku rozwinęła się wielka praca na odcinkach zakładowych państwowych pasów leśnych. Do chwili obecnej zasadniczo zakończono już zestawianie projektów zalesień.

Na poszczególnych odcinkach leśnych pasów ochronnych Wiśniowa Góra — Morze Kaspijskie i Saratów — Astrachań na wiosnę przeprowadzono już pierwsze sadzenia. Obecnie, na jesieni, na państwowych pasach zasadzi się około 6 tysięcy ha lasów. Cenną inicjatywę wykazali komsomolcy, biorąc pod swój nadzór większy odcinek państwowego pasa leśnego, ciągnącego się w kierunku Wiśniowa Góra — Morze Kaspijskie. Na tym odcinku komsomolcy prowadzą własnymi siłami sadzenie lasu, organizują jego pielęgnację, przygotowują grunt pod nowe sadzenia.

Patriotycznego czynu dokonał kolektyw pugačzewskiego leschozu w okręgu Saratowskim. Leśny pas państwowy — Czapaiewsk — Władmirowka przechodzi na przestrzeni 114 km przez obszar pugačzewskiego leschozu. Kolektyw leschozu wraz z robotnikami stacji ochrony lasów jednomyslnie przyjął zobowiązanie wypełnienia planu wysadzeń lasów na tym odcinku nie w ciągu 15 lat, lecz w 8 lat i wezwał do socialistycznego współzawodnictwa robotników leschozów okręgów Saratowskiego i Stalingradzkiego.

Jednym z zasadniczych elementów wielkiego planu przekształcenia przyrody, jest wprowadzenie trawopólnych płodozmianów. Płodozmian trawopólny, poprawia strukturę gleby, zapewnia uzyskanie wysokich i stałych zbiorów, stwarza uspołecznionej hodowli zwierząt trwałą bazę paszową. Przodujące kołchozy w kraju, stosujące płodozmiany trawopólne zbierają z roku na rok obfite żniwa i stale rozwijają uspołecznioną hodowlę zwierząt. Oto dlaczego partia i rząd ze szczególnym naciskiem trzymają się i trzymać będą linii wprowadzenia traw wieloletnich w płodozmiany polowe. Ze szczególną siłą podkreślono to w wielkim planie przekształcenia przyrody.

W bieżącym roku kołchozy i sowchozy obszarów stepowych i leśnostepowych rozszerzyły w znacznym stopniu wysiew traw wieloletnich. W okresie tego roku podniosła się też znacznie kultura rolnictwa. O-

becnie już rzadko gdzie spotyka się traktorzystę, który by obrabiał ziemię kołchozową pługiem bez przedpłużka. A przecież jeszcze całkiem niedawno, nie tylko traktorzyści, lecz również kierownicy stacji maszynowo-traktorowych uważali przedpłużek za zbyteczny.

Na szeroką skalę stosuje się podorywkę ściernisk równocześnie ze sprzętem zbóż.

W okresie bieżącego roku, kołchozy i sowchozy miały za zadanie zbudować 4.903 stawy i zbiorniki wodne. Według danych tymczasowych na 1 października kołchozy rozpoczęły budowę ponad 5 tys. stawów, przy czym 3 170 z nich już w całości wykonano. Wiele kołchozów wysadziło na brzegach zbiorników wodnych młode drzewa i krzewy i zaprowadziło w zbiornikach hodowlę karpia. W związku z budownictwem zbiorników wodnych w kołchozach występują korzystne możliwości dla zaprowadzenia hodowli ptactwa wodnego. Wszystkie te czynniki rozszerzają ogólną gospodarkę kołchozu, wzmacniając jego ekonomikę, podwyższają dochody pieniężne i podnoszą wagę dniówki obrachunkowej.

Pracą nie cierpiącą zwłoki jest w chwili obecnej jesienne sadzenie lasów. W trosce o dalsze wielokrotnienie ochronnych sadzeń lasów przodujące rejonny i okręgi organizowały masową zbiórke nasion drzew i krzewów. Ukraińska SSR wypełniła już w całości gospodarczy plan przygotowań żołądki. Leschozy, kołchozy i sowchozy na Ukrainie zebrały około 15 tys. ton żołądki. Aktywną pracę w zakresie przygotowania nasion drzew i krzewów oraz żołądki, przejawili komsomolcy Kurskiego okręgu, Tatarskiej ASRR, Białorusi i szeregu innych rejonów.

W okresie tegorocznej jesieni, kołchozy, sowchozy i leschozy winny zasadzić około 45 tys ha pasów leśnych. Poważna praca winna być również wykonana w zakresie odnowienia starych leśnych wysadzeń. W miejsce siewek i sadzonek, które przepadły, należy wysadzić nowe sadzonki, wysadzić tak, aby każdy hektar wysadzeń ochronnych odpowiadał wszelkim warunkom agrotechnicznym.

Niemal do zrobienia jest również i w tych leśnych pasach, gdzie drzewa ukształtowały koronę. Należy tam przede wszystkim wyjąć susz, przeprowadzić przycięcia, spulchnić glebę w międzyrzędach aby w okresie jesienno-zimowym, nagromadzić większe ilości wilgoci w ziemi.

Jesienne prace nad przekształcaniem przyrody przeprowadza się już w większości okręgów, krajów i republik. Zebrane doświadczenie przodowników daje wszelkie podstawy sadzić, że zadanie gospodarcze będzie wypełnione przez każdy kołchoz, sowchoz i leschoz.

Naród radziecki ma wszelkie podstawy czuć się dumnym z pierwszych wyników swojej walki o wypełnienie stalinowskiego planu przekształcenia przyrody. Lecz każdy wie, że to dopiero początek owej olbrzymiej pracy, którą należy wykonać dla osiągnięcia pełnego zwycięstwa nad klęską posuchy. Naród radziecki jest głęboko przekonany, że wielki plan przekształcenia przyrody będzie wypełniony przedterminowo.

Jak zestawia się narodowe plany gospodarcze w Z.S.R.R.

PODSTAWOWE zadania narodowego planu gospodarczego zostają nakreślone przez Partię Komunistyczną i rząd radziecki.

Tak na przykład, decydującym ogniwem pierwszego planu pięcioletniego było rozwinięcie przemysłu ciężkiego i jego serca — budownictwa maszyn. Podczas drugiej i trzeciej pięcioletki podstawowymi ogniwami były kluczowe dziedziny przemysłu ciężkiego — metalurgia, budowa maszyn, energetyka, chemia. Powojenny plan pięcioletni uwzględnia w pierwszym rzędzie rozwój przemysłu paliw naturalnych, hutnictwa żelaznego, elektrowni i komunikacji kolejowej.

Planowanie — to długa i mozolna praca. Pierwszym zadaniem przy układaniu planu jest szczegółowa analiza i podsumowanie wyników z poprzedniego okresu. Potem państwowy organ planowania poleca układanie nowego planu, biorąc pod uwagę gospodarczo-historyczne zadania okresu, który plan ma objąć. Innymi słowy — określa się podstawowe ogniw nowego planu pięcioletniego. Następnie wypracowuje się projekt planu, który podlega zatwierdzeniu rządu. Dopiero następnie nadchodzi decydujący okres pracy nad planem — organizacja jego wykonania.

Zatwierdzony plan nabiera mocy prawa. **J. Stalin podkreślił, że plany Z.S.R.R. nie są planami-prognozami, planami-przypuszczeniami, lecz są to plany-dyrektywy, obowiązujące dla wszystkich.** Wypracowane naukowo plany stają się programem działania dla wszystkich ogniw wielostronnej gospodarki Z.S.R.R. i wszystkich ludzi radzieckich — twórców tych planów.

Co zawiera narodowy plan gospodarczy Z.S.R.R.? W narodowym planie gospodarczym uogólnione są przede wszystkim zadania produkcyjne każdej dziedziny przemysłu i rolnictwa. Plan uwzględnia techniczno-ekonomiczne warunki produkcji, jakość produkcji, porządek technologiczny, normy zużycia surowców, materiałów i paliw, zużycie pracy ludzkiej i koszty własne. Narodowy plan gospodarczy zawiera w sobie obszerny program budownictwa. Plan przewiduje podział produktu społecznego. Część wykonanego produktu idzie jako zwrot zużycia środków wykonania, część zaś — na rozszerzenie produkcji i tworzenie państwowego funduszu rezerwowego. Prócz tego wydzielą się fundusz administracyjny, fundusz na akcję socjalną — na oświatę i ochronę zdrowia, jak również na wzmocnienie obronności kraju. Pozostałą część produktu społecznego przeznacza się dla osobistego zużycia wytwórców, w zależności od ilości i jakości pracy każdego wytwórcy. Plan określa rozmiary i środki obrotu towarów, biorąc pod uwagę pracę transportu i organizacji handlowych.

Wyjątkowo ważną pozycją w planie zajmuje zagadnienie pracy: podział siły roboczej według dziedzin gospodarki, podniesienie wydajności pracy, płace, mechanizacja pracy itp., jak również masowe przygotowanie wykwalifikowanej siły roboczej drogą

tworzenia systemu szkół rzemieślniczych, kolejowych i przemysłowych. Wreszcie plan zawiera w sobie program finansowy. A więc narodowy plan gospodarczy zawiera rozdziały, w których odzwierciedlone są podstawowe wskaźniki rozwoju całej gospodarki narodowej Związku Radzieckiego.

Narodowy plan gospodarczy Z.S.R.R. zawiera zadania w dziedzinie przemysłu w całości, rolnictwa w całości, zadania całego przemysłu budowy maszyn, całego przemysłu drzewnego itd. Jest to tzw. branżowy przekrój planu. Zestawia się jednak i plan międzybranżowy. W planie uwzględnione są problemy dostarczenia gospodarce narodowej siły roboczej, urządzeń przemysłowych, metali, paliw, materiałów budowlanych. Bierze się pod uwagę zagadnienie zmniejszenia kosztów własnych, oraz organizację nagromadzenia funduszu społecznego.

Planowanie według całych dziedzin przemysłu wykazuje, czy tempo rozwoju danej dziedziny odpowiada potrzebom gospodarki narodowej w całości. Powiązanie zapotrzebowania na siłę roboczą, urządzenia, paliwo itp. w jednej dziedzinie osiąga się drogą planowania łączności między wszystkimi dziedzinami gospodarki narodowej Związku Radzieckiego.

Wszystkie zadania narodowego planu gospodarczego rozdzielone są według republik związkowych. Narodowy plan gospodarczy Z.S.R.R. bierze za punkt wyjścia konkretne terytorialne rozmieszczenie sił wytwórczych.

Planowy charakter produkcji społecznej — to najważniejsza, wyróżniająca się cecha gospodarki socjalistycznej, rozwijającej się w szybkim tempie. **Nieodzowną proporcję pomiędzy różnymi dziedzinami gospodarki narodowej osiąga się przez wypracowanie bilansów.** Przez układanie odpowiednich bilansów wiąże się rozwój wszystkich dziedzin gospodarki narodowej, osiąga się prawidłowy stosunek pomiędzy nagromadzeniem a zużyciem, pomiędzy rozwojem wytwórczości a budownictwem, dostarcza się siłę roboczą do wszystkich przedsiębiorstw i budowli w kraju. Rozmiary państwowych rezerw materiałowych również określone są przy układaniu bilansów. Metoda bilansowa rozwiązuje więc kardynalne zagadnienia socjalistycznego planowania. Dlatego też metoda ta jest podstawą przy wypracowywaniu narodowych planów gospodarczych Z.S.R.R.

Wyjątkowa rola przy wypracowywaniu narodowych planów gospodarczych przypada J. Stalinowi. Wódz narodu radzieckiego z genialną przenikliwością wyznacza drogi rozwoju całej gospodarki radzieckiej, poszczególnych dziedzin i regionów.

Wybitny działacz partii bolszewickiej i państwa radzieckiego, W. Kujbyszew mówił na XVII zjeździe W.K.P.(b), że wytyczne do programu budownictwa zakładów metalurgicznych opracowane zostały przez J. Stalina. J. Stalin szczegółowo i uważnie rozważał zagadnienia poszczególnych fabryk oraz wskazywał na obiekty przemysłowe, które należy w pierwszym rze-

dzie uwzględnić w drugiej pięciolatce. Również program budownictwa maszyn dla transportu sprzętu został wytyczony przez Stalina. Budownictwo fabryk samochodowych, zakładów budowy okrętów itp., a także plan budowy podstawowych magistral kolejowych wypracowane zostały według projektu Stalina. Stalin jest inicjatorem i duszą powojennego pięcioletniego planu odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej Z.S.R.R. Plan ten, jak wiadomo, wykonany jest z powodzeniem przez naród radziecki.

wych wypracowane zostały według projektu Stalina. Stalin jest inicjatorem i duszą powojennego pięcioletniego planu odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej Z.S.R.R. Plan ten, jak wiadomo, wykonany jest z powodzeniem przez naród radziecki.

IWAN JEWIENKO

Organizacja wykonania narodowych planów gospodarczych w Z. S. R. R.

DWA pierwsze przedwojenne pięcioletnie plany rozwoju gospodarki narodowej Z.S.R.R. wykonane zostały w okresach po 4 lata i 3 miesiące. Przedterminowo byłby wykonany i trzeci plan pięcioletni, gdyby nie przeszkodziła temu napaść faszystowskich Niemiec na Z.S.R.R. Powojenny pięcioletni plan odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej Z.S.R.R. również wypełniany jest z powodzeniem. Na przykład przemysł Moskwy już w kwietniu 1949 r. przewyższył w najważniejszych dziedzinach wytwórczości średni poziom miesięczny, zaplanowany na rok 1950 — ostatni rok pięciolatki. Obecnie można już z całą pewnością twierdzić, że nie tylko przemysł Moskwy, ale i przemysł całego Związku Radzieckiego wykona pięcioletni plan przedterminowo.

Przedterminowe wykonanie pięciolatki powojennej — to nowe potwierdzenie słów J. Stalina, że żaden plan pięcioletni nie jest w stanie uchwycić wszystkich możliwości, tkwiących w głębi ustroju socjalistycznego i uwidaczniających się dopiero w trakcie pracy, w trakcie realizacji planu w fabryce, kolchozie, powiecie. Możliwości te nie ujawniają się same. Wykrywane są w przebiegu pracy organizacyjnej państwa socjalistycznego, przy maksymalnej aktywności milionowych mas pracujących.

Najważniejszym zadaniem planowania socjalistycznego jest kontrola wykonania planu państwowego i wykorzystania rezerw, ujawnionych w trakcie jego wykonania.

Lenin i Stalin niejednokrotnie wskazywali na to, że zestawienie planu — to tylko początek planowania. Prawdziwe kierownictwo planowe rozwija się dopiero w trakcie urzeczywistnienia planu, kiedy plan, jeśli zachodzi potrzeba, zostają poprawione i uzupełnione. Jest to bardzo ważne, aby uprzedzić i usunąć dysproporcję w rozwoju gospodarki narodowej, które mogą powstać w rezultacie nierównomiernego wykonania planu w różnych dziedzinach wytwórczości. Na podstawie codziennych danych o wykonaniu planu i jego kontroli, rząd radziecki koordynuje za pomocą specjalnych decyzji rozwój całej gospodarki narodowej, odpowiednio przyspieszając tempo rozwoju poszczególnych dziedzin przemysłu, przede wszystkim kluczowego.

Systematyczna kontrola wykonania planu przeprowadzana jest przez każde ogniwo kierownicze gospodarki radzieckiej. W przedsiębiorstwach co miesiąc przeprowadzana jest analiza techniczno-ekonomiczna wykonanej pracy. Ostateczne wskaźniki tej analizy rozważane są na specjalnej naradzie u dyrektora przy udziale personelu inżynieryjno-technicznego.

Ministrom przysługuje prawo, w wypadku ujawnienia nowych możliwości wykonania planu, samo-

dzielnego zwiększania planu miesięcznego w granicach dziesięciu procent zatwierdzonego przez rząd planu kwartalnego. **Cały system premiowania robotników i personelu kierowniczego zbudowany jest w zależności nie tylko od ilościowego wykonania planu, ale i od jakości wykonanej pracy.** Ma to wielkie znaczenie dla prawidłowej organizacji wykonania planu. Jeśli na przykład przedsiębiorstwo przemysłowe wykonało plan ilościowy, ale według asortymentu i jakości zadanie nie zostało wykonane, to cały plan uważany jest za niewykonany. W tym wypadku premia za ponadplanową produkcję nie zostaje wypłacona.

W trakcie wykonywania drugiej pięciolatki powstał stachanowski ruch ludowy — wyższa forma współzawodnictwa socjalistycznego. Ruch ten obalił stare normy techniczne i postawił za zadanie tworzenie nowych, wyższych norm technicznych.

Zasadniczą cechą socjalistycznego planowania i organizacji wykonania planów jest wszechstronne wykorzystywanie inicjatywy i aktywności mas pracujących — bezpośrednich uczestników walki o plan.

Współzawodnictwo socjalistyczne mas pracujących i plany gospodarcze są ze sobą związane nierozdzielnie. Współzawodnictwo jest potężnym środkiem wykonania planu.

Lenin i Stalin wykazali wyższość wolnej pracy socjalistycznej. Uzasadnili oni teoretycznie znaczenie współzawodnictwa socjalistycznego, jako formy mobilizacji aktywności mas, ku budowie komunizmu. Partia Lenina — Stalina, która jest duszą i organizatorem współzawodnictwa socjalistycznego, przekształciła je w komunistyczną metodę budowania socjalizmu. **Współzawodnictwo socjalistyczne stało się potrzebą życiową ludzi radzieckich i obejmuje ponad 90% robotników, inżynierów, techników i urzędników Z.S.R.R.**

W okresie powojennym współzawodnictwo socjalistyczne o przedterminowe wykonanie planu 5-letniego przyjęło nowe formy zespołowej pracy stachanowskiej. Masy pracujące, biorące udział we współzawodnictwie socjalistycznym, uważają plan państwowy za prawo i starają się wykonać plan z nadwyżką. Każde przedsiębiorstwo zobowiązuje się do wykonania planu w określonym terminie. W tym celu rozpracowany zostaje dokładny system organizacyjno-techniczny dla przyswojenia nowej techniki i mechanizacji wytwórczości, dla udoskonalenia procesów technologicznych i zastosowania metody taśmowej. Zwraca się uwagę na oszczędność surowców, energii elektrycznej, na podwyższenie kwalifikacji technicznych robotników. Wszystkie te zobowiązania zo-

stają wypracowane przy aktywnym udziale robotników, majstrów i personelu inżynieryjno-technicznego.

Wielką rolę w organizacji współzawodnictwa odgrywają radzieckie związki zawodowe. Lenin nazwał związki zawodowe szkołą komunizmu. Organizacje związkowe troszczą się o podwyższenie kwalifikacji robotników, o podniesienie ich poziomu politycznego i kulturalnego, o sprawiedliwe zaspokojenie potrzeb mas pracujących, o prawidłowe przestrzeganie zasady socjalistycznej: „Każdy według swoich zdolności i każdemu — według jego pracy”.

Warunkiem powodzenia walki o wykonanie planów jest stałe podawanie do wiadomości rezultatów współzawodnictwa. Dane o wykonaniu planów są systematycznie podawane do wiadomości każdej fabryki, każdego oddziału.

Doświadczenie przodowników zostaje udostępnione ogółowi robotników, co przyczynia się do podcią-

gania pozostających w tyle. Wielką pomocą w kolektywnej organizacji twórczej są: wystawy, tablice honorowe, gazetki ściennie, ulotki, plakaty. Dane o wykonaniu planu państwowego z każdego kwartału zostają regularnie publikowane przez Centralny Urząd Statystyczny przy Radzie Ministrów Z.S.R.R.

Potężnym bodźcem masowego współzawodnictwa i aktywnej walki o wykonanie planów, jest ustanowiony przez rząd radziecki system wysokich premii dla robotników i całych zespołów. Za wynalazki o doniosłym znaczeniu i udoskonalenie metod wytwórczości przyznawane są nagrody stalinowskie.

Szybkie tempo powojennego rozwoju gospodarki radzieckiej, pomyślny przebieg wykonania powojennej pięcioletki stalinowskiej jest dobitnym świadectwem potęgi mocarstwa socjalistycznego. Sukcesy Z.S.R.R. na polu budownictwa pokojowego świadczą o niewyczerpanych siłach narodu radzieckiego.

DR MARIAN FRANK

Trzydzieści lat finansów radzieckich

W SYSTEMIE gospodarki planowej finansowanie upaństwowionej produkcji jest naczelnym zadaniem państwa. Momenty wyboru przy podejmowaniu decyzji muszą więc ulec jak najdalej idącemu ograniczeniu. Problemy lokacyjne, inwestycyjne, powiązania problemów produkcji i obrotu, opracowanie i wykonanie planów finansowych, stają się podstawową troską czynników kierujących państwem.

Gospodarka planowa wymaga zupełnej przebudowy psychiki pracowników zatrudnionych w finansach państwowych. Wykonanie rozporządzeń wykonawczych czy instrukcji musi być ściśle dostosowane do zarządzeń, niema tam miejsca na dowolne interpretacje. Nie może być to jednak wykonanie bezduszne. Tendencje przyświecające twórcom ustaw winny ożywiać wykonawców.

Przykład ujęcia rozwoju kształtowania się zasad finansowych w systemie gospodarki planowej znajdujemy w pracy zbiorowej uczonych radzieckich, wydanej obecnie w tłumaczeniu polskim pod redakcją prof. dra St. Rozmaryna¹⁾.

Obszerny tom zbiorowy uczonych radzieckich obejmuje siedem prac, które tematycznie ujmują całość zagadnień finansowych w Związku Radzieckim w trzydziestolecie 1917—1947. Każdy rozdział opracowuje inny autor, zajmujący albo kierownicze stanowisko w ZSRR, jak m.in. finansów Zwieriew, prezes zarządu Banku Państwa ZSRR J. Golew, albo profesorowie wyższych uczelni, prof. Notnikow, czy prof. Rowiński.

Poszczególne rozdziały zawierają pewne kompleksy zagadnień finansowych, jak: finanse radzieckie, rozwój kredytu, budżet państwowy, system podatko-

wy czy zagadnienie oszczędności. W poszczególnych natomiast rozdziałach rozwój zagadnień ujęty jest z punktu widzenia chronologicznego, przy czym zupełnie wyraźnie wysuwają się jako etapy: stan w roku 1913, w czasie wojny do Wielkiej Rewolucji Październikowej, potem w okresie zagranicznych interwencji zbrojnych państw obcych i wojny domowej, dalej w okresie przejścia do pracy pokojowej nad odbudową gospodarstwa narodowego. Niewątpliwie te części posiadają wielką wagę historyczną, natomiast pod względem rzeczowym można uznać dla finansów za ważniejszy okres drugi, tj. uprzemysłowienia kraju, dwóch wykonanych piatiletek i trzeciej przerwanej przez wojnę z Niemcami. Okres ten dla zagadnień finansowych wydaje się najważniejszy i jemu też poświęcono najwięcej miejsca. Ostatni okres stanowi Wojna Narodowa oraz okres po zwycięstwie. Zagadnieniom finansowym tego okresu poświęcono na ogół zakończeniu poszczególnych rozdziałów. Chronologiczne opracowanie zagadnień powoduje, że rozważa się je na tle ogólnym, właściwym dla danego momentu czasu, ale się do nich potem wraca i to często kilkakrotnie. Celowe wydaje się omówienie zagadnień według układu podanego w książce.

* * *

A. Zwieriew, minister finansów ZSRR w rozdziale pt. „Finanse radzieckie i budowa socjalizmu w ZSRR” na wstępie swych rozważań stwierdza, że państwo socjalistyczne przez system finansowy:

- 1) uruchamia środki do pełnienia funkcji państwowych oraz urzeczywistnienia planów socjalistycznego budownictwa,
- 2) kieruje zasoby finansowe zgodnie z interesem zwiększenia bogactwa społecznego, umocnienia obronnego i ekonomicznego potencjału, systematycznego podnoszenia materialnego i kulturalnego poziomu ludności,
- 3) wywiera potężny wpływ na poszczególne gałęzie gospodarki narodowej przez regulowanie dochodów i akumulacji środków.

¹⁾ Praca zbiorowa: Zwieriew, Golew, Płotnikow, Rowiński, Maziachin, Walter, Żłobin „Finanse ZSRR w 30-lecie 1917—1947” z przedmową i pod redakcją dra St. Rozmaryna, tłum. M. S. Korsakowskiego, wyd. jako IX tom Biblioteki PTE wyd. Kazimierza Rutkiego, Warszawa-Lódź, str. 364.

Finanse radzieckie były najważniejszą dźwignią ograniczenia i wyparcia elementów kapitalistycznych, służyły do poparcia, umocnienia i rozwoju gospodarki socjalistycznej, oraz rozwinięcia sojuszu między miastem i wsią. System finansowy umożliwił rozwój uprzemysłowienia kraju, stworzenie w najkrótszym czasie własnego przemysłu ciężkiego oraz kolektywizację gospodarki rolnej.

Najważniejszymi zarządzeniami z dziedziny finansowej w okresie Wielkiej Rewolucji Październikowej były zarządzenia władzy radzieckiej. Odnosił się do unarodowienia banków, anulowania długów państwowych, powołania państwowej kontroli nad ubezpieczeniami. Ogłoszone przez Lenina na pierwszym zjeździe przedstawicieli wydziałów finansowych Rad, oraz w pracy „Tezy polityki bankowej” zadania programu finansowego w okresie tworzenia się Związku Radzieckiego brzmiały następująco:

- 1) najściślejsza centralizacja w dziedzinie ekonomicznej i finansowej,
- 2) zastąpienie kontrybucji przez silnie progresywne podatki majątkowy i dochodowy,
- 3) wpojenie i umocnienie rachunkowości bankowej i kontroli, zwiększenie ilości oddziałów banku narodowego, rozwój obrotu czekowego.

Wysiłki szły w tym czasie w kierunku uporządkowania zagadnienia budżetowania, opracowania budżetu państwowego, wpojenia zasad dyscypliny budżetowo-financej. Okres wojny domowej utrudniał realizację wymienionych poprzednio zasad, tym niemniej robiono bardzo dużo w kierunku ich zrealizowania i osiągnięto poważne rezultaty.

Od roku 1921 ZSRR przystąpił do pokojowej pracy nad odbudową gospodarstwa narodowego. Odnosił się do zagadnień gospodarczych jest to okres tzw. *Nep'u* (nowa ekonomiczna polityka). W październiku 1921 wydano dekret o środkach uporządkowania gospodarki finansowej, gdzie stwierdzono, że komisarjat ludowy finansów winien skierować swą działalność na: wynajdywanie sposobów wszechstronnego zwiększania wpływów państwa, na wprowadzenie szczególnej ogłędności i najściślejszej oszczędności w wydatkowaniu środków pieniężnych; stabilizacja rubla była zagadnieniem szczególnie ważnym.

W październiku 1921 utworzono Bank Państwa ZSRR, a w roku 1922 przeprowadzono emisję biletów bankowych — czerwonońców. Ponieważ były jednocześnie w obiegu, dawne banknoty państwowe i wzajemne przeliczanie zdevaluowanej waluty na nową utrudniały życie gospodarcze. W roku 1924 wydano bilety skarbowe 1, 3, 5 rubli oraz drobną monetę srebrną i miedzianą i wycofano rubla, emitowanego uprzednio przez skarb państwa. Jednocześnie dążono do stworzenia bezdeficytowego budżetu, akumulując dostateczne środki na odbudowę przemysłu, transportu i gospodarki rolnej. W celu odciążenia budżetu drobne przedsiębiorstwa zostały zdenacjonalizowane i oddane w dzierżawę, zmniejszono sieć urzędów i stan personelu. Dla zwiększenia wpływów wprowadzono nowe podatki i opłaty akcyzowe, pobierane w naturze (zbożu). Dochody z przedsiębiorstw państwowych wzrosły z 785 mln. rubli w 1923/4 do 1719 mln. rubli w roku 1925/6. Na zjeździe partii w grudniu 1927 r. zatwierdzono wskazówki pierwszego pięcioletniego planu rozwoju

gospodarki narodowej w następujących słowach: **„Prawidłowe rozwiązanie głównych zadań planu pięcioletniego jest warunkiem takiego przyrostu dochodu narodowego, jaki jest zdolny zabezpieczyć wzrost dobrobytu klasy robotniczej oraz biedniejszych i średnich chłopów przy zachowaniu możliwie maksymalnego tempa rozwoju całej gospodarki narodowej”.**

Na drodze do uprzemysłowienia kraju w okresie pierwszego planu uprzemysłowienia kraju powstawały w dziedzinie gospodarki finansowej trudności, których usunięcie nie przychodziło łatwo. Trudności te były następujące: udzielanie przez bank państwowy kredytów przedsiębiorstwom niewykonującym planu, automatyczne pokrywanie w Banku Państwa rachunków za dostawy bez konieczności ich sprawdzenia przed zapłatą przez dostawców, brak rozróżnienia w przedsiębiorstwach środków własnych i obcych, wreszcie nie zwracanie uwagi w przedsiębiorstwach państwowych na zasadę opłacalności, system oszczędnościowy i racjonalizację produkcji. Szereg zarządzeń wydanych w roku 1930 i 31 pozwolił na usunięcie tych braków. Rozporządzeniem z 1930 r. zlikwidowano kredyt handlowy, a kredyt bankowy ześrodkowano w Banku Państwa, uchwałą z 1931 r. zobowiązano bank do płacenia rachunków za dostawy dopiero po akceptacji rachunku, uchwałą wreszcie z dnia 20. 3. 1931 r. zarządzono, aby bank dostarczał jednostkom finansowanym środków finansowych w miarę wykonywania planu wytwórczego, a nie jedynie na zasadzie samego planu.

Dalszym etapem w ulepszeniu planowania finansowego i zwiększenia dyscypliny finansowej było **stworzenie inspekcji finansowo-budżetowych, do których należała wszechstronna kontrola nad wydatkowaniem środków budżetowych.** Kontrola ta opierała się z jednej strony na badaniu oryginalnych dokumentów, z drugiej nad wciągnięciem do pracy aktywów finansowego spośród robotników i pracowników umysłowych kontrolowanych przedsiębiorstw. Rozporządzenie z 1932 r. zapoczątkowało **uporządkowanie systemu finansowania inwestycji** przez skoncentrowanie środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji w bankach jedynie do tego celu przeznaczonych i zobowiązanych do kontrolowania inwestycji. Dla możliwości szybszego wykonania planu zajęto się sprawą rolnictwa i przebudowano system podatkowy w ten sposób, aby wzmocnić gospodarczo i organizacyjnie kolchozy i kolchoźników. W walce o handel otwarto składnice handlowe, dziesiątki tysięcy nowych sklepów, stworzono sieć konsumów robotniczych, wiele sklepów o cenach koncesyjnych i stołówek do tzw. powszechnego wyżywienia.

Niezwykłe pomyślnie i przedterminowe zakończenie pierwszego planu uprzemysłowienia kraju pozwoliło na wzniesienie fundamentów ekonomiki socjalistycznej i dało możność przysąpienia do wykonywania drugiego planu pięcioletniego. Zadania postawione w planie były następujące: **ostateczna likwidacja klasy kapitalistów, dokończenie przebudowy technicznej, podniesienie dobrobytu mas pracujących i poziomu konsumpcji 2—3-krotnie.**

Drugi plan pięcioletni w wykonaniu pierwszego zadania doprowadził do tego, że 93% gospodarstw chłopskich i 99,1 całej przestrzeni zasiewów obejmo-

wały kolchozy. Zakończono techniczną odbudowę gospodarki narodowej, przeszło 80% produkcji w kraju dostarczały fabryki zbudowane w okresie pierwszej i drugiej pięcioletki. Przeciętny zarobek pracownika wzrósł przeszło dwukrotnie.

W walce o wykonanie drugiego planu przemysłowego wprowadzono szereg zarządzeń finansowych, które niewątpliwie przyczyniły się poważnie do wykonania planu. Ustalono nowy system cen na takim poziomie, że usunął on istniejącą poprzednio rozpiętość między kosztami własnymi i cenami sprzedaży. Wprowadzono tzw. fundusz dyrektora, dzięki któremu można było materialnie pobudzać przedsiębiorstwa i ich pracowników do wypełnienia planów produkcyjnych i zadań z jednoczesnym obniżeniem kosztów własnych. Zorganizowano wewnątrz-resortową kontrolę w przedsiębiorstwach, zapewniającą kompletną rewizję wszystkich dokumentów nie rzadziej, niż raz w roku. W komisariacie ludowym finansów stworzono specjalny departament kontrolno-rewizyjny. Specjalnie zwrócono uwagę na działalność banków kredytu długoterminowego, gdzie kontrola otrzymała prawo zawieszania finansowania w wypadku naruszenia dyscypliny finansowej. Wprowadzono obowiązkową rejestrację w organach finansowych przez wszystkie instytucje i organizacje etatów, stawek i funduszy płacy zarobkowej oraz preliminarzy wydatków administracyjno-gospodarczych.

Z zadań finansowych postawionych przed trzecią pięcioletką wymienić należy:

- 1) konieczność ulepszenia działalności budżetowo-kredytowej,
- 2) umocnienie rozrachunku gospodarczego, wzmocnienie walki z niegospodarnością, podwyższenie poziomu rentowności ciężkiego przemysłu i innych gałęzi gospodarki narodowej, umocnienie rubla, wzmocnienie obrotu towarowego,
- 3) podniesienie ogólnego materialnego poziomu narodu.

System finansowy w walce o wykonanie tych zadań musiał dążyć do jak najoszczędniejszej gospodarki, obniżenia norm zużycia surowców, materiałów, opału, energii, należytego wykorzystania odpadków, nieprzekraczania funduszu płac zarobkowych, ograniczania przestojów i strat w produkcji. W celu wykonania tych zadań trzeba było w r. 1938 rozbudować organy kontroli komisariatu ludowego finansów przez stworzenie lokalnych placówek departamentu kontrolno-rewizyjnego. W okresie Wojny Narodowej system finansowy ZSRR otrzymał niezwykle odpowiedzialne zadanie: pomoc dla wojskowych i ich rodzin, dostarczenie środków na przebudowę przemysłu i dostosowanie go do potrzeb wojennych, dostarczenie środków finansowych na przeniesienie wielu zakładów na wschód i na ich uruchomienie. Podstawowym źródłem finansowania i w tym okresie były dochody przedsiębiorstw i instytucji państwowych. Rozwinięte w czasie wojny współzawodnictwo pozwoliło na przekraczanie planów produkcji i wzrost wskaźników jakościowych przy jednoczesnym obniżeniu kosztów produkcji. W ciągu całej wojny utrzymano na niezmiennym poziomie ceny na towary rozdzielane między ludność na kartki. Poważnych środków finansowych w okresie wojny dostarczył Fundusz Obrony i Fundusz Czerwonej Armii, loteria pieniężno-fantowa i specjalne pożyczki od

pracujących drogą zaliczania na wkłady kompensat za urlop niewykorzystany w czasie wojny.

W planie odbudowy 1946—1950 przed systemem finansowym ZSRR stanęły dalsze odpowiedzialne zadania i zmobilizowania zasobów finansowych na olbrzymi program pięcioletni. Podstawą dochodów budżetowych są wpływy z podatku obrotowego i udział w zyskach przedsiębiorstw państwowych. Fakt ten zmusza finanse do dokładnej kontroli nad wyzyskaniem wszystkich możliwości rolnictwa, wpojeniem zasad oszczędności, wykorzenieniem nieprodukcyjnych i nieracjonalnych wydatków, dalszym obniżeniem kosztów produkcji i wzmocnieniem rozrachunku gospodarczego. Zadania te zostaną przez system finansowy ZSRR napewno wykonane.

* * *

J. Golew, prezes zarządu Banku Państwa ZSRR opracował rozdział poświęcony organizacji kredytu w Związku Radzieckim. Na marginesie rozważań o kredycie i o bankach pisał Lenin „Jednolity największy z największych Bank Państwowy z placówkami w każdej gminie, przy każdej fabryce to już dziewięć dziesiątych aparatu socjalistycznego, to ogólnopaństwowa rachunkowość, ogólnopaństwowy obrachunek produkcji i dystrybucji produktów, to, możnaby powiedzieć, coś w rodzaju szkieletu społeczeństwa socjalistycznego”.

Już dekretem z 27. 12. 1917 r. prywatne banki zostały unarodowione, a działalność bankowa uznana za monopol państwa. Moskiewski Bank Spółdzielczy został upaństwowiony i przekształcony w wydział spółdzielczości Narodowego Banku ZSRR. Bank Państwa z ograniczoną w pierwszym okresie siecią oddziałów nie mógł podoląć pod względem organizacyjnym nałożonym zadaniom i musiał powołać szereg pomocniczych instytucji kredytowych, jak: Wszechrosyjski Bank Spółdzielczy, Bank Handlowo-Przemysłowy, Ukraiński Bank Spółdzielczy, Rosyjski Bank Handlowy, Bank Handlu Zagranicznego ZSRR, Towarzystwo Kredytowe i Pożyczkowe-Oszczędnościowe. W roku 1923 dla udzielenia takiego kredytu wiejskiego zorganizowano Banki Rolne w poszczególnych republikach, w roku 1924 powstaje Centralny Bank Rolny, a w roku 1925 Centralny Bank Komunalny. W roku 1924/25 stają przed bankiem zadania finansowania handlu państwowego, które to zadania stale nabierają na sile w związku z wzrostem handlu państwowego. Od roku 1923 powstaje system banków komunalnych.

Jednocześnie z rozwojem banków przeprowadzono uzdrowienie waluty, dewaluacja bowiem waluty postępowała szybko — w roku 1921 ceny wzrastały o 25—30% miesięcznie, a w obiegu znajdowało się 1687 miliardów rubli w porównaniu z 2,3 miliardami w roku 1914, tj przeszło 730 razy więcej. W roku 1921 i 1922 przeprowadzono dwa przewalutowania w ten sposób, że ostatecznie jeden nowy rubel zastąpił 1 milion dawnych. Przewalutowanie nie powstrzymało dalszego spadku pieniądza. Dekretem z 1922 r. Bank Państwa otrzymał prawo emisji waluty i wypuścił nową jednostkę pieniężną czerwonońca równego 10 rublom złotym. Emisja biletów bankowych została zupełnie odgraniczona od emisji komisariatu Ludowego Finansów. Pokrycie czerwonońca było częściowo w złocie i w kruszcach szlachetnych, czę-

ściowo w towarach i w krótkoterminowych wekslach. Wprowadzenie czerwonońca umożliwiło w ciągu roku 1923 i na początku roku 1924 wstrzymanie emisji skarbowej.

W r. 1927 wydano rozporządzenie o zasadach systemu kredytowego. Ustalono w nim, że Bank Państwa kredytuje wszystkie inne banki, bezpośrednio czuwa nad wykorzystywaniem kredytów i nad kierowaniem środkami finansowymi do poszczególnych gałęzi gospodarki, przechowuje wolne środki innych banków i budżetu państwowego, kas oszczędności i ubezpieczeń społecznych. W ten sposób ustalono prawnie istnienie jednego ośrodka dyspozycji finansowej. Dalszą reformą była uchwała z 1929 o reorganizacji przemysłu, w uchwale tej polecono obowiązkowo przeniesienie wszystkich bez wyjątku przedsiębiorstw przemysłu państwowego na rozrachunek gospodarczy z ustaleniem dla każdego z nich samodzielnego bilansu. Jednocześnie z ulepszaniem planowania finansowego dążono do udoskonalenia planowania kredytu. Perturbacje w kredycie powodowało istnienie weksli grzeźnościowych, jakimi przedsiębiorstwa pokrywały swe niedobory, przez co obieg walutowy często wyprzedzał bardzo znacznie wzrost produkcji i obrót pośrednicząco handlowy.

Rozporządzenie z 1931 rozstrzygnęło zasadnicze znaczenie systemu środków obrotowych dla przemysłu i rozgraniczenie sfery zastosowania własnych środków obrotowych jednostek gospodarczych, oraz kredytu bankowego. Ustalono cele, na jakie można udzielać krótkoterminowego kredytu bankowego, a mianowicie: finansowanie towarów w drodze zaliczkowania sezonowych procesów produkcyjnych, gromadzenie zapasów sezonowych, surowca, materiałów, wyrobów gotowych względnie inne potrzeby przejściowe, pozostające w toku produkcji. W ten sposób udzielenie kredytu stawało się celowe zwrotne, zabezpieczone materialnie. Rozgraniczenie środków zmusiło przedsiębiorstwa państwowe do zainteresowania się planem akumulacji, oraz zachowaniem i powiększeniem środków własnych. **Ta zmiana systemu kredytowania miała ogromne znaczenie i przez to, że zniknęły ogniwa pośredniczące, kryjące często istotne cele kredytu, a powstały przesłanki do ustalenia planowego zapotrzebowania kredytu, oparte bezpośrednio na planach wytwórczych przedsiębiorstw i na przebiegu ich wykonania.**

Dla wzmocnienia dyscypliny finansowej rozpoczęto stosować rygory w stosunku do płatników opieszających. Najbardziej skutecznymi z nich były: zaprzestanie udzielania kredytu wypadku przedterminowego zadłużenia, przymusowe ściąganie zalegających kredytów bankowych, udzielanie kredytów za gwarancją ogniw nadrzędnych, zajęcie towarów zabezpieczonych kredytem. W dalszym udoskonalaniu problemów finansowych rozporządzeniem z 1932 r. zorganizowano 4 banki kredytu długoterminowego, a mianowicie: Prombank, Torgbank, Sielchozbank oraz Bank Kredytu Komunalnego i w tych bankach skoncentrowano obrót wszystkich zasobów przeznaczonych z amortyzacji czy akumulacji na budownictwo kapitałowe oraz kontrolę nad prawidłowością i zgodnym z przeznaczeniem zużyciem tych środków.

W okresie Wojny Narodowej aparat kredytowy ZSRR rozwiązał bardzo pomyślnie sprawę rozra-

chunku z resortami wojskowymi, które to rozrachunki wymagały specjalnego traktowania ze względu na tajemnicę wojskową i kontrolę wojska nad dostawcami przy odbiorze towaru.

* * *

Prof. Płotnikow omówił obszernie **budżet państwowy w ZSRR**. Już w lipcu 1918 roku uchwalono przepisy odnośnie sporządzenia budżetu na drugie półrocze 1918 r. W konstytucji ZSRR z 1918 r. ustalono system budżetowy państwowy i w art. 85 zaznaczono, że wszystkie kredyty należy wydawać zgodnie z pozycjami budżetu ściśle według ich przeznaczenia i że virement może być dokonane jedynie za zgodą Rady Komisarzy Ludowych. Trzeba sobie zdawać sprawę, że budżet stał się w ZSRR w latach 1918—20 instytucją, dostarczającą środków wszystkim upaństwowionym przedsiębiorstwom, a jednocześnie koncentrującą wszystkie wpływy za produkcję przedsiębiorstw i z podatków, danin i świadczeń. Budżety te były sporządzane w niezmiernie ciężkich warunkach inflacji, wojny, zmian terytorialnych, co spowodowało mocne opóźnienia w nadsyłaniu sprawozdań z wykonania budżetu. W omawianu drogi do udoskonalenia budżetowania nie można opuścić dekretu z 1921 roku o sposobach uporządkowania gospodarki finansowej, gdzie powiedziano: „**interesy skarbu państwa podnosi się na poziom interesów wyższego stopnia w ustroju państwowym, wszechstronna obrona tych interesów stanowi obowiązek każdej instytucji radzieckiej, przedsiębiorstwa, oraz każdej osoby urzędowej**”.

Konstytucja ZSRR z 1924 r. określiła główne zasady organizacyjne systemu budżetowego, jego jednolitość, centralizację ustawodawstwa podatkowego, stworzenie wszechzwiązkowego budżetu budżetów republik związkowych i włączenie ich do ogólnego budżetu państwowego.

W roku 1926 zatwierdzona została ustawa o finansach lokalnych, na podstawie których opracowywano budżety rejonowe, gminne, miejskie. W okresie pierwszej pięciolatki dochody budżetowe wzrosły z 8 miliardów rubli w roku 1928/29 do 38 miliardów rubli w roku 1932. W ogólnych dochodach pierwszej pięciolatki podatek od obrotu wynosił 36%, udział w zyskach przedsiębiorstw państwowych około 8%, środki uzyskane od ludności w postaci danin wprowadziły wzrastały w bezwzględnej wysokości, jednak mały we względnej; w okresie pierwszej pięciolatki budżet państwowy wydał na sfinansowanie gospodarki państwowej, kultury, obrony, administracji i innych potrzeb państwowych 91.2 miliardów rubli w porównaniu z 22.3 miliardami wydanymi na te same potrzeby w ciągu pięciu lat poprzedzających pierwszą pięciolatkę.

W okresie drugiej pięciolatki dochody wzrosły do 38.3 miliardy w porównaniu ze wspomnianymi poprzednio 91.2 miliardami w pierwszej pięciolatce. W tej sumie podatek obrotowy płacony przez przedsiębiorstwa państwowe i udział w zyskach przedsiębiorstw wyniósł 28.6 miliardy, co wynosi przeszło 73% ogółu dochodów. Inwestycje w gospodarkę narodową w drugiej pięciolatce wzrosły od 17 miliardów w roku 1933 do 30 miliardów w roku 1936, wynosząc razem w pięciolatce 121 miliardów złotych.

W okresie 3-ciej pięciolatki, przerwanej przez wojnę w latach 1938—1940, udział procentowy podatku od

obrotu i udziały państwa w zyskach przedsiębiorstw wynosił podobnie jak w drugiej pięciolatce 71%. W roku 1940 w porównaniu z rokiem 1913 ilość zatrudnionych pracowników przemysłowych wzrosła z 11.4 milionów do 30.4 milionów, produkcja ogólnie wzrosła 12 razy, a produkcja środków wytwarzania wzrosła dwudziestokrotnie.

W okresie Wojny Narodowej ogromnym wysiłkiem narodu, partii i rządu przeprowadzono przebudowę finansów, osiągnięto powiększenie dawnych i wykrycie nowych źródeł zarobków finansowych, aby zaspokoić zapotrzebowania frontu i etapów. Doraźna pomoc w utrzymaniu równowagi budżetowej stwarzały: Fundusz Obrony i Fundusz Armii Czerwonej, cztery loterie pieniężno-fantowe, subskrypcja państwowych pożyczek wzajemnych w latach 1942, 1943, 1944, 1945. W okresie wojny produkcja wojenna wzrosła bardzo znacznie np. samolotów czterokrotnie, zapasów wojennych czterokrotnie, czołgów 7—8-krotnie, dział 6—7-krotnie.

W okresie pięcioletniego planu odbudowy i dalszego rozwoju gospodarczego, tj. od roku 1945 dokonano przestawienia produkcji; stosownie do zadań planu w roku 1946 wybudowano i puszczono w ruch 800 przedsiębiorstw państwowych, 6 pieców hutniczych, 18 monterów, 9 wakarek, 11 baterii koksowniczych. Produkcja tkanin bawełnianych wzrosła o 17%, wełnianych o 30%, obuwia o 28%, mięsa o 18%, tłuszczów zwierzęcych o 69%, chleba o 24%, — wszystko w porównaniu z rokiem 1945.

* * *

Omawiany przez prof. N. Rowińskiego związek między finansami radzieckimi i rewolucją kulturalną, porusza kapitalne znaczenie następstw zmian gospodarczych, finansowych, przemysłowych na terenie kultury. Autor nie mogąc wyczerpać wszystkich danych, rozważania swoje koncentruje do badania kilku zasadniczych wskaźników w kolejnych okresach czasu. W 1916 roku 70% ludności było niepiśmiennej, w szkołach średnich było 7,8 miliona uczniów, ogółem istniało w roku 1914 szkół średnich ogólno-kształcących 1790 z 823.000 uczących się, wyższych zakładów naukowych było 91 z 112 tysiącami studentów, 12.000 bibliotek, 153 teatry, 180 muzeów, 859 gazet z nakładem niecałe 3 miliony egzemplarzy. W roku 1913 liczono w miastach tylko 93 tys. łóżek szpitalnych, 2868 ośrodków lekarskich. Tym cyfrą przeciwstawia autor dane z roku 1936/37 tj. kiedy druga pięciolatka dobiegała końca. Ilość uczących się wzrosła do 38.3 miliony tj. 4.7 razy, z tego w szkołach średnich było 28.8 mil. tj. 3.6 razy więcej, niż w roku 1914, w szkołach dla dorosłych kształciło się 8.942 mil. ludzi, a szkół tych w roku 1914 w ogóle nie było, w wyższych uczelniach było 542 tys., tj. prawie pięć razy więcej niż było w roku 1914, ilość wyższych uczelni wzrosła 7-mio krotnie, ilość bibliotek i teatrów prawie pięciokrotnie. Zrozumiałe jest, jaką niezwykłą wagę miało zlikwidowanie w pierwszej pięciolatce analfabetyzmu dla kraju i narodu przechodzącego do wyższego rozwoju przemysłowego i kulturalnego.

Odnosnie lecznictwa, opieki społecznej i zdrowotnej, trzeba zauważyć, że ilość łóżek w szpitalach w miastach wzrosła do 491.5 tys., a na wszach do 170 tys., tj. pięciokrotnie wzgl. 3.5-krotnie; w porównaniu z rokiem 1914 w szpitalach pracowało 2 razy więcej

lekarzy niż w roku 1914, w żłobkach miejskich liczono 850 tys. miejsc, a w wiejskich 4.3 mil. miejsc, a urzędzeń tych przed rokiem 1914 zupełnie nie było.

Wojna 1941—1945 spowodowała ogromne straty w szkolnictwie i szpitalnictwie. Dość wspomnieć, że zburzono 334 uczelnie wyższe, 605 instytutów naukowo-badawczych, 427 muzeów i 44-budynków teatralnych i klubowych, rozgrabiono lub spalono 100 m'n. książek, zburzono i rozgrabiono 6 tys. szpitali, 33 tys. poliklinik i ambulatoriów, 976 sanatoriów, 656 domów wypoczynkowych i 60 fabryk i zakładów przemysłu chemiczno-farmaceutycznego i medyczno-instrumentalnego. Po ukończeniu wojny natychmiast przystąpiono do naprawy tych szkód. Wydatki na cele kulturalno-oświatowe, higieny według nowego planu wynoszą w roku 1950 106 miliardów rubli, co wynosi 2.6 razy tyle, co w roku 1940. W okresie tej powojennej pięciolatki pokryte będą wszystkie straty wyrządzone przez wojnę; ogromny wysiłek finansowy dla usunięcia strat socjalno-kulturalnych obrazuje poniższa tablica:

	1945	1946	1947
wydatki na oświatę	26.4	37.7	52.5
ochrona zdrowia i kultury fizycznej	11.5	13.6	18.9
Państw. ubezpiecz. społ. zapomogi dla matek licznych dzieci	5	7.4	9.3
opieka społeczna	2.1	3.6	5.9
	17.7	17.7	20.6
razem:	62.7	80.0	107.2

Przytoczenie tabeli wydawało się konieczne, bo **wzrost wydatków na oświatę pogłębienia kultury i zdobycze socjalne stanowi jeden z istotnych celów polityki finansowej państwa socjalistycznego**, można by powiedzieć obrazowo, że wydatki na te cele stanowią równoważącą szalę wagi dla dochodów z upaństwowionego przemysłu i o tym każdy z finansistów powinien pamiętać.

* * *

G. Maziachin w obszernym rozdziale omówił **historyczny rozwój systemu podatkowego Państwa Radzieckiego**. W pierwszym stadium rozwoju Państwa Radzieckiego, gdy w kraju były jeszcze pozostałości elementów kapitalistycznych, podatki były jednym z poważniejszych narzędzi natarcia na własność prywatną i wyparcia z ekonomiki radzieckiej elementów kapitalistycznych. Jednocześnie w tym okresie początkowym, gdy nie wszystko było jeszcze planowane, podatki odegrały poważną rolę jako metoda kierownictwa i normowania działalności przedsiębiorstw socjalistycznych. W następnych okresach państwo wykorzystuje podatki w celu wzmocnienia ustroju kolchoźniczego, ochrony własności socjalistycznej, wzmocnienia procesu wzrostu spółdzielczości, pobudzenia wydajności pracy i prawidłowego kojarzenia społecznych i osobistych interesów obywateli radzieckich. Podatki płacone przez ludność stają się formą udziału, jaką obywatele przyjmują własnymi dochodami w tworzeniu zasobów państwowych dla zaspokojenia potrzeb społecznych.

W latach 1918—21 oprócz danych podatków, których podstawy zostały jednak rozszerzone przez uchylene tzw. tajemnicy handlowej i dokładne badanie ksiąg kupieckich, wprowadzono jedynie nadzwyczajny

podatek rewolucyjny, wymierzany przez komitety biedoty na wsi i rady w mieście, oraz podatek w naturze, który miał na celu znaczniejsze obciążenie chłopów-kulaków, którzy władali jeszcze dużymi obszarami ziemi, drogą odciążenia warstw najbardziej biednych. Podatek ten miał na celu ściąganie nadwyżek środków żywnościowych i został w 1923 roku zastąpiony przez daniny pieniężne, a w roku 1924 zmieniony po raz pierwszy przez wliczenie do dochodu przychówku z bydła i po raz drugi przez różniczkowanie stawek, zwiększających rozmiar podatku od zamożniejszych gospodarstw. Okres NEP'u zmusił do powrócenia do dawnych systemów podatkowych, bo w kraju istniał przemysł i handel prywatny. Ponieważ przemysł ten i handel miały pierwotne cechy działalności, więc i podatki poszły w tym kierunku przez wprowadzenie opłat rejestracyjnych (patentu), podatku przemysłowego od obrotu z dodatkową daniną wyrównawczą w wysokości 3% i rozdziałem wszystkich przedsiębiorstw na 5 kategorii głównych i wiele drobniejszych. Dalej wprowadzono specjalną daninę wyrównawczą dla przedsiębiorstw produkujących artykuły luksusowe, w latach następnych obciążano zwiększonymi dodatkami wyrównawczymi przedsiębiorstwa prywatne przy stosowaniu jednocześnie ulg dla państwowych przedsiębiorstw górniczych i przemysłu ciężkiego. Wprowadzono podatek dochodowo-majątkowy, obciążający także osoby, posiadające majątek nie należący do ich przemysłu czy też przedmiotów zwykłego urządzenia domowego. W okresie NEP'u poważne źródło dochodów stanowiły daniny oraz podatek spadkowy i opłaty stemplowe. Dalej pewną rolę odgrywały podatek wojenny (od osób zwolnionych z wojska) oraz mieszkaniowy. Państwo korzystało też z podatków pośrednich (w postaci akcyzy na poszczególne towary).

W latach 1926—1929 system opodatkowania zmieniał się gruntownie i niejednokrotnie, a to dla sparaliżowania prób kapitału prywatnego, uchylenia się od opłaty podatków, bo kapitał prywatny przeczuwając ostateczną likwidację, stał się bardzo ruchliwy, przechodził z przemysłu do przemysłu, aby wreszcie ukryć się na wsi pod maską rzemieślnika. Dlatego formy opodatkowania musiały się zmieniać, aby osiągnąć spekulacyjne dochody przedsiębiorcy prywatnego. W roku 1928 przeprowadzono reformę podatku przemysłowego od obrotu i od tego czasu podatek ten pobierany był od obrotu za rok bieżący w formie zaliczek, co miało znaczenie w walce z wybiegami prywatnych przedsiębiorców likwidujących swe firmy, dla uchylenia się od opłat za rok ubiegły. Jednocześnie różniczkowano wysokość stawek, stwarzając pewne przywileje dla przedsiębiorstw państwowych i spółdzielczych. W roku 1930 zreformowano podatek dochodowy, oparty w stosunku do przedsiębiorstw państwowych i spółdzielczych na zasadzie proporcjonalności w wys. 8% od zysku. Podatek spadkowy po okresie NEP'u zreformowano przez stworzenie silnej progresji, wynoszącej od 1—90% wartości spadku. Jeśli chodzi o gospodarke uspołecznioną, to podatkowe obciążenia przedsiębiorstw państwowych ograniczały się do dwóch, tj. podatku przemysłowego od obrotu i podatku dochodowego. Od roku 1932 zabroniono prowadzenia prywatnego handlu, w związku z czym zanikło opodatkowanie tego rodzaju docho-

dów. W roku 1935 uchylono wydawanie kart rejestracyjnych na wyrób konfekcji i butów z własnych materiałów w związku z czym znikły i dochody z tego tytułu. Od roku 1936 skasowano w stosunku do kolchozów podatek rolny w okresie drugiej pięcioletki; podatek rolny zastąpiono systemem progresywnego obciążenia dochodu osobistego gospodarstwa pomocniczego kolchoźników, przy zupełnym zwolnieniu od podatku dochodów otrzymanych za dni przepracowane w kolchozie.

W okresie Wojny Narodowej wprowadzono podatek wojenny, potem podatek od kawalerów, samotnych i posiadających nieliczną rodzinę, zrewidowano system opodatkowania podatkami i daninami lokalnymi, co dało dodatkowe dochody republikom, połączono daninę na potrzeby budownictwa kulturalnego i mieszkaniowego z podatkiem dochodowym. 1. I. 1946 zniesiono podatek wojenny.

* * *

L. Waller w rozdziale o oszczędnościach obywateli ZSRR omawia rozwój zagadnienia oszczędzania w 30-leciu 1917—1947. Uchwała utworzenia kas oszczędności z 1922 została w roku 1925 zastąpiona przez ustawę o państwowych pracowniczych kasach oszczędności, podporządkowanych Komisarjatomu Ludowemu Finansów ZSRR. Ustawa ta zastąpiona nową z 1929, która obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Ilość kas z 20. tys. w roku 1929 wzrosła do 42. tys. w roku 1935. Cała działalność w związku z subskrypcją pożyczek państwowych i obsługą posiadaczy obligacji skoncentrowała się w kasach oszczędności. Stawki procentowe wynoszą 3% od wkładów a vista i 5% od wkładów terminowych (z terminem wymówienia 6 miesięcy), wszystko to w stosunku do wkładów poszczególnych obywateli, natomiast oprocentowanie wkładów organizacji wynosi tylko 1%. Jak to już poprzednio wzmiankowano, specjalne wkłady będące ekwiwalentem za niewykorzystane urlopy gromadziły się w kasach oszczędności. Kasy oszczędności wypłacały w okresie wojny żołd rodzinom oficerów, podjęły czynności inkasa podatków oraz wypłat zapomóg matkom z licznym potomstwem.

* * *

Rozdział opracowany przez **I. Żlobina** o stosunkach finansowo-kredytowych państwa radzieckiego z krajami radzieckimi kończy książkę. W tablicy na str. 339 podano wykres, z którego wynika eksport i import oraz saldo bilansu handlowego ZSRR w latach 1913—1938. Stale prawie dodatnie saldo tego bilansu, opanowanie importu, korzystnie układający się eksport, oto wnioski, jakie się nasuwają po przejrzaniu tej tablicy.

* * *

Nie mogąc zwrócić uwagi na wszystkie poruszone w książce tematy, podkreślić należy jedno, — książka wydana przez wydawnictwo Biblioteki Polskiego Tow. Ekonomicznego nie jest teoretyczną suchą rozprawą naukową. Książka mimo, że omawia kapitalne tematy, napisana jest bardzo jasno, przejrzysto, tłumaczenie bardzo staranne. Dla tych wszystkich, którzy z zagadnieniami finansowymi i ekonomicznymi spotykają się codziennie, stanowić może książka **ko- palnię wiadomości, wyjaśniającym im kształtowanie się zasadniczych tez finansowania gospodarki socjalistycznej.**

Rozwój i perspektywy stosunków handlowych między ZSRR a Polską Ludową

POLITYKA gospodarcza Z.S.R.R. w dziedzinie handlu zagranicznego wypływa konsekwentnie z jego charakteru socjalistycznego, będącego kamieniem węgielnym całej gospodarki Związku Radzieckiego.

Samo takie stwierdzenie narzuca konkretne wnioski, które jasno wskazują na różnicę między gospodarką socjalistyczną a kapitalistyczną. **Jeżeli zasadniczym celem gospodarki kapitalistycznej w stosunkach międzynarodowych jest problem zysku, który zostaje realizowany wszystkimi sposobami do rażących dyskryminacji włącznie, o tyle gospodarka radziecka oparta na socjaliźmie kieruje się przede wszystkim dwiema zasadami: bezinteresowną braterską pomocą gospodarczą udzieloną krajom potrzebującym tej pomocy oraz pełnym poszanowaniem godności partnera i traktowaniem go na równej stopie.** Wyrazem takiej właśnie polityki Związku Radzieckiego są stosunki handlowe polsko-radzieckie i to od samego początku t.j. od chwili wyzwolenia.

Dnia 20. X. 1944 r. a więc w chwili kiedy Związek Radziecki toczył walkę na śmierć i życie z hitlerowskim wrogiem, zostaje podpisana z Polską **pierwsza umowa handlowa na warunkach kredytowych.** ZSRR. zobowiązał się dostarczyć 45 ton węgla, sól, herbatę, naftę a nawet nici i zapalki. Wartość dostaw efektywnie dokonanych wyniosła 20 mil. dol. w złocie. Sam asortyment towarów wskazuje na to, że Związek Radziecki traktował te dostawy jako do-
rażną pomoc bratniemu narodowi znajdującemu się w trudnościach. Celem uszanowania godności narodowej partnera, Związek Radziecki nadał temu formy umowy handlowej. Zapłata za dostarczone towary została zresztą sprolongowana **nową umową z dnia 7 lipca 1945 r.** i ostatecznie należność została spłacona w terminach późniejszych dostawami towarowymi. W roku 1945 asortyment towarów dostarczonych przez Związek Radziecki został znakomicie rozszerzony, obejmując przede wszystkim surowce niezbędne dla uruchomienia podstawowych gałęzi zniszczonego przez wojnę przemysłu i rolnictwa. Otrzymaliśmy więc bawełnę, wełnę, len, rudę i metale, produkty naftowe, kauczuk, mąkę, nawozy sztuczne, skóry, tytoń — łącznej wartości 25 mil. dolarów. I znów w tym miejscu należy podkreślić, że dostaw tych nie można traktować jako normalny eksport. Związek Radziecki w tym czasie nie posiadał nadwyżek eksportowych, a po prostu okazywał nam pomoc, ograniczając zaspokojenie potrzeb swej własnej ludności. Pomoc ta miała dwojaki cel, a mianowicie: służyła do zaspokojenia najbardziej palących potrzeb ludności polskiej, a ponadto pozwoliła na kolejne uruchamianie poszczególnych przemysłów i stworzenie podwalin pod polską produkcję eksportową.

W roku 1946 dostawy Związku Radzieckiego **wzrosły prawie 4 krotnie w stosunku do roku 1945** osiągając kwotę 94 mil. dol. Dostawy te składające się z podstawowych surowców i żywności stanowiły

nie tylko bezpośrednią pomoc dla naszego kraju ale pozwoliły na wydatne zwiększenie naszego eksportu artykułów gotowych oraz, co najważniejsze, umożliwiły nam wejście z solidnymi podstawami w okres realizacji 3-letniego planu gospodarczego. **Koniec roku 1946 jest pewnego rodzaju słupem granicznym, który ma zasadnicze znaczenie dla struktury stosunków handlowych polsko-radzieckich.**

Dostawy Związku Radzieckiego w tym okresie posiadały przede wszystkim charakter pomocy, a dostawy natury ściśle handlowej były tylko skromną częścią ogólnych obrotów.

Rok 1947 charakteryzuje się zaprowadzeniem u nas długofalowej gospodarki planowej, której wyrazem jest 3-letni plan gospodarczy mający na celu przede wszystkim odbudowę naszego przemysłu. I znów Związek Radziecki stwarza Polsce możliwości osiągnięcia zamierzonego celu przez **zwiększenie dostaw sprzętu inwestycyjnego o podstawowym znaczeniu dla polskiej gospodarki narodowej** oraz poważnych ilości podstawowych surowców dla głównych przemysłów, a w szczególności dla przemysłu hutniczego, metalowego, włókienniczego, chemicznego i innych. **Ponadto w roku 1947 Polska zawiera ze Związkiem Radzieckim dwie umowy zbożowe na warunkach kredytowych,** w wykonaniu których otrzymaliśmy takie artykuły żywnościowe jak żyto, pszenica, jęczmień w łącznej ilości 510 tys. ton. Również należy podkreślić, że ceny zastosowane przez Związek Radziecki były normalne, mimo tego że zboża w tym okresie były w skali światowej artykułem deficytowym. Równolegle **zwiększa się nasz eksport do ZSRR,** w którym poza węglem na czołowe miejsce wysuwają się takie pozycje jak wyroby hutnicze, tekstylia, cement, szkło, papier i metale, osiągając w tym zakresie kwotę przeszło 70 mil. dol. W tym samym okresie państwa kapitalistyczne z USA na czele usiłując przeszkodzić naszemu planowemu rozwojowi gospodarczemu, zaczynają na wielką skalę stosować dyskryminację w wymianie handlowej z Polską.

W roku 1948 wysokość obrotów polsko-radzieckich **zamyka się imponującą kwotą ca 229 mil. dol.** Dostawy Związku Radzieckiego w zakresie urządzeń i maszyn mają decydujące znaczenie dla rozwoju gospodarczego kraju. Należy podkreślić, że w roku 1948 obroty polskiego handlu zagranicznego osiągnęły rekordową cyfrę przeszło 1 miliarda dol., z czego około 1/4 przypada na sam Związek Radziecki, nie licząc Krajów Demokracji Ludowej. I znów w chwili kiedy Związek Radziecki zobowiązuje się nam dostarczyć urządzenia fabryczne na kredyt, kraje kapitalistyczne są skłonne dostarczyć Polsce niezbędnych inwestycji, ale pod warunkiem zawarcia wprawdzie układów odszkodowawczych za znacionalizowane przedsiębiorstwa, będące własnością prywatnych kapitalistów,

które otrzymaliśmy w spadku po okupaniu hitlerowskim w stanie zupełnego zniszczenia, i które musieliśmy niemal od podstaw odbudowywać. **Różnica w stosunkowaniu się Związku Radzieckiego i państw kapitalistycznych w odniesieniu do tego samego problemu jest aż nadto wyraźna.**

Na specjalne podkreślenie zasługuje już dzisiaj fakt o znaczeniu historycznym, jakim było podpisanie układu handlowego ze Związkiem Radzieckim z dnia 26. I. 1948 r., które stanowi znów punkt przelomowy w rozwoju wzajemnych stosunków gospodarczych. **Umowa inwestycyjna o dostawach do Polski sprzętu przemysłowego** w postaci nawet gotowych gigantów-fabryk, wartość około 1/2 miliarda dolarów, stwarza ogromne możliwości dla rozwoju gospodarki polskiej.

Jest to również umowa kredytowa. Otwiera ona nie tylko drogę rozwojową dla polskiego przemysłu, ale jest jednym z podstawowych elementów gwarantujących wykonanie planu sześcioletniego, stanowiąc bazę budownictwa inwestycyjnego.

Dzięki 5-cio letniej umowie ze Związkiem Radzieckim zwiększa się nasza pewność, że plan sześcioletni zostanie wykonany ponieważ przewidywania nasze jak wykazały dotychczasowe doświadczenia, opierają się na realnych podstawach. **Procent wykonania umów ze Związkiem Radzieckim jest najwyższy w porównaniu z umowami z innymi krajami, oscylując stale około 100% wykonania.**

Zasadniczymi elementami, cechującymi stosunki handlowe polsko-radzieckie są: ciągłość dostaw, z góry ustalona nomenklatura towarów oraz pewność całkowitego dotrzymania terminów. Te trzy elementy są niezbędnym korelatem planowania. Dlatego też w oparciu o dostawy radzieckie plan sześcioletni otrzymuje mocne podstawy realności.

Oczywiście realizacja wyżej wskazanych elementów w umowach z krajami kapitalistycznymi nie może mieć miejsca, ponieważ zobowiązania poszczególnych rządów mogą mieć tylko charakter ramowy, a wykonanie umowy jest właściwie uzależnione od czynników prywatno-kapitalistycznych.

Ściśle planowanie w oparciu o zobowiązania państw kapitalistycznych jest często iluzoryczne. Najlepszym przykładem trudności z tym związanych, są nasze stosunki handlowe z USA. Na podstawie ustawy o licencjach eksportowych Rząd Stanów Zjednoczonych niejednokrotnie odmawiał i odmawia wydania licencji nawet na artykuły z góry przez Polskę zapłacone. Brak ostatecznych dostaw inwestycyjnych w postaci urządzeń do kopalń węgla, części zamiennych do samochodów, traktorów, stwarza wyraźny obraz dyskryminacji stosowanych na wielką skalę w odniesieniu do Polski. Ponadto nie wykonanie dostaw z góry zapłaconych spowodowało w niektórych rażących przypadkach zamrożenie przez długie okresy czasu milionowych sum dolarowych.

Jakże odmiennie przedstawia się sprawa w stosunkach handlowych polsko-radzieckich. **Opierając się na dostawach ZSRR możemy nie obawiać się w wykonawstwie planu sześcioletniego żadnych perturbacji w procesach produkcyjnych.** Mamy absolutną pewność, że zagwarantowane ilości rudy żelaznej, bawełny, kauczuku, traktorów, samochodów,

urządzeń fabrycznych napływać będą wg ściśle ustalonych terminów, często na warunkach kredytowych po cenach z góry rok rocznie ustalonych. Pozwoli to nam z góry na wyeliminowanie koniunkturalnych perturbacji, które permanentnie wywoływane są przez wstrząsy w gospodarce kapitalistycznej.

Dostawy radzieckie ponadto uniezależniają nas całkowicie od znanej powszechnie presji dokonywanej w ramach planu Marshalla, której skutków doświadczają na sobie wszystkie kraje korzystające z tej tzw. pomocy. Przez odcięcie się od presji marshallowskiej przy pomocy Związku Radzieckiego możemy stwierdzić, że wszelkie próby utrudnienia przez świat kapitalistyczny wykonania planu sześcioletniego, prowadzącego do pełnego rozwoju naszego przemysłu i rolnictwa — są z góry skazane na niepowodzenie. W tym stanie rzeczy możemy stwierdzić z jak największą pewnością, że pomyślna realizacja planu sześcioletniego jest ściśle uzależniona od obrotów handlowych polsko-radzieckich. Dlatego też przewiduje się pod koniec r. 1955 podwyższenie obrotów o 100%, w porównaniu z r. 1949 i osiągnąć imponującą cyfrę przeszło 1/2 miliarda dol. rocznie.

Na zakończenie należałoby sobie **uzmysłowić bogaty wachlarz towarów, które staną się w planie sześcioletnim przedmiotem wymiany między Związkiem Radzieckim i Polską.**

W eksporcie do Polski, Związek Radziecki stanie się głównym dostawcą urządzeń inwestycyjnych i surowców dla przemysłu włókienniczego, metalowego, tłuszczowego, maszyn, narzędzi rolniczych, urządzeń budowlanych. Otrzymamy ponadto brakujące ilości tłuszczów i pszenicy, które są jeszcze artykułami deficytowymi w polskiej gospodarce rolnej.

Ze swej strony wyeksportujemy do ZSRR poważne ilości lokomotyw, wagonów kolejowych, wyrobów żelaznych, rur wiertniczych, cementu, artykułów bawełnianych, wełnianych i szereg innych.

Różnorodność wyliczonych artykułów w obrotach polsko-radzieckich wskazuje na ogromne znaczenie, jakie wymiana handlowa między obu krajami posiada dla gospodarki polskiej. Dalsze perspektywy stają się coraz poważniejsze w miarę wzrostu naszego potencjału gospodarczego.

W konkluzji należy stwierdzić, że **najbardziej charakterystyczną cechą wymiany handlowej polsko-radzieckiej jest import przez Polskę surowców i środków produkcji, a eksport w przeważającej mierze półfabrykatów i wyrobów gotowych.** Wymiana ta oparta jest nie na elemencie zysku czy koniunkturze politycznej, jest ona przede wszystkim wyrazem zaspokojenia potrzeb bratnich narodów i koniecznych uzupełnień w gospodarce obu narodów. Importujemy ze Związku Radzieckiego to czego potrzebujemy, eksportujemy zaś takie artykuły, w których posiadamy nadwyżki eksportowe.

Taki stan rzeczy mógł oczywiście powstać tylko w atmosferze szczerzej i bezinteresownej dążeń ZSRR do zaspokojenia zaprzyjaźnionego z nim kraju w dziele rozwinięcia środków produkcji tego kraju w ramach gospodarki uspołecznionej. Ta serdeczna przyjaźń i pomoc narodów radzieckich jest gwarantem powodzenia naszego planu sześcioletniego, stanowiącego wkładu w dzieło postępu i pokoju światowego oraz w dzieło budowy socjalizmu.

Budowa gospodarki socjalistycznej w krajach demokracji ludowej*)

W PAŃSTWACH demokracji ludowej zaszły w okresie, który nastąpił po wyzwoleniu ich przez bohaterską Armię Czerwoną z niewoli faszystowskiej, głębokie polityczne i ekonomiczne przemiany, które stworzyły trwałą podstawę dla wkroczenia tych państw na drogę rozwoju socjalistycznego. W państwach tych obalono panowanie kapitalistów i obszarników, a władza państwowa przeszła w ręce ludu; podstawowe środki produkcji stały się państwową, ogólnonarodową własnością. W walce z reakcją i pozostałościami rozbitych klas wyzyskiwaczy wyrósł i okrzepł państwowy ustrój demokracji ludowej, będący szczególną historyczną formą dyktatury proletariatu. Na podstawie marksizmu — leninizmu, pod kierownictwem partii komunistycznych i robotniczych, została zrealizowana jedność klasy robotniczej oraz umocnił się sojusz klasy robotniczej i pracującego chłopstwa pod kierownictwem klasy robotniczej.

Reformy rolne i unarodowienie wielkiego przemysłu, banków i innych kluczowych gałęzi gospodarstwa narodowego gruntownie podważyły pozycję wewnętrzną i zagraniczną reakcji, wytraciły z pod nóg klas wyzyskiwaczy oparcie i stworzyły niezbędne przesłanki dla odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego, oraz dla rozwoju ekonomiki państw demokracji ludowej na drodze prowadzącej do socjalizmu.

Tylko dzięki potężnemu poparciu radzieckiego państwa socjalistycznego udało się krajom demokracji ludowej, wyzwolonym przez Armię Radziecką, uniknąć interwencji anglo-amerykańskich imperialistów i nie wpaść w niewolę zagranicznych monopolów kapitalistycznych, umocnić swoją niezależność narodową i suwerenność państwową, oraz odbudować w nadzwyczaj krótkim okresie zniszczone przez wojnę gospodarstwo narodowe.

W oparciu o władzę państwową klasy robotniczej, w sojuszu z szerokimi masami chłopstwa i dzięki bezinteresownej pomocy Związku Radzieckiego kraje demokracji ludowej osiągnęły wielkie sukcesy w powojennej odbudowie i rozwoju swego gospodarstwa narodowego. Gwarancją dalszych politycznych, ekonomicznych i kulturalnych osiągnięć w rozwoju tych krajów na drodze do socjalizmu jest pomoc ZSRR, pomoc wzajemna krajów demokracji ludowej, ścisła współpraca ich ze Związkiem Radzieckim, oraz kierownicza rola klasy robotniczej i jej partii

* * *

Najważniejszymi rewolucyjnymi przemianami w krajach demokracji ludowej były reformy rolne i przejęcie przez państwo podstawowych decydujących dziedzin gospodarki narodowej. W wyniku reformy rolnej chłopstwo otrzymało w Polsce, Czechosłowacji, Bułgarii, na Węgrzech, w Rumunii i Albanii około 10 milionów hektarów ziemi obszarniczej. Reformy rolne, likwidując klasę obszarników, skończyły z feudalnymi

stosunkami na wsi i stworzyły warunki dla odbudowy i rozwoju rolnictwa.

Unarodowienie wielkich i średnich przedsiębiorstw przemysłowych, przeprowadzone w kilku etapach, a także przejście w ręce państwa transportu, banków itd., wszystko to posłużyło za podstawę stworzenia ogólnonarodowej własności środków produkcji.

Zrealizowanie rewolucyjno-demokratycznych przemian dokonywało się w warunkach zaciętej walki klasowej i przy oporze klas wyzyskiwaczy, reprezentowanych przez rozmaite partie polityczne. W pierwszych latach po rozgromieniu faszyzmu niektóre z tych partii w dalszym ciągu wywierały w różnych formach wpływ na życie społeczno-polityczne krajów demokracji ludowej. Maskując swoje reakcyjne cele demokratyczną frazeologią i orientując się na pomoc anglo-amerykańskich imperialistów, próbowały one zepchnąć te kraje z drogi socjalizmu na drogę restauracji ustroju burżuazyjnego i poddania tych krajów dyktaturze zagranicznych monopolów kapitalistycznych. Tylko dzięki niezmordowanej walce partii komunistycznych, które skupiły dokoła siebie najuczciwsze i przodujące elementy innych partii robotniczych, a także przy pomocy mas ludowych, udało się zde maskować kontrrewolucyjne manewry partii burżuazyjnych prawicowych socjal-demokratów, oraz utrzymać rewolucyjno-demokratyczną drogę rozwoju.

W czasie tej walki konsolidował się blok sił rewolucyjnych, na którego czele stali komuniści i wykuwała się jedność klasy robotniczej, która znalazła swoje organizacyjne odzwierciedlenie w połączeniu się — na podstawie marksizmu-leninizmu — partii komunistycznych i lewego skrzydła partii socjalistycznych w jednolite partie klasy robotniczej.

Przejście w ręce państw demokracji ludowej decydujących pozycji ekonomicznych stworzyło podstawę dla planowania gospodarstwa narodowego.

W pierwszych narodowo-gospodarczych planach krajów demokracji ludowej były postawione zadania odbudowy gospodarstwa narodowego i ugruntowania rezultatów zrealizowanych przemian socjalno-ekonomicznych, w celu dalszego rozwoju tych krajów na drodze do socjalizmu. Unarodowienie wielkiego i średniego przemysłu oraz szeregu innych decydujących gałęzi gospodarki, umocnienie sektora socjalistycznego, szybszy rozwój produkcji środków produkcji (ciężkiego przemysłu) niż produkcji przedmiotów konsumpcji, zmiana stosunku między przemysłem i rolnictwem na korzyść przemysłu, oraz stopniowe przeobrażenie się zacofanych krajów rolniczych w kraje przemysłowo-rozwinęte — wszystko to stanowiło po pierwsze niezbędny warunek pomyślnej odbudowy gospodarki narodowej i po drugie stwarzało i umacniało przesłanki dla zbudowania socjalistycznej ekonomiki.

Doświadczenie krajów demokracji ludowej jest nowym historycznym potwierdzeniem tego, że tylko droga budownictwa socjalistycznego gwarantuje naj-

*) „Planowe Choziajstwo“, Nr 4/1949, tłumaczenie Edwarda Łukawera.

pomyślniejszą i najszybszą odbudowę i szybkie tempo dalszego rozwoju gospodarstwa narodowego.

W Polsce, po jej wyzwoleniu z okupacji hitlerowskiej, rozpoczął się szybki wzrost produkcji przemysłowej, która już w 1947 r. przekroczyła poziom przedwojenny, a w listopadzie 1948 r. osiągnęła 150%, poziomu przedwojennego, przyczym produkcja przemysłowa przypadająca na głowę ludności osiągnęła 199,50%, tj. w porównaniu z 1937 r. podwoiła się.

W Bułgarii produkcja przemysłowa, w rezultacie wykonania dwuletniego narodowo - gospodarczego planu za lata 1947—1948, przekroczyła w 1948 r. o 71,5 poziom 1939 r.

W Czechosłowacji, w rezultacie wykonania dwuletniego planu odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego (lata 1947—1948) w całym przemyśle w 102 proc., poziom 1937 r. został przekroczony o 10%.

W Albanii produkcja przemysłowa już w 1947 r. przekroczyła poziom 1938 r. o 10%, a produkcja rzemieślnicza przemysłu przetwórczego wzrosła dwukrotnie.

W Rumunii w większości gałęzi przemysłu, przedwojenny poziom produkcji został osiągnięty i przekroczony. Z końcem 1948 r. wydobyte węgla przekroczyło wydobyte 1938 r. o 30%, wydobyte rudy żelaznej — o 49% a wydobyte gazu ziemnego — o 320%. Wydobyte ropy naftowej przybliżyło się do przedwojennego i przekroczyło poziom lat 1946 i 1947.

We wszystkich krajach demokracji ludowej — i w mieście i na wsi — rozwija się współzawodnictwo socjalistyczne, mające na celu podniesienie wydajności pracy, oraz wykonanie i przekroczenie planów gospodarczych.

Odbudowa gospodarstwa narodowego w przeciągu 3—4 lat jest wspaniałym sukcesem krajów demokracji ludowej, osiągniętym w rezultacie konsekwentnej polityki partii komunistycznych, polityki umocnienia sojuszu robotników i chłopów pod kierownictwem klasy robotniczej, polityki ograniczenia i wyrugowania elementów kapitalistycznych i zbudowania fundamentów gospodarki socjalistycznej, polityki pomocy wzajemnej i przyjaźni krajów demokracji ludowej z wielkim Związkiem Radzieckim, stojącym na czele obozu pokoju i demokracji.

Sukcesy odbudowy i rozwoju krajów demokracji ludowej wyglądają szczególnie przekonująco na tle ruiny gospodarczej i chaosu politycznego w zachodnio-europejskich i innych krajach kapitalistycznych, grzędnących nadal w bagnie sprzeczności powojennego kapitalizmu i coraz bardziej uzależniających się od imperialistów amerykańskich. Tak na przykład w zmarshallizowanych Włoszech, którym wojna przyniosła stosunkowo niewielkie straty, poziom produkcji przemysłowej z końcem 1948 r. był o wiele niższy, niż w okresie przedwojennym, a liczba bezrobotnych, nie licząc nawet robotników rolnych, osiągnęła — wg znizonych danych — 3 miliony ludzi. W kontrolowanych przez anglo-amerykańskie monopole Niemczech Zachodnich wielkość produkcji przemysłowej nie osiągnęła z końcem 1948 r. nawet połowy wielkości przedwojennej, a liczba bezrobotnych wynosi około półtora mil. ludzi. W Japonii, w której pa-

noszą się amerykańscy imperialiści, poziom produkcji przemysłowej nie osiągnął nawet trzeciej części wysokości przedwojennej, a bez przerwy rosnąca liczba bezrobotnych wynosi już 10 milionów ludzi. **Począwszy od końca 1948 r. położenie ekonomiczne krajów kapitalistycznych wyraźnie się pogarsza.** Wzmagający się w USA kryzys ekonomiczny spowodował dalsze pogorszenie się położenia ekonomicznego innych krajów kapitalistycznych, a przede wszystkim Anglii, Belgii i innych zmarshallizowanych krajów Europy Zachodniej.

Do stanu ruiny w ślepy zaulek doprowadziła gospodarkę Jugosławii klika Tito, Kardela, Džilasa i Rankowicza. Zdezertowawszy z obozu socjalizmu i demokracji do obozu imperializmu i faszyzmu, zlikwidowała ona w kraju ustrój ludowo-demokratyczny i wprowadziła antyludowy, faszystowsko-gestapowski reżym terrorystyczny. **Prowadzi ona politykę wroga w stosunku do ZSRR i krajów demokracji ludowej, w stosunku do całego międzynarodowego obozu pokoju, demokracji i socjalizmu.** Tym samym faszystowska klika Tito podważyła wszystkie warunki niezbędne dla rozwoju gospodarstwa narodowego kraju i swoją przestępczą polityką spowodowała katastrofalne obniżenie się poziomu życiowego mas pracujących. Wyśługując się anglo-amerykańskim imperialistom, ta banda podstępnych dezertów zdradziła interesy narodowej niezależności ludów Jugosławii i przeobraża Jugosławię w kraj marshallowski, w obiekt wyzysku dla zagranicznych monopolów kapitalistycznych. Noty Rządu Radzieckiego z 11, 18 i 29 sierpnia, odpowiadające na noty rządu jugosłowiańskiego, zerwały maskę z oblicza faszystowskich gwałcicieli i w pełni ujawniły klikę Tito, jako przestępczą bandę agentów i wspólników imperializmu.

* * *

W wyniku przemian ekonomicznych, dokonanych w pierwszych latach władzy ludowej i zrealizowania pierwszych planów narodowo-gospodarczych, radykalnie zmieniły się socjalno-ekonomiczne podstawy krajów demokracji ludowej.

W Polsce socjalistycznej sektor przemysłu stał się dominujący i w 1948 r. dawał już 94% całej produkcji przemysłowej. W Bułgarii udział sektora państwowego w ogólnej wielkości produkcji przemysłowej przekracza już 93%. W Czechosłowacji, po zrealizowaniu drugiego etapu nacjonalizacji w lutym 1948 r., w rękach sektora uspołecznionego skoncentrowało się 69% wszystkich przedsiębiorstw przemysłowych, w których zajętych jest około 95% wszystkich robotników przemysłu.

Na Węgrzech po unarodowieniu przedsiębiorstw przemysłowych i transportu w 1948 r., udział sektora socjalistycznego (wg ilość zatrudnionych robotników) wyniósł w przemyśle górniczym — 94%, w podstawowych gałęziach przemysłu przetwórczego — 82% i w transporcie — 98%.

W wyniku wykonania pierwszych planów państwowych gruntownie podniósł się poziom rozwoju przemysłowego krajów demokracji ludowej. Na przykład w Polsce, która doznała najcięższych zniszczeń, już w 1948 r. udział przemysłu w całej produkcji narodowo-gospodarczej przekroczył 64%, podczas gdy

w Polsce przedwojennej udział ten wynosił tylko 45,5%.

W miarę rozwoju przemysłu zmienia się jego struktura w kierunku zwiększenia udziału gałęzi produkujących środki produkcji, tj. hutnictwa, przemysłu budowy maszyn (w szczególności budowy środków transportu i maszyn rolniczych) i przemysłu chemicznego.

W Bułgarii produkcja przemysłu ciężkiego wzrosła w 1948 r. w porównaniu z produkcją 1939 r. o 123 proc., przy wzroście produkcji przemysłu lekkiego o 55%. W Polsce udział produkcji środków wytwarzania w całej produkcji przemysłowej kraju osiągnie już w 1949 r. — 61% w porównaniu do 47% w 1938 r.

Osiągnięcia krajów demokracji ludowej w dziedzinie uprzemysłowienia charakteryzują się wielkimi rozmiarami inwestycji kapitałowych w gospodarstwie narodowym, a przede wszystkim w przemyśle.

W Polsce ogólna suma państwowych inwestycji kapitałowych w gospodarstwie narodowym w latach 1946-48 wyniosła 450 miliardów złotych. Ogólnemu wzrostowi inwestycji kapitałowych towarzyszy zwiększenie udziału inwestycji kapitałowych w przemyśle; w 1946 r. udział inwestycji kapitałowych w przemyśle wyniósł 29,1%, w 1947 r. — 35,4%, w 1948 r. — 36,2%, a w 1949 r. osiągnie on zgodnie z planem — 40,3%.

Znaczna część inwestycji kapitałowych idzie na nowe budownictwo. W niektórych ośrodkach przemysłowych, jak Warszawa i Górny Śląsk, nowe budownictwo zaczyna grać dominującą rolę.

Poważnie zwiększono produkcję szeregu gałęzi przemysłu i stworzono nowe gałęzie. Produkcja maszyn rolniczych i inwentarza przekroczyła w 1948 r. 2,5 raza poziom ostatnich lat przedwojennych, a produkcja obrabiarek wzrosła 5 razy. W przedwojennej Polsce przemysł samochodowo-traktorowy znajdował się w stanie załazkowym. W 1948 r. wyprodukowano 1.200 traktorów. W bieżącym 1949 r. wypuszcza się pierwszą partię samochodów ciężarowych. W 1948 roku Polska po raz pierwszy przystąpiła do produkcji turbin, wrębiarek, nowych rodzajów obrabiarek itd.

Wśród ogromnych prac związanych z odbudową, a przeprowadzonych w Polsce w ostatnich latach, szczególnie powinna być podkreślona odbudowa Warszawy, na którą wydatkowano w ciągu trzech lat około 48 miliardów złotych. Odbudowano około 16 milionów metrów sześciennych domów mieszkalnych, ponad 6 tysięcy przedsiębiorstw przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych, otwarto 9 tys. przedsiębiorstw handlowych, wyremontowano 565 kilometrów sieci wodociągowej i 360 kilometrów sieci kanalizacyjnej.

Rozmiary prac już wykonanych przy odbudowie Warszawy wystarczyłyby na zbudowanie nowego miasta takiej wielkości jak na przykład Kraków. Odbudowa Warszawy stała się rzeczywiście sprawą ogólnonarodową.

W Albanii, w latach które upłynęły od jej wyzwolenia, przemysł został faktycznie stworzony na nowo na bazie wielkich bogactw naturalnych. Ogólna moc elektrowni wzrosła z końcem 1948 r. w porównaniu z mocą przedwojenną — 2,5 raza, a produkcja energii elektrycznej — trzykrotnie. W 1948 r. suma inwesty-

cji kapitałowych w przemyśle wyniosła 300 milionów lek przy 45 milionach lek w 1947 r. Zbudowano szereg nowych przedsiębiorstw, w tej liczbie zakład, produkujący części zapasowe dla transportu samochodowego, cukrownię i fabrykę tekstylną.

Podobny wzrost udziału produkcji przemysłowej i zmiana struktury produkcji przemysłowej na korzyść gałęzi, produkujących środki produkcji, ma miejsce i w innych krajach demokracji ludowej.

Jedyną materialną podstawę socjalizmu, jak wskazywał Lenin, jest wielki przemysł maszynowy, zdolny reorganizować także rolnictwo. Nastawienie na uprzemysłowienie, przyjęte przez rządy krajów demokracji ludowej, ma z tego powodu ogromne znaczenie także dla rolnictwa, dla stworzenia warunków przejścia drobnotowarowego gospodarstwa chłopskiego na tory wielkiego kolektywnego, socjalistycznego rolnictwa.

„Socjalizm — uczy towarzysz Stalin — obejmuje nie tylko miasto. Socjalizm jest taką organizacją gospodarstwa, która jednoczy przemysł i rolnictwo na zasadach uspołecznienia środków i narzędzi produkcji. Bez połączenia tych dwóch gałęzi gospodarki, socjalizm jest niemożliwy“).

Dzięki warunkom, stworzonym w wyniku likwidacji obszarowych majątków ziemskich, ograniczenia elementów kapitalistycznych na wsi i wszechstronnej pomocy biednemu i średniemu chłopstwu, osiągnięto wielkie sukcesy w odbudowie i rozwoju rolnictwa krajów demokracji ludowej. Jednakże rolnictwo nie nadąża za tempem rozwoju przemysłu, z powodu swego rozdrobnienia i zacofania.

W rolnictwie krajów demokracji ludowej przeważają jeszcze drobne prywatne gospodarstwa, ale i tu stworzona została baza gospodarstwa uspołecznionego, w postaci wielkich gospodarstw państwowych, rolniczych spółdzielni produkcyjnych i stacji maszynowo-traktorowych.

W Bułgarii liczba spółdzielczych gospodarstw rolnych (TKZCH) osiągnęła już na 1 sierpnia 1949 r. — 1594, obejmując 146,6 tysięcy członków i powierzchnię ziemi 538,5 tysięcy hektarów. Narówni z TPZCH rozwijają się gospodarstwa państwowe. W 1948 roku takich gospodarstw było 84 o powierzchni 77,5 tysiąca hektarów. Liczba stacji maszynowo-traktorowych w Bułgarii osiągnęła w 1948 r. — 71.

W Rumunii na początku 1949 r. było już stworzonych około 360 gospodarstw państwowych i 80 stacji maszynowo-traktorowych. Narówni z tym w Rumunii rozwija się rolniczy ruch spółdzielczy.

W Polsce były w 1948 r. 823 stacje maszynowe. Oprócz nich w Polsce z powodzeniem działają wzorowe gospodarstwa państwowe. Dalszy ich rozwój winien doprowadzić do tego, że za dwa lata gospodarstwa państwowe będą w stanie dać 15—20% całej produkcji zbóż i 7—10% całej produkcji mięsa w kraju. Równocześnie z tym w Polsce prowadzi się przygotowania do stworzenia rolniczych spółdzielni produkcyjnych na zasadach pełnej dobrowolności członkostwa. Należy także podkreślić, jako ważny czynnik,

*) J. Stalin — Dzieła — tom 7, str. 326 — wydanie rosyjskie.

sprzyjający rozwojowi spółdzielczych form produkcji rolnej w Polsce, zwiększenie państwowej kontraktacji produktów rolnych.

Analogiczny rozwój spółdzielczych i państwowych form rolnictwa ma miejsce także w Czechosłowacji, gdzie do końca 1948 r. były stworzone 234 państwowe stacje maszynowo-traktorowe i szereg spółdzielczych MTS. Te państwowe i spółdzielcze MTS rozporządzały 14,3 tysiącami hektarów.

Na Węgrzech liczba spółdzielni rolniczych przekroczyła w 1948 r. — 300, a liczba MTS na koniec tego roku przekroczyła 100. W Albanii, gdzie do wyzwolenia jej przez Armię Radziecką głównym narzędziem rolniczym była drewniana socha, pracowały w 1948 r. 25 MTS, rozporządzające 120 traktorami, 305 młóckarniami i innym inwentarzem rolniczym. Rośnie ilość spółdzielni obejmujących 2.500 rodzin chłopskich. Rząd ludowo-demokratycznej Albanii okazuje ogromną pomoc chłopstwu pracującemu, udzielając mu różnych ulg, broniąc go przed wyzyskiem elementów kulackich, w stosunku do których prowadzi się politykę ograniczenia i wyrugowania.

Ze wszech miar popierając różne rodzaje spółdzielni, rządy krajów demokracji ludowej ściśle przestrzegają zasady dobrowolności. Partie komunistyczne prowadzą walkę z wypaczeniami w dziedzinie pracy na wsi, jakie miały miejsce w poszczególnych krajach demokracji ludowej.

„Podstawową metodą całej naszej polityki na wsi — powiedział K. Gottwald na IX kongresie komunistycznej partii Czechosłowacji — jest metoda naocznego przekonywania i aktywnego udziału w pracy szerokich warstw biednych i średnich chłopów. Sojusz robotników z podstawową masą chłopów pracujących jest koniecznym warunkiem przejścia wsi do socjalizmu.”

We wszystkich krajach demokracji ludowej znacznie wzrósł dobrobyt materialny mas pracujących i wyraźnie podniósł się poziom kultury.

W wyniku wzrostu produkcji przemysłowej i rolniczej stało się możliwe zupełne lub częściowe zniesienie kartkowego systemu zaopatrzenia i przeprowadzono obniżenie cen szeregu towarów. Bezrobocie, z powodu którego cierpiały przedtem masy pracujące tych krajów, zostało zlikwidowane, podniosły się zarobki robotników i urzędników oraz dochody chłopstwa.

Nie mniejsze są osiągnięcia krajów demokracji ludowej w dziedzinie kultury, rozwoju oświaty ludowej, oraz rozwoju nauki i sztuki.

W krajach demokracji ludowej dokonuje się prawdziwa rewolucja kulturalna. W przedwojennej Albanii ilość analfabetów obejmowała 87% ludności. Władza ludowa od pierwszych dni swego istnienia rozpoczęła zdecydowaną walkę o likwidację analfabetyzmu. Od 1945 r. nauczyło się czytać i pisać około 110 tysięcy ludzi.

Klasy rządzące starej Polski utrzymywały masy ludowe w ciemnocie i nieświadomości. Demokratyczny rząd ludowy już w pierwszych dniach przyścia do władzy przystąpił do kulturalnego przeobrażenia kraju.

Budżet ministerstwa oświaty, wynoszący w 1945 r. 2,5 miliarda złotych, w 1949 r. przekroczył już 5,3 miliardy złotych.

Tak więc, w odróżnieniu od krajów kapitalistycznych, gdzie w warunkach ogólnego kryzysu kapitalizmu i narastającego nowego kryzysu ekonomicznego poziom życiowy mas ludowych systematycznie się obniża, — kraje demokracji ludowej w ciągu czterech lat, które upłynęły od zakończenia wojny, osiągnęły wielkie sukcesy pod względem poprawy materialnych i kulturalnych warunków życia mas pracujących.

Z pomocą Związku Radzieckiego kraje demokracji ludowej zdecydowanie wstąpiły na drogę budownictwa socjalistycznego. Trwały sojusz z wielką ojczyzną socjalizmu jest główną i decydującą gwarancją dalszych sukcesów krajów demokracji ludowej na drodze do socjalizmu. Bezgraniczna przyjaźń z wielkim Związkiem Radzieckim to najważniejsza zasada proletariackiego internacjonalizmu, to najważniejsze kryterium werności interesom mas pracujących całego świata i sprawie socjalizmu. Dlatego też masy pracujące całego świata napiętnowały klikę Tito, która zdradziła sprawę socjalizmu, prowadzi wrogą politykę w stosunku do ZSRR, zdradziła interesy narodu jugosłowiańskiego i służy anglo-amerykańskiemu imperializmowi.

Ale wszystkie intrygi tej podłej agentury imperializmu są skazane na zagładę. Naród jugosłowiański z klasą robotniczą na czele potrafi wyzwolić się od ucisku faszystowskiej klki Tito i wstąpić z powrotem do rodziny bratnich krajów demokracji ludowej.

* * *

Głównym socjalno-ekonomicznym przemianom i pomysłom wykonanie w krajach demokracji ludowej pierwszych narodowo-gospodarczych planów, a także nabyte doświadczenie w planowaniu, uczyniły możliwym przystąpienie do opracowania nowych planów, znacznie dokładniej obejmujących wszystkie gałęzie gospodarki i obliczonych na dłuższe okresy.

Główną treścią pięcioletnich planów Bułgarii, Czechosłowacji i Węgier, oraz sześcioletniego planu Polski, jest zbudowanie podstaw socjalizmu w tych krajach.

Ustawa o nowym planie pięcioletnim Bułgarii określa jako najgłówniejsze jego zadanie — zbudowanie podstaw socjalizmu drogą zelektryfikowania i uprzemysłowienia kraju, uspołdzielczenia i zmechanizowania rolnictwa i produkcji chałupniczej, oraz ograniczenia, wyparcia a następnie i likwidacji wszystkich kapitalistycznych elementów w gospodarce. „Musimy — powiedział Jerzy Dymitrów — postawić jako swoje główne zadanie uprzemysłowienie i elektryfikację kraju, oraz intensyfikację i mechanizację rolnictwa, aby wynagrodzić nasze zacofanie i osiągnąć w ciągu dziesięciu lub dwudziestu lat to, czego inne kraje dokonały w ciągu całego stulecia.”

Plany długofalowe przewidują przeobrażenie krajów demokracji ludowej w rozwinięte, uprzemysłowione kraje, dysponujące przodującym rolnictwem, wyposażonym w najnowocześniejszą technikę.

We wszystkich krajach demokracji ludowej planuje się ogromny wzrost produkcji przemysłu. W Bułgarii wielkość produkcji przemysłowej na koniec planu pięcioletniego przekroczy poziom przedwojenny 3,8 razy.

Przedwojenne rozmiary produkcji przemysłowej będą w Polsce w 1955 r. przekroczone 3,5 razy, a

na Węgrzech w 1954 r. — 2,3 razy. Poziom produkcji przemysłowej Czechosłowacji przekroczy w 1953 r. przedwojenne rozmiary o 61,7%.

Nowe plany przewidują znaczny wzrost udziału przemysłu w całej narodowo-gospodarczej produkcji, przy równoczesnym istotnym wzroście rolnictwa.

Zgodnie z zadaniami uprzemysłowienia i przebudowy technicznej wszystkich gałęzi gospodarki narodowej, w nowych planach poświęca się wyjątkowo dużo miejsca przemysłowi ciężkiemu, który — jeśli chodzi o tempo wzrostu produkcji — znacznie wyprzedzi przemysł lekki. Największy rozwój oczekuje przemysł paliwowo-energetyczny, hutnictwo, przemysł budowy maszyn, przemysł chemiczny i przemysł materiałów budowlanych. Na nowo będzie uruchomionych szereg nowych skomplikowanych rodzajów wytwórczości i gałęzi przemysłu.

Przy wzroście całej produkcji przemysłowej Bułgarii w latach 1949—1953 — 2,2 razy, produkcja przemysłu ciężkiego zwiększy się 3,2 razy. Podstawowe fundusze przemysłu ciężkiego zwiększą się w 1953 r. w porównaniu z 1939 r. — 5,7 razy, podczas gdy podstawowe fundusze całego przemysłu Bułgarii zwiększą się w tym okresie tj. w ciągu pięciolecia, — 3,3 razy. W rezultacie udział podstawowych funduszy przemysłu ciężkiego wzrośnie w 1953 r. do 63% przy 34,6% w 1939 r.

Nowe plany przewidują zwiększenie produkcji energii elektrycznej w porównaniu z 1948 r.: w Bułgarii więcej niż trzykrotnie, na Węgrzech — ponad dwukrotnie, w Polsce — prawie dwu i półkrotnie, a w Czechosłowacji — o około 50%. Znacznie wzrośnie wydobywanie węgla, oraz produkcja surowców i stali. w Bułgarii będzie stworzony od nowa przemysł stalowy i produkcja wyrobów walcowanych. Budowa nowych hut uczyni możliwym zwiększyć produkcję stali dwukrotnie, tak na Węgrzech, jak i w Polsce. Znacznie wzrośnie produkcja przemysłu budowy maszyn. Bułgaria opanuje produkcję obrabiarek metali, urządzeń dla przemysłu włókienniczego, oraz produkcję najbardziej skomplikowanych rodzajów urządzeń elektrotechnicznych.

Produkcja przemysłu budowy maszyn przekroczy w Bułgarii z końcem pięciolecia 65 razy odpowiednią produkcję przedwojenną. W Polsce 1955 r. wyprodukuje się 40 tysięcy obrabiarek, co sześciokrotnie przewyższy produkcję obrabiarek, ustaloną w planie na 1949 rok. Poważnie zwiększy się produkcja parowozów, wagonów i urządzeń elektrycznych. Na Węgrzech produkcja urządzeń przemysłowych zwiększy się dwukrotnie.

Zgodnie z zadaniami socjalistycznej przebudowy rolnictwa poważnie wzrośnie produkcja traktorów i maszyn rolniczych.

Na Węgrzech produkcja maszyn rolniczych wzrośnie 3,5 razy. W Polsce, na Węgrzech i w Czechosłowacji zostanie stworzony silny przemysł traktorowy. W Polsce produkcja traktorów przewyższy produkcję 1948 r. więcej niż 11 razy. Na Węgrzech produkcja traktorów przewyższy w 1954 r. 2,5 razy rozmiary produkcji ustalone w planie na 1949 r. W Czechosłowacji w 1953 r. wyprodukuje się 20.000 traktorów w porównaniu do 9.000 w 1948 r.

W Polsce i na Węgrzech, które przed wojną były całkowicie uzależnione od importu samochodów, zostanie stworzony nowy potężny przemysł samochodowy. W 1955 r. w Polsce wyprodukuje się 20 tysięcy samochodów (13 tysięcy ciężarowych i 7 tysięcy osobowych).

Wielką rolę w rozwoju przemysłu ciężkiego krajów demokracji ludowej odegra lepsze zbadanie i wykorzystanie bogactw naturalnych.

Przed wyzwoleniem tych krajów przez Armię Radziecką zagraniczne monopole bezkarnie rozporządzały wszystkimi ich bogactwami naturalnymi. Jako zainteresowane w przekształceniu tych krajów w uzupełnienia surowcowe przemysłu wielkich państw imperialistycznych, zagraniczne monopole kapitałistyczne wszelkimi sposobami nie pozwalały na przerabianie wydobywanych surowców na miejscu. Kosztem łupieskiej eksploatacji zasobów surowcowych Centralnej i Południowo-wschodniej Europy monopole zagraniczne dążyły do zaopatrzenia przemysłu swoich krajów w tanie surowce. Nierzadko w celu wyeliminowania możliwości konkurencji monopole zagraniczne hamowały eksploatację bogatych bogactw naturalnych tych krajów.

Jeszcze w 1921 r. zostały na Węgrzech odkryte nadzwyczaj bogate złoża bauksytów. Dalsze badania wykazały, że pod względem wielkości zapasów bauksytów Węgry zajmują pierwsze miejsce w świecie. Mimo to spółki aluminiowe Niemiec, które podporządkowały swojej kontroli złoża bauksytów na Węgrzech, wszelkimi sposobami wstrzymywały rozwój węgierskiego przemysłu aluminiowego. Niemieckie monopole wołały przerabiać węgierskie bauksyty w Niemczech. Aluminium produkowano przed wojną na Węgrzech w minimalnej ilości. Ale już w pierwszych latach planu trzyletniego przemysł wyzwolonych Węgier znacznie zwiększył wachlarz produkowanych wytworów aluminiowych. W planie pięcioletnim przewidziano dwukrotne zwiększenie produkcji aluminium. Kończy się budowę nowych potężnych przedsiębiorstw, w szczególności zakładów aluminiowych w Alamosfirzit, o zdolności produkcyjnej 100 tysięcy ton aluminium rocznie.

Jeszcze w 1938 r. odkryto na Węgrzech w rejonie Biksek źródła bogate w dwuwęglan sodu, sól i jód. Jednakże w związku z knowaniami niemieckiego wojenno-chemicznego trustu I. G. Farbenindustrie, który otrzymał monopol na zaopatrywanie rynku węgierskiego w towary chemiczne, źródła te nie były eksploatowane. Po wygnaniu kapitału zagranicznego z życia gospodarczego kraju stało się możliwe przystąpienie do eksploatacji tych przebogatych źródeł surowców chemicznych.

Anglo-amerykańskie trusty naftowe, które kontrolowały źródła ropy naftowej krajów Południowo-wschodniej Europy, wszelkimi siłami przeszkadzały odbudowaniu przemysłu naftowego krajów demokracji ludowej po przegnaniu faszyzmu. Dopiero po przeprowadzeniu nacjonalizacji stała się możliwa szybka odbudowa przemysłu naftowego Albanii, Węgier i Rumunii. Na Węgrzech w lutym 1948 r. wydobywanie ropy naftowej ledwie dochodziło do 40 tysięcy ton. Unarodowienie dało możliwość podwyższyć wydobywanie do 115 tysięcy ton miesięcznie już na wiosnę 1949 r.

Przewidziane w nowych planach szybkie tempo rozwoju przemysłu lekkiego gwarantuje znaczny wzrost dobrobytu materialnego ludności.

W Bułgarii produkcja przemysłu lekkiego przekroczy w 1953 r. poziom 1948 r. o 75%. Zlikwidowanie dysproporcji między przemysłem tkackim i przędzalniczym przy znacznym powiększeniu ogólnych zdolności produkcyjnych wszystkich podstawowych gałęzi przemysłu włókienniczego, a także powiększenie własnej bazy surowcowej, w szczególności produkcji sztucznego jedwabiu, wszystko to będzie sprzyjało zwiększeniu produkcji towarów tekstylnych w 1953 r. w porównaniu z 1939 r. — 2,3 razy. Wartość produkcji przemysłu spożywczego (w cenach stałych) wzrośnie w 1953 r. w porównaniu z 1948 r. o 93%. Produkcja cukru przekroczy w 1953 r. poziom 1939 r. dwukrotnie.

W Czechosłowacji produkcja tkanin bawełnianych wzrośnie w 1953 r. w porównaniu z 1948 r. o 73,8%, tkanin wełnianych — więcej niż o 55%, i tkanin jedwabnych — prawie trzykrotnie. Znacznie wzrośnie produkcja ubiorów gotowych.

Produkcja towarów tekstylnych przekroczy na Węgrzech w 1954 r. o 56% poziom ustalony w planie na 1949 r. produkcja odzieży — o 63%, a produkcja przemysłu skórzanego — o 65%. Przemysł spożywczy zwiększy wytwórczość produktów żywnościowych półtorakrotnie. W Polsce konsumpcja tkanin bawełnianych na głowę przekroczy w 1955 r. poziom przedwojenny o 65%, tkanin wełnianych — 157%, tkanin jedwabnych — 3,8 razy i lnianych — 7 razy. Produkcja cukru na głowę ludności przekroczy w Polsce w 1955 r. dwukrotnie poziom przedwojenny.

Wzrostowi produkcji przedmiotów konsumpcji będzie także sprzyjał rozwój przemysłu miejscowego i chałupniczo-rzemieślniczego. W Bułgarii produkcja przemysłu miejscowego wzrośnie w latach planu pięcioletniego dwukrotnie, a przemysłu chałupniczo-rzemieślniczego — 2,4 razy.

Nowy plan sześcioletni Polski poświęca wiele uwagi uprzemysłowieniu okręgów zacofanych i odbudowie przemysłu Warszawy, który został zagrabiony i zniszczony przez niemiecko-faszystowskich okupantów. Wg. planu sześcioletniego liczba robotników w przedsiębiorstwach przemysłowych Warszawy wzrośnie o 33 tysiące ludzi. Z nich 23,5 tysiąca będzie pracowało w zakładach nowozbudowanych w latach planu sześcioletniego.

W nowym pięcioletnim planie Czechosłowacji poświęca się ogromną uwagę uprzemysłowieniu Słowacji.

W długofalowych narodowo-gospodarczych planach krajów demokracji ludowej ważne miejsce zajmuje socjalistyczna przebudowa rolnictwa.

Uporzemysłowienie tych krajów stworzy materialno-produkcyjną podstawę dla przejścia rolnictwa na wyższy stopień — dla wzrostu jego poziomu technicznego, jego intensyfikacji, mechanizacji pracy, oraz zastosowania najnowocześniejszych metod produkcji i organizacji. Jest to nierozdzielnie związane ze stworzeniem nowych, kolektywnych form rolnictwa oraz z zastosowaniem kolektywnych form gospodarowania drogą rozwoju wszystkich rodzajów spółdzielczości, a w szczególności spółdzielczości produkcyj-

nej. W planach nakreśla się powiększenie sieci państwowych i spółdzielczych stacji maszynowo-traktorowych, wzmocnienie znaczenia gospodarstw państwowych, a także rozwój takich form bezpośredniego zbliżenia przemysłu i rolnictwa, jak system kontraktacji produkcji rolniczej.

W pięcioletnim planie Bułgarii stawia się zadanie rozwoju agrotechniki i mechanizacji procesów produkcyjnych w rolnictwie na bazie umocnienia i poszerzenia społecznych form wytwórczości. W tym celu będzie okazana wszechstronna pomoc chłopom pracującym, w ich dążeniu do zjednoczenia się w spółdzielniach produkcyjnych. Do końca pięcioletki spółdzielczość produkcyjna obejmie 60% wszystkich gospodarstw, a powierzchnia uprawna ziemi w sektorze uspołecznionym osiągnie 3 miliony hektarów.

W 1953 r. produkcja rolnicza Bułgarii wzrośnie o 57% w porównaniu z 1948 r., przy czym produkcja pól rolnych przekroczy poziom 1948 r. o 65%. Szczególnie silnie wzrośnie produkcja kultur technicznych. Produkcja hodowli bydła wzrośnie w Bułgarii o 58% w porównaniu z 1947 r., w wyniku zwiększenia się pogłowia, polepszenia rasowości bydła i podwyższenia jego produktywności. W pięcioletnim planie przewiduje się wprowadzenie w państwowych i spółdzielczych gospodarstwach racjonalnych płodozmianów, ulepszenie metod uprawy ziemi, oraz zaopatrywanie w wyborowe nasiona i nawozy. Zastosowanie nawozów sztucznych wzrośnie z końcem pięcioletki czterokrotnie w porównaniu z 1948 r. Plan przewiduje także przeprowadzenie zakrojonych na szeroką skalę robót melioracyjnych. W 1953 r. nawodnienie obejmie około 300 tysięcy hektarów.

Liczba MTS dojdzie z końcem pięciolecia do 150. Park traktorowy zwiększy się do 10 tysięcy sztuk.

Zgodnie z pięcioletnim planem Czechosłowacji, ogólna wartość produkcji rolniczej w 1953 r. przekroczy o 37% poziom 1948 r., przy czym wartość produkcji upraw wzrośnie o 11%, a hodowli bydła — o 86%. Pogłowie bydła wzrośnie z końcem pięcioletki, w porównaniu z lipcem 1948 r. — o 28%.

Plan poświęca wiele uwagi mechanizacji rolnictwa. Ogólna suma inwestycji kapitałowych na mechanizację rolnictwa jest przewidziana w wysokości 15 miliardów koron, przy łącznej sumie inwestycji kapitałowych w rolnictwie — 26,8 miliardów koron. W rezultacie wykonania tego planu rolnictwo czechosłowackie zajmie pod względem mechanizacji jedno z pierwszych miejsc w świecie. Wiele uwagi zwrócono na dalsze powiększenie sieci państwowych stacji maszynowo-traktorowych i państwowych farm hodowli bydła, oraz popieranie ruchu spółdzielczego, a w szczególności produkcyjnego uspołecznienia gospodarstw chłopskich.

Do zadań planu sześcioletniego Polski wchodzi zwiększenie produkcji rolniczej o 35 — 45%. Takí wzrost produkcji zagwarantuje podniesienie się poziomu spożycia ludności, zaopatrzenie przemysłu w surowce rolnicze i zwiększenie eksportu produktów żywnościowych.

Dla osiągnięcia takiego wzrostu rolnictwo będzie zaopatrzone w wystarczającą siłę pociagową, tak drogą podwyższenia końskiego pogłowia, jak i drogą

zaopatrzenia rolnictwa w traktory (50 — 60 tysięcy traktorów własnej produkcji i importowanych). Elektryfikacja — jak przewiduje plan 6-letni — należy objąć nowych 8 — 10 tysięcy wsi. Ogólna wartość maszyn, która otrzyma rolnictwo w okresie planu 6-letniego, wyniesie około 850 milionów złotych w cenach z 1937 r.

Gospodarstwa państwowe, obejmujące obecnie około 10% powierzchni uprawnej, powinny się stać — zgodnie z planem 6-letnim — wzorowymi gospodarstwami socjalistycznymi. Silnie rozwinie się państwowa kontraktacja produktów rolniczych i spółdzielczość produkcyjna gospodarstw chłopskich.

Szczególną uwagę zwrócono w narodowo-gospodarczym planie Polski na zwiększenie produkcji kultur technicznych, służących do zabezpieczania przemysłu w surowce rolnicze. Produkcja buraka cukrowego przekroczy w 1955 r. poziom 1949 r. o 30%, produkcja słonecznika — o 125%, a produkcja lnu i konopi — o 165%.

Jednym z głównych zadań pięcioletniego planu Węgier jest likwidacja zacofania rolnictwa.

Plan przewiduje wzrost urodzajności o 27%, przy czym w gospodarstwach państwowych — o 80%, a w spółdzielczych — 35%. Tylko w wyniku zwiększenia zastosowania nawozów sztucznych urodzaj w przeliczeniu na pszenicę wzrośnie o 1 milion ton.

Zwiększenie i polepszenie bazy pokarmowej dla hodowli bydła umożliwi wzrost pogłowia i produktywności bydła. Pogłowie bydła rogatego wzrośnie do 2,4 milionów sztuk i w ten sposób przekroczy jego ilość przedwojenną o 1/3. Pogłowie krów dojdzie przy tym do 1270 tysięcy sztuk (138,5% poziomu 1938 r.), a pogłowie świń — do 6 milionów (115,2% poziomu 1938 r.).

Pięcioletni plan Węgier przewiduje mechanizację większej części prac rolniczych. Liczba MTS będzie zwiększona ze 130 do 500 w końcu pięcioletki, a liczba traktorów, będących w dyspozycji MTS, wzrośnie z 1.300 do 20.000. Oprócz tego MTS będą zaopatrzone i w inne maszyny rolnicze, w tej liczbie w znaczną ilość kombajnów. Do prowadzenia tych maszyn należy przygotować około 60 tysięcy traktorzystów i innych wykwalifikowanych pracowników.

Narówni z MTS wielki rozwój czeka gospodarstwa państwowe, jako wzorowe przedsiębiorstwa socjalistyczne. Gospodarstwa państwowe będą z końcem pięciolecia rozporządzały 2.500 traktorami, 4.000 kombajnów i dużą ilością innych maszyn. W gospodarstwach państwowych skoncentruje się z końcem pięciolecia 8% całego pogłowia bydła. Pogłowie krów wzrośnie w nich 6 razy, a pogłowie rasowych świń — 19 razy.

Plan pięcioletni przewiduje wielkie sumy na okazywanie pomocy gospodarstwom spółdzielczym chłopskiego pracującego.

Pierwszy generalny narodowo-gospodarczy plan Rumuńskiej republiki ludowej na 1949 r. przewiduje wzrost wartości produkcji upraw o 40%, w tym kultur technicznych — o 80%. Pogłowie bydła wzrośnie: konie — o 9%, bydło rогate — o 17% i inne rodzaje bydła — o 100%. W ciągu 1949 r. stworzonych zostanie 20 nowych MTS, park maszynowy, który wyniesie 1.500 traktorów i 1.100 młóczarni.

Zostanie umocniona i powiększona działalność gospodarstw państwowych, które podwyższą urodzajność swoich pól minimum o 27% jeśli chodzi o pszenicę, o 18% jeśli chodzi o słonecznik i o 16% jeśli chodzi o burak cukrowy. Znacznie rozwinie się spółdzielczość produkcyjna na wsi.

Wielki rozwój czeka także rolnictwo Albanii, zgodnie z planem dwuletnim na lata 1949 i 1950. W ciągu najbliższych dwóch lat przewiduje się dalszy rozwój robót melioracyjnych. Dostarczone ze Związku Radzieckiego maszyny już w bieżącym roku dają możliwość uprawienia przy pomocy traktorów do 30% całej powierzchni uprawnej Albanii.

Wykonanie zadań, postawionych przez plany długofalowe, wymaga ogromnego wzrostu inwestycji kapitałowych w gospodarstwie narodowym. W Czechosłowacji średnia roczna suma inwestycji kapitałowych osiągnie — zgodnie z planem pięcioletnim 66 miliardów koron, co przewyższy więcej niż trzykrotnie średnią roczną wysokość inwestycji kapitałowych w latach 1947 — 1948. W Bułgarii średnia roczna suma inwestycji kapitałowych powiększy się w okresie 1949 — 1953 do 85 miliardów lewów, w porównaniu z 50 miliardami lewów, biorąc średnią za lata 1947 — 1948. Wg. trzechletniego planu Węgier ogólna suma inwestycji kapitałowych miała wynieść 6.585 milionów forintów, tymczasem faktyczna suma inwestycji kapitałowych za 2,5 roku dosięgła 8,3 miliardów forintów. W nowym planie pięcioletnim ogólna suma inwestycji kapitałowych na lata 1950 — 1954 została ustalona na 35 miliardów forintów. Tak więc średnia roczna suma inwestycji kapitałowych na Węgrzech przekroczy o 112% średnią roczną sumę inwestycji kapitałowych w latach planu trzyletniego.

Przy kapitalizmie, kiedy burżuazja i jej czeladź, jak pasożyty konsumują większą część całego dochodu narodowego, takie wielkie sumy inwestycji kapitałowych są niemożliwe. W przeszłości ogromna część dochodu narodowego krajów Centralnej i Południowo-Wschodniej Europy szła w formie zysków i procentów do kapitału do monopolii zagranicznych. Likwidacja obszarników i wielkiej burżuazji w krajach demokracji ludowej dała możliwość znacznego zwiększenia inwestycji kapitałowych przy równoczesnym podniesieniu poziomu życia ludności.

Jak zaznaczono wyżej, inwestycje kapitałowe w gospodarstwie narodowym w Bułgarii w okresie 1949 — 1953 osiągną średnio rocznie 85 miliardów lewów. Suma ta równa się w przybliżeniu tym dochodom, które monopole zagraniczne rok rocznie czerpały z różnych gałęzi gospodarki starej Bułgarii. Wg danych opublikowanych w Bułgarii, dochody te wynosiły ca. 90 miliardów lewów rocznie.

Znaczna część inwestycji kapitałowych w gospodarstwie narodowym, nakreślonych w nowych planach, zostanie zrealizowana dzięki podniesieniu wydajności pracy i obniżeniu kosztów własnych produkcji. W Polsce już w 1939 r. oszczędności w przemyśle poczynione wskutek zniesienia kosztów własnych, ocenia się na 115 miliardów złotych, w porównaniu z 31,6 miliardami w 1948 r. i 11,7 miliardami w 1947 r.

Szczególną uwagę w nowych planach krajów demokracji ludowej zwrócono na zagwarantowanie wzrostu dobrobytu materialnego narodu. Jako najlep-

szy ogólny wskaźnik podniesienia się stopy życiowej mas pracujących tych krajów mogą służyć dane o wzroście dochodu narodowego. W Bułgarii dochód narodowy wzrósł w ciągu pięciolecia o 85%, w Czechosłowacji — o 48%, a na Węgrzech — o 60%. Takie tempo wzrostu dochodu narodowego jest w krajach kapitalistycznych nie do pomyślenia.

W starej Bułgarii średnie roczne tempo wzrostu dochodu narodowego nie przekraczało 2%. W najbliższym pięcioleciu średnie roczne tempo wzrostu dochodu narodowego Bułgarii wyniesie 17%. Szybkiemu wzrostowi dochodu narodowego w krajach demokracji ludowej towarzyszy znaczne podniesienie się poziomu życia mas pracujących. W Bułgarii poziom konsumpcji ludności podniesie się w ciągu pięciolecia o 60%.

W Polsce z końcem 1948 r. realny zarobek robotników przekroczył poziom przedwojenny o 10%. Zgodnie z planem sześcioletnim poziom życiowy mas pracujących przekroczy poziom przedwojenny już w 1949 r. o 25%, a w 1955 r. dwukrotnie.

W Czechosłowacji fundusz płac wzrósł w ciągu jednego tylko 1948 r. o 20,6%. Zgodnie z planem pięcioletnim ilość przedmiotów konsumpcji, która zostanie rzucona na rynek wewnętrzny, wzrósł o 40%. W ciągu pięciolecia stopa życiowa ludności Węgier podniesie się o 35%, a w porównaniu z poziomem przedwojennym — o 50%.

Jak wiadomo absolutne i względne zubożenie klasy robotniczej w krajach kapitalistycznych jeszcze bardziej się spotęgowało po zakończeniu wojny. We Francji udział płac w dochodzie narodowym spadł z 45% w 1938 r. do 41% w 1947 r. i 39% w pierwszym półroczu 1948 r. zyski burżuazji francuskiej poknęły w pierwszej połowie 1948 r. 43% całego dochodu narodowego (w 1937 r. — 29%).

Wzrost dobrobytu materialnego mas pracujących jest najlepszym dowodem przewagi nowego ustroju społecznego w krajach demokracji ludowej w porównaniu z kapitalizmem, gdzie wzrost produkcji rodzi kryzysy, bezrobocie i absolutne oraz względne zubożenia mas pracujących.

* * *

Osiągnięcia krajów demokracji ludowej posiadają ogromne znaczenie dla umocnienia międzynarodowego obozu pokoju i demokracji, na którego czele stoi Związek Radziecki, szczególnie w obecnym okresie, kiedy międzynarodowa reakcja gotuje w obliczu narastającego kryzysu ekonomicznego nowy wściekły pochód przeciw masom ludowym i mobilizuje środki na przygotowanie nowej wojny. Pakty przyjaźni i pomocy wzajemnej, zawarte między krajami demokracji ludowej i Związkiem Radzieckim, nie tylko służą wyrażeniu ich solidarności i współpracy w walce o pokój, ale są też podstawą dalszego rozwoju ekonomicznego i rozkwitu krajów demokracji ludowej. Współpraca ekonomiczna krajów demokracji ludowej

z ZSRR wychodzi daleko poza ramy zwykłej wymiany towarowej i ma charakter prawdziwej ekonomicznej pomocy wzajemnej, gwarantującej najszybszy rozwój sił wytwórczych, oraz najbardziej pomyślne zrealizowanie wspólnych celów zbudowania socjalizmu na zasadzie proletariackiego internacjonalizmu.

Stworzona na początku roku bieżącego Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, organizując jak najszybszą współpracę gospodarczą, otwiera nową kartę w stosunkach wzajemnych krajów demokracji ludowej i ZSRR.

Tak jak najszybsza współpraca bazuje na poprzednich osiągnięciach w rozwoju stosunków gospodarczych między ZSRR i krajami demokracji ludowej, które wyraziły się przede wszystkim w wielkim wzroście obrotu towarowego. Jeśli rozmiary całego handlu (w dolarach w cenach 1938 r.) między krajami zachodnio-europejskimi wyniosły w 1948 r. tylko 72% poziomu 1938 r. to rozmiary obrotu towarowego między ZSRR i krajami demokracji ludowej, a także krajów demokracji ludowej między sobą, wyniosły w 1948 r. 323% w stosunku do 1938 r., t.j. że w porównaniu z okresem przedwojennym wzrosły więcej niż trzykrotnie.

Stosunki gospodarcze ZSRR z krajami demokracji ludowej, tak samo jak i stosunki wzajemne tych ostatnich, są wzorem normalnych przyjacielskich stosunków między wielkimi i małymi narodami, albowiem stosunki te są oparte na wzajemnym poważaniu, na przestrzeganiu suwerenności państwowej każdego z krajów współpracujących i na zasadzie równości wielkich i małych państw. Te stosunki gospodarcze są pełnym przeciwieństwem stosunków, istniejących między krajami kapitalistycznymi, u podstawy których leży eksploatorska polityka państw imperialistycznych, podporządkowanie jednych krajów z drugim, niewolnicza zależność od amerykańskich monopolów kapitalistycznych, szantaż, dyskryminacja i wymuszenie.

* * *

Kraje demokracji ludowej przeżywają ogromny rozwój polityczny i gospodarczy. Doświadczenie krajów demokracji ludowej jest nowym historycznym potwierdzeniem niewyczerpanej twórczej siły mas ludowych, wyzwolonych od ucisku kapitalizmu. Masy pracujące, uwolnione od niewolnictwa kapitalistycznego, bezrobocia i nędzy, stały się wszechwładnymi gospodarzami swoich krajów i swoją ofiarną pracą osiągnęły wielkie sukcesy w odbudowie i dalszym rozwoju gospodarstwa narodowego.

W przyjaźni ze Związkiem Radzieckim, ucząc się na wielkim historycznym doświadczeniu budowy socjalizmu w ZSRR, masy pracujące krajów demokracji ludowej, kierowane przez partie komunistyczne i robotnicze, pewnie kroczą naprzód, do nowych zwycięstw, do socjalizmu.

**Przyjaźń ze Związkiem Radzieckim
gwarantuje budowę socjalizmu w Polsce**

PRZEGLĄD RADZIECKICH CZASOPISM GOSPODARCZYCH

WOPROSY EKONOMIKI

ROZRACHUNEK gospodarczy w gospodarce socjalistycznej, jak również i w gospodarce ludowej, jest to metoda socjalistycznego gospodarowania i planowego kierownictwa przedsiębiorstwami społecznymi.^{*)} Stąd ogromna rola, jaką rozrachunek gospodarczy odgrywał w ZSRR w okresie budownictwa socjalistycznego. Obecnie, kiedy Związek Radziecki znajduje się w okresie przejściowym do komunizmu, rozrachunek gospodarczy nabiera jeszcze większego znaczenia.

Ostatni (7) numer miesięcznika radzieckiego „Zagadnienia Ekonomiki” (Woprosy Ekonomiki Nr 7, 1949), poświęcony jest w głównej mierze **problemom dalszego rozwoju rozrachunku gospodarczego**. Obok czołowego artykułu A. Worobiowej, pt. „Wszelkierownie rozwijać rozrachunek gospodarczy wewnątrz przedsiębiorstwa”, P. Wajwancew pisze o „Walce o przyspieszenie obiegu środków i rozwoju rozrachunku gospodarczego”, zaś A. Sokołowski i B. Mnacaganowa omawiają „Doświadczenia organizacji wewnętrznego rozrachunku gospodarczego w fabrykach moskiewskich”.

Jednym z głównych zadań gospodarczo-politycznych obecnej pięciolatki stalinowskiej jest „pełne wykorzystanie i wzmoczenie roli ekonomicznych dźwigni kierownictwa przedsiębiorstwami socjalistycznymi: pieniędzy, kredytu, zysków, premii. Rozrachunek gospodarczy jest właśnie taką metodą planowego zarządzania gospodarką narodową, przy której prawo wartości oraz dźwignie ekonomiczne wykorzystywane są w interesach społeczeństwa socjalistycznego”.

W wyniku wprowadzenia rozrachunku gospodarczego stworzone zostają właściwe warunki dla przyspieszenia tempa produkcji, zwiększenia wydajności pracy, wzmocnienia dyscypliny finansowej i wytwórczej, jednocześnie wzmaga się walka o obniżenie kosztów własnych, o mobilizację rezerw wewnętrznych, o jakość produkcji, o likwidację wszelkich elementów niegospodarności.

Dalszym i koniecznym rozwojem i pogłębieniem rozrachunku gospodarczego jest zastosowanie jego metod nie tylko do przedsiębiorstwa, jako całości, ale do poszczególnych jego oddziałów lub działów. W ten sposób z jednej strony stworzona zostaje właściwa ekonomiczna podstawa rozrachunku gospodarczego całości przedsiębiorstwa, z drugiej zaś staje się ona mocnym narzędziem w walce o wykonanie planów, narzuca przesłanki finansowo-ekonomiczne każdemu

odcinkowi pracy oraz każdemu robotnikowi, czy pracownikowi. Przejście na wewnętrzny rozrachunek gospodarczy oddziałów fabrycznych, brygad, zespołów lub też działów przedsiębiorstw, stwarza zarówno **konieczność konkretyzacji planów**, jak i możliwość nagradzania robotników w wyniku uzyskania przez te oddziały itp. indywidualnych osiągnięć. Do rzędu takich wskaźników ekonomicznych, którymi poszczególne oddziały lub brygady gospodarczo-rozrachunkowe, mogą się indywidualnie wykazać, należy przede wszystkim **wykonanie planu, ponadplanowe nagromadzenia, zniżenie kosztów własnych, przyspieszenie obiegu środków obrotowych**.

W ten sposób wewnętrzny, oddziałowy rozrachunek gospodarczy przyczynia się do zastosowania na każdym odcinku racjonalnych metod organizacji wszystkich elementów działalności gospodarczej, stawia przed każdym robotnikiem zadanie systematycznego **obniżenia kosztów i polepszenia jakości produkcji**.

W dalszym ciągu A. Worobiowa analizuje poszczególne elementy działalności gospodarczej, składające się na istotną treść systemu rozrachunku gospodarczego. W pierwszym rzędzie wymienić należy zwiększenie wydajności pracy, lepsze wykorzystanie możliwości produkcyjnych i zasobów materiałowych, doskonalenie techniki i organizacji procesów produkcyjnych, zabezpieczenie zaopatrzenia materiałowo-technicznego, jak również opanowanie ekonomiki przedsiębiorstwa.

Plany państwowe — to podstawa rozrachunku gospodarczego.

Na nich opiera się zarówno kolektywne, jak i indywidualne zainteresowanie robotników, one to właśnie umożliwiają porównanie wydatków i rezultatów działalności produkcyjnej, pobudzają każdego robotnika i pracownika do twórczej inicjatywy i do walki o realizację postawionych przed nim zadań.

Jednakże rozróżnić należy zadania rozrachunku gospodarczego z jednej strony w stosunku do całości przedsiębiorstwa, z drugiej zaś, w stosunku do poszczególnych odcinków przedsiębiorstwa, np. oddziałów lub brygad. Ponieważ pomiędzy poszczególnymi oddziałami przedsiębiorstwa nie istnieje wyrażenie stosunków gospodarczych w postaci kupna — sprzedaży, niema również takich kategorii ekonomicznych, jak kredyt, podatki, lub zysk. Dlatego więc np. fabryczne oddziały gospodarczo-rozrachunkowe nie mogą kopiować przedsiębiorstw, szczególnie ze względu na to, aby nie zatracić swego charakteru

^{*)} Jerzy Kwejt — Rozrachunek gospodarczy. Życie Gospodarcze nr 10, str. 426.

produkcyjnego. Praktyka nieraz już wykazała, że fabryczne oddziały gospodarczo-rozrachunkowe szukały zysku nie w swej działalności produkcyjnej, lecz w kombinacjach handlowych, co oczywiście sprzeczne jest z założeniem oddziałów produkcyjnych. Również nie mogą istnieć pomiędzy poszczególnymi oddziałami fabrycznymi lub działami przedsiębiorstwa, zespołami itd. stosunki umowne, ponieważ podważyłoby to zasadę jednego kierownictwa. Jednakże brak stosunków umownych, a także stosunków towarowo-pieniężnych pomiędzy poszczególnymi odcinkami przedsiębiorstwa nie oznacza bynajmniej, że nie ma dźwigni ekonomicznych wewnątrz przedsiębiorstwa.

Funkcję miernika wartości wypełnia pieniądź przedsiębiorstwa i jako instrument socjalistycznej organizacji gospodarki.

Zestawienie wydatków i dochodów pozwala oczywiście ujawnić rezultaty działalności, przy czym systematyczne porównywanie ich ze wskaźnikami planu, z kalkulacją planową kosztów własnych w przekroju poszczególnych elementów wydatków, pozwala na stałe i głębokie śledzenie działalności gospodarczej, analizowanie jej i wyciąganie odpowiednich wniosków, mogących wpłynąć na ulepszenie pracy.

Doświadczenia przedsiębiorstw, które zastosowały rozrachunek gospodarczy w poszczególnych oddziałach czy odcinkach, wskazują na znaczne polepszenie się ich działalności. Tak więc obok przekroczenia planów produkcyjnych, zarówno ilościowo, jak i jakościowo, zdołały one uzyskać ogromne oszczędności, wyrażające się głównie w niżeniu kosztów własnych wytwórczości, przy czym jednocześnie wzrosła znacznie suma premii, uzyskanych przez robotników oraz suma funduszy dyrektorskich, przeznaczonych na cele socjalne, w szczególności na budownictwo mieszkań robotniczych.

Artykuł pt. „Walka o przyspieszenie obiegu środków i rozwój rozrachunku gospodarczego” P. Wajwancewa oparty jest na doświadczeniach w stosowaniu rozrachunku gospodarczego przez zakłady „Elektrosiła” im. Kirowa w Leningradzie. Zakłady te, mocno zniszczone w czasie blokady Leningradu w r. 1942, odbudowały się w nader szybkim tempie i w r. 1948 osiągnęły wyznaczony na rok 1950 poziom produkcji, zaś w roku bieżącym wykonują niezawodnie pięcioletni plan produkcyjny na rok przed terminem. O charakterze produkcji zakładów „Elektrosiła” świadczy zbudowanie przez nie w roku 1943 pierwszego w Europie i największego na świecie turbogeneratora o mocy 100.000 kW, następnie zaś drugiego turbogeneratora o tejże mocy, oraz mniejszych o mocy 25 i 50 tys. kW.

Dawniej deficytowa „Elektrosiła”, przyniosła po raz pierwszy dochód w roku 1947, kończąc go z zyskiem 8,2 miliona rb., w roku 1948 zaś, przy planie 24 miliony, przyniosła 38,3 miliona rb. zysku.

P. Wajwancew, głęboko analizując całokształt działalności „Elektrosiły”, wskazuje na konkretne materiały, dzięki czemu osiągnęła ona takie zyski. Warunkami, które złożyły się na to, były: systematyczne przekraczanie planów produkcyjnych, wielki wzrost wydajności pracy, zaprowadzenie nowej techniki i

udoskonalenie technologii produkcji. Począwszy od 1946 r., coroczne niżenie kosztów własnych wyniosło ponad 15%. Np. w roku 1948, w porównaniu z rokiem 1947 niżenie poszczególnych elementów wydatków wyraziło się w następujących cyfrach: surowców i materiałów o 9%, pracy robotników o 26%, kosztów oddziałowych o 19%, kosztów ogólnych o 23%, kosztów nieprodukcyjnych o 21,6%.

Autor podaje m. in. pewien drobny, ale nader charakterystyczny przykład racjonalizacji produkcji. Produkcja motorów asynchronicznych rozrzucona była dawniej w kilku oddziałach. Przez ześrodkowanie jej w jednym tylko oddziale, wyekwipowanym we wszystkie konieczne urządzenia, produkcja tych motorów podwoiła się, a koszty własne zostały niższe.

W dalszym ciągu P. Wajwancew opisuje najważniejsze osiągnięcia współzawodnictwa pracy, ruchu racjonalizatorskiego, walki o przyspieszenie obiegu środków obrotowych i stałego podniesienia techniki na wyższy poziom.

„Jedną z najważniejszych dźwigni w walce o ulepszenie gospodarki przedsiębiorstwa, i w szczególności, o przyspieszenie obiegu środków obrotowych, jest wewnętrzno-zakładowy rozrachunek gospodarczy”. Wszystkie oddziały „Elektrosiły” mają obecnie charakter gospodarczo - rozrachunkowy. „Każdy z nich otrzymuje miesięczne zadania w zakresie ilości produkcji, wyrażone w **normogodzinach** (a oddziały wytwórcze ponadto — zadania co do ilości i wartości produkcji), plan zatrudnienia (ilość robotników i personelu inżynieryjno-technicznego oraz fundusz płac), oraz normatywy wydatków oddziałowych. Szczególną uwagę zwraca się na ewidencję i kontrolę wykonania wskaźników gospodarczo-rozrachunkowych każdego oddziału”.

Stale ulepszenie metod oddziałowego rozrachunku gospodarczego, wprowadzenie planowania i ewidencji kosztów własnych oddziałowych, doprowadziło do dalszych osiągnięć produkcyjnych i finansowych, które bez tego nie byłyby do pomyślenia.

Autorzy artykułu „Doświadczenia organizacji wewnętrznego rozrachunku gospodarczego w fabrykach moskiewskich” Sokołowski i Mnacaganowa, opisują ogromne wyniki zastosowania rozrachunku gospodarczego przez oddziały fabryczne zakładów „Frezer” im. Kalinina, Lubneckich zakładów maszyn rolniczych im. Uchtomskiego i Drugich Moskiewskich zakładów auto-remontowych. W ścisłym, technicznym wykazie podają przekrój metod i rezultatów wewnętrznego-oddziałowego rozrachunku gospodarczego oraz analizują uzyskane wskaźniki.

W końcowej analizie autorzy wnioskuja, że **podniesienie poziomu działalności, wyrażające się w stosowaniu wewnętrznego rozrachunku gospodarczego, daje najlepsze wyniki wtedy, gdy w jego organizacji biorą udział szerokie rzesze pracujących.**

Z innych prac, zamieszczonych w nr 7 „Zagadnień Ekonomiki”, a mian. D. Rozenberga — „O dziele K. Marksa — Praca najemna i kapitał”, M. Rubinsztejna „Burżuazyjny kosmopolityzm w służbie amerykańskich imperialistów”, J. Lemina — „Przeciwnieństwa ekonomiczne i walka pomiędzy amerykań-

skimi i angielskimi imperialistami“, na szczególną uwagę zasługuje ta ostatnia, ze względu na głęboką i nader trafną charakterystykę stosunków anglo-amerykańskich. Połączone kompromisem we wspólnej nienawiści ku demokracji i socjalizmowi oba drapieżne imperializmy, i amerykański i angielski, pełne są najostrzejszych przeciwieństw, hamowanych tylko pozornie. W istocie imperialiści amerykańscy, przy okazji rozpoczętej przez nich „zimnej wojny“, zjadają na zimno imperium brytyjskie, przy milczącej zgodzie kapitulanczego i antynarodowego rządu labu-

rzystowskiego, który w sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi widzi jedyny środek zachowania swej władzy nad narodem angielskim i nad narodami kolonialnymi. Jaki stąd wypływa wniosek?

„Obóz agresorów zjadany jest przez głębokie wewnętrzne przeciwieństwa. Obóz pokoju, demokracji i socjalizmu silny jest swą jednością i zwarem. To jeszcze bardziej zmienia stosunek sił pomiędzy obu obozami na korzyść zwolenników pokoju i socjalizmu i współdziała dla ostatecznego zwycięstwa ich sprawiedliwego dzieła.“ t.

PLANOWOJE CHOZIAJSTWO

Ostatni, czwarty numer dwumiesięcznika radzieckiego „Planowoje Choziajstwo“ przynosi szereg ciekawych artykułów.

I. Nosienko omawia zagadnienie oszczędności materiałów, zwracając uwagę, że oszczędność ta jako źródło produkcji ponadplanowej powinna stanowić obowiązek społeczności socjalistycznej. „Wzorując się na wskazówkach Lenina, który przed 30 laty pisał: **Komunizm zaczyna się tam, gdzie pojawia się oddana, przewyciężająca wszelkie trudności troska szeregowych robotników o zwiększenie wydajności pracy, o ochronę każdego kilograma zboża, węgla, żelaza i innych produktów, które przypadają w udziale nie im samym i nie ich „najbliższemu“, lecz „dalejszemu“, tj. całemu społeczeństwu, dziesiątkom i setkom milionów ludzi, zjednoczonych początkowo w jednym państwie socjalistycznym, a następnie w Związku Republik Radzieckich**“¹⁾ walka o oszczędność materiałów stała się w kraju radzieckim żywotną sprawą milionów szeregowych robotników, małych i średnich kierowników produkcji. W tym przejawia się również istota przewagi socjalistycznego systemu gospodarki nad systemem kapitalistycznym, przy którym oszczędność środków produkcji ma za zadanie wzbogacenie kapitalistów i osiągnięta jest w drodze zwiększenia wyzysku robotników.

Jedynie w gospodarce socjalistycznej, opartej na społecznej własności środków produkcji, oszczędność środków produkcji odpowiada rzeczywistym interesom pracujących. Wskutek planowego prowadzenia gospodarki narodowej i żywotnego zainteresowania pracujących w oszczędności środków produkcji, socjalistyczny system gospodarki występuje jako najracjonalniejszy, najbardziej postępowy system gospodarki“.

Następnie autor wskazuje na ogromne osiągnięcia przodowników pracy, współzawodniczących o wykonanie produkcji ponadplanowej z zaoszczędzonych materiałów, podkreślając, że ruch ten stworzył nowe źródła dodatkowych środków dla dalszego rozwoju przemysłu socjalistycznego, przy czym podstawą oszczędnej gospodarki materiałami jest wprowadzenie do produkcji nowych, postępowych norm zużycia surowców, materiałów, paliwa i innej energii.

W dalszym ciągu numeru P. Iwanow pisze o planowym wykorzystaniu potencjałów produkcyjnych,

wskazując, że **szybki wzrost produkcji przemysłowej w Związku Radzieckim mógł być osiągnięty jedynie wskutek budownictwa inwestycyjnego na wielką skalę i wskutek uruchamiania nowych potencjałów produkcyjnych.** Jednakże niemniej ważnym czynnikiem zwiększenia tego potencjału jest lepsze wykorzystanie istniejących przedsiębiorstw przemysłowych. W tym celu powinna być stale poddawana rewizji organizacja produkcji, gdyż w wielu wypadkach zdarzają się w niektórych oddziałach fabrycznych pewne braki organizacyjne, które powodują zahamowania i przestoje produkcyjne, a tym samym zmniejszają potencjał produkcyjny przedsiębiorstwa. Nadto, normy techniczne wydajności maszyn i urządzeń produkcyjnych powinny być stale przeglądane, gdyż przy stosowaniu udoskonalonych metod pracy ustalone pierwotnie normy wydajności pracy stają się przestarzałe i niewystarczające. Przy opracowywaniu tych norm technicznych powinny być brane przede wszystkim pod uwagę doświadczenia przodujących robotników i stachanowców.

Autor szczegółowo omawia metody planowania zwiększenia wydajności przedsiębiorstw przemysłowych i stwierdza: „Udoskonalenie procesów technologicznych, prowadzące do rozszerzenia możliwości produkcyjnych przedsiębiorstw, powinno być nie tylko systematycznie uwzględniane, lecz i planowane w bilansach potencjału produkcyjnego podstawowych gałęzi przemysłowych. Pełny bilans potencjału produkcyjnego przedsiębiorstw powinien stać się podstawą dla opracowania programu produkcyjnego zarówno poszczególnych przedsiębiorstw, jak i całych gałęzi przemysłowych“.

Wskazując sposób sporządzenia takich bilansów, autor stwierdza, że spowodują one prawidłowe sporządzenie planu produkcji, umożliwiając usunięcie „wąskich przekrojów“ i częściowych niezgodności w pracy poszczególnych gałęzi przemysłowych.

W dalszym ciągu numeru przynosi artykuł N. Naumowa o elektryfikacji rolnictwa w Związku Radzieckim. Autor podkreśla ogromną rolę, jaką odgrywa elektryfikacja nie tylko dla życia mieszkańców wsi, lecz i dla produkcji rolniczej. Wspomina o tym, że **Leninowski plan elektryfikacji kraju (GOELRO) nazwany został przez Lenina drugim programem partii i że w planie tym znaczne miejsce zajmowały zagadnienia elektryfikacji wsi.**

Autor przypomina słowa Lenina, że „Energia elektryczna jest tańsza od siły parowej, odznacza się

¹⁾ W. I. Lenin, Dzieła, t. XXIV, str. 342

większą podzielnością i znacznie łatwiej przekazywać ją na wielką odległość, przy czym przy jej zastosowaniu bieg maszyn jest znacznie bardziej prawidłowy i spokojny i dlatego zastosowanie jej do młócki, orki, dojenia, krajania paszy dla bydła itp. jest znacznie dogodniejsze²⁾).

Po szczegółowym omówieniu wszystkich możliwości zastosowania elektryczności w rolnictwie, autor przytacza słowa Lenina: „Komunizm jest to władza Radziecka plus elektryfikacja całego kraju” i stwierdza, że „Szeroki rozwój elektryfikacji wsi stanowi jeden z koniecznych warunków dla całkowitej likwidacji różnic pomiędzy miastem a wsią i dla stopniowego przejścia od socjalizmu do komunizmu”.

W następnym artykule A. Szarow omawia zagadnienia budownictwa i gospodarki miejskiej. Po krótkim rysie historycznym, przedstawiającym rozwój budownictwa miejskiego autor kolejno analizuje zadania planu zabudowy miast, systemów i metod budowlanych, komunikacji miejskiej i innych urządzeń służących potrzebom życiowym i kulturalnym ludności.

Autor poświęca dużo uwagi szybkościowym metodom budowy domów mieszkalnych, podkreślając wielkie znaczenie tych metod dla rozwoju gospodarki narodowej.

W końcu autor przedstawia zagadnienia zastosowania najnowszych zdobyczy nauki i techniki w dziedzinie stworzenia maksymalnych udogodnień dla ludności w dziedzinie mechanicznego oczyszczania miasta i zwraca uwagę na konieczność zharmonizowania wszystkich zamierzeń projektowych przy opracowaniu planu zabudowy.

Niezmiernie ciekawy jest artykuł N. Margolina p.t. „Niektóre problemy dotyczące bilansu pieniężnych dochodów i wydatków ludności”.

Bilans pieniężnych dochodów i wydatków ludności jest składową częścią ogólnego planu gospodarki narodowej i dlatego staranne i prawidłowe opracowanie go jest sprawą niezmiernie ważną.

Obrót pieniężny w Związku Radzieckim dzieli się na dwie zasadnicze grupy: obrót bezgotówkowy i obrót gotówkowy. Pomiędzy tymi dwiema sferami obrotu istnieje ścisłe rozgraniczenie. Obrót gotówkowy ma miejsce jedynie w stosunkach pomiędzy instytucjami i urzędami państwowymi a ludnością i w stosunkach pomiędzy ludnością.

Cały obrót gotówkowy w państwie objęty jest planem kasowym, opartym na planach terenowych. Plany kasowe składane są przez poszczególne instytucje do terenowych oddziałów Banku Państwa, który sporządza zbiorczy plan kasowy, zatwierdzany co kwartał przez rząd.

Dokładne zaplanowanie pieniężnych dochodów i wydatków ludności posiada ogromne znaczenie dla ustalenia przeznaczonych na potrzeby ludności produk-

cji towarowej, której rozmiar powinien być regulowany na podstawie planu kasowego, gdyż im więcej gotówkowych pieniędzy znajduje się w obiegu, tym więcej powinno być produkowanych towarów masowego spożycia.

W końcu autor stwierdza: „Sporządzenie bilansu pieniężnych dochodów i wydatków ludności — jest to skomplikowana praca ekonomiczna. Wymaga ona wielkiej ilości różnorodnych materiałów statystycznych. Statystyka radziecka, obejmująca całą gospodarkę narodową, prowadząca systematyczne ewidencje wykonania planów gospodarczych, umożliwia dokładne prowadzenie tych prac”.

W innym miejscu naszego pisma umieszczone jest tłumaczenie kolejnego artykułu pióra L. Pietrowa p.t. „Budowa gospodarki socjalistycznej w krajach demokracji ludowej”.

W dziale „Krytyka i Bibliografia” umieszczona została krytyka książki amerykańskich pisarzy R. Deweya i Edwina F. Dakina p.t. Cykle; nauka o przepowiedniach”.

„Książka R. Deweya i Edwina F. Dakina przedstawia **jaskrawy dowód skrajnego rozkładu i gnicia burżuazynowej myśli ekonomicznej. Jej wyrodzenia się w zwykłe znachorstwo, które jest charakterystyczne dla okresu ogólnego kryzysu kapitalizmu.** Głównym zadaniem autorów książki jest ogłupianie mas, wywyższanie i wychwalanie kapitalizmu. Jest zrozumiałym, że zadanie to autorzy przemilczają, chociaż wychodzą ze skóry, aby tylko dogodzić swym szefom — monopolistom. Lecz postawili jeszcze oni sobie inne zadanie, a mianowicie donośnie głoszą w celach reklamowych i dla zmylenia czytelników o wynalezieniu sposobu przepowiadania kryzysu”.

Pierwsza część książki wyjaśnia, dlaczego obecnie przepowiednie kryzysu są niezmiernie ważne. Przyznają oni, że obecny kapitalizm amerykański zmienił już swe metody. Analizując krzywe rozwoju wielu gałęzi gospodarczych, stwierdzają, że wiele z nich wykazuje znaczne zmniejszenie wzrostu, a niektóre z nich nawet poważnie zmniejszają swą produkcję.

Przytaczając szereg przykładów, stwierdzają, że wszelkie rozmowy o nieograniczonych możliwościach, stojących przed przemysłem amerykańskim są niczym innym, jak zwykłym wyrażeniem wiary i nadziei, co nie znajduje potwierdzenia w materiałach statystycznych.

„Należy przyznać, że tego rodzaju oświadczenia są wielce znamienne w ustach ekonomistów burżuazyjnych. Mówią one o tym, że proces gnicia ekonomiki amerykańskiej w okresie ogólnego kryzysu kapitalizmu zaszedł tak daleko, że nie mogą tego przemilczeć nawet przysięgli apologety burżuazji monopolistycznej”.

Jedyne lekarstwo na ten stan rzeczy znajduje autorzy w metodzie przepowiadania kryzysu i ofiarują businessmanom amerykańskim „barometr ekonomiczny” własnego wynalazku.

Książka autorów amerykańskich analizuje przyczyny, powodujące kryzysy ekonomiczne, jednakże należy stwierdzić, że prawdziwe przyczyny kryzysów wyjaśnić może tylko teoria marksizmu-leninizmu.

²⁾ W. I. Lenin, Dzieła, t. 5, wyd. 4, str. 126.

WNIESZNIAJA TORGOWLA

Nr 9 czasopisma „Wnieszniaja Torgowla” (Handel Zagraniczny) przynosi — między innymi — dwa interesujące artykuły, dotyczące handlu zagranicznego Anglii w warunkach „planu Marshalla”, pióra R. Sołodkina, i handlu zagranicznego Bizonii, będącej w służbie monopolów amerykańskich, pióra S. Romanenkowa i W. Paszuchina.

Autor pierwszego artykułu udawadnia na podstawie danych cyfrowych, że **plan Marshalla, który miał być dobrodziejstwem dla życia gospodarczego Anglii, nie tylko nie spełnił swego zadania, ale spowodował chroniczne niewykorzystanie pełnych możliwości produkcyjnych przemysłu, znaczne zwiększenie bezrobocia, spadek wartości nabywczej funta szterlinga i nasilenie inflacji.**

Właściwym celem planu Marshalla miało być zrównoważenie eksportu i importu krajów, objętych pomocą tego planu, w rzeczywistości jednak plan Marshalla spowodował zmniejszenie eksportu brytyjskiego i zwiększenie importu całego szeregu towarów amerykańskich, nie posiadających pierwszorzędного znaczenia dla rynku brytyjskiego. W ten sposób Stany Zjednoczone pragną pozbyć się nadmiaru towarów, które nie mogą być sprzedane w kraju.

Wprowadzenie planu Marshalla nie sprzyjało odbudowie właściwego importu angielskiego; przeciwnie, zmniejszył się import całego szeregu towarów. Monopole amerykańskie przy pomocy planu Marshalla związały Anglię zobowiązaniami i przymuszają ją do zaniechania handlu z ZSRR i krajami demokracji ludowej.

Jeśli przed rozpoczęciem dostaw według planu Marshalla poziom importu wynosił 77% w stosunku do poziomu 1937 r., to przy końcu pierwszego roku działania tego planu poziom ten zmniejszył się do 75%. „W wyniku gospodarki kapitalistów w Anglii, w piątym roku po ukończeniu wojny zachował się tam jeszcze system kartkowy na szereg najważniejszych artykułów spożycia”.

Cała ta polityka gospodarcza doprowadziła do tego, że zapasy walutowe Wielkiej Brytanii spadły poniżej najniższego minimum, ustalonego przez rząd angielski.

Stojąc przed faktem nowego kryzysu walutowego rząd angielski postanowił przerwać dokonywanie jakichkolwiek zakupów w „strefie dolarowej” na okres 3 miesięcy i zmniejszyć import dolarowy o 100 milio-

nów funtów szterlingów. Wszystko to dowodzi o zalamaniu się planu Marshalla.

Autor kończy artykuł stwierdzeniem, że „wyniki pierwszego i drugiego roku działania planu Marshalla jeszcze raz dowodzą tego, że plan ten nie miał na celu rekonstrukcji ekonomiki Anglii, lecz zwiększenie jej zależności od USA, osłabienie pozycji w handlu międzynarodowym i ostateczne poderwanie zaufania do angielskiego funta szterlinga”.

Autorzy drugiego artykułu o handlu zagranicznym anglosaskich stref okupacyjnych Niemiec wskazują przy pomocy całego szeregu statystycznych tablic porównawczych na ogromny spadek eksportu, zachodnich Niemiec w porównaniu z okresem przedwojennym.

Jakkolwiek w pierwszym półroczu 1949 roku eksport z Bizonii zwiększył się nieco w porównaniu z rokiem 1948, to należy stwierdzić, że eksport obejmuje przeważnie surowce, a nie towary gotowe, co jedynie mogłoby sprzyjać rozwojowi życia gospodarczego tego kraju. Już to niewielkie zwiększenie eksportu wywołało wielki niepokój wśród eksporterów angielskich. W prasie angielskiej wszczęta została kampania przeciwko groźbie konkurencji towarów niemieckich.

„Monopoliści amerykańscy twierdzą, że dążą do „zbilansowania” życia gospodarczego w Bizonii. Jednakże te demagogiczne oświadczenia mają na celu ukrycie rzeczywistych celów, skierowanych na dalsze zwiększenie zależności zachodnio niemieckiej ekonomiki od USA”.

„Handel zagraniczny Bizonii, któremu towarzyszy ograbianie kraju i wzrost jego długów zagranicznych, bezpośrednio wpływa na pogorszenie położenia gospodarczego Zachodnich Niemiec, które według tempa rekonstrukcji gospodarczej znajdują się na jednym z ostatnich miejsc wśród krajów świata kapitalistycznego”.

Autorzy, stwierdzając stan kryzysu w przemyśle, rolnictwie i finansach w Bizonii, dalsze obniżenie stopy życiowej ludności i masowe bezrobocie, kończą artykuł oświadczeniem, że oburzenie klasy pracującej w Bizonii z powodu polityki prowadzonej przez anglo-amerykańskie władze okupacyjne coraz bardziej przybiera na sile i szerokie masy ludności, cierpiące wskutek rozwijającego się kryzysu, żądają pracy, żądają jaknajszybszej rekonstrukcji ekonomicznej i politycznej jedności Niemiec.

SOWIETSKOJE GOSUDARSTWO I PRAWO

Kandydat nauk prawnych Z. I. Szkundin omawia w Nr 7 czasopisma „Sowietskoje Gosudarstwo i Prawo” (Państwo i Prawo Radzieckie) zagadnienie prawnego uregulowania gospodarki narodowej w krajach demokracji ludowej.

Pierwszy rozdział artykułu ustala zadania organizacji gospodarki narodowej w tych krajach i stwierdza, że działalność gospodarcza państwa rozwija się w krajach demokracji ludowej w oparciu o społeczniony przemysł, banki, transport, handel hurtowy i zagraniczny itp.

Rozdział II mówi o organach, rządzących gospodarką narodową i ustala uprawnienia poszczególnych organów władzy w zakresie planowania gospodarczego we wszystkich krajach demokracji ludowej.

Rozdział III omawia formy prawne planowania gospodarczego i między innymi, stwierdza: **„Znakomite sukcesy, osiągnięte przez Republiki Ludowe odnośnie wykonania i przekroczenia pierwszych planów gospodarczych, umożliwiły przejście do planowania długofalowego, stawiającego za zadanie budowę fundamentów socjalizmu”.**
S. F.

*

*

*

Polski świat pracy, dając wyraz zrozumieniu znaczenia Wielkiej Rewolucji Październikowej i uczuciom przyjaźni dla Związku Radzieckiego — przyjął szereg zobowiązań. Zakładają one nie tylko wzmożenie współzawodnictwa, upowszechnienie racjonalizacji, nowatorstwa i realizację zadań oszczędnościowych. Obok tych elementów socjalistycznej gospodarki, załogi poszczególnych fabryk, deklarują aktywny udział w rozszerzeniu liczby członków i działalności Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Połączenie tych elementów w okresie miesiąca pogłębienia przyjaźni polsko-radzieckiej ma swoją dobitną wymowę. Wykazuje, że polski świat pracy, budując fundamenty ustroju socjalistycznego, może pełną ręką czerpać i czerpie z bogatych doświadczeń radzieckich. Poznaje on z każdym dniem lepiej osiągnięcia gospodarcze, społeczne i kulturalne zaprzyjaźnionego Związku Radzieckiego i wyciąga z nich właściwe wnioski.

Współzawodnictwo pracy rodziło się u nas masowo. Robotnicy jednak, garnący się żywiołowo w szeregi współzawodniczących, nie mieli odpowiedniego doświadczenia, trzeba im było kierownictwa, które wypracowało najlepsze dla lokalnych warunków formy ruchu współzawodnictwa. Drogowskazem był potężny ruch stachanowski Związku Radzieckiego. Radzieccy przodownicy pracy niejednokrotnie uczestniczyli w polskich zjazdach i naradach. Dzielili się oni bezpośrednio swymi osiągnięciami i doświadczeniami.

Np. wspaniałe wyniki w budownictwie, rozwijający się coraz bardziej system szybkościowego budowania i przechodzenia na metody „potokowe” — wpływają wprost z wykorzystania doświadczeń radzieckiego świata pracy.

Podobnie rzecz ma się z innymi zagadnieniami związanymi z produkcją, obniżeniem kosztów, zwiększeniem wydajności, mechanizacją i racjonalizacją produkcji.

Polski świat pracy zdaje sobie również sprawę, iż tylko w oparciu o przyjaźń ze Związkiem Radzieckim może budować nową przyszłość, w której niemożliwy będzie nawrót do systemu kapitalistycznego z jego kryzysami, bezrobociem, nędzą, wyzyskiem i niszczycielskimi wojnami.

* * *

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów w sprawie przeznaczenia 8,5 mld. złotych na rozbudowę urządzeń socjalnych i robotnicze budownictwo mieszkaniowe jest nowym ogniwem akcji poprawy warunków życiowych świata pracy.

Wykorzystanie uprzednio przydzielonych kredytów jest w pełnym toku. W miastach i osiedlach robotniczych podnosi się stan sanitarny — znikają rozsadniaki bakterii, powstają nowe kilometry sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, światło elektryczne dociera do najodleglejszych zakątków i peryferii. Pozostałością po okresie przedwojennym było olbrzymie zróżnicowanie dzielnic. Każde miasto miało swoje dzielnice handlowe i dzielnice „posiadających” — znamionujące się dostatnimi i komfortowymi domami — oraz dzielnice robotnicze — brudne, szare, niewyposażone dostatecznie w urządzenia sanitarne, ciemne i zapomniane. Dziś nie ma miejsca na Annapole, „Marokka”, „Kanady” i jak się

one zwały — dowody bezlitosnego wyzysku robotników przez kapitalistów. Robotnicy i ich rodziny mają coraz więcej jasnych domów, gdzie nikt nie gnieździ się w suterenach. Dzieci robotnicze mają dostęp do słońca i do zieleni.

Z nowych 8,5 miliardowych kredytów cztery miliardy przeznacza się na dalszą rozbudowę urządzeń socjalnych i bez mała drugie tyle na budownictwo mieszkaniowe. Kładzie się przy tym szczególny nacisk na budownictwo indywidualnych domków robotniczych.

Nie pominięto również rozbudowy ośrodków kulturalno-oświatowych. Centralna Rada Związków Zawodowych otrzymała z kredytów 700 mln. złotych na nowe inwestycje oraz wyposażenie urządzeń już istniejących.

* * *

W trosce o wykształcenie nowych kadr planistów i ekonomistów powołano do życia Szkołę Główną Planowania i Statystyki. Zdania jej charakteryzują zwięzłe słowa rektora nowej uczelni prof. dra Nowińskiego:

„Szkoła Główna Planowania i Statystyki — staje się szkołą w służbie planu 6-letniego, w służbie budowania fundamentów socjalizmu. Zadanie nasze będzie dobrze wykonane, gdy nauka w naszej uczelni będzie związana z praktyką, z naszymi osiągnięciami gospodarczymi, naszymi fabrykami ze zdobyczami naszych inżynierów, naszych przodowników pracy i ze zdobyczami racjonalizatorów. Wówczas studenci naszej szkoły wyrosną na świadomych bojowników sprawy robotniczej, świadomych twórców nowej Polski Socjalistycznej”.

Szkoła Główna Planowania i Statystyki jest pierwszą uczelnią tego typu. Program i metody pracy nowej uczelni zostaną całkowicie oparte na podstawach marksizmu-leninizmu, na bogatym doświadczeniu szkolnictwa Związku Radzieckiego. Przed nową wyższą uczelnią, nową z treści i ducha — stoją ogromne zadania. W krótkim okresie czasu winna wykształcić czołową kadrę planistów i ekonomistów, przyszłych organizatorów naszego planu 6-letniego. Dlatego też winna ona stać się ośrodkiem naukowej myśli ekonomicznej, wywrzeć potężny wpływ na inne szkoły gospodarcze, przyspieszyć proces przestawienia tych szkół na inne tory. Postulat włączenia nauki i wyższych uczelni do życia narodu, ścisłego powiązania z życiem — zrealizowany być musi wspólnym wysiłkiem profesorów pracowników naukowych i młodzieży.

Powiązanie Szkoły z życiem podkreśla serdeczne pozdrowienie od robotników, jakie w dniu inauguracji złożył robotnik budowlany, Antoni Olejniczak.

„Pragnęlibyśmy — oświadczył on — aby twarda wola pracy dla Polski, ożywiająca setki tysięcy robotników, przyspieszających odbudowę i rozwój kraju, stała się waszym udziałem, aby wiodła was do coraz większych osiągnięć w krzewieniu i rozwoju nauki polskiej, aby umacniała w was twórcze pragnienie jak najszybszego, jak najpełniejszego zastosowania waszych wiadomości dla dobra naszej Ludowej Ojczyzny. Pragnęlibyśmy, abyście służyli Polsce swoją wiedzą tak, jak klasa robotnicza służy swoją pracą. Życzymy wam tego z całego serca”.

UCHWAŁY KOMITETU EKONOMICZNEGO RADY MINISTRÓW

Prezydium Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów powzięło doniosłą uchwałę, przewidującą podjęcie energicznej akcji upłynnienia remanentów. W związku z tym przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego powołał Międzyministerialną Komisję Upłynnienia Remanentów, której przewodniczącym mianowany został dyr. departamentu bilansów towarowych artykułów przemysłowych PKPG, Zdzisław Deutschman.

W skład komisji weszli przedstawiciele PKPG, Ministerstw: Komunikacji, Przemysłu Rolnego i Spożywczego, Przemysłu Lekkiego, Przemysłu Ciężkiego, Górnictwa i Energetyki oraz Handlu Wewnętrznego.

Remanenty w zakładach produkcyjnych wykazują często zapasy surowców i materiałów pomocniczych w ilościach przewyższających — niekiedy znacznie — normy konieczne dla zapewnienia ciągłości produkcji. W zakładach spotyka się również nadmierne lub zbędne ilości maszyn i urządzeń techniczno-produkcyjnych w stanie użytkowym lub całkowicie zużyte, materiały nieprzydatne danemu zakładowi, odpadki oraz wyroby gotowe. Te wszystkie nadmierne i nieużyteczne w danym zakładzie zapasy maszyn, urządzeń, surowców, materiałów itp. — powinny być upłynnione w możliwie najkrótszym czasie, zgodnie z potrzebami gospodarki narodowej.

W celu stworzenia warunków dla skutecznego i planowego upłynnienia nadmiernych remanentów — ustalono, że podstawą ewidencji istniejących nadmiernych remanentów powinny być spisy, które ostatnio sporządzono z udziałem społecznych komisji przeglądu remanentów. Zarządzenie przewodniczącego PKPG, wydane w związku z uchwałą Komitetu, Ekonomicznego, ustala, że remanenty nadmierne należy ewidencjonować w miarę ich powstawania i natychmiast odstępować zakładom i instytucjom, w celu bieżącego zużytkowania.

Do zadań powołanej Komisji Międzyministerialnej Upłynnienia Remanentów należy m. in. organizowanie likwidacji zbędnych i nadmiernych remanentów, nadzór nad przebiegiem tej akcji, wydawanie poleceń o przerzutach zbędnych lub nadmiernych remanentów między zakładami i przedsiębiorstwami produkcyjnymi oraz między centralami zaopatrzenia i centralami zbytu.

Komisja została upoważniona do dokonywania inspekcji w magazynach i innych miejscach składowania, przeglądania ksiąg magazynowych, kartotek itp.

Działalność w zakresie upłynnienia nadmiernych remanentów uważa się za pracę programową central zaopatrzenia, działów zaopatrzenia w centralnych zarządach przemysłu oraz komórek zaopatrzenia wszystkich przedsiębiorstw i zakładów.

Aparat, zobowiązany do upłynniania nadmiernych remanentów, będzie nieustannie kontrolowany na wszystkich szczeblach.

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów powziął uchwały: w sprawie przeznaczenia 8,5 miliarda zł na rozbudowę urządzeń socjalnych i robotnicze budownictwo mieszkaniowe, w sprawie oszczędności w gospodarce drewnem, — rozdziału ciężarówek „STAR-20“, — gospodarki opakowaniami, — unormowania stosunków między organizacjami zbytu i przemysłem, przedłużenia akcji robót rozbiórkowych itp.

W trosce o polepszenie warunków materialnych i kulturalnych ludzi pracy, Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów na ostatnim posiedzeniu powziął doniosłą uchwałę o przeznaczeniu, z premii zbiorowej załogi przedsiębiorstw

państwowych za rok 1948 — kwoty 8,5 miliarda zł na rozbudowę urządzeń socjalnych i robotnicze budownictwo mieszkaniowe.

Z sumy tej na inwestycje urządzeń socjalnych przewiduje się 4 miliardy zł oraz na robotnicze budownictwo mieszkaniowe 3,8 miliarda zł, której część przeznaczona będzie na budownictwo indywidualnych domów robotniczych.

Pozostała kwota 700 milionów zł przekazana będzie do dyspozycji Centralnej Rady Związków Zawodowych na inwestycje w zakresie kulturalno-oświatowym oraz na wyposażenie już istniejących tego rodzaju urządzeń.

Sumy powyższe włączone zostały do planu inwestycyjnego na rok 1950.

W celu dostosowania zużycia drewna do możliwości produkcyjnych w okresie realizacji planu 6-letniego, zachodzi konieczność wprowadzenia w życie przepisów, mających na celu jak najszerzej pojętą oszczędność w metodach eksploatacji lasów, przeróbki tartacznej i w stosowaniu drewna w poszczególnych dziedzinach gospodarki narodowej.

W związku z tym Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów przyjął uchwałę, która ustala dla poszczególnych resortów wytyczne gospodarki drewnem, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień oszczędnościowych.

Komitet Ekonomiczny dokonał następnie rozdziału między poszczególne resorty pierwszej partii 300 samochodów ciężarowych „Star-20“, polskiej konstrukcji, wykonanych całkowicie w kraju. Jak wykazały dotychczasowe doświadczenia, samochody te odznaczają się wysokimi zaletami w eksploatacji.

W dążeniu do skoordynowania gospodarki opakowaniami wszelkiego rodzaju, Komitet Ekonomiczny powziął uchwałę o powołaniu przy centralnych zarządach, centralach handlowych itp. organizacjach — komisji opakowań. Do zadań tych komisji będzie należało m. in. opracowanie zapotrzebowania na opakowania w planie 6-letnim, ujednolicenie i ograniczenie ilości typów opakowań, rewizja wymagań technicznych dla osiągnięcia oszczędności materiałów, zwłaszcza deficytowych, przy wytwarzaniu opakowań oraz badanie możliwości zastąpienia tych surowców — materiałami zastępczymi.

W uzupełnieniu uchwały w sprawie form organizacji i działania zaopatrzenia materiałowego w przemyśle, Komitet Ekonomiczny powziął uchwałę, która ma na celu unormowanie i usprawnienie stosunków handlowych między państwowymi organizacjami zbytu, a przemysłem jako odbiorcą.

Dodatknie wyniki akcji robót rozbiórkowych w poprzednich latach uzasadniają konieczność przedłużenia tej akcji na rok 1949/50. W związku z tym Komitet Ekonomiczny, na wniosek ministra Budownictwa, przyjął uchwałę o kontynuowaniu akcji robót rozbiórkowych. Przewiduje się uzyskanie około 400 milionów sztuk cegły oraz innych materiałów budowlanych, które przeznaczone będą do realizacji planu inwestycyjnego.

Ponadto Komitet Ekonomiczny rozpatrzył szereg projektów dekretów; m. in. projekt dekretu o utworzeniu kolegium rzeczników patentowych.

WYKONANIE NARODOWEGO PLANU GOSPODARCZEGO W III KWARTALE 1949 R

Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego ogłosiła następujący komunikat o wykonaniu Narodowego Planu Gospodarczego w III kwartale 1949 r.:

1. W zakresie produkcji przemysłowej plan na III kwartał został przekroczony. Według tymczasowych danych plan produkcji według wartości wykonany został w 117%. W ciągu trzech kwartałów wykonano 81% planu na rok 1949. Wartość produkcji przekroczyła poziom produkcji z III kwartału ubiegłego roku o 22%.

Do końca III kwartału następujące gałęzie przemysłu państwowego wykonały przed terminem trzyletni Plan Odbudowy Gospodarczej według wartości: przemysł hutniczy, elektrotechniczny, naftowy, solny, drzewny (podległy Ministerstwu Przemysłu Lekkiego), spirytusowy i tytoniowy.

W tym samym okresie czasu wykonany został plan trzyletni według ilości w zakresie następujących podstawowych artykułów: stal surowa, wyroby walcowane, su-

perfosfat mineralny, barwniki, tkaniny jedwabne i obuwie skórzane.

Poszczególne ministerstwa wykonały plan produkcji w III kwartale według wartości jak następuje:

	% wykon. planu na III kwartał	% wykon. planu rocznego
Min. Górnictwa i Energetyki	102	75
Min. Przemysłu Ciężkiego	120	81
Min. Przemysłu Lekkiego	116	82
Min. Przemysłu Rolnego i Spożywczego	133	85

Wykonanie planu produkcji podstawowych artykułów przemysłu państwowego przedstawiało się jak następuje:

	% wykonania planu na III kwartał	% wykonania planu rocznego	W stosunku do III kwartał. 1948 r. w %
Energia elektryczna (CZE)	108	78	110
Węgiel kamienny	98	74	103
Koks	107	80	115
Ropa naftowa	104	78	104
Surówka	112	79	120
Stal surowa	111	83	118
Wyroby walcowane	111	90	112
Cynk	106	80	109
Ruda żelazna	101	78	106
Azotniak	129	88	103
Barwniki	134	82	119
Superfosfat mineralny	110	80	135
Mydła wszelkie	156	100	239
Obrabiarki do metali i drzewa	97	68	142
Wagony osobowe	98	69	123
Węglarki	118	85	108
Ciągniki (traktory)	129	88	341
Rowery	111	90	117
Żarówki oświetleniowe	185	83	143
Cement portlandzki	116	91	118
Wapno palone	104	86	107
Szkło okienne	91	78	90
Porcelana stołowa i techn.	129	88	132
Tkaniny bawełniane	111	78	117
Tkaniny wełniane	106	75	121
Tkaniny lniane i pakulane	123	89	121
Tkaniny jedwabne	120	84	130
Wyroby dziane	137	91	144
Jedwab sztuczny	128	91	135
Papier	108	80	109
Skóry podeszwowe	112	83	127
Obuwie skórzane	126	98	131
Olej surowy	116	83	110

2. W całym rolnictwie zbiory według danych szacunkowych Głównego Urzędu Statystycznego przedstawiały się następująco:

	% realizacja przewidywań	W stos. do 1948 r. w proc.
Pszenica	106	112
Żyto	121	108

Według wstępnych danych zbiory ziemniaków w roku bieżącym będą o około 22% większe, niż w roku ubiegłym.

W Państwowych Gospodarstwach Rolnych według tymczasowych danych plan zbiorów ważniejszych ziemniopłodów został wykonany następująco:

w 3 zbożach (żyto, pszenica, jęczmień) w 103%
w burakach cukrowych w 110%.

W porównaniu do roku ubiegłego zbiory w Państwowych Gospodarstwach Rolnych wzrosły:

w 3 zbożach o 31%
w burakach cukrowych o 37%

Według wstępnych danych zbiory ziemniaków w Państwowych Gospodarstwach Rolnych będą w roku bieżącym o około 45% większe, niż w roku ubiegłym.

Stan pogłowia w całym rolnictwie według szacunków opartych na rejestracji Głównego Urzędu Statystycznego przeprowadzonej w czerwcu kształtował się następująco:

	W stosunku do 1948 r. w procentach
Bydło	111
Owce	115
Konie	111
Trzoda chlewna	120

Plan wzrostu pogłowia zwierząt w Państwowych Gospodarstwach Rolnych został wykonany jak następuje:

	% wykonania planu	W stosunku do 1948 r. w proc.
Bydło	142	177
Trzoda chlewna	131	342
Konie	105	124

Plan kontraktacji roślin przemysłowych na rok 1949 (według obszaru) został wykonany następująco:

	% wykonania planu rocznego	W stosunku do 1948 r. w proc.
Buraki cukrowe	112	117
Ziemniaki	109	171
Rzepak	112	325
Len — słoma	124	176
Konopie — słoma	96	203
Tytoń	103	96

3. W komunikacji kolejowej przewozy towarów osiągnęły w tonach 102% planu kwartalnego, przekraczając o 18% przewozy towarów w III kwartale 1948 r. Kwartalny plan przewozów osobowych wykonany został w 108%. Przewozy osobowe wzrosły o 12% w porównaniu z III kwartałem ub. r. W ciągu trzech kwartałów osiągnięto 72% wykonania planu na rok 1949 w przewozach towarów i 80% w przewozach osób.

Państwowa Komunikacja Samochodowa wykonała kwartalny plan przewozów towarowych w 151%, a osobowych w 125%.

4. Na odcinku handlu wewnętrznego nastąpił dalszy wzrost obrotów. Całość obrotów handlu detalicznego (państwowego, spółdzielczego i prywatnego) wzrosła w III kwartale o około 26% w porównaniu z III kwartałem ub. r.

Obroty uspołecznionego aparatu handlowego na szczeblu detalu przekroczyły o około 80% poziom III kwartału ub. r. W końcu III kwartału działało na terenie kraju o 59% więcej detalicznych sklepów uspołecznionych, niż w tym samym okresie roku ubiegłego.

Skup artykułów rolniczych przez uspołeczniony aparat handlowy wykazał następujący wzrost w stosunku do III kwartału ub. r.: w trzodzie chlewniej o 240%, w bydłe rogatym o 381%, w jajach o 40%, w mleku o 28%, w rybach o 113%.

Poważny wzrost siły nabywczej ludności pracującej w wyniku wzrostu zatrudnienia i wydajności pracy spowodował znaczny wzrost popytu i konsumpcji, a także przesuwanie się konsumpcji do towarów wyższego rzędu. Nadszanie za wzrostem popytu napotykało na przejściowe trudności na odcinku artykułów hodowlanych w związku z czym zaopatrzenie rynku w te artykuły nie było jeszcze całkowicie dostateczne.

5. W okresie 9 miesięcy wykorzystanie środków finansowych Planu Inwestycyjnego na rok 1949 było o 36 proc. większe, niż w tym samym okresie ubiegłego roku.

Na odcinku realizacji planu inwestycyjnego przeprowadzono w III kwartale szczegółową rewizję, która pozwoliła na uwzględnienie nowych potrzeb inwestycyjnych oraz określenie obiektów, które z różnych powodów, a w szczególności ze względu na braki w dokumentacji technicznej nie mogły być zrealizowane w roku 1949. Rewizja planu inwestycyjnego przyczyniła się do znacznego usprawnienia i przyspieszenia jego realizacji.

PRZEMYSŁ

Komunikat Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego jest ważnym dokumentem, stwierdzającym o nieustającym tempie wzrostu naszej produkcji. Tempo to w miarę zbliżania się końca roku i zamknięcia Planu Trzyletniego stale wzrasta. Wykonanie planu za trzeci kwartał w 117% jeśli idzie o produkcję przemysłową i podniesienie wykonania planu za trzy kwartały do 81% daje społeczeństwu przemysłowi poważne nadwyżki na czwarty kwartał. Plan trzyletni będzie wykonany przedterminowo, a do końca roku poszczególne przemysły dadzą ponadto nadwyżki produkcyjne — oto wymowa zestawień komunikatu PKPG. W okresie minionych trzech kwartałów przemysły: hutniczy, elektrotechniczny, naftowy i solny, drzewny, spirytusowy i tytoniowy wykonały swoje plany wg wartości. Z każdym dniem rozszerza się lista zakładów, zjednoczeń i instytucji, wykonujących plan trzyletni. Sukcesy te są zasługą załóg, które w zrozumieniu swych zadań w budownictwie socjalizmu stale zwiększają wydajność, powiększają oszczędności i przyczyniają się w ramach masowego współzawodnictwa do budowy nowego przemysłu.

Oto niektóre jednostki produkcyjne, które wykonały plany trzyletni lub roczny w ciągu października:

Energetyka

Zakłady „Elektro” na Górnym Śląsku wykonały plan trzyletni w dniu 18 października. Załoga zobowiązała się wyprodukować do końca roku 8% energii elektrycznej ponad plan trzyletni.

Krakowskie Zjednoczenie Energetyczne wykonało roczny plan produkcyjny w dniu 10 października.

Elektrownie Podokręgu Nysa-Opole wykonały plan trzyletni w dniu 2 października.

Elektrownia Szombierki wykonała plan trzyletni w tym samym dniu. Załoga powzięła zobowiązanie wyprodukowania do końca roku kilkadziesiąt milionów kWh ponad plan.

Poza tym plan trzyletni wykonały elektrownie: „Mikołaj” w Rudzie Śląskiej — 8. 10. 1949; Wocławek 11. 10. 1949; Piotrków Trybunalski 12. 10. 1949 (ponad 25 miln. kWh).

Przemysł węglowy

Do kopalń, które jeszcze we wrześniu wykonały plan trzyletni doszedł szereg nowych:

Jako trzecia w polskim przemyśle węglowym w dniu 10 października trzyletni plan wydobycia wykonała kopalnia „Ignacy” (Rybnickie ZPW).

Załoga kopalni „Ignacy” zajęła jedno z zaszczytnych, czołowych miejsc w polskim przemyśle węglowym przede wszystkim dzięki szerokiemu udziałowi górników we współzawodnictwie i stałemu polepszaniu codziennych wyników pracy. Zaznaczyło się to szczególnie mocno w ostatnich miesiącach wykonywania planu trzyletniego, które zmobilizowały wszystkich górników w ambitnym dążeniu do przodowania w swoim zjednoczeniu i całym górnictwie polskim.

Dzięki zespołowemu wysiłkowi we współzawodnictwie pracy, które objęło około 90% załogi kopalnia „Ignacy” osiągała stale wysokie

przekroczenia planów produkcyjnych wykonując m. in. w ubiegłym miesiącu 121% planu. Spośród wielu zasłużonych górników szczególnie wyróżniają się we współzawodnictwie pracy rębacze: Dusik, Wilczek i Porwoł.

W zagłębiu Dąbrowskim na pierwsze miejsce wysunęła się kopalnia „Klimontów-Mortimer”, która osiągnęła wydobyć zakreślone planem trzyletnim w dniu 13 października.

Przedterminowe wykonanie planu przez kopalnię „Klimontów-Mortimer” umożliwi wydobycie do końca br. ok. 200 tys. ton węgla ponad plan. Wśród załogi kopalni wyróżniają się najlepszymi wynikami pracy górnicy przodowi: Wiktor Adamczyk, Wojciech Kolczyk, Antoni Augustyniak, Antoni Kręcisz, Kazimierz Lis, Bolesław Musialik, Józef Wilk, Władysław Kubala i Jan Cichy.

W dniu 14 bm. trzyletni plan produkcji węgla kamiennego wykonała kopalnia Wirek ze Zjednoczenia Rudzkiego. Sukces załogi kopalni Wirek jest rezultatem rozwoju współzawodnictwa pracy, w którym przodują m. in. górnicy: Alojzy Jersz i Piotr Gryzek, wykonujący normę w 270%.

Również załoga kopalni „Śląsk” w Chorzowskim Zjednoczeniu Przemysłu Węglowego zameldowała o przedterminowym wykonaniu planu trzyletniego. W kopalni tej, obok wielu zespołów współzawodniczących, 390 górników uczestniczy we współzawodnictwie indywidualnym. Dzięki przedterminowemu wykonaniu planu górnicy kopalni „Śląsk” dadzą krajowi do końca rb. nadplanową produkcję wynoszącą ok. 160 tys. ton. Do najlepszych pracowników wymienionej kopalni należą górnicy przodowi: Aleksander Wilhelm Pekała, Józef Paruch, Gerhard Wawok oraz rębacze Wybraniec i Zymela.

Kopalnia „Sosnowiec” (Dąbrowskie ZPW) wykonała plan trzyletni 22 października. Wydajność na robotnikodniówkę wzrosła w tej kopalni w wyniku współzawodnictwa z 1.053 kg w styczniu 1945 r. do 1.565 kg we wrześniu br. (w styczniu 1949 —

1.288 kg). W styczniu bież. roku w akcji współzawodnictwa uczestniczyło 489 górników. Do września liczba współzawodniczących górników wzrosła do 1.612. Na czoło wysunęli się rębacze przodowi: M. Adamczyk i Wł. Radłowski (po 215% normy przeciętnie) oraz rębacze L. Filus i B. Surmik (przeciętnie po 188% normy).

Również koksownie podległe Centralnemu Zarządowi Przemysłu Węglowego uzyskały w październiku poważne sukcesy. M. in. w dniu 7 października koksownia „Orzegów” (Rudzkie ZPW) wykonała plan trzyletni, zobowiązując się do końca roku wyprodukować 42.510 ton koksu ponad plan. W trzy dni później meldunek o wykonaniu planu złożyła również koksownia „Emma”, która osiągnęła produkcję zaplanowaną: 1.360 tys. ton koksu. Załoga „Emmy” wyprodukuje do końca roku dodatkowo 120 tys. ton koksu.

Hutnictwo

W czasie Krajowej Narady Oszczędnościowej hutnictwo zobowiązało się wykonać trzyletni plan produkcji stali surowej do dnia 15 października br. Wykonanie tego zobowiązania zostało przyspieszone o 8 dni. W dniu 7 października hutnictwo zameldowało o wykonaniu trzyletniego planu produkcji stali surowej.

Niemalą rolę w tym sukcesie osiągnęli racjonalizatorzy którzy w trzecim kwartale br. skrócili czas wytopu stali, osiągając olbrzymie podwyższenie wydajności. Na czele masy współzawodników hutnictwa kroczą wytapicze: Kuliński, Truchan, Gogolin i Kapica. Podnieśli oni nie tylko ilość wytopów lecz również jakość produkcji stali.

Przemysł gumowy

Centralny Zarząd Przemysłu Gumowego i Tworzyw Sztucznych zameldował o wykonaniu 3-letniego planu produkcji w dniu 13 października br.

Przemysł gumowy wyprodukował w okresie od I. I. 1947 r. do 13. X. 1949 r. 40.916 ton wyrobów, przekraczając przeciętny poziom produkcji przedwojennej o 65%.

Pierwsze wykonały plan 3-letni wytwórnie: Nr 5 „Gentleman” i Nr 11 „Rygawar”.

Przemysł włókienniczy i odzieżowy

W przemyśle włókienniczym plan trzyletni wykonały następujące zakłady produkcyjne:

PZPWł. nr 7 — wykonały plan produkcji wełny czesankowej pięć dni przed terminem przyjętym w zobowiązaniu oszczędnościowym.

PZPWł. nr 32 — cztery dni przed terminem.

PZPWł. nr 15 — PZPWł. nr 20, PZPWł. nr 23 oraz PZPWł. nr 9.

W przemyśle odzieżowym Wroclawskie Zakłady Odzieżowe w dn. 7 października osiągnęły 166,34% wykonania planu rocznego, uzyskując wspaniały wynik — 99,84% pierwszego gatunku.

Warszawskie Zakłady Odzieżowe nr 1 im. „17 stycznia“ wykonały roczny plan produkcyjny według wartości.

Na początku roku bież. prowadzono w zakładach współzawodnictwo indywidualne, w którym uczestniczyło 215 robotnic. W II kwartale br. zainicjowano współzawodnictwo zespołowe, do którego stanęło 10 brygad. Ilość współzawodniczących kobiet wzrosła wówczas do 532. W zakończonym niedawno III etapie współzawodnictwa wzięły udział wszystkie zespoły produkcyjne, w liczbie 30, przy czym z 750-osobowej załogi 606 pracowników bierze udział we współzawodnictwie pracy.

Dzięki współzawodnictwu pracy, wzrosła wydajność zakładów. Podczas gdy w I kwartale br. jedna zmiana produkowała np. średnio 900 koszul, to obecnie produkcja jednej zmiany wyraża się cyfrą 1.600 koszul.

Przemysł skórzany

Przemysł garbiarski, podstawowa gałąź przemysłu skórzanego, wykonał plan trzyletni. Produkcja garbarstwa polskiego osiągnęła wartość 210.093.000 zł (według cen z r. 1937).

Pierwszy w przemyśle skórzanym wykonał plan trzyletni przemysł futrzarski, a następnie zameldował o wykonaniu planu — przemysł białoskórniczy. We współzawodnictwie w garbarstwie bierze udział ok. 60% zatrudnionych robotników, a w futrzarstwie i białoskórnicztwie — ok. 70%.

Przemysł mineralny

Zjednoczone Zakłady Szklarskie, w skład których wchodzi 9 hut: w Piotrkowie Tryb., Radomsku, Ujściu n/Notecią, Targówku i Wołominie pod Warszawą osiągnęły w dniu 30 września br. 107,5% wykonania planu trzyletniego wg. wartości. Wartość wyprodukowanego szkła i wyrobów szklanych wynosi 40.084.800 zł licząc według cen z 1937 r.

Plan trzyletni produkcji pod względem ilościowym przekroczony został w jeszcze większym stosunku, gdyż już na dzień 1 września br. produkcja wszystkich hut wchodzących w skład Zjednoczonych Piotrkowskich Zakładów przekroczyła o 7.350 ton produkcję przewidzianą planem trzyletnim.

W dniu 10 bm. wszystkie cementownie Polski wykonały plan 3-letni, produkując od początku roku 1947 do chwili obecnej 5.150.000 ton cementu.

Do przedterminowego wykonania planu 3-letniego przez przemysł cementowy przyczyniło się rozwijające się wśród robotników racjonalizator-

stwo i współzawodnictwo, które objęło 37% stanu załóg. Dzięki temu wzrosła wydajność pracy i podniósł się poziom produkcji.

Polski Monopol Tytoniowy wykonał 3-letni plan produkcji dnia 4 października rb.

Ilość wyprodukowanych papierosów bezustnikowych wyraża się liczbą 38.400.562 tys. sztuk. Papierosów z ustnikiem wyprodukowano 2.578.273 tys. sztuk, cygar — 59.821 tys. sztuk,

tytoniu fajkowego — 2.141.291 kg, a tabaki — 190.648 kg.

Ogólna wartość wyprodukowanych artykułów wynosi 1.465.077 tys. zł. według cen z 1937 roku.

Na czoło przodowników pracy w PMT wysuwają się: Zofia Drab, odznaczona orderem „Sztandar Pracy“ II klasy, inicjatorka współzawodnictwa, której przeciętna norma wynosi 223%, następnie Celina Ratyńska, która wyrabia 241% normy oraz Weronika Boła — 198% normy.

SKUP ZBOŻA I ZIEMNIAKÓW

Zboże i ziemniaki z tegorocznych zbiorów napływają już od kilku tygodni do magazynów. W zakresie zboża akcja dystrybucyjna zaplanowana jest na dłuższy okres czasu, jeśli jednak idzie o ziemniaki, skup i rozprowadzenie poważnych ilości przewidziany został na okres przedzimowy. Chodzi w pierwszym rzędzie o zaopatrzenie świata pracy w odpowiednie zapasy ziemniaków konsumcyjnych przed nastaniem mrozów. Z uwagi na krótki okres trwania tej akcji wymaga ona pełnego wysiłku wszystkich organów celem zapewnienia pracującym pełnego pokrycia zapotrzebowania. Placówki skupu w terenie mają obowiązek dbania o wysoką jakość transportów i o szybkie ich załadowanie. Na transporcie cięży zadanie sprawnego przepuszczenia wagonów i dostarczenia taboru drogowego do przeładunków. Wreszcie placówki rozdzielcze muszą sprawnie rozładować wagony i rozprowadzić ziemniaki. Zarówno akcja skupu jak i rozdziału została przekazana placówkom spółdzielczym.

Według meldunków na 15 października gminne spółdzielnie zakupiły przeszło 218 tysięcy ton ziemniaków. Przeciętny skup dzienny przynosił około 20 tysięcy ton ziemniaków, dowozowych na punkty skupu w całym kraju.

Najsprawniej przebiegał skup ziemniaków w woj. białostockim, które wykonało do 15 października przeszło 80% planu. 20 października gminne spółdzielnie woj. białostockiego wykonały plan skupu. Ogółem okręgowy oddział Centrali Rolniczej „Samopomoc Chłopska“ w Białymstoku, na zaplanowane 15 tys. ton ziemniaków, zakupił do tego dnia 15.064 tony. Najpomyślniej skup przebiegał w powiatach: bielskopodlaskim (216% wykonania planu), łomżyńskim (163%), wysoko-mazowieckim (144%), i augustowskim (133%). Do sprawnego przeprowadzenia skupu poważnie przyczyniła się dobra organizacja transportu zarówno kolejowego, jak i samochodowego. Centrala Rolnicza zamierza zakupić w województwie białostockim 5 tys. ton ziemniaków ponad plan.

W woj. pomorskim skup zboża i ziemniaków przebiega pomyślnie. Do 20 października zakupiono 43 tys. ton ziemniaków (51 proc. planu). Podaż ziemniaków z dnia na dzień wzrasta.

W skupie przodują powiaty: rypiński, chełmiński i włocławski. Najlepsze wyniki w zakupie ziemniaków osiągnęła gminna spółdzielnia w Biskupie w pow. chełmińskim (107% planu).

W tym samym okresie gminne spółdzielnie woj. gdańskiego skupowały dziennie ok 700 ton ziemniaków. Pod względem organizacji skupu na przodujące miejsce wysunęły

się spółdzielnie powiatów: tczewskiego, kartuskiego i kościerskiego.

W celu całkowitego zaopatrzenia świata pracy, Centrala Rolnicza w Gdańsku sprowadza część ziemniaków z woj. białostockiego. Dostawy ziemniaków będą zakończone w pierwszych dniach listopada rb. W akcji skupu bierze udział około 120 gminnych spółdzielni.

Na Lubelszczyźnie, gminna spółdzielnia w Milejowie jako pierwsza wykonała plan skupu ziemniaków w 107 procentach.

We wszystkich województwach ważnym czynnikiem, wpływającym na usprawnienie akcji skupu było współzawodnictwo punktów skupu. Np. w województwie 220 punktów skupu zboża przystąpiło do współzawodnictwa pracy w zakresie właściwej organizacji skupu, planowania obrotu i sprawozdawczości. Na pierwsze miejsce wysunęły się gminne spółdzielnie pow. kutnowskiego. Udział pow. kutnowskiego w skupie pszenicy pierwszego standardu wynosi 61%, ogólnego skupu w woj. łódzkim. Poszczególne punkty skupu pow. kutnowskiego wybudowały specjalne dojazdy o twardej nawierzchni do swoich magazynów, ułatwiając w ten sposób szybką ekspedycję dostarczanego zboża. W kasach punktów skupu usprawniono wypłaty.

W Wielkopolsce w skupie ziemniaków przoduje powiat Koło. W powiecie tym na ogólną ilość zaplanowaną 10 tysięcy ton, skupiono 11.400 ton ziemniaków, osiągając 114% wykonania planu. Drugie i trzecie

miejsce zajęły powiaty: Jarocin — 81% i Gostyń — 71%.

Na terenie woj. rzeszowskiego przoduje pow. mielecki. Tamtejszy PZGS zakupił do 20 października 816 ton ziemniaków, co stanowi 102% wykonania planu. Najlepsze wyniki w skupie osiągnęła gminna spółdzielnia w Gawłuszowicach (200%) i w Chorzeliwie (180%). W akcji tej PZGS Mielec współzawodniczy z PZGS Dębica i Gorlice.

W wojew. śląskim spółdzielnie gminne wykonały planu skupu zboża w 100%, zakupując ok. 13.500 ton zboża. Dobre wyniki uzyskały spół-

dzielnie gminne w skupie pszenicy, która stanowi ponad 47% zakupionego w wrześniu br. zboża.

W woj. warszawskim we wrześniu w skupie zboża współzawodniczyły 144 punkty skupu gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska” i 18 punktów PZGS. Powiatem, który najbardziej wyróżnił się we współzawodnictwie w skupie ziarna jest powiat plocki. Najlepszym punktem skupu w tym powiecie jest też pierwsza placówka PZGS „Samopomoc Chłopska” w Drobinie. Punkt ten zainicjował współzawodnictwo w skupie zboża.

Udział powiatu plockiego w skupie ziarna w skali wojewódzkiej wynosi za ostatni okres ok. 20%.

Na Dolnym Śląsku gminne spółdzielnie zakupowały przeciętnie ponad 600 ton ziemniaków dziennie. W dostawach ziemniaków przodują chłopi powiatów: Namysłów, Oleśnica, Milicz i Strzelin.

Pod koniec października skup ziemniaków podniósł się do ponad 1 tys. ton dziennie. Do połowy bm. zakupiono 10.254 tony ziemniaków, co stanowi 25% wykonania planu, przewidzianego dla woj. wrocławskiego na rok bieżący.

DOSTAWY TUCZNIKÓW

Począwszy od połowy października zaczęły stopniowo wzrastać rozmiary skupu trzody chlewnej. Jeszcze w pierwszym tygodniu października skup utrzymał się na poziomie wrześniowym, drugi tydzień dał poprawę podaży o około 25%, w trzecim zaś i czwartym tygodniu w całym kraju ilość zakupionego żywca wieprzowego uległa dalszemu zwiększeniu.

Producenci trzody chlewnej, po dokonanych wykopkach ziemniaków — lepiej tuczą świnie. Przeciętna waga sztuk dostarczanych do rzeźni, która we wrześniu wynosiła 126 kg, w trzecim tygodniu października osiągnęła 130 kg, a np. w woj. warszawskim doszła do 140 kg. Jak dotąd nie obserwuje się natomiast poprawy w podaży bydła rogatego, dopasanego jeszcze ze względu na sprzyjającą pogodę.

Oczekuje się w najbliższym czasie dalszej poprawy podaży trzody chlewnej, co pozwoli w niedalekiej przyszłości na stopniową poprawę zaopatrzenia — przede wszystkim wielkich miast i ośrodków przemysłowych, jak również terenu całego kraju.

Plan kontrakcji trzody chlewnej z dostawą na I kwartał 1950 r. większość powiatów woj. krakowskiego poważnie przekroczyła. Pomyślnie przebiega kontraktowanie trzody na II kwartał przyszłego roku.

Rolnicy woj. gdańskiego zakontraktowali w III kwartale br. 16.371 sztuk trzody chlewnej, przekraczając plan o 1.371 sztuk. We wrześniu br. chłopi dostarczyli 1.596 zakontraktowanych tuczników. Spółdzielnie zakupiły 340 tony żywca ponad plan.

Gminne spółdzielnie woj. olsztyńskiego wypłaciły dotychczas chłopom 5,5 mil. zł tytułem premii za terminową dostawę zakontraktowanych tuczników. Dzięki współzawodnictwu między poszczególnymi spółdzielniemi, plan zakupu żywca na wrzesień br. wykonano w 156%.

W woj. wrocławskim wypłacono dotychczas chłopom ponad 10 mil. zł premii za terminową dostawę zakontraktowanych tuczników. W terminowym i przedterminowym здаwaniu tuczników przoduje powiat Milicz, w którym na łączną liczbę 1.260 zdanych tuczników premiiowano 800 za terminową dostawę. Na drugim miejscu znajduje się pow. Ząbkowice, gdzie wypłacono — 690 tys. zł premii i pow. Wrocław — 602 tys. zł.

W kontraktowaniu trzody chlewnej z terminem dostawy na II kwartał 1950 r. na czołowe miejsce wysunął się na Dolnym Śląsku pow. Oleśnica, zajmujący w poprzednich kontraktacjach trzody jedno z ostatnich

miejsz. Chłopi tego powiatu wykonali już plan w 55,3%. Przodują w powiecie chłopi gminy Dobroszyce, gdzie plan na II kwartał wykonano w 116% oraz gminy Sokołowice i Miłocice. Gminy te przodują również w terminowym здаwaniu tuczników z kontraktów zawartych na rok 1949, głównie dzięki dobrze zorganizowanej działalności i współzawodnictwu gromadzkich grup hodowców trzody. Indywidualnie w kontraktowaniu trzody z dostawą w II kwartale 1950 r., pierwsze miejsce zajął ob. Korowski z gromady Dobroszyce, który w pierwszym dniu kontraktacji podpisał umowę na dostarczenie w kwietniu 1950 r. 8 tuczników.

W woj. białostockim plan kontraktacji trzody chlewnej z dostawą w pierwszym kwartale 1950 r. (27.500 szt.) został wykonany. Rolnicy woj. białostockiego rozpoczęli kontraktację z terminem dostawy na II kwartał 1950 r.

Coraz lepsze wyniki daje na Białostocczyźnie również skup zakon-

traktowanej trzody. Np. plan skupu żywca na I tydzień października zrealizowano w 115%, a plan przetworów mięsa do województwa przemyskich wykonano w tym samym okresie w 120%.

Rolnicy woj. rzeszowskiego w ciągu III kwartału br. zakontraktowali 31.133 tuczniki mięsno-słoniowe z dostawą na I kwartał 1950 r., wykonując 103,5% planu. W kontraktacji przodujące miejsce zajęły powiaty: dębicki — 156% planu, mielecki — 130%, tarnobrzewski i łańcucki — po 118%, kolbuszowski — 117% i jarosławski — 116%. Rozpoczęte kontraktowanie trzody chlewnej z terminem dostawy na II kwartał 1950 przebiega pomyślnie.

W Wielkopolsce zawarto umowy na dostawę 83.042 świń na pierwszy kwartał przyszłego roku. Ustalony poprzednio plan kontraktacji wynosił 80 tys. sztuk trzody chlewnej. Na czoło współzawodniczących ze sobą w kontraktacji powiatów wysunęły się Jarocin oraz Piła.

Również na Pomorzu Zachodnim kontraktowanie trzody chlewnej daje coraz lepsze rezultaty. Do końca września br. rolnicy zakontraktowali z dostawą na pierwszy kwartał 1950 r. 32.773 sztuki, co stanowi 103,2% wyznaczonego planu. W kontraktacji przodują powiaty: Bytów (125%), Myślibórz (123,2%), Drawsko (115%) i Wolin (114,4%). Za zakontraktowane sztuki hodowcy otrzymali ok. 8 milionów zł premii. W okresie od maja do końca września br. zdano ogółem 17.640 szt. trzody chlewnej.

Począwszy od 1 października rozpoczęła się na terenie woj. szczecińskiego kontraktacja nierogacizny na drugi kwartał 1950 r.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ

W czasie obrad Naczelnej Rady Spółdzielczej w dniu 4 października br. o przebiegu wykonania planu spółdzielczości w 1949 r. mówił prof. O. Lange. Przytaczamy w bieżącym numerze pierwszą część referatu:

Rok 1949 jest rokiem przełomowym w działalności spółdzielczości polskiej, w tym roku bowiem spółdzielczość po raz pierwszy jest włączona do Narodowego Planu Gospodarczego oraz poddana dyscyplinie uchwalonego przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów systemu finansowego.

Włączenie central i spółdzielni do Narodowego Planu Gospodarczego spowodowało jasne sprecyzowanie zadań, stojących przed każdą centralą i każdą spółdzielnią i stworzyło wyraźne kryteria, w jakim stopniu postawione przez Narodowy Plan Gospodarczy cele zostają przez spół-

dzielnie realizowane. Dlatego też włączenie central i spółdzielni do Narodowego Planu Gospodarczego stało się bodźcem do systematycznej kontroli ich sprawności organizacyjnej, wydajności pracy oraz stopnia wykonania zadań, nałożonych na spółdzielczość przez organy planowania Ludowego Państwa.

Wprowadzenie systemu finansowego przyczyniło się do pogłębienia zasad dyscypliny finansowej, uporządkowania systemu płac oraz wzmożenia akumulacji środków dla celów rozszerzonej reprodukcji i dla ulepszenia bazy materialno-technicznej naszej gospodarki narodowej. Z tym łączy się również akcja werbunku nowych członków w spółdzielczości wiejskiej jak i miejskiej, która przyczyniła się do zwiększenia funduszy udziałowych, a tym samym powiększenia kapitałów składowych spółdzielczości.

W ten sposób doświadczenia roku bieżącego są sprawdzianem wkładu spółdzielczości w rozwój naszego gospodarstwa narodowego, miarą jej sprawności organizacyjnej i gospodarczej, podstawą do wyprowadzenia wniosków i wytycznych na przyszłość.

W dniu 31 sierpnia 1949 r. na terenie naszego państwa działało 9267 spółdzielni, zorganizowanych w 9-ciu centralach spółdzielczych oraz w 3 centralach spółdzielczo-państwowych i państwowo-spółdzielczych. Spółdzielnie te oraz centrale prowadziły 31.526 placówek detalicznych oraz 598 placówek hurtowych oraz 7.929 zakładów wytwórczych.

Liczba członków wynosiła 4.903.699 czyli blisko 5 milionów. Dynamikę spółdzielczości w tym okresie ilustruje fakt, że od 1. I. 1949 r. liczba członków wzrosła o przeszło 600.000, a liczba placówek o przeszło 6.000, natomiast liczba spółdzielni nieco się zmniejszyła na skutek akcji łączenia spółdzielni w większe jednostki, likwidacji spółdzielni nieczynnych oraz pseudo-spółdzielni, jednym słowem na skutek uporządkowania przeprowadzonego na tym terenie.

Na zasadnicze piony spółdzielni gminnych, spożywców oraz pracy wszelkiego typu przypada razem 3.844.418 członków, reszta tj. około 1.060 tys. członków przypada na spółdzielnie branżowe na wsi i szereg innych i w znacznej części stanowi dodatkowe członkostwa osób, zrzeszonych w podstawowych typach spółdzielni.

Podane liczby nie stanowią najwyższej granicy możliwej do osiągnięcia. Możliwości samej tylko spółdzielczości gminnej można szacować na około 3,5 miliona członków, w przypadku zrzeszenia wszystkich drobnotowarowych gospodarstw chłopskich, robotników rolnych i członków związków zawodowych w miasteczkach i osadach. Liczba ta może wzrosnąć po wprowadzeniu członkostwa rodzin. Biorąc pod uwagę, że związki zawodowe liczą 3,6 miliona członków, którzy wszyscy są potencjalnymi członka-

mi spółdzielni spożywców, można liczbę tę uważać jako liczbę członków, których spółdzielczość spożywców może i powinna zrzeszyć w swoich ramach. Teren, na którym operuje spółdzielczość pracy i spółdzielczość rzemieślnicza, obejmuje co najmniej 600 tysięcy drobnotowarowych wytwórców (rzemieślników i chałupników), a nadto powinien jeszcze objąć liczne rzesze kobiet drogą aktywizacji ich zatrudnienia. Dlatego możemy sobie postawić liczbę 7,5—8 milionów członków, jako cel, do którego spółdzielczość powinna dążyć.

Liczba placówek detalicznych przyrosła w ciągu bieżącego roku do dnia 31. VIII. 1949 r. o około 6.000, z czego na wieś przypada 3.584, a na miasto 2.918. Stan wykonania planu rocznego na tym odcinku wynosił po upływie pierwszego półrocza 79%, a w dziedzinie spółdzielczości mleczarsko-jajczarskiej 157%. Wskazuje to na szybki rozwój sieci spółdzielczej i pozwala już dziś stwierdzić że plan ogólny na rok 1949 zostanie na pewno przekroczony. Na odcinku spółdzielczości spożywców w mieście już dziś został przekroczony. Przyczyny tej dynamiki rozwojowej znajdują się w dodatnich dla spółdzielczości skutkach włączenia jej w Narodowy Plan Gospodarczy, w zwiększonym wysiłku wypierania elementów kapitalistycznych z obrotu towarowego, w położeniu nacisku na organizację sieci handlu detalicznego jako właściwego celu spółdzielczości uczestniczącej w obrocie towarowym.

Wieś zaopatruje dzisiaj ponad 17 tys. punktów detalicznych, tzn. przeciętnie co druga gromada posiada sklep detaliczny. W mieście ilość sklepów wynosi około 14 tys., z czego 11 tys. przypada na pion spółdzielczości spożywców, jeden tysiąc na sklepy nabiałowe w pionie spółdzielczości mleczarskiej, 214 sklepów warzywniczych pionu spółdzielczości ogrodniczej, 800 sklepów księgarskich, 400 sklepów mięsnych i 275 sklepów rybnych. Do tego należy jeszcze dodać około 700 sklepów detalicznych, będących w ręku spółdzielczości pracy i rzemieślniczej. Sieć punktów skupu na wsi przekracza 14 tys.

Istnieje jednak jeszcze wiele braków i niedomagań, które polegają na przypadkowej jeszcze bardzo często lokalizacji sieci, niedostatecznym rozwoju i zagęszczeniu sieci, zwłaszcza na wsi, oraz na niedostatecznej bazie technicznej. Najważniejsze z nich są w dziedzinie skupu na wsi. Sieć skupu nie jest dostateczna, nie objęła nawet całej sieci detalicznej spółdzielni gminnych. Nie jest dostatecznie zbliżona do chłopa i nie posiada dostatecznych baz technicznych, jak magazynów, wag, taboru transportowego itp. Poważnym brakiem organizacyjnym skupu było także rozdzielenie masy skupu na szereg aparatów handlowych, co prowadziło do rozproszenia odpowiedzialności za wykonanie skupu, konkurencji aparatów skupowych na te-

renach łatwiejszych, z pominięciem terenów trudniejszych. Stan ten ulegnie zmianie na odcinku mleczarsko-jajczarskim przez przejęcie skupu tych artykułów przez spółdzielnie gminne, ponad to udział spółdzielni gminnych w skupie powiększy się równoległe do rozwoju akcji kontraktacyjnej, obejmującej coraz większy zakres płodów rolnych i handlowanych.

Głównym brakiem spółdzielczości gminnej jest przede wszystkim niedostateczny rozwój jej sieci, która powinna docierać do każdej gminy lub gromady. Niedostateczny rozwój jest również brakiem spółdzielczości spożywców. We wszystkich tych dziedzinach dążyć będzie trzeba do zwiększenia sieci i planowego jej rozmieszczenia. Jednym z zadań, które wymaga rozwiązania, jest stosunek sieci spółdzielczości gminnej oraz stosunek sieci spółdzielczości spożywców w mniejszych miasteczkach i sieci spółdzielczości spożywców i sieci handlu państwowego w większych ośrodkach miejskich. Zagadnienie to musi być rozwiązane w ramach ogólnego planu społeczno-gospodarczego państwa, a nie w ramach sieci handlowej zarówno państwowej jak i spółdzielczej.

Ilość spółdzielczych zakładów produkcyjnych wynosi około 8 tys. Zaznacza się lekki spadek, który pozostaje w związku z uporządkowaniem profilów produkcyjnych poszczególnych pionów spółdzielczych oraz między spółdzielczością a państwem, jak również z oczyszczeniem terenu spółdzielczości pracy z jednostek pseudospółdzielczych, maskujących treść kapitalistyczną. Przemysł spółdzielczy koncentruje się przede wszystkim w branży spożywczej (5.317 zakładów), grupujących się w trzech pionach: spółdzielczości gminnej — około 3 tys. zakładów, spółdzielczości spożywców — 1.330 zakładów i spółdzielczości mleczarskiej — 38 zakładów. W spółdzielczości pracy na pierwszy plan wysuwa się branża odzieżowa — 232 spółdzielni, skórzana — 181 spółdzielnia, przemysł drzewny — 237 spółdzielni, branża metalowa — 131 spółdzielnia, włókiennicza — 110 spółdzielni. Spółdzielczość pracy zaplanowała w roku 1949 — 1769 spółdzielczych zakładów wytwórczych, z czego w pierwszym półroczu uruchomionych zostało 63%. Czynnikiem hamującym są tutaj: brak dostatecznych środków inwestycyjnych, trudności w procesie uspołeczniania drobnych zakładów prywatnych, jak również brak dostatecznej dynamiki wewnętrznej tego pionu spółdzielczości.

Mówiąc o produkcji spółdzielczej, należy również zanotować poważne rezultaty na odcinku stacji obsługi maszyn, co najlepiej widoczne jest na wykonanych przez te stacje pracach. Wiosną 1948 r. zaorano 27 tys. ha, a wiosną 1949 — ponad 63 tys. ha. W siewie zbóż wiosną 1948 r. wykonano 14.800 ha, a wiosną obecnie roku 277 tys. ha.

W roku obecnym postawiono również pierwsze kroki w dziedzinie spółdzielczości produkcyjnej na wsi.

Do końca miesiąca września br. zorganizowanych zostało 144 takich spółdzielni. Szczegółowsze dane posiadamy dla okresu do końca sierpnia br. Ze 126 spółdzielni produk-

cyjnych powstałych w tym okresie było 11 zrzeszeń uprawy ziemi, 36 rolniczych spółdzielni wytwórczych oraz 78 rolniczych zespołów spółdzielczych. Łącznie spółdzielnie pro-

dukcyjne objęły w tym okresie blisko 24,5 tys. ha oraz blisko 3 miliony członków. Na jedną spółdzielnię przypada przeciętnie 194 ha ziemi.

MORZE I WYBRZEŻE

Odbudowa i rozbudowa portów naszego Wybrzeża w roku 1919 jest dalszym etapem ogromnego nasilenia prac, obejmujących odbudowę i modernizację nabrzeży, pogłębianie kanałów, budowę nowych basenów dla masowych przeładunków, modernizację i zwiększenie ilości urządzeń przeładunkowych, oczyszczanie wód przybrzeżnych i basenów portowych z wraków itp. Szybką odbudowę portów mamy do zawdzięczenia ofiarnej pracy robotników portowych, stoczniowców, rybaków, inżynierów, techników i marynarzy.

Prace związane z oczyszczaniem i poszerzaniem wejścia północnego do portu w Gdyni, rozpoczęte w kwietniu br., należały do najpoważniejszych prac podwodnych, jakie w polskich portach prowadziło Przedsiębiorstwo Robót Czerpalnych i Podwodnych. Nowowytbudowane wejście o szerokości 136 m i głębokości 10 m zostało oddane 1 października do użytku. Obecnie do portu mogą zawijać bezpiecznie nawet największe statki morskie. Termin całkowitego zakończenia robót wyznaczony był na 31 grudnia br., po dokładnym jednak zapoznaniu się pracowników z harmonogramem i planem robót uchwalono przystąpić do współzawodnictwa i wykonać plan do 15 października br. Zobowiązanie to wykonano, a czas trwania robót skrócono o 14 dni, co dało milionowe oszczędności.

Rozbudowa portu szczecińskiego pomyślana jest jako techniczne uzupełnienie i odciążenie zespołu Gdańsk—Gdynia. Obecnie w basenie górniczym portu szczecińskiego montuje się najbardziej nowoczesne urządzenie do przeładunków węgla. Dzięki nowoczesnym urządzeniom taśmowym, przeładunek węgla będzie znacznie szybszy. Wszystkie prace związane z pełną elektryfikacją portu zakończone zostaną jeszcze przed końcem bieżącego roku, tak że z początkiem przyszłego roku obszar całego portu będzie posiadał odpowiednie oświetlenie. Port szczeciński oświetlać będzie 20 wież kratowych, wysokości 30 m. Na szczycie wież zainstalowane zostaną specjalne komplety reflektorów oświetleniowych i przeciwmglowych.

W portach Wybrzeża Zachodniego Przedsiębiorstwo Robót Czerpalnych i Podwodnych przeprowadza prace pogłębiarskie. Po zakończeniu zaplanowanych na rok bieżący robót w Uście, pogłębiarki rozpoczęły pracę w Darłowie. Niezależnie od tego w szybkim tempie przeprowadzane jest pogłębianie portu w Świnoujściu. Baczną uwagę zwrócono również na odbudowę i modernizację portów Wschodniego Wybrzeża. W porcie Władysławowo zakończono roboty czerpalne na redzie i u wejścia do portu oraz kontynuuje się odbudowę zniszczonego falochronu zachodniego. Intensywnie prowadzone są roboty przy budowie nowego nabrzeża długości 252 m na Helu, rozpoczęte

wiosną br. Zniszczenia wojenne przy pomostach przeładunku ryb zostały usunięte. W Tolkmicku wykonane zostały roboty czerpalne przy nabrzeżu zachodnim. Odbudowa samego nabrzeża znajduje się na ukończeniu. Najważniejszy odcinek prac w porcie Łeba, którym są roboty czerpalne na redzie, dobiega końca. Następnie rozpocznie się pogłębianie portu koło chłodni rybnej i stacji bunkrowej.

Rybołówstwo morskie zajmuje obecnie coraz poważniejszą pozycję w gospodarce morskiej i aprowizacji kraju. Na Pomorzu Zachodnim jak już wspominaliśmy na pierwsze miejsce w przedterminowym wykonaniu rocznego planu połowów wysunął się obwód rybacki Wolin, przed obwodami Kołobrzeg, Trzebież i Szczecin. Świadczy to o rozwoju i rozbudowie rybołówstwa morskiego na odzyskanych terenach Wybrzeża.

W obecnym sezonie śledziowym połowy flotylli dalekomorskiej mają przebieg pomyślny. Polskie trawlerzy rybackie złowiły już ok. 6.500 ton śledzi. Plan połowów śledziowych całkowicie wykonało już 5 trawlerów, a mianowicie: „Merkury”, „Saturnia”, „Orion”, „Syriusz” i „Neptunia”. Nowy rekord trawlerów rybackich ustanowił trawler „Jupiter”, przywożąc z połowów dalekomorskich 175 ton ryb, przeważnie śledzi. Dotychczas największa ilość ryb przywiezionych w czasie jednej wyprawy dalekomorskiej wynosiła 163 tony.

Również dobre wyniki dają połowy ryb na jeziorach mazurskich. W ciągu września rybacy złowili ok. 300 ton ryb różnego gatunku. Ponadto we wrześniu złowiono 6 ton raków, przekraczając znacznie plan połowów.

Komisja złożona z naukowców Morskiego Instytutu Rybackiego badała możliwości stworzenia ośrodków doświadczalno-hodowlanych dla łososia na rzekach Słupi, Łebie i Rdzie. Wyniki badań okazały się pozytywne zaś odpowiednie raporty zostały złożone Ministerstwu Żeglugi, celem uwzględnienia inwestycji na tym odcinku w ramach planów pobierania rybołówstwa morskiego.

Ministerstwo Żeglugi podjęło akcję organizowania zespołów morskich połowów śledzi przy użyciu nowego

typu sieci, tzw. typu „darłowskiego”. Wyniki połowów były bardzo dobre. Dzięki udoskonalonej organizacji i zastosowaniu środków technicznych, niedostępnych dla indywidualnie pracujących rybaków, wyszukano łowiska na Bałtyku, dotychczas nie eksploatowane. Doświadczenia przeprowadzone przez Ministerstwo Żeglugi wykazały, że kutry w połowach zespołowych uzyskują znacznie lepsze rezultaty niż nieorganizowane. Pojedyncze kutry łowią bowiem do 300 kg śledzi w jednym rejsie, natomiast kutry działające zespołowo łowią przeciętnie 2.000 do 2.500 kg.

Również nadspodziewane rezultaty dały przeprowadzone niedawno prace badawcze na Bałtyku, zmierzające do wykrycia nowych łowisk rybackich. Statek badawczy „Michał Siedlecki” odkrył i zbadał nowe łowisko na tzw. Rynnie Słupskiej. W wyniku kilkakrotnych badań stwierdzono na tym terenie obfitość dorsza i śledzia, przy czym wydajność połowów była wyższa, niż na dotychczas eksploatowanych obszarach Głębi Gdańskiej. Na nowym łowisku rozpoczęto już normalne połowy.

Na zachodnim odcinku Wybrzeża pracują obecnie dwie spółdzielnie rybackie, prowadzące połowy: „Bellona” w Dźwinowie i „Rybak” w Trzebieży. W trakcie organizowania znajdują się dalsze spółdzielnie. Przewiduje się, że w każdym osiedlu rybackim powstanie spółdzielnia rybacka.

W Warsztatach Okrętowych GAL-u zakończony został trzeci etap współzawodnictwa pracy. Na czoło 100 pracowników, biorących udział we współzawodnictwie indywidualnym, wysunął się ob. Józef Ostrowski, który przekroczył normę o 31,2%. Na 9 brygad, biorących udział we współzawodnictwie zespołowym, wyróżniła się brygada obrabiarek, prowadzona przez przodownika pracy Franciszka Wrone. Brygada ta przekroczyła normę o 31%.

W początkach października br. odbył swe pierwsze zebranie klub racjonalizatorów oddziału gdyńskiego „Portorobu”, nad którym opiekę objął wydział mechaniczny i elektryczny Politechniki Gdańskiej. Klub zajmuje się opracowywaniem pomysłów racjonalizatorskich i w najbliższym czasie rozpatrzy sprawę zmechanizowania przeładunku rudy oraz usprawnienia przeładunku wełny i kopry.

Racjonalizator i przodownik pracy, rybak kołobrzeski Józef Czapp wynalazł nowy typ sieci śledziowej. Za swój wynalazek Czapp otrzymał premię w wysokości 50 tys. zł, którą ofiarował na zakup radioodbiornika dla Związku Rybaków.

Z całego świata

(hs) Centralny Urząd Statystyczny przy Radzie Ministrów ZSRR ogłosił w dniu 15 października br. komunikat, bilansujący wyniki wykonania państwowego planu odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej ZSRR w III kwartale 1949 r. Komunikat potwierdził i dostarczył wielu dowodów dalszego nieustannego rozwoju gospodarki radzieckiej, wyróżniającego się szczególnie w produkcji przemysłowej i w dystrybucji artykułów masowego spożycia. Zauważyć przy tym należy, że w wyniku osiągnięć i doświadczeń z okresu pierwszego półrocza plan globalnej produkcji przemysłowej na III-ci kwartał br. został znacznie podwyższony w porównaniu z pierwotnie ustalonymi wskaźnikami. I ten zwiększony plan kwartalny wykonał przemysł radziecki z nadwyżką 102% przy wzroście produkcji przemysłowej w stosunku do trzeciego kwartału 1948 r. o 17%. Za pierwsze dziewięć miesięcy br. osiągnięto wzrost globalnej produkcji przemysłowej w porównaniu z odpowiadającym okresem 1948 r. o 20%. Jest to imponujące tempo wzrostu produkcji przemysłowej, możliwe wyłącznie w warunkach socjalizmu. Tempo tym bardziej znamienne, że obok wyników ilościowych, produkcja ZSRR poszła szeroką falą po linii osiągnięć jakościowych. Wprowadzenie do produkcji najnowszej techniki, mechanizacja procesów pracochłonnych, pełne wykorzystanie urządzeń technicznych — wszystko to dało w rezultacie rozszerzenie asortymentu produkcji przemysłowej, obniżenie kosztów własnych i oddziaływało na doskonalenie kulturalno-technicznego poziomu klasy robotniczej.

W okresie sprawozdawczym gospodarkę radziecką charakteryzuje równocześnie potężny rozwój rolnictwa. Tegoroczne zbiory były wyższe od zeszłorocznych i przekroczyły wszystkie wskaźniki przedwojennego roku 1940. Podniósł się znacznie poziom mechanizacji rolnictwa. Wzrosła hodowla. Transport kolejowy, morski i rzeczny wykonały plan kwartalny z nadwyżką. W ciągu trzech kwartałów bieżącego roku wzrastały znacznie nakłady inwestycyjne, które w porównaniu z odpowiadającym okresem roku ubiegłego osiągnęły w przemyśle 122%. Rozszerzył się obrót towarowy. Szczególnie wzrosła sprzedaż towarów niespożywczych. Stan zatrudnienia pod koniec III-go kwartału podniósł się w ciągu roku o 2 mil. osób, w tej liczbie — w przemyśle, budownictwie i komunikacji o 1,4 mil. osób. W trzecim kwartale 1949 r. w stosunku do trzeciego kwartału 1948 r. podniosła się ogólna wydajność pracy w przemyśle o 11%. Osiągnięcie to było wynikiem poczynąń rządowych, podjętych w kierunku usprawnienia procesów produkcyjnych, oszczędnego wykorzystania surowców, paliwa, materiałów.

Przytoczone w skrócie dane liczbowe świadczą wymownie i przekonująco o tym, że w ciągu trzeciego kwartału 1949 r. trwał w Związku Radzieckim nieustanny rozwój gospodarki narodowej. Pod kierownictwem partii Lenina-Stalina masy pracujące Związku Radzieckiego — na gruncie ogólnie - krajowego współzawodnictwa socjalistycznego o przedterminowe wykonanie powojennej pięcioletki stalinowskiej — odniosły nowe sukcesy w dziele wzmocnienia potęg ekonomicznej ZSRR i w dziele dalszego podnoszenia dobrobytu narodu radzieckiego.

Za przykładem Związku Radzieckiego kroczą kraje demokracji ludowej, które, zerwawszy z obozem kapitalizmu, weszły na drogę postępu i walki o budownictwo socjalizmu.

Osiągnięcia gospodarcze krajów demokracji ludowej są nie-
wątliwe. Stosunkowo szybki proces odbudowy zniszczonych wojennych i pomyślny rozwój całokształtu stosunków ekonomicznych na bazie pomocy i współpracy ze Związkiem Radzieckim, przekreśliły rachuby kapitalizmu imperialistycznego, obliczone na ekonomiczną niemoc tych krajów. Fakty, bezsporne fakty, których nie może ukryć także statystyka ONZ, świadczą o tym, że linia rozwoju ekonomicznego krajów demokracji ludowej jest prawidłowa, że nie da się jej załamać lub zahamować jej biegu drogą odmowy kredytów i dyskryminacji handlowych. Kraje demokracji ludowej nie wpadły w sieci planu Marshalla i dlatego mogły zrealizować plany odbudowy gospodarczej i dlatego mogły przejść do planów wszechstronnego rozwoju gospodarki narodowej.

* * *

Stany Zjednoczone, twierdzą imperialistycznego kapitalizmu, znajduje się od końca 1948 r. w petli kryzysu gospodarczego. Petla ta nie rozluźnia się. Nie udaje się monopolom zabieg organizacji rynku zbytu (plan Marshalla) dla „nadprodukcji” towarów amerykańskich. Zamiast towarów Stany Zjednoczone oferują krajom zmarshallizowanym „eksport” bezrobocia i kryzysu gospodarczego.

Okres ogólnego kryzysu kapitalizmu charakteryzuje przede wszystkim zaostrenie walki o rynki zbytu. Nie tylko jednak o rynki. Monopole amerykańskie, wysuwając postulat tzw. „drzwi otwartych”, czy też likwidacji barier celnych, rozszerzają front swego ataku na inne jeszcze pozycje. W pierwszej kolejności plany imperialistyczne monopolii amerykańskich kierowane są przeciw najbliższemu partnerowi i równocześnie najsilniejszemu jeszcze konkurentowi, przeciw znajdującemu się w powolnej likwidacji imperium Wielkiej Brytanii. Do tej masy likwidacyjnej monopole amerykańskie zgłaszają pretensje, pragnąc różnymi drogami przejąć nie tylko brytyjskie rynki zbytu towarowego, ale i odebrać Anglii jej źródła surowcowe (np. ropa naftowa, kauczuk) oraz zadawnione bazy ekspansji kapitałowej (dywidenda). Amerykańskim monopołem chodziłoby również o nie bagatelną rzecz — o rozbięcie tzw. strefy szterlingowej z jej preferencjami imperialnymi i o poddanie tej strefy nieograniczonemu panowaniu dolara. Zdaniem niektórych ekonomistów burżuazyjnych krajów zachodnio-europejskich pozycję strefy szterlingowej udało się Cripsowi uratować w Waszyngtonie. Sądząc jednak z niektórych bieżących pociągnięć politycznych, ten rzekomy „sukces” z pewnością utrzyma się nie na długo. Kryzys walutowy Wielkiej Brytanii, którego tylko początkowym wyrazem była dewaluacja funta, trwa i rozwija się dalej.

Na przykładzie stosunków anglo-amerykańskich uwidoczniła się w całej rozciągłości fakt gwałtownego zaostrenia się sprzeczności ogólnego kryzysu kapitalizmu. Amerykańskie monopolistyczne koła rządzące przyczyniają się do coraz większego pogłębiania tych sprzeczności i do rozszerzenia przesłanek kryzysu ekonomicznego drogą agresywnej polityki wobec Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej, wyrażającej się w sabotowaniu wszelkich kontaktów ekonomicznych i dyskryminacjach handlowych między tzw. zachodem a wschodem. Zważając sztucznie i tak już niedostateczne rynki zbytu, monopole amerykańskie wywołują tym samym zaostrenie zjawiska „nadprodukcji” i wzrostu bezrobocia. „Marksizm-leninizm uczy, że kry-

zysy nadprodukcji nie trwają w permanencji. Prawda ta pozostaje w mocy także i we współczesnej epoce ogólnego kryzysu kapitalizmu, kiedy przemysł krajów kapitalistycznych nie może omijać drogi cyklicznej, choć sam cykl uległ zasadniczej deformacji w porównaniu z poprzednią epoką. Ta deformacja cyklu występuje w okresie po drugiej wojnie światowej jeszcze wyraźniej, niż w okresie między obu woj-

nami. Obecny kryzys nadprodukcji nadciąga na świat kapitalistyczny nie po okresie wysokiej koniunktury, lecz po krótkotrwałym, spekulacyjnym, powojennym boom'ie, wywołanym specyficznymi i przemijającymi przyczynami. Taką deformację cyklu świadczy wymownie o ogólnym osłabieniu podstaw ekonomicznych kapitalizmu, o ich nietrwałości i zgniliznie wewnętrznej" (Leontiew)

KRONIKA

SPRAWY MIĘDZYNARODOWE

Plan przydziału węgla i koksu dla 17 importujących węgiel krajów na czwarty kwartał br. ustalił Komitet Węglowy przy Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ. Przydział obejmuje łącznie węgla i koksu w ilości 13,1 mil. ton, z której to ilości mają dostarczyć m. in.:

Polska	— 4,5 mil. ton
Niemcy Zach.	— 4,2 mil. ton
Anglia	— 3 mil. ton
Eksport węgla z Niemiec Zachod. przeznaczony jest do krajów:	
Francja	— 1,4 mil. ton
Holandia	— 0,615 mil. ton
Włochy	— 0,572 mil. ton
Szwecja	— 0,432 mil. ton
Luksemburg	— 0,431 mil. ton
Szwajcaria	— 0,304 mil. ton
Belgia	— 0,09 mil. ton
Jugosławia	— 0,09 mil. ton

Dostawy niemieckiego węgla dla Austrii, które dotąd wynosiły około 200 tys. ton miesięcznie, na bieżący kwartał nie zostały przez ECA przyznane. (hs)

Dotacje z t. zw. pomocy amerykańskiej dla krajów zmarshallizowanych nie są jeszcze ostatecznie ustalone. Według International Financial News Survey preliminowane są na 1949/50 r. znacznie niższe kwoty, niż w 1948/49 r. i porównawczo wynoszą:

Kraj	Preliminarz na 1949/50 r.	Dotacje na 1948/49 r.
w miln. dol.		
Austria	174.1	215.2
Belgia Luksemburg	312.5	247.9
Dania	91	109.1
Francja	701	98.9
Niemcy (Trizonia)	348.2	509.8
Grecja	163.5	144.8
Indonezja	39.2	63.6
Islandia	7.3	5.2
Irlandia	47	78.3
Włochy	407	555.5
Holandia	270	406
Norwegia	94	83.3
Portugalia	93	—
Szwecja	48	46.6
Turcja	14	17.8
Turecja	61.7	89.7
Wielka Brytania	962	1.239
Ogółem	3.776.5	4.742.7

Rozdzielnik na 1949/50 r. ustalony został przez administrację Planu Marshalla w dniu 31 sierpnia br. Nie zadowolili on szeregu wzajemnych pretensji krajów zmarshallizowanych, a przede wszystkim Wielkiej Brytanii, która, jak wiadomo, jeszcze przed dewaluacją funta, domagała się dla zaspokojenia swego głodu dolarowego dotacji w wysokości 1,5 milrd. dol. Niezależnie od ustalonego preliminarza, wysokość poszczególnych dotacji może ulec dal-

szej redukcji na żądanie komisji amerykańskiej w momencie asygnowania kwot przez Stany Zjednoczone. (hs)

Wydajność na robotniko-dniówkę zatrudnionych pod ziemią w kopalniach węgla Europy zach. wynosiła w lipcu br. w poszczególnych krajach (w tonach metrycznych):

Kraj	Lipiec 1949 r.
Belgia	0.896
Francja	1.093
Saara	1.321
Holandia	1.748
Wielka Brytania	1.539
Niemcy (strefa brytyjska)	1.370

(s)

RYNKI ŚWIATOWE

Światowa produkcja wełny według rozmieszczenia i w porównaniu z latami ubiegłymi osiągnęła w kampanii 1948/49 r. następujące ilości w milionach funtów wagi:

Kraj	R o k		
	1938/39	1917/48	1918 49
Australia	1.311	1.372	1.445
Ameryka Połudn. i Środk.	630	775	747
Ameryka Północna	461	813	308
Europa	824	636	680
Azja	357	341	340
Afryka	355	253	270
Ogółem	3.938	3.720	3.790

Światowa produkcja wełny, osiągnąwszy w 1942/43 rok swój punkt szczytowy — wagę 4.241 mil. funtów — stopniowo obniżała się do 1947/48 roku. W 1948/49 r. zanotowano nieznaczny wzrost produkcji wełny w porównaniu z rokiem poprzednim. (hs)

Cena pszenicy na poszczególnych rynkach krajów kapitalistycznych kształtuje się nierównomiernie. Według danych statystycznych FAO, w lipcu 1949 r. ceny na pszenicę ustaliły się następująco:

Kraj	dolarów za 1 tonę metryczną
Argentyna	68
Australia	85
Kanada	64
Stany Zjednocz.	67
Belgia	98
Dania	76
Egipt	88
Francja	87
Niemcy zachodn.	75
Włochy	109
Norwegia	111
Szwecja	84
Unia Połud.-Afr.	96
Wielka Brytania	103

(hs)

ALBANIA

Współzawodnictwo pracy o przedterminowe wykonanie planu rozwija się w Albanii we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego. M. in. liczne tartaki w rejonie Korczy podwoiły ilość zaplanowanej produkcji oraz obniżyły koszty własne o 220/0. (p.)

AUSTRALIA

Eksport wełny z Australii, osiągniętej w produkcji 1948/49 r. (od lipca 1948 do 30 czerwca 1949 r.) według krajów przeznaczenia wyniósł następujące ilości w milionach funtów wagi:

Kraj przeznaczenia	1948/49 r.	
	wełna surowa	wełna prana
Wielka Brytania	355,6	55,1
Kanada	3,8	10,1
Hong Kong	*)	0,06
Indie	*)	3,3
Inne posiadłości bryt.	2,9	0,4
Belgia	95,1	7,5
Chiny	**)	1,8
Francja	196,3	25,1
Niemcy	17,2	**)
Włochy	104,2	10,5
Japonia	22,6	**)
Holandia	8,9	2,4
Polska	29,4	**)
ZSRR	44,7	**)
Stany Zjednoczone	70,3	4,7
Inne kraje	9,9	18,2
Ogółem	981,6	139,5

*) Wliczono do „inne posiadłości brytyjskie“

**) Wliczono do „inne kraje“

Wartość wyeksportowanej z Australii wełny surowej wyniosła w kampanii 1948/49 r. sumę 195.795 funtów austr., a wełny czesanej — 31.623 funtów austr. (hs)

BRAZYLIA

Rządowy plan rozwoju gospodarczego Brazylii, znany pod nazwą „Salte“, wchodzi w pierwsze stadium realizacji. Prezydent Brazylii wydał dekret, upoważniający rząd do otwarcia kredytów w globalnej wysokości 1.300 mil. cruizerów. Rozdział pierwszej transzy tych kredytów przewidziany jest na następujące cele:

w mil. cruizerów	
służba zdrowia	32
budowa kolei żelaznych	300
budowa dróg	161
budowa doków, kanałów, regulacja rzek	59
wiercenie nafty i rafinerie	148

(s)

BULGARIA

W Bulgarii rozwija się ogólnokrajowe współzawodnictwo pracy dla uczczenia 70-tej rocznicy urodzin Stalina. We współzawodnictwie biorą masowy udział robotnicy i chłopstwo.

Robotnicy zakładów przemysłowych „Wulkan” rozpoczęli współzawodnictwo stalinowskie, do którego przystąpiła cała załoga. Przewodząca brygada „Czerwony Młot” wezwała do współzawodnictwa wszystkie brygady produkcyjne i zobowiązała się wykonać plan roczny do dnia 10 grudnia, wykonywać pracę jakościowo w 100%, obniżyć koszty produkcji o 8%, zmniejszyć nieusprawiedliwioną nieobecność w pracy i opóźnienia o 1%. Pierwszy dzień współzawodnictwa potwierdził złożone zobowiązania: produkcja zakładu w ciągu jednego dnia wyniosła 112,4% zaplanowanej ilości.

W dniach coraz bardziej rozwijającego się współzawodnictwa stalinowskiego, robotnicy fabryki kauczukowej „Glisan” wykonali przedterminowo plan roczny co do ilości, jakości i rodzaju produkcji. W ciągu 9 miesięcy zrealizowali oni 5.700 tysięcy lewów oszczędności. Znacznie zmniejszona została produkcja z defektami. W roku 1947 wynosiła ona 5% — a obecnie 0,5%. Koszty własne produkcji zmniejszyły się o 8,5% w stosunku do roku ub.

Robotnicy bawełniano-tekstylnej fabryki „Stanke Dymitrow” zobowiązali się wykonać plan roczny w 120%, obniżyć defekty produkcji do 1 na 1000 metrów produkcji, obniżyć koszty własne o 2%, zwiększyć wydajność pracy o 20%, obniżyć nieusprawiedliwione nieobecności do 0,5% i stworzyć 10 nowych brygad wytwórczych.

Zjednoczona krawiecka spółdzielnia pracy „Dymitr Błagow” zobowiązała się wykonać plan roczny do 30 listopada rb., zwiększyć wydajność pracy o 3%, polepszyć gatunek o 3%, a w konfekcji o 5%. Złożono 250 indywidualnych i 120 grupowych zobowiązań.

Robotnicy, inżynierowie i technicy w zakładzie części zapasowych zobowiązali się wykonać plan roczny w 10 miesięcy, obniżyć koszty własne o 1,35%, zmniejszyć produkcję z defektami z 6% do 3%.

Robotnicy, inżynierowie i urzędnicy państwowego zjednoczenia budowlanego w Russe przyrzekli wykonać plan roczny w ciągu 10 miesięcy; zwiększyć wydajność pracy o 5%, obniżyć koszty własne produkcji o 3%, zwiększyć ilość brygad produkcyjnych z 28 do 35 i stworzyć 10 brygad gatunkowych.

Komuniści komórki partyjnej w fabryce „Piwowar” zobowiązali się wykonać do końca roku plan produkcji w 120%, polepszyć gatunek o 8,5%, zbudować aparat do otrzymywania czystej produkcji drożdży piwnych i zrealizować nadplanowy zysk w sumie 11 milionów lewów. (b.b.)

Bułgarscy racjonalizatorzy i wynalazcy wnieśli 450 wniosków, których czwarta część została już zrealizowana. Da to oszczędności około 4 miliardów lewów. Wielką wartość przedstawia zaprojektowana przez inżyniera Jani Kisz nowa konstrukcja maszyny do przeróbki kukurydzy. Główny zarząd przemysłu maszynowego Bułgarii otrzymał obecnie zamówienie na wykonanie dla rolnictwa kraju tysiąca takich maszyn. Kowal Wasyl Angelow i ślusarz Donczio Christow z miasta Ruse zastosowali przy obróbce części wentylatorów specjalnie skonstruowane przez nich przyrządy, co 2,5 raza przyspieszyło obróbkę części. Również w rolnictwie rozwinięta jest szeroko racjonalizacja i nowatorstwo. Wielki zapał twórczy daje się zaobserwować także wśród pracowników naukowych. (s.)

CHIŃSKA

REPUBLIKA DEMOKRATYCZNA

Plan odbudowy kolejnictwa chińskiego i budowy nowych dróg kolejowych w wyzwolonych Chinach stał się przedmiotem ogólnokrajowej konferencji kolejarzy, otwartej w Pekinie dnia 17 października br. Jak podaje agencja Nowych Chin, do dnia 10 października br. uruchomiono 18,4 tys. km linii kolejowych, co stanowi około 70% ogólnej ilości linii kolejowych w Chinach. Do końca roku bieżącego przewiduje się dalsze uruchomienie 1.870 km linii kolejowych. Wojska kolejowe, remontujące linię kolejową Pekin—Hankou zobowiązały się do zakończenia remontu do 7 listopada, rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji.

Robotnicy chińscy Mandatsiańskich warsztatów kolejowych wezwali do współzawodnictwa robotników warsztatów charbińskich i chuangtuńskich, proponując wykonanie planu rocznego do końca listopada. Wezwanie zostało przyjęte. (pr.)

CZECHOSŁOWACJA

Wrześniowy plan przemysłu Czechosłowackiego wykonany został w 101,5% (bez przemysłu żywnościowego) Ogólne wykonanie planu od początku stycznia do końca września wyraża się cyfrą 101,8, tak że przeciętny odsetek wykonania planu w stosunku do sierpnia nie uległ zmianie. Podczas gdy w sierpniu produkcja była jeszcze pod znakiem wczasów robotniczych, we wrześniu przemysł powrócił do normalnych stosunków, co ujawniło się też w procentowym wykonaniu planu.

Do uzyskania planowanych cyfr przyczynił się w znacznej mierze wzrost współzawodnictwa socjalistycznego, osobistych zobowiązań, a także weryfikacja poszczególnych warsztatów pracy. Na ogół plan wrześniowy wykonywany był równomierniej niż w sierpniu. Wciąż jeszcze przejawiają się słabe miejsca i nadal trwa jeszcze brak niektórych

gatunków wyrobów lub półfabrykatów, co hamuje wykonanie planu w innych gałęziach. Braki te muszą być w krótkim czasie usunięte.

Wyniki wykonania planu przedstawiają się następująco:

Przemysł	sierpień	wrzesień	I. — IX.
górnictwo	101,5	97,7	100,4
energetyka	100,1	103,2	101,6
hutnictwo	100,2	102,6	101,6
metalurgia	93,1	99,4	99,7
chemiczny	107,0	105,8	103,0
szkło	93,8	86,7	95,0
budowlany	94,4	91,4	98,1
papierniczy	91,0	96,9	99,2
drzewny	101,5	100,4	102,1
włókiennictwo	105,4	109,8	106,3
skórzany i gumowy	101,8	99,6	103,5
gramof. i filmowy	102,5	105,1	104,9

Przemysł górniczy wykazuje najslabsze na przestrzeni dotychczasowego wykonywania planu pięcioletniego.

Produkcja hutnicza spotęgowała swoją wydajność do 102,6 proc. miesięcznego planu mimo braku sił pracowniczych. Także w tej dziedzinie istnieją niedomagania, które muszą być usunięte. Przemysł metalowy wykazuje poprawę, zwłaszcza w dziale ciężkich maszyn. Socjalistyczne współzawodnictwo pracy umożliwia dobre rozwijanie produkcji w przemyśle drzewnym, papierniczym, skórzanym i gumowym, jak również we włókiennictwie. (pr.)

Wydobycie węgla w Czechosłowacji osiągnęło we wrześniu br. 97,2 proc. ilości zaplanowanej. Wydobyte węgla kamiennego wyniosło 94,5 proc. planu, węgla brunatnego (bez Słowacji) — 100%. Poszczególne zagłębia węglowe wykonały plan w następujących wskaźnikach procentowych: Ostrawa 96,1, Kladno 85,4, Pilzno 88,3, Trutnow 103, Rosice 94, Most 99, Sokolowo 102,6, Połudn. Czechy 109,7, Hradek 81, Połudn. Morawy 102,3, Słowacja 72.

Dotychczasowo osiągnięte wyniki w wydobywaniu węgla nie są zadowalające, zwłaszcza po lipcowym i sierpniowym wzroście wydobywania. Główną przyczyną niewykonania planu miesięcznego wydobywania jest brak siły roboczej, odczuwany w przemyśle węglowym Czechosłowacji. W miesiącach letnich brak ten zastąpiony został przez ochotnicze brygady pracy, które we wrześniu odeszły z przemysłu węglowego, co odbiło się na ogólnym wydobywaniu. Międzynarodowe czynniki wskazują na konieczność wzmożenia aktywności organizacji związkowych i partyjnych w kierunku pokonania obecnych trudności przemysłu węglowego. Zwrócona będzie uwaga na rozwijanie ruchu przodownictwa i socjalistycznego współzawodnictwa pracy, a kierownictwa kopalń muszą się zająć wzmocnieniem tempa mechanizacji górnictwa.

We wszystkich zagłębiach węglowych Czechosłowacji odczuwany jest brak mieszkań, co w znacznej

mierze powoduje brak pracowników górniczych. Zarządy kopalniane w wzmożonym tempie budują w okolicach kopalń nowe kolonie robotnicze, składające się przeważnie z domków fińskich. Północno-czeskie kopalnie węgla brunatnego zorganizowały specjalną akcję samopomocową, umożliwiającą każdemu górnikowi wybudowania własnego domku rodzinnego. Zarząd północno-czeskich kopalń węgla brunatnego da każdemu ubiegającemu się o to 50.000 koron w formie materiału budowlanego jako dar przedsiębiorstwa. Górnik, który zdecyduje się budować własny domek, zobowiąże się ze swej strony, że wszelkie roboty wykona sam, względnie wspólnie z sąsiadami, którym po wykończeniu budowy również pomoże w budowie ich domków. Pozostałą kwotę właściciel domku spłaci ratami według umowy. Cały domek wybudowany ma być w dwóch etapach. Najpierw budowana będzie kuchnia, sypialnia, łazienka, spiżarnia, piwnica i ustęp. Pierwsze dwa prototypy domków budowane są już w Strzemicach, niedaleko Mostu, w Czechach północnych. (pr)

Czechosłowacki handel zagraniczny stał się aktywny we wrześniu br. Czechosłowacja dowiozła towarów za 2.983 miliony koron, zaś wywóz w tym miesiącu przedstawiał wartość 3.144 miliony koron. Bilans miesięczny czechosłowackiego handlu zagranicznego we wrześniu wykazuje, więc nadwyżkę w wysokości 161 milionów koron czsł. Nadwyżka ta osiągnięta została przez wzrost wywozu, który w porównaniu z sierpniem br. wzrósł o 560 milionów koron czsł. Wzrost wywozu przewyższa normalny sezonowy wzrost, jaki zazwyczaj przejawia się w miesiącach jesiennych. Okazało się, że dewaluacja walut zachodnich nie dotknęła czechosłowackiego życia gospodarczego. Przeciwnie, podczas gdy handel zagraniczny państw kapitalistycznych zamknął się w chaosie, zwiększyła się znacznie objętość czechosłowackiego wywozu, przy czym osiągnięta została nadwyżka w bilansie handlowym. Jednocześnie trzeba podkreślić, że wartość korony czechosłowackiej pozostała niezmienną.

W okresie dziewięciu miesięcy br. Czechosłowacja wywiozła towarów za 28.932 miliony koron czsł., t.j. o 11% więcej, niż w tym samym okresie ub. roku. Dowóz surowców w tymże okresie przedstawiał wartość 16.406 milionów koron czsł., t.j., o 16% więcej, niż w roku ub. (Pr)

Podwyżka zarobków rolnych w Czechosłowacji weszła w życie. Za zgodą ministerstwa pracy i opieki społecznej w Czechosłowacji przystąpiono do regulacji zarobków robotników rolnych, zatrudnionych w majątkach państwowych. Według nowej taryfy godzinny zarobek wynosić będzie przy robotach ciężkich 10,30 koron, przy robotach lżejszych 9,20, przy najlżejszych 8,20, Taryfa

ta dotyczy pracowników w wieku ponad 18 lat. Dla pracowników młodszych przyznane mogą być pełne zarobki dorosłych, jeżeli kwalifikacją i wydajnością dorównają pracownikom starszym. Proporcjonalnie podwyższone zostały również miesięczne płace pracowników rolnych, korzystających z tzw. deputatów. Pracownikom pilnym zarząd przedsiębiorstwa w porozumieniu z radą zakładową może przyznać dodatek do obowiązujących zarobków. (p.)

Czechosłowacja dostarczy polarografy przemysłowi maszynowemu Rumunii, który zamówił 120 polarografów prof. Heyrovsky'ego. Polarografy te są używane przy dokonywaniu analiz chemicznych. Czechosłowacki prof. Heyrovsky jest wynalazcą polarograficznej metody, obecnie stosowanej już na całym świecie. Polarografy prof. Heyrovsky'ego produkowane w czechosłowackich zakładach „Zbrojovka“, uznane zostały za najlepsze. W zamian za polarografy Czechosłowacja otrzyma z Rumunii artykuły żywnościowe, oleje i skóry. (p.)

FRANCJA

Objawy kryzysu gospodarczego we Francji występują coraz wyraźniej. W paryskich kołach gospodarczych zwraca się uwagę na wzrastające objawy kryzysu gospodarczego we Francji. Liczba bezrobotnych sięga obecnie 200 tysięcy osób, a oprócz tego jest blisko pół miliona bezrobotnych częściowych. Bezrobocie stale wzrasta. Ostatnio wzrosła gwałtownie liczba upadłości. W pierwszych 9 miesiącach 1948 r. było 1.792 upadłości. W tym samym okresie czasu w roku 1949 liczba upadłości wynosiła 3.123. Zdolność nabywczą mas pracujących ulega stałemu spadkowi. W okresie ostatnich 2 lat ceny wzrosły o 100%, podczas gdy płace zostały podwyższone jedynie o 50%. Szybko wzrasta inflacja. W ciągu roku obieg banknotów wzrósł z 915 do 1.230 miliardów franków, to jest o 30%. Deficyt budżetowy wynosił w 1948 r. 65 miliardów franków. Według przewidywań deficyt budżetowy w roku bieżącym wyniesie od 200 do 300 miliardów. Podczas gdy zdolność nabywczą mas pracujących spada, zyski kapitalistów dzięki polityce rządowej wciąż wzrastają. 450 wielkich spółek akcyjnych wykazało w 1948 r. 34,2 miliarda franków zysku. W 1946 r. zysk tych samych spółek wynosił 8,8 miliarda franków. Jednostronność francuskiego handlu zagranicznego, który opiera się w pierwszym rzędzie na stosunkach z państwami zachodnimi, pociąga za sobą poważny deficyt bilansu handlowego. W 9 pierwszych miesiącach 1949 r. deficyt francuskiego bilansu handlowego wyniósł 176 miliardów frs. wobec 164 miliardów w

tym samym okresie roku 1948. Miesięczny deficyt handlu ze strefą dolarową wynosi 60 milionów dolarów. (w)

Wpływy budżetowe Francji za osiem miesięcy br. wyniosły okragło 734.4 mlrd. frs. z opłat z tytułu umów handlowych, 60,3 mlrd. z opłat celnych. Wpływy z podatków pośrednich wyniosły 164,5 mlrd., wpłaty z przedsiębiorstw i majątków państwowych osiągnęły sumę 63,1 mlrd. frs. Łącznie więc ogólnie wpływy budżetowe za osiem miesięcy doszły do 797,5 mlrd. frs. Suma ta niewątpliwie świadczy o dużym obciążeniu podatkowym, który we Francji szczególnie silnie odczuwa klasa robotnicza. (h)

Francuscy i brytyjscy producenci samochodów wyrażają obawy przed zdolnością konkurencyjną samochodów produkcji czechosłowackiej na rynkach światowych. Ostatnio Czechosłowacja dostarczyła Pakistanowi i Holandii wozy marki Tudor w cenie 38 tys. kor. za sztukę (w przybliżeniu 190 tys. frs.), znacznie niższą od cen wozów produkcji francuskiej i angielskiej. (h)

INDIE

Wizyta Pandit Nehru w Waszyngtonie, jak podaje prasa hinduska z dobrze poinformowanego źródła, miała na celu porozumienie co do podziału Kaszmiru. Dziennik hinduski „Netadi“ stwierdza, że jednym z warunków inwestycji amerykańskiego kapitału w Indiach i „amerykańskiej pomocy“ dla rządu Indii jest oddanie Stanom Zjednoczonym Kaszmiru, który miałby się stać amerykańską bazą wojskową. Dziennik słusznie dodaje uwagę, że po śmierci politycznej Czang-Kai-szeka jego funkcje, jako agenta imperiaлизmu amerykańskiego, sztykuje się przejąć Pandit Nehru, zamierzając włączyć Indie do paktu Oceanu Spokojnego. Na tle wizyty Nehru w Waszyngtonie rysuje się również element konsekwentnego wypierania Wielkiej Brytanii z jej sfery wpływów na obszarze, który należy jeszcze do wspólnoty brytyjskiej. Wizyta ta potwierdza, że Stany Zjednoczone przygotowują się do nowej ofensywy gospodarczej na Indie. Eksport amerykański do Indii wzrósł od 1940 do 1948 roku z 31 mil. do 298 mil. dolarów. Obecnie uprzywilejowane pozycje w Chinach zmuszają USA do spotęgowania swej ekspansji gospodarczej w tym kierunku. Chodzi przede wszystkim o zwiększenie inwestycji amerykańskich w Indiach, jak również o rozszerzenie na Indie planu Marshalla. Innymi słowy, **monopole amerykańskie przygotowują się do całkowitego gospodarczego opanowania Indii.** Ingerencja USA w sprawę Kaszmiru, mimo iż zagadnienie kaszmirskie zostało przekazane ONZ, świadczy o tym, że Stany Zjednoczone chcą opanować Indie nie tylko pod względem gospodarczym, lecz i strategicznym. (w)

IZRAEL

Produkcja cementu w Izraelu wzrosła. Wzmógł się ruch budowlany w Izraelu powodując stale wzrastające zapotrzebowanie na cement. Jedyną w kraju fabryką Cementu „Neszer“ obok Hajfy wyprodukowała w pierwszych ośmiu miesiącach 1949 r. 141 tys. ton tego niezbędnego materiału budowlanego, sprzedała zaś 153 tys., wykorzystując posiadany na składzie zapas. Miesięczna produkcja wynosi obecnie 25 tys. ton, zapotrzebowanie zaś w sierpniu br. wyniosło ponad 30 tys. ton. By zapobiec przewidywanemu w najbliższych miesiącach brakowi cementu, zarząd fabryki, poczynił znaczne zamówienia za granicą, m. in. również w Polsce. Jednocześnie jednak przystąpiono do rozbudowy krajowej produkcji. Na początku 1950 r. miesięczna produkcja przekroczy 40 tys. ton. Fabryka „Neszer“ istnieje już blisko ćwierćwiecza. 50% akcji znajduje się w posiadaniu Powszechnej Federacji Robotników Żydowskich. Przed wojną wyzwoleńcą Izraela ukończono budowę drugiej fabryki cementu „Szyszon“. Została ona jednak całkowicie zburzona podczas działań wojennych. Obecnie czynione są przygotowania do odbudowy zniszczonej fabryki, której brak daje się odczuwać w gospodarce Izraela. (bi)

Fabryka nawozów sztucznych w Izraelu między Hajfą i Akko została założona podczas wojny wyzwoleńczej. Zabudowania fabryczne są rozsiane na obszarze 350 dunamów. Obecnie pracuje 80 robotników na trzy zmiany. Większość robotników stanowią niedawno przybyli imigranci. Narazie fabryka produkuje kwas siarczany i superfosfat. Fabryka jest w stanie pokryć całoroczne zapotrzebowanie Izraela, które wynosi 25 tysięcy ton superfosfatu. Krajowa produkcja zaoszczędzi Izraelowi 5 funtów od każdej tony, które zostaną wydatkowane zamiast za granicę na robociznę w kraju. Fabryka ta stanowi jeden z fundamentów przyszłego wielkiego przemysłu chemicznego Izraela. (bi)

KANADA

Wzrasta liczba bankructw w Kanadzie. Jak wykazują dane kanadyjskiego biura statystycznego, ilość bankructw różnego rodzaju przedsiębiorstw w Kanadzie objęta w pierwszym półroczu br. ponad 500 firm, których długi osiągnęły 9 mil. dol. W odpowiadającym okresie r. ub. ilość bankructw wyniosła 425. (h.)

NIEMIECKA

REPUBLIKA DEMOKRATYCZNA

Plan gospodarczy na obszarze Niemieckiej Republiki Demokratycznej w III-im kwartale br. wykonany został w 109%. Przekroczenie planu kwartalnego zawdzięczać należy w dużej mierze rozwojowi ruchu współzawodnictwa pracy.

Układ handlowy, przewidujący wymianę towarów na sumę 4 mil. dol., zawarła Niemiecka Republika Demokratyczna z Finlandią. Eksport z Niemieckiej Republiki Demokratycznej obejmuje dostawy maszyn, artykułów elektrotechnicznych i optycznych, mechanizmów precyzyjnych, maszyn do pisania i chemikaliów. Finlandia natomiast zobowiązała się dostarczyć Niemieckiej Republice Demokratycznej drzewo, papier, celulozę i stal. Zawarcie wymiennego układu, niezależnie od jego strony gospodarczej, stanowi o tym, że Finlandia uznała de facto powstanie Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

NIEMCY ZACHODNIE

Wydobycie węgla w zachodnich Niemczech za wrzesień osiągnęło 8.779.418 ton przy przeciętnej dziennej wydobywaniu 337.478 ton.

Monopolisci amerykańscy zamierzają uruchomić koncern stalowy na obszarze Niemiec zachodnich. Rzecznikiem tej inicjatywy jest b. minister gospodarki narodowej byłej III-ciej Rzeszy, dobrze nam znany Gottfried Treviranus, obecnie pełnoprawny obywatel Kanady. Treviranus przybył do Bonn i jako pełnomocnik amerykańskiej finansjery przeprowadził rozmowy z obecnym „ministrem finansów“ Schaefferem, aby zrealizować plan amerykańskich kapitalistów stalowych co do uruchomienia w Zagłębiu Ruhry wielkich amerykańskich zakładów produkcji stali. Zakłady te mają powstać na obszarze któregośkolwiek z niemieckich zakładów stalowych, przeznaczonych do demontażu. „Kanadyjczyk“ Treviranus zabiega więc o zmianę firmy niemieckiej na amerykańską, aby tą drogą uratować potencjał stalowy w Zagłębiu Ruhry, który miał być w myśl umów poczdamskich ograniczony do produkcji wyłącznie pokojowej. Treviranus-reditivus i jego machinacje w Zagłębiu Ruhry są wysoce charakterystyczne dla stosunków niemiecko-zachodnich. (hs)

Brytyjscy kapitaliści stalowi zaprotestowali z całą energią przeciwko angloamerykańskiej umowie, dotyczącej utworzenia wspólnego kartelu stalowego i zawierającego wyrażenie zgody przez rząd labourzystowski na penetrację nowych kapitałów amerykańskich do Niemiec zachodnich z przeznaczeniem m. in. na modernizację hutnictwa zachodnio-niemieckiego. Jest rzeczą oczywistą, że szybka modernizacja hutnictwa Zagłębia Ruhry przy „pomocy“ imperialistycznego kapitału amerykańskiego, stanowi dla angielskiego przemysłu stalowego groźbę wytwarzania bezwzględnej konkurencji, której skutki musiałyby oddziaływać zabójczo na dalszy rozwój przemysłu stalowego w Anglii. Protesty brytyjskiego przemysłu stalowego są tym więcej znamienne, że wspomniana umowa anglo-amerykańska przewiduje możliwości odblokowa-

nia w wyniku penetracji kapitałów amerykańskich do Niemiec szeregu zamrożonych w Zagłębiu Ruhry należności brytyjskich z przed wojny, jak np.: pożyczek szterlingowych, hipotek angielskich towarzystw ubezpieczeniowych, pożyczki dla kopalni soli potasowych, długu niemieckiego w wysokości 60 mil. fun. szt. z tytułu przedwojennych dostaw towarowych i innych.

Konkretna zapowiedź powołania kartelu stalowego, którego celem ma być opanowanie gospodarcze Zagłębia Ruhry, spowodowała niepokój również we Francji. Wystarczyło jednak zapewnienie, dane przez ministra spraw zagranicznych Schumana, że w kartelu tym ma mieć pewien, nieznaczny zresztą udział, również francuski przemysł stalowy, a niepokój ustąpił kalkulacjom na wyciągnięcie dla Francji z tego interesu pewnej ilości dewiz zagranicznych. Jednak francuska prasa fachowa, jak gdyby mimochodem, podkreśla, że obecna organizacja, a właściwie dezorganizacja, światowego rynku stali znajduje się pod znakiem gwałtownego spadku produkcji, wywołanego nie tylko strajkiem hutników amerykańskich ale i faktami, podobnymi do tego, jaki miał miejsce we francuskim zagłębiu Briey. Tu mianowicie dostawy, zamówione przez Południową Amerykę, zostały zablokowane na podstawie oficjalnej interwencji reprezentantów Bethlehem Steel, tzn. amerykańskiego monopolistycznego kartelu stalowego. Przykład wiele mówiący, kiedy chodzi o przewidywanie skutków pełnego podporządkowania monopolom amerykańskim hutnictwa zachodnio-niemieckiego. (hs)

Cena eksportowego węgla niemieckiego została obniżona w zachodnich Niemczech z 16 na 12,8 dol. za tonę. Zniżka o 20,7% jest rzekomo wynikiem dewaluacji marki zachodniej i została wprowadzona na podstawie decyzji Komisji Alianckiej (trzech wysokich komisarzy mocarstw zachodnich) z dnia 20 września br. Konieczność obniżenia ceny węgla eksportowego uzasadnił „minister gospodarki niemieckiej“ w Niemczech zach., Erhard, nieistotnym argumentem, że krajowa cena węgla nie może ulec odpowiedniej podwyżce. (hs)

Znaczna zwyżka cen artykułów żywnościowych zapowiadana jest od dnia 1 listopada br. w zachodnich strefach Berlina. M. in. ceny na mięso wzrosną o 50 do 100%. (p.)

RUMUNIA

Rumuńscy robotnicy przygotowują się do godnego uczczenia XXXII rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. Robotnicy cementowni miasta Turda zwiększyli moc produkcyjną zakładów o 10%. W zakładach „Ocelul Roszu“ piec martenowski został wyremontowany w ciągu 671 godzin zamiast planowanych 2.241 godzin. Majster fabryki trykotaży im. 8 Marca w mieście Piatra-Niamc Niakszu skonstruował

spawarkę elektryczną, przy pomocy której naprawia się igły, łamiące się w toku pracy. Dawniej fabryka wysyłała połamane igły dla spawania do miasta Sibiu, co wymagało dużo czasu. Dzięki nowemu wynalazkowi Niakszu fabryka co miesiąc zaoszczędza 125 tys. lei. Hutnicy kombinatu hutniczego „Sowrommetall” miasta Reszyca zmniejszyli zużycie surowca o 13%, obniżywszy koszty własne jednej tony stali o 12,6% w porównaniu z kosztami przewidzianymi w planie. Wykonując zobowiązania powzięte na cześć zbliżającej się XXXII rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej, kolektywy wielu rumuńskich przedsiębiorstw zaczęły już pracować na poczet 1950 roku. Wielkie sukcesy wytwórcze osiągnęli górnicy kopalń złota i srebra, robotnicy stoczni „Dynamika” w mieście Turnu Sewerin, liczne brygady kopalń węglowych zagłębia Walja Giului, młodzieżowe brygady fabryki „Wasile Roajta” i innych przedsiębiorstw.

Robotnicy fabryki obuwniczej „Rekord” zmniejszyli zużycie materiałów o 2,5%, w wyniku czego zaoszczędzili 6 milionów lei. Robotnicy i technicy huty miasta Hunedoara, odbudowując wielki piec, zaoszczędzili państwu 236 tysięcy lei. Pracownicy bukareszteńskich zakładów „Wulkan” zaoszczędzili przy budowie pomieszczeń składowych 343 tys. lei.

W fabryce aparatury telefonicznej „Westitorul” młody robotnik L. Radu wynalazł nowe urządzenie, umożliwiając zwiększenie produkcji nakrętek z 2.500 do 4.000 sztuk dziennie. Zwiększeniu wydajności pracy, towarzyszy znaczny wzrost płacy zarobkowej. Tak na przykład, zarobek młodego robotnika Mikołaja Ionescu wzrósł z 3.500 lei do 11.000 lei miesięcznie. Grupa w składzie pięciu robotników-mechaników budapeszteńskich zakładów poczty i telegrafu, pod kierownictwem Florea Mustyczosu, własnymi siłami wyprodukowała dalekopis, którego próby dały dobre wyniki. W dniu XXXII rocznicy Października zostanie oddana do użytku pierwsza w Rumunii pocztowa linia radio-dalekopisowa, zaopatrzona w te aparaty.

Zdolność nabywcza ludności Rumunii zwiększa się z roku na rok. W ciągu 1948 r. realne płace robotników wzrosły o 22%. Wprowadzone w Rumunii socjalistyczne zasady wynagrodzenia za pracę i stosowanie w szerokich granicach systemu premiovania, przyczyniają się do stałego wzrostu dobrobytu mas pracujących, upowszechnienia ruchu nowatorów i przodowników pracy w przemyśle. Przeciętnie biorąc, zarobek wykwalifikowanego robotnika wynosił w 1948 r. od 4 do 5,5 tys. lei miesięcznie. Obecnie liczni przodownicy pracy zarabiają miesięcznie od 12 do 15 tys. lei. Znany powszechnie przodownik pracy — górnik, Ludovic Popo, systematycznie przekraczający normy techniczne, zarabia do 27 tys. lei miesięcznie. Przodownicy pracy

— tokarze, State Jonescu i Niculae Szerbanescu, zarabiają do 30 tys. lei miesięcznie. Przodownice pracy — włóknarki, Maria Chinca i Paraskiva Matei, pracujące każda na 30 warsztatach, otrzymują miesięcznie 15—16 tys. lei.

STANY ZJEDNOCZONE

Amerykański barometr gospodarczy spada. W pierwszym tygodniu października br. wskaźniki ekonomiczne Stanów Zjednoczonych, o ile nie ulegną rychłej zmianie, wyraźnie zapowiadają burzę. W tygodniu od 1 do 8 października zanotowano po raz drugi w tym roku spadek rezerwy złota, która zmniejszyła się tym razem o 87 mil. dol. do sumy 24.604 mil. dol. Równocześnie obieg banknotów wzrósł o 128 mil. dol. i wynosił okragło 27.476 mil. dol. Dane te świadczą o powtórnie zanotowanym objawie inflacji. Inne wskaźniki są znacznie groźniejsze. W wyniku strajku hutników produkcja stali w tygodniu sprawozdawczym wyniosła ogółem 151 tys. ton, podczas gdy w tygodniu poprzednim — 1.559,6 tys. ton. Zdolność produkcyjna w przemyśle stalowym wykorzystana była zaledwie w 8,2% (w poprzedzającym tygodniu w 84,6%), w przemyśle węglowym, wskutek dłużej trwającego już strajku, wydobyte węgla wyniosło w tygodniu sprawozdawczym (w kopalniach, które doszły do porozumienia ze związkami zawodowymi w sprawie emerytur) zaledwie 1.825 ton, czyli około 15% przeciętnej ogólnej wydobywania. Wskaźnik obrotów handlowych spadł w ciągu tygodnia z 178,9 do 176,8 (baza 100 dla 1938 r.). Załadunek kolejowy obniżył się do 658 tys. ton. Wskaźnik ogólnej produkcji obniżył się ze 175,7 w dniu 1 października do 147,4 w dniu 8 października. Prawdziwie amerykańskie tempo spadku produkcji. (s)

W toku walki o świadczenia emerytalne i o ubezpieczenia chorobowe górnicy i hutnicy amerykańscy zachowali zdecydowaną postawę. Mniejszość komunikaty z frontu, wydawane w międzyczasie ze strony przedsiębiorców, podkreśliły wymownie słabą pozycję kapitalistów. Do charakterystycznych następstw potężnego strajku górników i hutników zaliczyć należy m.in. zjawisko masowego powstrzymywania się ludności od normalnych zakupów, co w znacznym stopniu sparaliżowało handel wewnętrzny. Nie jest wykluczone dalsze rozszerzenie się akcji strajkowej w innych gałęziach przemysłowych, na terenie których toczą się negocjacje o podwyższenie płac roboczych i o uprawnienia emerytalne. Możliwość rozszerzenia się strajku zachodzi w szczególności w przemyśle metalurgicznym, związanym bezpośrednio z zahamowaną produkcją stali. Zasoby węgla prawdopodobnie zostaną wyczerpane w mies. października i przedłużenie się strajku górników poza ten termin pociągnie

groźne dla gospodarki amerykańskiej konsekwencje. W tych warunkach poszczególne koncerny zmuszone są zawierać kompromisowe układy z robotniczymi związkami zawodowymi, które to układy dają pełne korzyści dla mas pracujących. Zakłady przemysłowe Forda wyraziły zgodę na opłacanie składki do funduszu emerytalnego w wysokości 8³/₄ centa od robotniko-godziny (dotychczas zakłady Forda wpłacały tylko 1¹/₄ centa). Równocześnie podpisano umowę, obowiązującą do 1 stycznia 1951 r. Koncerny stalowe przyznały, że z zasobami stali jest gorzej, niż to wydawało się przed strajkiem. Magnaci stalowi zażądali od prezydenta Trumana zatosowania w konflikcie z hutnikami uprawnień, wynikających z ustawy Taft-Hartley. Prez. Truman, jak to oświadczył jego sekretarz osobisty, Charles Ross, nie zamierza jednak ingerować par force w konflikt, liczy się bowiem z powszechnymi wyborami do Kongresu, jakie odbędą się w 1951 r., a które mogą dzięki stanowisku rolników i związków zawodowych zmienić oblicze dzisiejszego Kongresu, nieprzychylnego dla wszelkich ustaw socjalnych. Ostatnio na zgromadzeniu demokratów w Kansas City prezydent Truman zapewniał, że jego program „Fair Deal” pozwoliłby na podniesienie dochodu narodowego w Stanach Zjednoczonych z 216 do 308 mld. dol. Tymczasem niektóre grupy, „reprezentujące interesy egoistyczne”, usiłują „Fair Deal” sabotować. Prezydent Truman dodał, że w wyniku realizacji jego programu obecny przeciętny dochód rodziny robotniczej, wynoszący 2.000 dol. rocznie wzrósłby do 4.000 tys. dol. Niedwuznacznie więc prezydent Truman wskazał na monopole kapitalistyczne, jako na sabotażystów jego programu „Fair Deal”. W przewidywaniu wyborów do Kongresu (1951 r.) prezydent Truman, jako autor bliżej nie sprecyzowanego programu gospodarczego, pragnie uchodzić za obrońcę farmerów i równocześnie robotników. Z licznych odgłosów nie wydaje się jednak, by opinia amerykańska, a przede wszystkim amerykańska klasa robotnicza, miała dostateczne podstawy do zaufania w przedmiocie nieokreślonego programu gospodarczego, jakim jest „Fair Deal”.

Dewaluacja dolara w stosunku do złota jest zupełnie możliwa w dalszym przebiegu stosunków walutowych, pisze amerykański ekspert finansowy, Constantin Brown, na łamach dziennika „Washington Star”. Należy pamiętać, że wbrew stanowisku amerykańskiego ministra skarbu wiele amerykańskich ekspertów uznaje, że dotychczasowa cena 35 dol. za uncję czystego złota powinna jednak być podniesiona do 55 dol. Inny rzeczoznawca finansowy, David Lawrence, podkreśla na łamach tegoż dziennika, że obecna zdolność nabywcza dolara nie jest wysoka, jak w 1932 r. i że obecnie zachodzi konieczność doprowadzenia do równowagi budżetu państwowego

oraz długów publicznych, które wynoszą w Stanach Zjednoczonych okragło 252 mlrd. dol. Lawrence wnioskuje, że, o ile budżet nie będzie zrównoważony i długi państwowe nie będą zredukowane, pozycja dolara musi być zachwiana i ostatecznie dolar będzie musiał ulec dewaluacji.

Utrzymanie się franka szwajcarskiego na dotychczasowym poziomie, według opinii nowojorskich kół finansowych, **nie jest możliwe na dłuższą metę. Problem funta szterlinga,** zdaniem tychże kół, przez ostatnią dewaluację **nie został rozwiązany.** Podkreśla się, że prezydent Truman prawdopodobnie w krótkim czasie przedstawi Kongresowi wnioski co do utworzenia odpowiedniego funduszu na cele wymienialności walut narodowych w granicach dotacji z planu Marshalla. Mówi się także o utworzeniu specjalnego funduszu w wysokości 15 mlrd. dolarów, przeznaczonego „na zabezpieczenie funta” i równocześnie na finansowanie inwestycji w ramach brytyjskiej wspólnoty narodów (commonwealth) Wzajemnie Wielka Brytania zrezygnowałaby z zasady niewymienialności funta szterlinga w ramach stosunków międzynarodowych. (hs)

Cena ołowiu na rynku nowojorskim **spadła** 7 października r. b. do 13³/₄ centa za funt. **Cena antymonu** poraz pierwszy od roku **spadła** z 38¹/₂ do 32 centów za funt. Antymon nadzedł do Stanów Zjednoczonych w większej ilości i po znizonych cenach z Anglii, Belgii i Chin.

Zastrajkowało 20 tys. robotników, zatrudnionych w koncernie produkcji aluminium (Aluminium Company of America). Strajk rozpoczął się 17 października na tle nie uwzględnienia podwyżki płac i żądań robotników co do składek na ubezpieczenie emerytalne.

Pełne bezrobocie w Stanach Zjednoczonych, nie biorąc w rachubę strajkujących, objęło z końcem września br., według urzędowych danych, okragło 3.351 tys. osób i rzekomo zmniejszyło się w ciągu miesiąca o 338 tys. osób. Stan jednak ogólnego zatrudnienia na koniec września br. wynosił okragło 59.411 tys. osób, podczas gdy pod koniec sierpnia osiągnął 59.947 tys. osób. Spadek w ogólnym zatrudnieniu jest tłumaczony w urzędowej relacji odpływem z zatrudnienia uczniów i studentów, spowodowanym końcem ferii szkolnych. (h)

SZWAJCARIA

Frank szwajcarski nie uległ naciśkowi dewaluacyjnemu i wartość jego w stosunku do złota nie uległa zmianie. Takie stanowisko zajął prezydent szwajcarskiej Związkowej Rady Narodowej, Nobs, w oparciu się o ogólną sytuację finansową Szwajcarii. Dewaluacja funta szterlinga i szeregu innych walut krajów kapitalistycznych nie pozostanie jednak bez wpływu na pozornie ustabi-

lizowaną sytuację gospodarczą Szwajcarii. Pierwszym objawem „zarazy” dewaluacyjnej są charakterystyczne zmiany w poszczególnych pozycjach bilansu Szwajcarskiego Banku Narodowego, jakie zaszły w ciągu tygodnia między 23 a 30 września br. Zmiany te były następujące:

	30. IX.	23. IX.
	w miln. fr. szw.	
Aktywa		
Rezerwy złota	6.158	6.290
Dewizy	188	303
Należności wekslowe	85	86
Pasywa		
Obieg banknotów	4.371	4.263
Natychmiastowo płatne zobowiązania	1.671	2.018
Zobowiązania długotermin.	286	286

Jak wynika z podanej tabeli, w ciągu ostatniego tygodnia września br. zmniejszenie się pozycji zobowiązań natychmiastowo płatnych w wysokości 347 mil. frs. szw. pociągnęło za sobą: spadek rezerwy złota o 131,97 mil. frs., dewiz — o 115,19 mil. frs. oraz wzrost obiegu banknotów o 108,2 mil. frs. Fakt ten, mimo że aktywa szwajcarskiego Banku Narodowego przekraczają nadal pasywa i mają pokrycie przede wszystkim w rezerwie złota, świadczy o stosunkowo nieznacznej, lecz jednak o ucieczce złota z rezerw bankowych.

Kategoryczne stanowisko prezydenta Nobsa i Związkowej Rady Narodowej w sprawie wartości franka szw. nie jest podzielane przez ogół rzeczników gospodarki narodowej Szwajcarii. Co do ewent. dewaluacji franka szw. wysunięto argumenty pro i contra. Spośród wielu argumentów przemawiających za dewaluacją, wymienić należy następujące: obniżenie wartości walut zagranicznych w większości przypadków o 30% spowodowało automatyczną zwyżkę cen na produkty szwajcarskie okragło o 43% w stosunku do towarów, których ceny ustalono w walutach zdewaluowanych; w tym samym stosunku podniosły się koszty pobytu zagranicznych turystów z krajów o walucie zdewaluowanej; prawie połowa eksportu szwajcarskiego kierowana jest do krajów, które obniżyły wartość swojej waluty, z tych krajów pochodzi również olbrzymia większość turystów; import towarów z tych krajów po cenach tańszych zagraża rozwojowi produkcji szwajcarskiej.

Uzasadniając szerzej każdy z przytoczonych argumentów, których zresztą znalazłoby się więcej, ekonomiści szwajcarscy obrazowo określają obecne położenie Szwajcarii, jako kraju o „twardej” walucie i równocześnie o cenach towarów, niedostępnych dla krajów zagranicznych. Dysproporcja w sile nabywczej franka między krajem a zagranicą na dłuższą metę jest dla Szwajcarii nie do utrzymania. Nie pomogą te rezerwy złota, pokrywające ponad 100% obieg banknotów. (hs)

WĘGRY

Pięcioletni plan rozwoju gospodarki narodowej Węgierskiej Republiki Ludowej, do którego realizacji kraj przystąpi 1 stycznia 1950 roku, jest opracowywany przy udziale najszerzych kół ludności. W przygotowaniu planu pięcioletniego biorą aktywny udział najwybitniejsi uczeni kraju. Rada Naukowa Węgierskiej Republiki Ludowej przeprowadza szereg konferencji pracowników naukowych, na których omawia się zadania, stojące przed instytucjami naukowymi w związku z planem pięcioletnim. Rozpoczęła się dyskusja nad projektem węgierskiego planu pięcioletniego w wielkich przedsiębiorstwach kraju.

Średni urodzaj pszenicy przewyższył w roku bieżącym o 32% zbiory zeszłoroczne. Te wybitne sukcesy węgierskiego rolnictwa osiągnięto dzięki pomocy rządu węgierskiego, który dostarczył pracującym chłopom 115 tys. ton nawozów sztucznych (w r. ub. 28 tys. ton).

W związku z rozwojem rolnictwa węgierskiego w kraju odbywa się intensywne szkolenie kadr specjalistów. I tak Instytut Rolniczy szkoli specjalistów z dziedziny hodowli i uprawy roślin, wykładowców szkół rolniczych i innych. W mieście Zambek otwarta została Akademia Rolnicza. Przy państwowych gospodarstwach rolnych zorganizowano siedmiomiesięczne kursy rolnicze. Wszędzie czynne są krótkoterminowe kursy, szkolące specjalistów dla rolniczych spółdzielni wytwórczych. (w)

WIELKA BRYTANIA

Program „oszczędnościowy”, ogłoszony przez brytyjskiego premiera Attlee w dniu 24 października br., jest pospolitą formą kompresji budżetów **monopoli amerykańskich.** Zapowiedziana redukcja wydatków budżetowych w wysokości 280 mil. funtów oraz charakter obcięć poszczególnych pozycji, odpowiadają w całej rozciągłości warunkom, postawionym Anglii w Waszyngtonie. Obecny program „oszczędnościowy” Anglii nie jest pospolitą formą kompresji budżetu państwowego, lecz wyrazem podporządkowania się dyrektywom amerykańskim.

Obciążenia „oszczędnościowe”, pomijające rozdety i przekraczające możliwości ekonomiczne budżet wojenny Anglii, wymierzone zostały przeciw rozwojowi pokojowej gospodarki Anglii i przeciw interesom angielskiej klasy robotniczej. Jaki charakter mają te obciążenia i jakie będą ich następstwa?

1. Redukcja programu budowlanego o 70 mil. rocznie (35 mil. w budownictwie prywatnym i 35 mil. w budownictwie państwowym) spowoduje zwolnienie z pracy około 125 tys. robotników budowlanych.

2. Zniesienie subsydiów na paszę dla bydła pociągnie za sobą zwyżkę cen krajowych produktów spożywczych.

3. Zmniejszenie funduszu inwestycyjnego o 140 mil. funtów dotknie szczególnie przemysł naftowy, elektrotechniczny i węglowy.

4. Redukcja kosztów administracyjnych o kilka milionów funtów spowoduje znaczne obciążenie etatów urzędników państwowych.

Wzrost natomiast ceny benzyny o 2,5 pensa na galonie spowoduje wzrost ceny biletów autobusowych i kosztów transportu.

Redukcja odbija się w szczególności na planie rozbudowy brytyjskich rafinerii nafty. W chwili obecnej odbywa się w Waszyngtonie konferencja amerykańskich, brytyjskich i kanadyjskich ekspertów w sprawie polityki naftowej. Cały plan budowy nowych rafinerii brytyjskich jest rewidowany w świetle zdolności produkcyjnych rafinerii w innych krajach, m. in. w Europie zachodniej.

Zapowiedź premiera, że wprowadzony będzie w życie plan Crippsa co do redukcji o 400 milionów dolarów importu ze strefy dolarowej oznacza, że dotychczas wykonania tego planu nawet nie rozpoczęto, mimo iż obowiązywał on od 1 lipca br. „Financial Times” wymieniają 2 powody tego stanu rzeczy: 1) pod presją Ameryki, W. Brytania zgodziła się nie kasować uplasowanych już na rynku amerykańskim zamówień 2) na konferencji wrześniowej w Waszyngtonie W. Brytania zgodziła się na import pewnych luksusowych towarów amerykańskich. Była to cena, jaką Wielka Brytania musiała zapłacić za zezwolenie na zakup pszenicy kanadyjskiej za dolary marshallowskie. Jak wynika z planu „oszczędnościowego”, głównym celem przyszłej polityki gospodarczej rządu Partii Pracy będzie daleko posunięta deflacja oraz ograniczenie produkcji na potrzeby krajowe, a to dla rozszerzenia eksportu do strefy dolarowej.

Plan rządowy przewiduje drastyczne zmniejszenie produkcji na potrzeby krajowe i w związku z tym ograniczenie importu surowców. Spowoduje to zmniejszenie stanu zatrudnienia w Wielkiej Brytanii. Biorąc pod uwagę całość rządowego programu „oszczędności”, eksperci angielscy są zdania, że Wielka Brytania stoi w obliczu powstania przynajmniej 2-milionowej armii bezrobotnych.

Należy stwierdzić, że ta ostatnia konsekwencja planów rządu Partii Pracy, która może się ujawnić już za kilka miesięcy, odpowiadała by inspiracji pewnych kół amerykańskich. W ostatnich czasach niektórzy ekonomiści w USA głosili mianowicie poglądy, że pokaźny odsetek bezrobotnych powinien być stałym zjawiskiem w „normalnych” krajach kapitalistycznych, gdyż tylko to może — ich zdaniem — zapewnić tym krajom równowagę gospodarczą. Dawano przy tym niedwuznacznie do zrozumienia, że krajem, w którym większe bezrobocie byłoby pożądane, jest Wielka Brytania. (hs.)

Wykonanie budżetu państwowego w Anglii za pierwsze półrocze roku budżetowego 1949/50, czyli od kwietnia do września włącznie, w porównaniu z odpowiadającym okresem roku ubiegłego, przedstawia się następująco:

	kwiecień- wrzesień 1948 r.	kwiecień- wrzesień 1949 r.
	w miln. funt. szterl.	
Dochody	1626,4	1574,4
Rozchody	1365,2	1586,9
Saldo	+ 261,2	- 9,5

Ceny importowanych do Anglii surowców wzrosły wskutek obniżenia się wartości funta. Wzrost cen wzrósł dla aluminium o 20,5%, dla miedzi o 30,2%, dla cyny o 31,8%, dla cynku o 37,8%, dla ołowiu o 39,8%, dla srebra o 48,6%. Charakterystyczna dla stosunków kapitalistycznych nierównomierność w zwyczajnie cen na importowane do Anglii surowce, podniesie oczywiście koszty własne wyrobów gotowych. Tendencje rządu laborzystowskiego do utrzymania poziomu cen wyrobów gotowych z okresu przeddevaluacyjnego zmierzają bezpośrednio, jak to podkreśla prasa angielska, do przerzucenia na barki robotników wszelkich następstw wzrostu cen na surowce. Znaczący to, że robotnik angielski zmuszony będzie do znacznego podniesienia wydajności pracy bez możliwości uzyskania ekwiwalentu w podwyższonym zarobku. (s)

Spadek ceny ołowiu (good soft pig lead) wskutek obniżki ceny tego półfabrykatu na rynku nowojorskim

wyraził się w Wielkiej Brytanii obniżką z 122 do 119 funtów za tonę.

(hs)

Płace robocze w Wielkiej Brytanii, poczynając od lutego 1948 r. podlegają zasadzie t.zw. zamrożenia, t.j. powinny utrzymać się na poziomie niezmiennym. Jak wykazuje ostatnio wydany komunikat brytyjskiego ministerstwa pracy, w kwietniu 1949 r. przeciętne płace robocze w Anglii wynosiły 5 funt. 19 szyl., 4 pen. tygodniowo. Przeciętna płaca tygodniowa obliczona została na bazie płac 6,25 mil. robotników. Przeciętna ilość tygodniowego zatrudnienia wynosiła 45,3 godziny pracy. Niezależnie od zastrzeżeń, jakie nasuwają kapitalistyczne metody obliczeń płac roboczych, wypada zaznaczyć, że w statystyce angielskiej, opracowywanej na ogół wszechstronnie, dane liczbowe co do płac roboczych uwzględniane są z dużym opóźnieniem. W żadnym razie nie dają one rzeczywistego obrazu realnej wartości zarobków, ukrywanej na skutek nieprzerwanej obniżki siły nabywczej funta. Jest rzeczą jasną, że przeciętny zarobek tygodniowy robotnika, który w 1948 r. wynosił 2 f. 3 szyl. 3 pen. jest co najmniej o 40% niższy od przeciętnej normalnej płacy z kwietnia 1949 r. Stosunek ten znacznie się pogorszył od czasu ostatniej dewaluacji funta. (hs)

WŁOCHY

Preliminarz budżetowy na 1949/50 rok, ogłoszony we włoskiej „Gazetta Ufficiale”, przewiduje wydatki państwowe Włoch na sumę 1.396.914 mil. lirów, wpływy natomiast w wysokości 1.222.783 mil. lirów. Deficyt budżetowy wynosi w preliminarzu 174.131 mil. lirów. Nie ulega wątpliwości, sądząc z ogólnej sytuacji gospodarczej Włoch, że preliminowane wpływy oparte są na przesadnym optymizmie. (h)

Długi państwowe Włoch na koniec lipca br. wzrosły do 1.683,7 mlrd. lirów. Wzrost długów za okres roczny osiągnął sumę 405 mlrd. lirów. (s)

Handel zagraniczny Włoch za osiem miesięcy br. wyraził się w następujących kwotach:

import — 1.111,3 mil. dol.
eksport — 775,5 mil. dol.

Saldo ujemne 335,8 mil. dol.

ZWIĄZEK RADZIECKI STOI NA CZELE LUDÓW WALCZĄCYCH O POKÓJ

Biorąc za podstawę dotychczasowy przeciętny deficyt miesięczny, wynoszący około 42 mil. dol., przewidywać należy, że do końca roku saldo ujemne włoskiego handlu zagranicznego osiągnie kwotę około 500 mil. dol. Deficyt ten przewyższa całą t. zw. pomoc z planu Marshalla, której kwota na 1949/50 r. preliminowana jest w wysokości 407 mil. dol. (hs)

ZWIĄZEK RADZIECKI

Plan produkcji przemysłowej w ZSRR na III-ci kwartał 1949 r. wykonano w 102%. Produkcja globalna całego przemysłu ZSRR w III-im kwartale 1949 r. w porównaniu z odpowiadającym kwartałem roku 1948 wzrosła o 17%, zaś w ciągu 9 mies. 1949 r. w porównaniu z odpowiadającym okresem r. ub. — o 20%.

Rolnictwo osiągnęło zbiory w tym roku przewyższające znaczenie zbiorów zeszłoroczne. Wzrósł przewóz transportem kolejowym, morskim i rzeczny. Wzrosły rozmiary nakładów inwestycyjnych. Rozszerzył się obrót towarowy. Wzrosła wydajność pracy robotników w całym przemyśle o 11%. Zwiększyła się w III-im kwartale r. b. liczba robotników i pracowników umysłowych w gospodarce narodowej o 2 mil. osób w porównaniu z odpowiednim kwartałem 1948 r.

Plan produkcji globalnej przemysłu Federacji Rosyjskiej na III-ci kwartał 1949 r. wykonany został w 106%, spółdzielczości wytwórczej i inwalidów — w 105%. W rolnictwie zbiory zbóż, siew ozimy i orkę ugorów przeprowadzono z lepszymi wynikami, niż w roku ubiegłym.

Plan produkcji przemysłowej na Ukrainie wykonany został w III-im

kwartale br. w 102%, przy czym w porównaniu z odpowiadającym kwartałem r. ub. wzrost produkcji przemysłowej osiągnął 28%. Rozmiar nakładów inwestycyjnych za 9 miesięcy br. stanowił 114% nakładów, dokonanych w odpowiadającym okresie r. ub. Nie mniej poważne osiągnięcia uzyskało ukraińskie rolnictwo. Do 10 października br. kołchozy i sowchozy zebrały zbóż chlebowych z obszarów o 760 tys. ha więcej oraz kukurydzy z obszarów o 665 tys. ha więcej, niż w roku ubiegłym.

Plan produkcji przemysłowej na Białorusi wykonany został w III-im kwartale br. w 100,2%, przy czym w porównaniu z odpowiadającym kwartałem r. ub. wzrost produkcji przemysłowej osiągnął 37%. (pr.)

Obfity urodzaj zbóż, lnu, buraków cukrowych zebrano w tym roku na Litwie. W wielu kołchozach zebrano z ha na całym obszarze zasiewów po 20—22 centnarów zbóż. W przodujących kołchozach rolnicy otrzymali samej zaliczki po 6—7 kg zboża za każdą dniówkę obrachunkowa. Przekonawszy się o wyższości kolektywnego prowadzenia gospodarstw, tysiące chłopów litewskich przystąpiło do organizacji kołchozów. Trzy powiaty — szaulajski, janiszkiński i jerbarkski zostały całkowicie skolektywizowane. Na Litwie powstało ponad 5 tys. kołchozów. (p)

Radziecka maszyna do skracania nici wytrzymała próbę. Zespół moskiewskiego Naukowo-Badawczego Instytutu Budowy Maszyn dla Przemysłu Włókienniczego i Lekkiego od przeszło roku pracuje nad stworzeniem maszyny z wrzecionem podwójnego skracania. Zbudowano próbny model agregatu. Pierwsze próby wykazały, że przy pracy na tej maszy-

nie zwiększa się dwa do dwa i pół raza wydajność pracy i zużywa się mniej energii elektrycznej. Za jednym obrotem nowego wrzeciona nie skręca się dwukrotnie, podczas gdy na istniejących maszynach skręca się tylko raz. Obroty wrzeciona są nader wysokie. Na modelu doświadczalnym z powodzeniem produkuje się już bawełnianą osnowę do opon gumowych. Obecnie prowadzone są prace nad dalszym udoskonaleniem tej maszyny. (p)

Wynalazek moskiewskich inżynierów. Pracownicy moskiewskiej fabryki hamulców im. Kaganowicza stworzyli oryginalny hamulec kolejowy. Dotychczas na całym świecie produkuje się konstrukcje hamulców oddzielnie dla pociągów pasażerskich i oddzielnie dla towarowych. Moskowicze postawili sobie za cel stworzyć hamulec uniwersalny, który można byłoby zainstalować w każdym pociągu. Zadanie to rozwiązano w stosunkowo bardzo krótkim czasie.

Konstrukcję nowego mechanizmu opracowali specjaliści fabryki według schematu, zaproponowanego przez laureata Nagrody Stalinowskiej I. Matrosowa. Wykonano sto modeli eksperymentalnych, które wypróbowano w pociągach. Próby zostały uwieńczone całkowitym powodzeniem, po czym w fabryce postanowiono wyprodukować pierwszą serię przemysłowych modeli uniwersalnego mechanizmu. W ciągu dwóch miesięcy pracownicy fabryki wykonali wszystkie konieczne przyrządy i narzędzia.

Obecnie są już zmontowane pierwsze seryjne modele uniwersalnego hamulca. Zostaną one przekazane do laboratorium w celu przeprowadzenia prób. (p)

SPROSTOWANIE

Do artykułu J. Snarskiego „Robocizna i gospodarka materiałowa w przemyśle węglowym“ (nr 20 „Życia Gospodarczego“) zakradły się błędy drukarskie (tabela na 2 szpalcie, str. 842). **Wskaźnik wydajności w Rybnickim Zjednoczeniu Węglowym w miesiącu lutym** wynosił 1.260 a w marcu 1.271, a nie 2.160 i 2.171 jak mylnie podano w tabeli.

TREŚĆ NUMERU POPRZEDNIEGO:

Siły pokoju i postępu rosną. O bilans siły roboczej. **Stefan Frenkel** — Organizacja kontroli jakości produkcji. **Leon Siennicki** — Przed zbilansowaniem ruchu współzawodnictwa pracy w Polsce. **MATERIAŁY I PRZYCZYNNY:** **Marek Dąbrowa** — Trzy lata polskiego rolnictwa. **J. W.** — Szybkościowce na katowickiej Koszutce. **Jerzy Snarski** — Robocizna i gospodarka materiałowa w przemyśle węglowym. **Z DOŚWIADCZEŃ BUDOWNICTWA SOCJALISTYCZNEGO:** **T. Zadolski** — Pięć lat powojennej Czechosłowacji. **O. Czernomordik** —

Efektywność inwestycji w teorii reprodukcji. **Stanisław Hortyński** — Rozwój rolnictwa Bułgarskiego. **DYSKUSJA:** **Mgr W. Ławrynowicz** — Zagadnienie cen w ramach obrotu towarowego. **Stanisław Tota** — Dokumentacja i kontrola wykonania planu przemysłowego w zakładzie produkcyjnym. **KRONIKA:** Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Produkcja, Rolnictwo. Wyższa forma współzawodnictwa. Morze i Wybrzeże. Z całego świata. **DODATEK: „PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA GOSPODARCZEGO“:** **Doc. W. F. Kotok** — Ministerstwa i Urzędy Centralne w ZSRR. **Władysław Rudolf** — Zbywanie i dzierżawa mienia państwowego. **Czesław Zieliński** — Sporządzanie protokołów zdawczo-odbiorczych przedsiębiorstw przejętych na własność Państwa. **Janusz Kostrzewa** — Tendencje rozwojowe odpowiedzialności za przestępstwa urzędnicze. **Czesław Przymusiński** — Przegląd ustawodawstwa gospodarczego. **Zygmunt Olicki** — Przegląd instrukcji inwestycyjno-budowlanych. Orzecznictwo i praktyka w sprawach gospodarczych. Gospodarka lokalami i najem lokali. Notatnik. Umowy i akty prawne. Odpowiedzi redakcji. Przegląd Wydawnictw. Zagadnienia.

WYDAWCA: Przedsiębiorstwo Państwowe Wydodrębione „Polskie Wydawnictwa Gospodarcze“, Warszawa, Hoża 35.
REDAGUJE KOLEGIUM. — Redaktor Naczelny: **JERZY KWEJT**. — przyjmuje codziennie w godz. 16 — 17 w Warszawie, ul. Foksal 15 tel. 850-07 i 858-18.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA w Katowicach ul. 3 Maja 23 tel. 317-71. Konto: Bank Gospodarstwa Spółdzielczego Katowice 179 i PKO Katowice 4391. Przedruki dozwolone tylko z wyraźnym podaniem źródła.

PRENUMERATA dwutygodnika „Życie Gospodarcze“ wynosi (wraz z dodatkami, monografiami gospodarczymi i przesyłką pocztową): półrocznie 1.800,— zł, kwartalnie 900,— zł, miesięcznie 300,— zł. — CENNIK OGŁOSZEŃ: Na okładce: 1/1 str. 100.000,— zł, 1/2 str. 55.000,— zł, 1/4 str. 30.000,— zł. — Za tekstem: 1/1 str. 75.000,— zł, 1/2 str. 40.000,— zł, 1/4 str. 25.000,— zł, 1/8 str. 15.000,— zł, 1/16 str. 8.000,— zł. Za dział ogłoszeń Redakcja nie odpowiada.
Druk: PKZO Nr 1, Katowice, Nr z. 1634 10-49 R 019754

MIESIĘCZNIK

RACHUNKOWOŚĆ-PODATKI «

niezbędny dla księgowych,
wydziałów prawnych
i podatkowych ●

Poza działem artykułowym,
przynosi notatki,
informacje i wyjaśnienia,
głosy ankietowe, zadania
konkursowe i dane bibliograficzne ●

Prenumerata wynosi:
kwartalnie 375 zł, półrocznie
750 zł, numer pojedynczy
kosztuje 125 zł ●

WYDAWNICTWO:

Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione
„POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE”
DELEGATURA: KATOWICE, UL. 3 MAJA NR 23

262

JUŻ WYSZEDŁ Z DRUKU

»JEDNOLITY PLAN KONT«

dla państwowych przedsiębiorstw
podległych Ministerstwom:

**Górnictwa i Energetyki
Przemysłu Ciężkiego
Przemysłu Lekkiego
Przemysłu Rolnego
i Spożywczego**
obowiązujący od dnia
1 stycznia 1950 roku

**Wydawnictwo niezbędne w każdym
przedsiębiorstwie, biurze i fabryce**

Cena za egzemplarz zł 150

STRON 95 — KARTON

Zamówienia przyjmuje:

**Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione
„Polskie Wydawnictwa Gospodarcze”
w Warszawie, ulica Hoża 35**

»POLSKA GOSPODARKA PLANOWA«

Na życzenie Ministerstwa Spraw zagranicznych i w porozumieniu z Biurem Światowego Kongresu Intelktualistów w obronie pokoju — została opracowana broszura, w której przedstawiony został całokształt pracy, mający na celu odbudowę polskiego gospodarstwa narodowego, w czterech językach: polskim, rosyjskim, francuskim i angielskim, na 168 stronach papieru kredowego. Grupa pracowników Centralnego Urzędu Planowania i Ministerstwa Przemysłu i Handlu omówiła w skrótach i w bardzo przystępny sposób pojęcia gospodarki planowej, jej tło, trzyletni plan na rok 1948 w przemyśle, rolnictwie, inwestycjach, zatrudnieniu i wydajności pracy, komunikacji, obrocie międzynarodowym, zagadnieniach społecznych z szansami wykonania planu trzyletniego, — wszystko to poparte tablicami, wykresami, typowymi schematami organizacyjnymi oraz funkcyjnymi na 62 stronicach — [daje wyobrażenie każdemu czytelnikowi o ogromie prac, wykonanych w całości i w ustalonych terminach w Polsce Ludowej]

Jest rzeczą niewątpliwą, że demokracja ludowa w Polsce wyzwoliła możliwości rozwoju gospodarczego, o jakich w ramach ustroju kapitalistycznego nie można nawet było marzyć

Broszura wydana niezwykle starannie przez Spółdzielnię Wydawniczą „Życie Gospodarcze”, Katowice, ul. 3 Maja 23, na wykwintnym papierze i w pięknej oprawie, kosztuje zł 1.200, powinna znaleźć się w każdej bibliotece, jako piękny dokument, stwierdzający nasz dorobek gospodarczy i kształtujący się przed nami drogi dalszego stałego rozwoju Polski Ludowej

Zamówienia należy kierować na adres: **Polskie Wydawnictwa Gospodarcze — Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione — Dział Czasopism — Delegatura w Katowicach, ul. 3 Maja 23**

280

NIEZBĘDNA DLA HANDLU PRZEMYSŁU I RZEMIOSŁ

GAZETA HANDLOWA

ORGAN OGÓLNOPOLSKI

Przynosi 2 razy w tygodniu
(w środy i soboty):
artykuły o handlu uspołecznio-
nym i innych działach gospo-
darki narodowej. Rozporządze-
nia i okólniki władz w sprawach
handlu, przemysłu i rzemiosła.
Ceny produktów przemysłu pań-
stwowego, spółdzielczego i pry-
watnego. Marże zarobków brutto
w hurcie i detalu na wyroby
produkcji państwowej,
spółdzielczej i prywatnej.
CENY WOLNORYNKOWE.
Szczegółowe notowania surow-
ców na rynkach zagranicznych

GAZETA HANDLOWA

jest najlepszym informatorem przy kalkulacjach,
analizach rentowności, sprawach podatkowych,
rejestracji i prowadzeniu przedsiębiorstw

Redakcja: WARSZAWA, ul. Foksal 15, Telef. 858-18, 830-44
Administracja: w KATOWICACH, ul. 3-go Maja 23,
w WARSZAWIE: ul. Foksal 15, w ŁODZI: ul. 6-go Sierpnia 7

Prenumerata miesięczna 90 zł, kwartalna 270 zł, Konto PKO III-308

DO NABYCIA W NAJBLIŻSZYM KIOSKU

C
E
N
A

E
G
Z.

10 zł